

**NOSLĒGUMA ZIŅOJUMS EIROPAS KOMISIJAI
PAR DARBĪBAS PROGRAMMAS
„CILVĒKRESURSI UN NODARBINĀTĪBA” ĪSTENOŠANU
2007. – 2013.gada plānošanas periodā**

Programmas numurs: 2007LV051PO001

**Sagatavots saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr.1083/2006 67.pantu un
Komisijas Regulas (EK) Nr.1828/2006 XVIII pielikumu**

SATURS

IEVADS	6
1. SOCIĀLI EKONOMISKĀ SITUĀCIJA UN TENDENCES	8
2. DARBĪBAS PROGRAMMAS IZPILDES PĀRSKATS.....	11
2.1. Darbības programmas īstenošana	12
2.1.1. Izmaiņas darbības programmas īstenošanas kontekstā.....	12
2.1.2. Darbības programmas ieviešanas kvalitatīvā analīze	13
2.1.3. Ieguldījums ES 2020 stratēģijas mērķu sasniegšanā	32
2.1.4. Darbības programmas sasaiste ar ES stratēģiju Baltijas jūras reģionam.....	34
2.1.5. Horizontālo prioritāšu ieviešana	36
2.2. Informācija par atbilstību kopienas tiesībām.....	43
2.2.1. Atbilstība Eiropas Savienības prasībām publisko iepirkumu jomā.....	43
2.2.2. Atbilstība Eiropas Savienības prasībām komercdarbības atbalsta jomā	44
2.3. Izaicinājumi darbības programmas ieviešanā un Eiropas Savienības fondu sistēmas pilnveidošana un vienkāršošana	45
2.3.1. Risku vadība	47
2.4. Darbības programmas ieviešana reformu īstenošanas kontekstā	48
2.5. Būtiskas izmaiņas saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1083/2006 57.pantu.....	53
2.6. Papildinātība ar citiem instrumentiem.....	53
2.7. Uzraudzības un izvērtēšanas pasākumi	54
2.7.1. Informācija par uzraudzības pasākumiem	54
2.7.2. Uzraudzības komiteja	56
2.7.3. Informācija par ikgadējām sanāksmēm ar Eiropas Komisiju par ES fondu ieviešanu. 57	
2.7.4. ES fondu vadības informācijas sistēma	57
2.7.5. Informācija par izvērtēšanas pasākumiem.....	58
2.8. Finanšu vadība un kontrole.....	62
2.8.1. Vadības un kontroles sistēmas apraksts	62
2.8.2. Vadības un kontroles sistēmas izvērtējums	63
2.8.3. Deleģēto funkciju pārbaudes un virspārbaudes	63
2.8.4. Pārbaudes projektu īstenošanas vietās	67
2.8.5. Maksājumu pieprasījumu pārbaudes	69
2.8.6. Iepirkumu pārbaudes	70
2.8.7. Sertificēto izdevumu revīzija.....	76
2.8.8. Sertifikācijas iestādes veiktās pārbaudes pirms izdevumu deklarāciju apstiprināšanas 78	
2.8.9. ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditi	80
2.8.10. Citi ārējie sistēmas auditi.....	81

2.8.11. EK auditi.....	81
2.8.12. Atmaksāts vai atkārtoti izmantots atbalsts	81
3. PRIORITĀŠU IEVIEŠANA	84
3.1. Prioritātes „Augstākā izglītība un zinātne” ieviešana.....	85
3.2. Prioritātes „Izglītība un prasmes” ieviešana.....	86
3.3. Prioritātes „Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā” ieviešana	89
3.4. Prioritātes „Sociālās iekļaušanas veicināšana” ieviešana.....	94
3.5. Prioritātes „Administratīvās kapacitātes stiprināšana” ieviešana.....	96
3.6. Informācija par šķērsfinansējumu	98
4. SASKAŅOTĪBA UN KONCENTRĒŠANA	99
5. TEHNISKĀ PALĪDZĪBA	103
6. INFORMĀCIJA UN PUBLICITĀTE.....	104
SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA.....	111
PIELIKUMI.....	115
1. pielikums. ES fondu 2007.-2013. gada plānošanas perioda darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” ieviešanas statuss	115
2.pielikums. ES fondu 2007.-2013. gada plānošanas perioda darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” deklarējamie ES fondu izdevumi dimensiju kodu sadalījumā	115
3.pielikums. ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” sasniegtie uzraudzības rādītāji	115
4.pielikums. Revīzijas iestādes veiktie ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditi un Finanšu ministrijas Iekšējā audita departamenta veiktie auditi	115
5.pielikums. Finanšu vadības instrumentu ieviešanas statuss	115

Saīsinājumi

AI – atbildīgā iestāde
ADTP – aktīvā darba tirgus politika
BJR – Baltijas jūras reģions
BJS – Baltijas jūras stratēģija
CFLA – Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
DG EMPL – Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo jautājumu un iekļaušanas ģenerāldirektorāts
DG REGIO – Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts
DP – darbības programma
DPP – darbības programmas papildinājums
EEZ – Eiropas Ekonomikas zona
EK – Eiropas Komisija
EM – Ekonomikas ministrija
ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ESSBJR – Eiropas Savienības stratēģija Baltijas jūras reģionam
ESF – Eiropas Sociālais fonds
ES – Eiropas Savienība
ES fondi – Eiropas Savienības struktūrfondi un Kohēzijas fonds
FM – Finanšu ministrija
HP – horizontālā prioritāte
HP VI – horizontālā prioritāte “Vienlīdzīgas iespējas”
IAD – iekšējā audita departaments
IKP – iekšzemes kopprodukts
IKT – informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
IKVD – Izglītības kvalitātes valsts dienests
IMS – Eiropas Komisijas izveidota un Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja uzturēta datu apmaiņas sistēma (neatbilstību vadības sistēma)
IUB – Iepirkumu uzraudzības birojs
IZM – Izglītības un zinātnes ministrija
KM – Kultūras ministrija
KF – Kohēzijas fonds
LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LIAA – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LM – Labklājības ministrija
LR – Latvijas Republika
LVA – Latviešu valodas aģentūra
MK – Ministru kabinets
MP – maksājuma pieprasījums
NEET – jaunieši, nav iesaistīti ne nodarbinātībā, ne izglītībā, ne mācībās
NRP – Nacionālā reformu programma
NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO – nevalstiskā organizācija
PIKC – profesionālās izglītības kompetences centri
PIL – Publisko iepirkumu likums
PPĪV – pārbaudes projektu īstenošanas vietās
RI – Revīzijas iestāde (FM Eiropas Savienības fondu revīzijas departaments)
RSIC – Reģionu struktūrfondu informācijas centri
SAM – specifiskais atbalsta mērķis

SeI – Sertifikācijas iestāde
SI – sadarbības iestāde
SIF – Sabiedrības integrācijas fonds
TP – tehniskā palīdzība
UK – uzraudzības komiteja
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentūra
VIS – ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēma
VI – vadošā iestāde
VM – Veselības ministrija
VKanc – Valsts kanceleja
VRAA – Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VSAA – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
VSID – Valsts stratēģiskais ietvardokuments
1DP – darbības programma “Cilvēkresursi un nodarbinātība”
2DP – darbības programma “Uzņēmējdarbība un inovācijas”
3DP – darbības programma “Infrastruktūra un pakalpojumi”

IEVADS

1. Šis ir **noslēguma ziņojums par darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība”,** identifikācijas numurs: 2007LV051PO001 (DP), **īstenošanu 2007. – 2016.gadā,** kas saskaņā ar Regulas Nr.1083/2006¹ 67.pantu vadošajai iestādei līdz 2017.gada 31.martam ir jāiesniedz EK.
2. DP mērķis: Sniegt atbalstu izglītības un zinātnes attīstībai, nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un darbaspēka veselības veicināšanā, tādējādi sekmējot darbaspēka konkurētspējas, profesionalitātes un efektivitātes paaugstināšanu, kā arī veicināt administratīvās kapacitātes stiprināšanu, nodrošinot sniegto pakalpojumu operativitāti, kvalitāti un atbilstību indivīda prasībām.
3. Attiecīgā atbilstīgā joma: izglītības un zinātnes attīstība, nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un darbaspēka veselības veicināšana un administratīvās kapacitātes stiprināšana.
4. Ziņojums apstiprināts ar 2007. – 2013.gada plānošanas perioda ES fondu uzraudzības komitejas (UK) lēmumu Nr.L -2016/56 2016. gada 3. oktobrī. Ziņojumā ir veikti atsevišķi precizējumi atbilstoši 2007. – 2013. gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas ES fondu slēgšanas grafikam un lēmumam².
5. Ziņojuma struktūra pamatā atbilst EK regulas (EK) Nr.1828/2006, kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu (Regula Nr.1828/2006), XVIII pielikumā noteiktajam un EK 2015.gada 30.aprīļa lēmumam Nr.C(2015)2771, ar kuru groza lēmumu C(2013) 1573, ar ko apstiprina Pamatnostādnes par to darbības programmu slēgšanu, kuras pieņemtas atbalsta saņemšanai no Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda un Kohēzijas fonda (2007.–2013. gada plānošanas periodam) (EK Slēgšanas pamatnostādnes) 5.2.punktā noteiktajām un satur šādas sadaļas:
 - 1.sadaļā sniegts apkopojums par atbalsta īstenošanai nozīmīgām galvenajām sociāli ekonomiskajām tendencēm līdz 2015.gada beigām;
 - 2.sadaļā sniegta informācija par DP ieviešanas finanšu sniegumu un sasniegtiem rādītājiem, HP ieviešanu, ieguldījumu “Eiropa 2020” stratēģijas (Lisabonas stratēģija) mērķu un vadošo iniciatīvu sasniegšanā, DP sasaisti ar ES Stratēģiju Baltijas jūras reģionam, atbilstību Kopienas tiesībām publisko iepirkumu, komercdarbības atbalsta, ES fondu sistēmas pilnveidošanu un vienkāršošanu, aplūkotas DP ieviešanā konstatētās būtiskākās problēmas un veiktie pasākumi šo problēmu risināšanai, konstatētās neatbilstībās, kā arī veiktie uzraudzības un izvērtēšanas, finanšu vadības un kontroles pasākumi. Informācija par finanšu sniegumu norādīta, ņemot vērā DP apstiprinātās prioritātes līdzfinansējuma likmes;
 - 3.sadaļā sniegta informācija par DP katras prioritātes ieviešanu un sasniegtiem rādītājiem, tai skaitā iekļaujot informāciju aktivitāšu un apakšaktivitāšu līmenī, ja to ietvaros tika sasniegts nozīmīgs progress vai konstatētas būtiskas problēmas, informācija par fondu izmantošanu saskaņā ar Regulas Nr.1083/2006 34.panta 2.punktu (šķērsfinansējums), kā arī ilustratīviem nolūkiem informācija par labās prakses piemēriem projektos;

¹ 2006.gada 11.jūlija Padomes Regula (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999

² Pieņemot zināšanai, ka saskaņā ar 2007. – 2013.gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas ES fondu slēgšanas grafiku (http://www.esfondi.lv/upload/2_2007-2013_slegsanas_grafiks_precizets_05_12_2016.xls) ziņojuma atsevišķas sadaļas un nepieciešamības gadījumā arī pielikumi ir papildināti, t.sk. ar aktuālāko informāciju par deklarējamiem izdevumiem, sasniegtajām rādītāju vērtībām, veiktiem auditiem, ziņojumu kvalitātes uzlabošanai, kā arī tiks ņemti vērā Revīzijas iestādes revīzijas un Valsts kases izdevumu deklarācijas precizējumi līdz noslēguma dokumentu iesniegšanai Eiropas Komisijai, nemainot ziņojuma saturu pēc būtības.

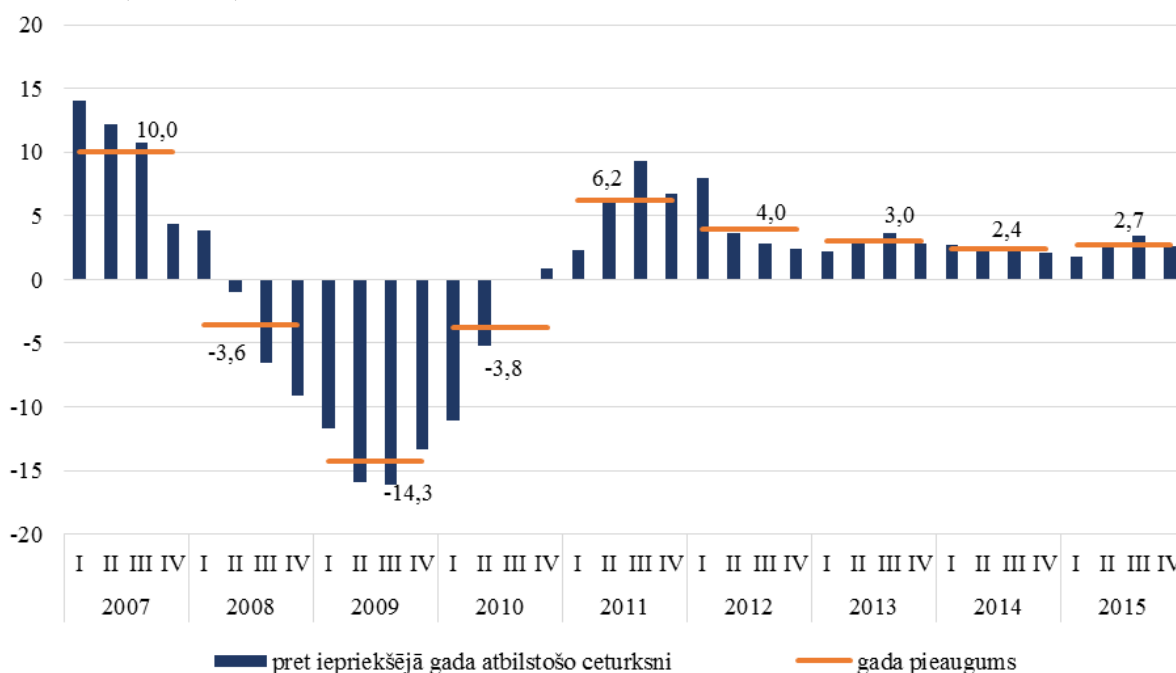
- [4.sadaļā](#) sniegta informācija par saskaņotību un koncentrēšanu;
 - [5.sadaļā](#) sniegta informācija par tehniskās palīdzības prioritātes ieviešanu;
 - [6.sadaļā](#) veltīta ar DP ieviešanu saistītajiem informācijas un publicitātes pasākumiem;
 - ziņojuma noslēgumā sniegta [galvenie secinājumi](#) par DP ieviešanu. Pamatojoties uz EK Slēgšanas pamatnostādņu 5.2.3.punktu, ziņojumā nav iekļauta informācija par palielinājumu, jo netika izmantota Regulas Nr.1083/2006 77.panta 2.punktā minēta atkāpe.
6. Attiecībā uz EK Slēgšanas pamatnostādņu 5.2.9.punktu un Regulas (EK) 1828/2006 83. pantu par priekšfinansējuma radīto procentu izmantošanu, jānorāda, ka procentu ienākumi nav bijuši, jo no EK saņemtie avansi tika ieskaitīti valsts budžeta ieņēmumos, kas ir mazāki par budžeta izdevumiem.
 7. Pamatojoties uz Regulas Nr.1828/2006 XVII pielikuma 2.8.punktā minēto, ziņojumā nav sniegta informācija par valsts snieguma rezervi. Tāpat ziņojumā nav iekļauts apraksts par reģionālām aktivitātēm, kas iekļautas iniciatīvā "Regions for economic change" (iniciatīva), kas cieši saistīta ar ES struktūrfondu 3.mērķi „Eiropas Teritoriālā sadarbība”, un projektu finansēšana tiek veikta INTERREG IVC starpreģionu sadarbības programmas un URBACT II pilsētvides attīstības programmas 2007. – 2013.gadam ietvaros. Līdz ar to informācija par reģionālām aktivitātēm, kas iekļautas iniciatīvā nevar tikt attiecināta uz ES fondu 1.mērķa „Konverģence” gada ziņojumiem par DP ieviešanu.
 8. Attiecībā uz EK Slēgšanas pamatnostādņu 5.2.8.punktu un Regulas (EK) 1828/2006 95. pantu DP nav tādu darbību (projektu, aktivitāšu), kuras apturētas sakarā ar tiesvedību vai administratīvu pārsūdzību, kam ir apturoša ietekme.
 9. Sagatavojot informāciju par sociāli ekonomiskajām tendencēm, tika izmantoti CSP dati, FM analīze, savukārt, informācija par DP finanšu sniegumu un sasniegtiem rādītājiem, t.sk. grafiskā informācija, balstās uz VIS datiem un ES fondu vadībā iesaistīto institūciju sniegto analītisko informāciju.
 10. Informācija par deklarējamo izdevumu summu ziņojumā un pielikumos ir sniegta, ņemot vērā piešķirtās valsts budžeta virsrašanās (turpmāk – virsrašanās).
 11. Ziņojuma pielikumos sniegta šāda detalizēta informācija:
 - DP plānotais finansējums un deklarējamie izdevumi (kopējās attiecināmās izmaksas, ES fondu, publiskais, nacionālais publiskais un privātais finansējums) DP, fondu, prioritāšu, pasākumu, aktivitāšu un apakšaktivitāšu dalījumā, kā arī no EK saņemtie maksājumi (uz 20.03.2017.) – 1.pielikums;
 - deklarējamie izdevumi dimensiju kodu dalījumā (uz 20.03.2017.) – 2.pielikums;
 - sasniegtie rādītāji – 3.pielikums;
 - informācija par revīzijas iestādes veiktajiem ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditiem un Finanšu ministrijas Iekšējā audita departamenta veiktajiem auditiem – 4.pielikums;
 - informācija par finanšu vadības instrumentu ieviešanu – 5.pielikums.

1. SOCIĀLI EKONOMISKĀ SITUĀCIJA UN TENDENCES

12. Šajā sadaļā sniegts apkopojums par atbalsta īstenošanai nozīmīgām galvenajām sociāli ekonomiskajām tendencēm Latvijā 2015. gadā un laika posmā no 2007. gada.

13. **Iekšzemes kopprodukts, ekonomiskā aktivitāte.** Atbilstoši CSP datiem Latvijas IKP 2015. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājies par 2,7%. Ekonomikas izaugsme 2015. gadā bijusi straujāka nekā 2014. gadā, kad IKP palielinājās par 2,4%. Izaugsmes tempi paātrinājās, pateicoties stabili augošajam iekšzemes pieprasījumam, kamēr straujāku izaugsmi kavēja nelabvēlīgā situācija ārējos tirgos. Neskatoties uz to, Latvijas IKP pieaugums 2015. gadā bija straujākais starp Baltijas valstīm un par 0,8 procentpunktiem pārsniedza ES-28 vidējo izaugsmes līmeni (skat. ilustrāciju zemāk).

Ilustrācija 1 IKP pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni un gadā kopā, salīdzināmās cenās, % (CSP dati).

14. Kopumā laikā no 2007. līdz 2015. gadam Latvijas IKP ir palielinājies vidēji par 0,7% gadā. Zemo kopējo izaugsmi noteica IKP kritums ekonomiskās krīzes laikā, īpaši 2009. gadā, kad IKP kritās par 14,3 procentiem. Savukārt, laikā no 2011. gada Latvijas IKP auga vidēji par 3,7% gadā. Pirmajos gados pēc krīzes galvenais Latvijas ekonomiskās izaugsmes nodrošinātājs bija eksports, bet kopš 2013. gada lielāko ieguldījumu izaugsmē deva iekšzemes pieprasījums, pirmām kārtām privātais patēriņš.

15. Kopējās IKP izmaiņas (salīdzināmās cenās) **no ražošanas aspekta** 2015. gadā noteica apjomu pieaugumi lielākajās nozarēs – tirdzniecībā un apstrādes rūpniecībā. Tirdzniecības nozarē radītā pievienotā vērtība 2015. gadā pieauga par 3,7%, ko veicināja iedzīvotāju ienākumu pieaugums apvienojumā ar zemo inflāciju, stimulējot iekšzemes pieprasījumu. Apstrādes rūpniecības pievienotā vērtība 2015. gadā palielinājās par 4,3%, ko nodrošināja stabila izaugsme kokapstrādes nozarē, kā arī ievērojamais pieaugums datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanā. Pievienotās vērtības kāpums 2015. gadā reģistrēts arī nekustamo īpašumu nozarē (+3,0%), profesionālo un administratīvo pakalpojumu nozarē (+1,2%), kā arī valsts pārvaldē un aizsardzībā (+2,3%). Labus rezultātus uzrādījusi arī lauksaimniecība, sasniedzot 5,0% izaugsmi, ko noteica labības rekordražā. Ražošanas apjomi 2015. gadā samazinājās divās nozarēs: transportā par 0,1% un būvniecībā par 1,1%. Transportā samazinājumu noteica ārējās vides situācija un Krievijas tranzīta plūsmas

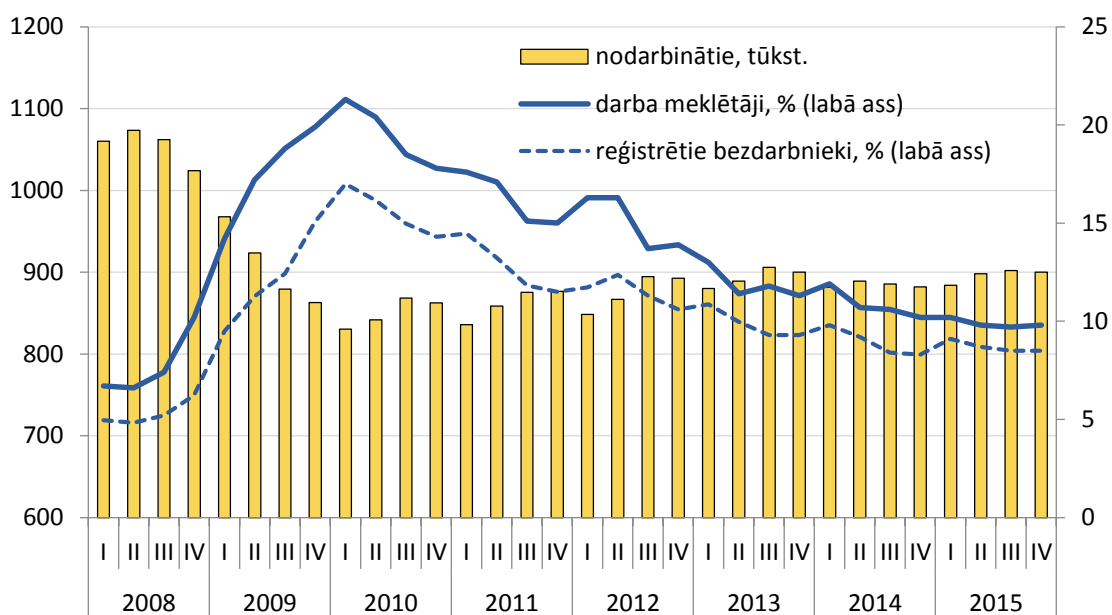
samazināšanās, bet būvniecībā ietekmi atstāja iepriekšējā gada augstā bāze un aktivitātes mazināšanās ēku būvniecībā.

16. **Kopējās IKP izmaiņas no izlietojuma aspekta.** No izlietojuma puses 2015.gadā lielāko devumu izaugsmē deva privātais patēriņš, kas palielinājās par 3,3%. To noteica situācijas uzlabošanās darba tirgū un spēcīgais algu pieaugums, kas līdz ar zemo inflācijas līmeni nodrošināja iedzīvotāju pirktspējas pieaugumu. Sabiedriskais patēriņš 2015.gadā palielinājās par 3,1% un atjaunojās arī investīciju pieaugums, salīdzinājumā ar 2014.gadu palielinoties par 2,6%.
17. Neskatoties uz problēmām ārējos tirgos, preču un pakalpojumu eksports salīdzināmās cenās 2015.gadā palielinājās par 1,0%, tomēr tas bija vājāks pieaugums nekā 2014.gadā. Eksporta attīstību negatīvi ietekmēja ģeopolitiskā situācija, Krievijas noteiktās sankcijas ES ražotajiem pārtikas produktiem un NVS valstu kopējās ekonomiskās situācijas pasliktināšanās un joprojām lēnā ekonomikas izaugsme eirozonā. Latvijas preču eksports faktiskajās cenās 2015.gadā kopumā palielinājās par 1,3%, un eksporta kritumu uz Krieviju par 24,4% kompensēja eksporta pieaugums uz tādiem tirgiem kā Lietuva, Alžīrija, Apvienotie Arābu Emirāti, Dānija, Čehija un ASV. Lielākā pozitīvā ietekme preču eksporta pieaugumā bija mehānismu un elektroierīču eksporta pieaugumam par 10,7%, kā arī koka un koka izstrādājumu eksporta pieaugumam par 2,2% un ķīmiskās rūpniecības ražojumu eksporta pieaugumam par 5,1%. Būtiskākā negatīvā ietekme bija minerālproduktu, tekstilmateriālu, kā arī pārtikas un lauksaimniecības preču eksporta kritumam attiecīgi par 14,0%, 8,9% un 1,3%.
18. **Inflācija.** Patēriņa cenu pieaugums 2015.gadā saglabājās zems, ko noteica galvenokārt ārējie faktori, tajā skaitā naftas un pārtikas cenu kritums pasaules tirgū. Gada vidējā inflācija 2015.gadā veidoja 0,2%, tajā skaitā preču cenas samazinājās par 0,7%, bet pakalpojumu cenas pieauga par 2,5%, atspoguļojot augošo iekšējo pieprasījumu, ko sekmēja iedzīvotāju ienākumu kāpums. Vislielākā inflācijas līmeni pazeminošā ietekme 2015.gadā bija degvielas cenu kritumam, kā arī siltumenerģijas un gāzes cenu samazinājumam. Savukārt lielākā inflāciju paaugstinošā ietekme bija elektroenerģijas cenu kāpumam.
19. **Ražotāju cenas 2015.gadā salīdzinājumā ar 2014.gadu** samazinājās par 1,0%, tajā skaitā vietējā tirgū realizētās produkcijas cenas samazinājās par 1,5%, bet eksportētās produkcijas cenas – par 0,5%. Vislielākie cenu samazinājumi bija atkritumu savākšanā un apstrādē – par 4,4%, pārtikas produktu ražošanā – par 4,1% un nemetālisko minerālizstrādājumu ražošanā – par 2,5%. Savukārt lielākie cenu pieaugumi bija notekūdeņu savākšanā un attīrīšanā – par 7,7%, ūdens ieguvē un apgādē – par 6,8% un ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanā – par 3,8%.
20. **Nodarbinātība un bezdarbs.** Lai arī lēnāk nekā iepriekšējos gados, 2015.gadā turpināja uzlaboties situācija darba tirgū. Nodarbināto iedzīvotāju skaits 2015.gadā palielinājies par 1,3% līdz 896 tūkstošiem, savukārt, darba meklētāju skaits samazinājās par 8,7% līdz 98 tūkstošiem. Samazinājies arī ilgstošo bezdarbnieku, jauniešu bezdarbnieku un pirmspensijas vecuma bezdarbnieku skaits, tomēr bezdarba līmenis šajās vecuma grupās joprojām saglabājas salīdzinoši augsts.
21. Kopumā ekonomikā nodarbināto iedzīvotāju skaits pēc CSP veiktā darbaspēka apsekojuma rezultātiem laikā no 2010. gada līdz 2015. gadam ir palielinājies par 45,4 tūkstošiem jeb 5,3 procentiem. Tomēr nodarbināto iedzīvotāju skaits joprojām ir par 161,3 tūkstošiem jeb 15,3% mazāks nekā ekonomikas pārkāršanas laikā 2007.gadā. Šādu atšķirību nosaka galvenokārt demogrāfiskā situācija un pēdējos gados notikusī darbaspējas vecuma iedzīvotāju emigrācija.
22. Līdz ar darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita pakāpenisku samazināšanos zems

nodarbinātības pieaugums saglabāsies arī turpmākajos gados un ekonomikas izaugsme galvenokārt balstīsies uz produktivitātes pieaugumu, savukārt darba meklētāju īpatsvara samazināšanās tempu noteiks tautsaimniecības izaugsme un strukturālās izmaiņas.

23. Darba meklētāju īpatsvars pēc darbaspēka apsekojuma rezultātiem 2015. gadā ir sarucis līdz 9,9%, salīdzinot ar 10,8% 2014. gadā. Kopš 2010. gadā sasniegtā 19,5% maksimuma darba meklētāju īpatsvars ir samazinājies kopumā par 9,6 procentpunktiem, tomēr joprojām ir nedaudz augstāks nekā 2007. gadā, kad darba meklētāju īpatsvars bija 6,1%. (skat. Ilustrāciju zemāk).

Ilustrācija 2 Nodarbināto iedzīvotāju skaits, darba meklētāju īpatsvars un reģistrētā bezdarba līmenis, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, ceturkšņu dati. (CSP dati)

24. Darba meklētāju vīriešu īpatsvars ekonomiski aktīvo vīriešu skaitā valstī 2015. gadā bijis augstāks nekā sievietēm (attiecīgi ekonomiski aktīvo sieviešu skaitā), veidojot 11,1% un 8,6%. 2015. gadā darba meklētāji ar darba pieredzi bija 86 tūkstoši jeb 87,6% no darba meklētāju skaita. Gada laikā darba meklētāju skaits ar darba pieredzi samazinājies par 8,8%, bet to īpatsvars starp visiem darba meklētājiem nav mainījies.
25. 2015. gadā ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars starp visiem darbaspējas vecuma iedzīvotājiem samazinājies līdz 32,5%, salīdzinot ar 33,7 procentiem 2014. gadā. To iedzīvotāju īpatsvars starp visiem ekonomiski neaktīvajiem iedzīvotājiem, kuri zaudējuši cerības atrast darbu, 2015. gadā attiecīgi samazinājies līdz 4,8%, salīdzinot ar 5,4 procentiem 2014. gadā.
26. NVA oficiāli **reģistrētā bezdarba līmenis** 2015. gada beigās bija 8,7% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem – par 0,2 procentpunktiem augstāks nekā pirms gada. Tajā pašā laikā reģistrēto bezdarbnieku skaits, salīdzinot ar 2014. gada decembri, ir samazinājies par 0,3% un 2015. gada decembra beigās bijis 81,8 tūkstoši cilvēku. 2015. gadā bezdarbnieka statuss valstī kopumā tika piešķirts 104,6 tūkst. cilvēku, kas ir par 3,6% vairāk nekā 2014. gadā.
27. Augstākais bezdarba līmenis 2015. gada beigās bija reģistrēts Latgales reģionā – 18,5%. Kurzemes reģionā bezdarba līmenis 2015. gada beigās bija 11,0%, Vidzemes reģionā – 9,5% un Zemgales reģionā – 8,7%. Zemākais bezdarba līmenis bija Rīgas reģionā – 5,4%.
28. **Iedzīvotāju ienākumi** 2015. gadā turpināja spēcīgi palielināties. Mēneša vidējā bruto darba samaksa 2015. gadā sasniedza 818 *euro*, gada laikā palielinoties par 6,8% un jau par 19,9%

pārsniedzot pirmskrīzes augstāko līmeni 2008.gadā. Straujākais vidējās bruto darba samaksas pieaugums 2015.gadā bija privātajā sektorā – par 7,9% līdz 799 *euro*, bet sabiedriskajā sektorā vidējā alga palielinājās par 5,2% līdz 855 *euro*. Vidējā darba alga privātajā sektorā 2015.gadā par 28,6% pārsniedza 2008.gada līmeni, bet sabiedriskajā sektorā šis līmenis pārsniegts tikai par 6,1 procentu. Kopš 2012.gada otrās puses jūtami augusi arī reālā alga jeb pirktspēja, un 2015.gadā kopā tā palielinājusies par 7,4%.

29. **VSID un DP rādītāju sasniegtās vērtības**, kā arī ES fondu projektu ieviešanas ietekme uz šiem rādītājiem ir aprakstīta apakšsadaļā “Informācija par rādītāju sniegumu”.
30. Finanšu ministrijas 2016.gada februārī izstrādātais makroekonomiskās attīstības scenārijs ir veidots uz konservatīviem pieņēmumiem par ārējās vides attīstību un 2016.gadam paredz izaugsmi 3,0% apmērā. Scenārijs balstās uz prognozēm, ka pasaules un Latvijas galveno ārējās tirdzniecības partnervalstu izaugsme 2016.gadā kļūs nedaudz straujāka. Būtiski, ka Latvijas galveno tirdzniecības partneru izaugsme būs augstāka nekā vidēji ES. Pieņemts, ka Krievijas noteiktās sankcijas netiks pastiprinātas un Krievijas rublis būs sasniedzis zemāko vērtību, ko stabilizēs neliels naftas cenu pieaugums. Tādējādi pieprasījums pēc Latvijas precēm un pakalpojumiem būs stabils un pieaugošs. Līdz ar ārējā pieprasījuma stabilizēšanos un intensīvāku ES fondu apguvi paredzams, ka investīcijas pieaugs straujāk nekā pēdējos divos gados. Paredzams, ka vidējā termiņā ekonomikas izaugsme kļūs sabalansētāka un to balstīs gan privātā patēriņa, gan eksporta pieaugums.
31. Attiecībā uz darba tirgus situāciju, sagaidāms, ka 2016.gadā nodarbināto iedzīvotāju skaits ekonomikā pieaugs lēnāk – par 0,2%, ko noteiks darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās un mērenais ekonomikas izaugsmes temps. Savukārt darba meklētāju īpatsvars samazināsies līdz 8,9%, ko ietekmēs arī iedzīvotāju skaita samazināšanās 15-74 gadu vecuma grupā. Vidējā termiņā gaidāms tikai mērens nodarbinātības pieaugums un izaugsmi galvenokārt nodrošinās produktivitātes kāpums. Darba samaksas pieaugums vidējā termiņā būs līdzvērtīgs produktivitātes izmaiņām.
32. Patēriņa cenu izmaiņas 2016.gadā visbūtiskāk ietekmēs ārējie faktori, tajā skaitā zemās energoresursu un pārtikas izejvielu cenas pasaules tirgū, un prognozētais inflācijas līmenis 2016.gadam ir zems – 0,4%. Inflāciju paaugstinoša ietekme būs akcīzes nodokļa paaugstināšanai naftas produktiem, tabakas izstrādājumiem un alkoholiskajiem dzērieniem, kā arī mājokļu apsaimniekošanas pakalpojumu aplikšana ar pievienotās vērtības nodokli. Naftas un pārtikas cenām turpmākajos gados stabilizējoties, patēriņa cenu pieaugumu Latvijā noteiks galvenokārt pamatinflācija, kas līdz turpmāku situācijas uzlabošanās darba tirgū, vidējās darba samaksas pieaugumu un konvergenci uz ES vidējo līmeni nodrošinās kopējās inflācijas palielināšanās līdz 2,5% vidējā termiņā.
33. Plašāka informācija par sociāli ekonomisko situāciju Latvijā 2016.gadā ir pieejama makroekonomikas un valsts budžeta ikmēneša apskatā³, kā arī ziņojumā par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” īstenošanu un sasniegto 2015.gadā⁴.

2. DARBĪBAS PROGRAMMAS IZPILDES PĀRSKATS

34. Šajā sadaļā sniegta informācija par DP finanšu sniegumu un sasniegtiem rādītājiem, HP ieviešanu, ieguldījumu “Eiropa 2020” stratēģijas (Lisabonas stratēģija) mērķu un vadošo iniciatīvu sasniegšanā, DP sasaisti ar ESSBJR, atbilstību Kopienas tiesībām publisko

³ Makroekonomikas un valsts budžeta ikmēneša apskati ir pieejami šeit -

http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/tautsaimniecibas_analize/tautsaimniecibas_analize/ikmenesa_makroekonomikas_un_budzeta_apskats/

⁴ Ziņojums par horizontālās prioritātes „Makroekonomiskā stabilitāte” īstenošanu 2015. gadā ir pieejams šeit -

<https://komitejas.esfondi.lv/o/U/Forms/AllItems.aspx?RootFolder=%2Fo%2FU%2FHP%20instit%C5%ABciju%20zi%C5%86ojumi%2F2015&FolderCTID=0x012000E6BC96AA869FBC40A009D467F85EEE21&View=%7BCE2389F5%2D5573%2D405B%2D9E27%2D6B48B6BF4FD9%7D>

iepirkumu, komercdarbības atbalsta, ES fondu sistēmas pilnveidošanu un vienkāršošanu, aplūkotas DP ieviešanā konstatētās būtiskākās problēmas un veiktie pasākumi šo problēmu risināšanai, konstatētās neatbilstības, kā arī veiktie uzraudzības un izvērtēšanas, finanšu vadības un kontroles pasākumi.

35. ES fondu investīcijas Latvijā tika veiktas saskaņā ar ES un LR normatīvo aktu prasībām izveidoto vadības un kontroles sistēmu un attiecīgiem normatīvajiem dokumentiem. Informācija par ES fondu ieviešanas sistēmu ir pieejama FM administrētajā ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv/2007-2013-ieviesana>, savukārt normatīvo aktu saraksts ir pieejams <http://www.esfondi.lv/2007-2013-saistosie-dokumenti>.

2.1. Darbības programmas īstenošana

36. Šajā apakšsadaļā sniegta informācija par būtiskākajiem grozījumiem plānošanas dokumentos, par finanšu sniegumu un sasniegtiem rādītājiem DP līmenī, ietverot informāciju par sasniegtiem VSID, DP līmeņa, ietekmes uzraudzības rādītājiem, deklarējamo izdevumu sadalījumu pa dimensiju kodiem, 2007. – 2013. gada plānošanas perioda slēgšanu, kā arī ietverta informācija par HP īstenošanas koordināciju, ieguldījumu “Eiropa 2020” stratēģijas (Lisabonas stratēģija) mērķu sasniegšanā un DP sasaisti ar ESSBJR. Detalizēta informācija par finanšu progresu un sasniegtiem rādītājiem pieejama 1., 2. un 3.pielikumā, kā arī 5. pielikumā.

2.1.1. Izmaiņas darbības programmas īstenošanas kontekstā

37. Lai nodrošinātu efektīvu un operatīvu ESF finansējuma izlietojumu, kā arī lai reaģētu uz pārmaiņām sociāli ekonomiskajā situācijā valstī un nozaru politikās, grozījumi DP “Cilvēkresursi un nodarbinātība” tika veikti sešas reizes (2008., 2009., 2010. un 2011. gadā).
38. 2008.gada novembrī VI informēja MK par ES fondu aktivitātēm, kuru īstenošana papildus izvērtējama saistībā ar ekonomisko situāciju valstī 2009.gadā. MK 2008.gada 22.decembrī pieņēma lēmumu (protokollēmums Nr.94 65.§) par 62 ES fondu aktivitātēm, no kurām 29 aktivitātes 1DP ietvaros, kuru īstenošanas uzsākšana 2009.gada laikā būtu atsevišķi izvērtējama un pieļaujama tikai pēc MK konceptuāla lēmuma. Aktivitāšu papildu izvērtēšanai bija ietekme uz vairāku aktivitāšu uzsākšanas pārcelšanu uz vēlāku laiku, kas ietekmēja arī projektu iesniegumu atlases plānojumu un īstenošanas termiņus.
39. 2010.gadā tika veikti grozījumi DP finanšu plānā, samazinot Latvijas nacionālā līdzfinansējuma apmēru par 23,8 milj. *euro*, tādējādi veidojot valsts budžeta līdzekļu ietaupījumu. Grozījumi DP finanšu plānā tika izstrādāti, ņemot vērā tirgus cenu deflāciju, tādējādi plānotos DP mērķus sasniedzot ar mazāku finansējumu, un ņemot vērā ierobežotos valsts budžeta līdzekļus, līdz ar to piedāvājot nacionālā publiskā līdzfinansējuma samazinājumu līdz Regulā Nr.1083/2006 noteiktajam līmenim, vienlaikus, veicinot ES fondu apguves mērķu sasniegšanu un, ņemot vērā, ka ekonomiskajā situācijā iespēju finansēt no valsts budžeta līdzekļiem visus projektus sākotnēji plānotajā apmērā nebija iespējams.
40. Lai reaģētu uz pārmaiņām sociāli ekonomiskajā situācijā valstī un nozaru politikās, arī 2011.gada septembrī tika veikti grozījumi DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, t.sk. uzraudzības rādītājos. Būtiskākās izmaiņas DP bija šādas:
- piešķirt LM pārziņā esošajiem aktīvā darba tirgus politikas pasākumiem papildu finansējumu 36,9 milj. *euro* apmērā (t.sk. ERAF finansējums 32,4 milj. *euro* apmērā no DP “Uzņēmējdarbība un inovācijas”), lai palielinātu bezdarbnieku iesaisti apmācību un citos nodarbinātību veicinošos pasākumos un tādējādi efektīvi novērstu krīzes radītās

sekas;

- piešķirt LM pārziņā esošajai 1.3.1.1.3.apakšaktivitātei “Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība” papildu ESF finansējumu 15,9 milj. *euro* apmērā bezdarbnieku apmācībām pēc darba devēju pieprasījuma Latvijas prioritārajās nozarēs;
- pārdaļīt DP aktivitāšu neapgūto līdzekļu finansējumu 7,5 milj. *euro* apmērā IZM pārziņā esošajai 1.1.1.2.aktivitātei “Cilvēkresursu piesaiste zinātnei” otrās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanai, lai arī pēc 2012.gada nodrošinātu ESF atbalstu darba vietu izveidei jaunažiem zinātniekiem, veicinātu speciālistu atgriešanos, kas strādā vai studē doktorantūrā ārvalstu augstskolās un zinātniskajos institūtos, tai skaitā ņemot vērā, plānoto personu skaitu, kas līdz 2016.gadam iegūs doktora zinātnisko grādu, t.i., līdz 860 personām.
- Minētos grozījumus EK apstiprināja 2011.gada 21.decembrī, tādējādi nosakot, ka maksimālais palīdzības apjoms no ESF ir 583,1 milj. *euro*.

41. Arī 2012., 2013.gadā, kā arī 2014.gadā grozījumi DP papildinājumā tika veikti, reaģējot uz sociālekonomisko situāciju Latvijā un nodrošinot atbalsta pieejamību tajās jomās, kur tas ir visvairāk nepieciešams (t.sk. profesionālās izglītības un jauno zinātnieku atbalstam), vienlaikus nodrošinot atbalsta mērķtiecīgumu un maksimāli efektīvu ESF finansējuma izlietojumu.

42. Informācija par galvenajām sociāli ekonomiskajām tendencēm ir sniegta 1. sadaļā “Sociāli ekonomiskā situācija un tendences”, informācija par globālās ekonomiskās krīzes ietekmi uz DP rezultātu sasniegšanu ir sniegta 2.1.2. sadaļā “Darbības programmas ieviešanas kvalitatīvā analīze” apakšsadaļā “Rādītāju sniegums”, informācija par būtiskākajām reformām, kas ietekmēja DP īstenošanu, ir iekļauta 2.4. sadaļā “Darbības programmas ieviešana reformu īstenošanas kontekstā”⁵.

2.1.2. Darbības programmas ieviešanas kvalitatīvā analīze

43. Šajā apakšsadaļā sniegta kvalitatīva analīze par finanšu progresu un rādītāju sniegumu, kā arī par izmaksātā ES fondu finansējuma sadalījumu pa dimensiju kodiem. Lai nodrošinātu ziņojuma pārskatāmību, lielākā daļa statistiskās informācijas tika iekļauta ziņojuma pielikumos, sniedzot tekstā tikai pamatdatus par finanšu progresu un atsevišķus piemērus par rādītāju vērtību sniegumu. 3.pielikumā par sasniegtajiem rādītājiem iekļauti komentāri par būtiski pārsniegtām/nesasniegtām vērtībām pret DP noteikto.

Informācija par finanšu sniegumu

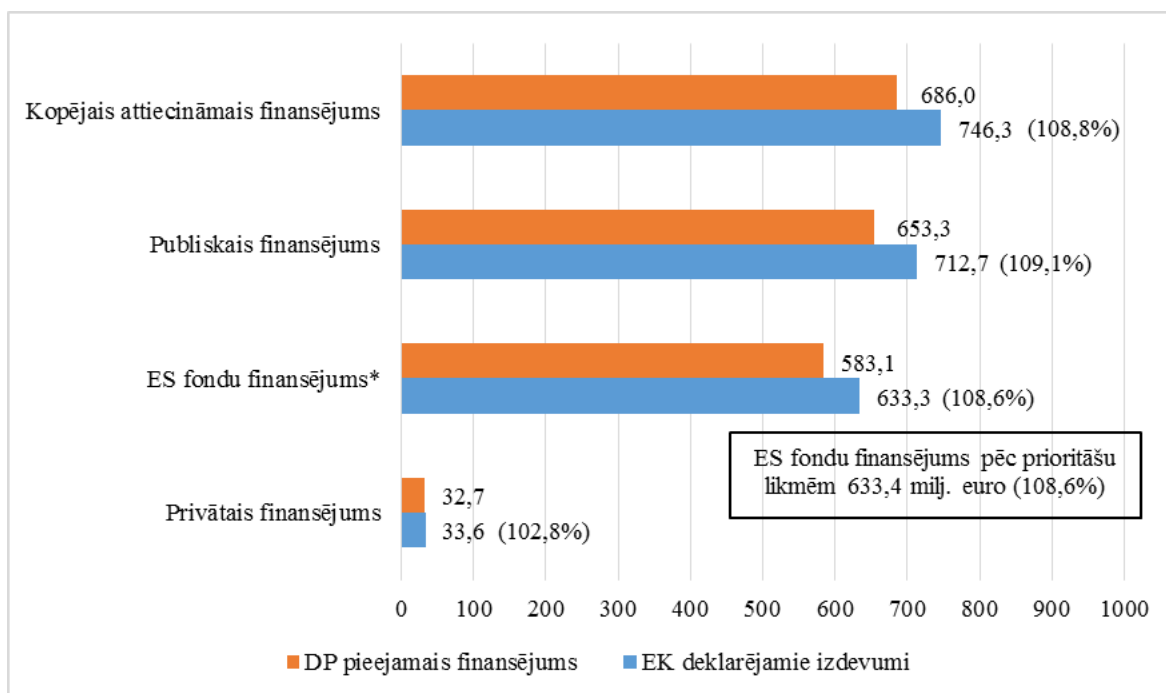
44. Ilustrācijā zemāk ir atspoguļots deklarējamais ES fondu finansējums, ņemot vērā projektu kopējos attiecināmos deklarējamās izdevumus un prioritāšu līdzfinansējuma likmes, detalizētāka informācija sadalījumā pa prioritātēm ir sniegta ilustrācijā Nr.4, kas parāda, ka DP ir rezerve virs pieejamā ES fondu finansējuma un atsevišķās prioritātēs tiek izmantota 10% elastība, lai nezaudētu pieejamo ES fondu līdzfinansējumu.

45. Projektu kopējais attiecināmais deklarējamais finansējums pārsniedz DP finanšu plānā noteikto par 60,3 milj. *euro* jeb 108,8%. Tas skaidrojams gan ar papildus pieejamo valsts budžeta finansējumu aptuveni 70,3 milj. *euro* (“virssaistības”) DP mērķu un rezultātu sekmīgākai sasniegšanai, gan ar lielāku privāto finansējumu (par 1 milj. *euro* jeb par 4% pārsniedz DP plānoto). Tas, savukārt, liecina par finansējuma saņēmēju ieinteresētību, kā arī atbilstošu kapacitāti īstenot ES fondu projektus. Vislielākais plānotā privātā finansējuma pārsniegums 0,9 milj. *euro* apmērā ir bijis 1.3. prioritātē “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā”, kas skaidrojams galvenokārt ar finansējuma saņēmēju specifiku EM

⁵ Visu to elementu apraksts, kas nav tieši izveidojušies darbības programmas atbalsta rezultātā, taču tieši ietekmē programmas īstenošanu (kā piem., izmaiņas tiesību aktos vai neparedzēta sociālekonomiskā attīstība).

pārziņā esošajās aktivitātēs, kurās bija iesaistījušies komersanti.

Ilustrācija 3 DP pieejamais finansējums un EK deklarējamie izdevumi sadalījumā pa finansējuma avotiem (% no pieejamā finansējuma, milj. euro)

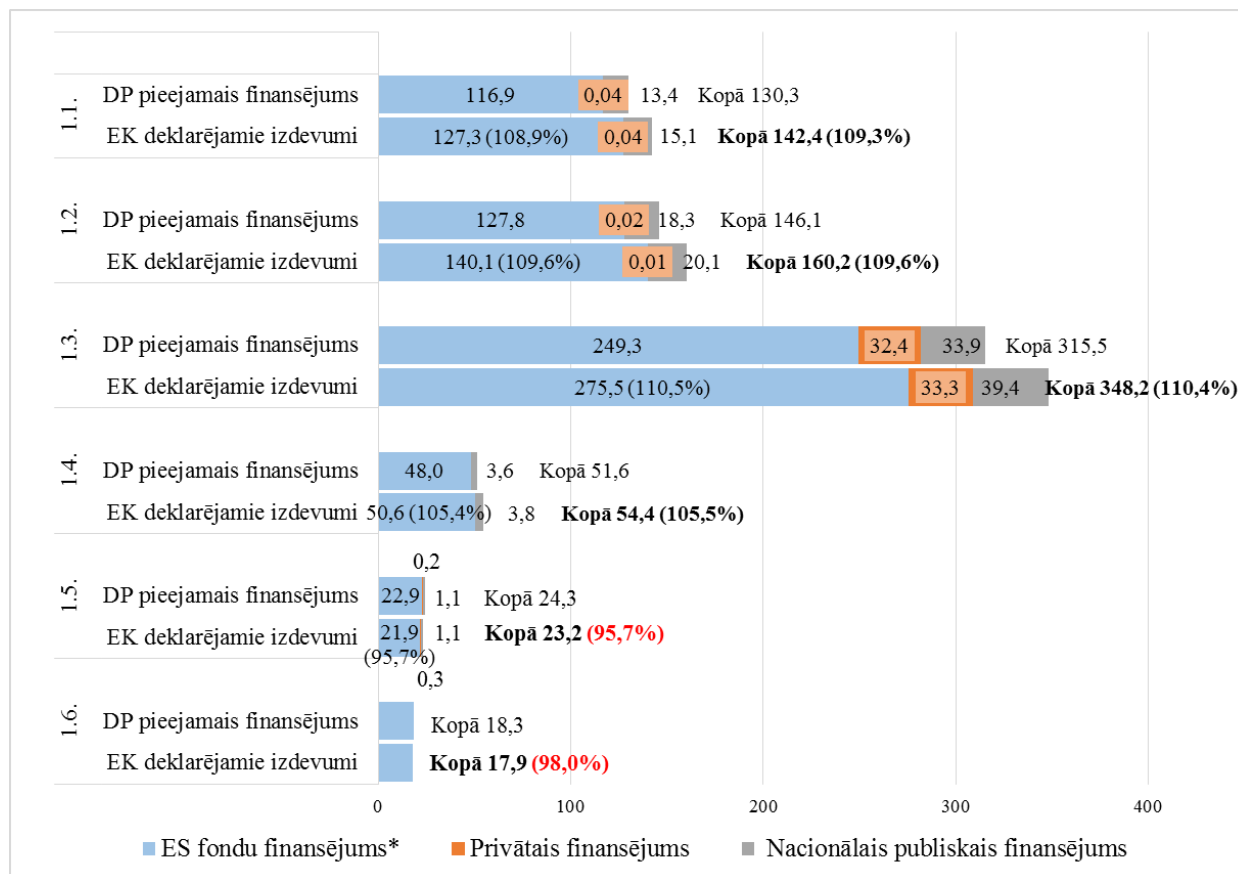

* Saskaņā ar projektos faktisko līdzfinansējuma likmi

46. Pēc prioritāšu likmju piemērošanas kopējiem attiecināmajiem deklarējamiem izdevumiem attiecīgi iegūtā deklarējamā ES fondu finansējuma daļa veido 633,4 milj. euro. Ņemot vērā esošā ES fondu piešķiruma apjomu DP īstenošanai (583,1 milj. euro), var uzskatīt, ka izvērtējot finansējuma apjomu prioritāšu līmenī un ņemot vērā 10% elastības iespēju atbilstoši EK 2015.gada 30.aprīļa lēmumam par darbības programmu slēgšanas pamatnostādņem 2007. – 2013.gada plānošanas periodam, EK pieprasāmais finansējums par 50,3 milj. euro jeb 8,6% pārsniedz faktisko ES fondu piešķiruma apmēru, pamatā uz uzņemto valsts budžeta virsraistību rēķina. Attiecīgi secināms, ka IDP ietvaros ES fondu finansējums tiks izmantots pilnā apmērā.
47. Jāsecina, ka 2012.gadā pieņemtie valdības lēmumi⁶ par valsts budžeta virsraistību konceptuālu piešķiršanu ES fondu projektiem ir attaisnojušies un virsraistības nodrošināja iespēju izmantot pieejamo ES fondu finansējumu pilnā apmērā, nosedzot lauztos līgumus un neatbilstības, kā rezultātā finanšu progress gan kopā DP, gan sadalījumā pa fondiem ir vērtējams kā ļoti labs.

⁶ <http://www.esfondi.lv/informativie-zinojumi-par-valsts-budzeta-virsraistibu-iespejam-es-fondu-aktivitates>

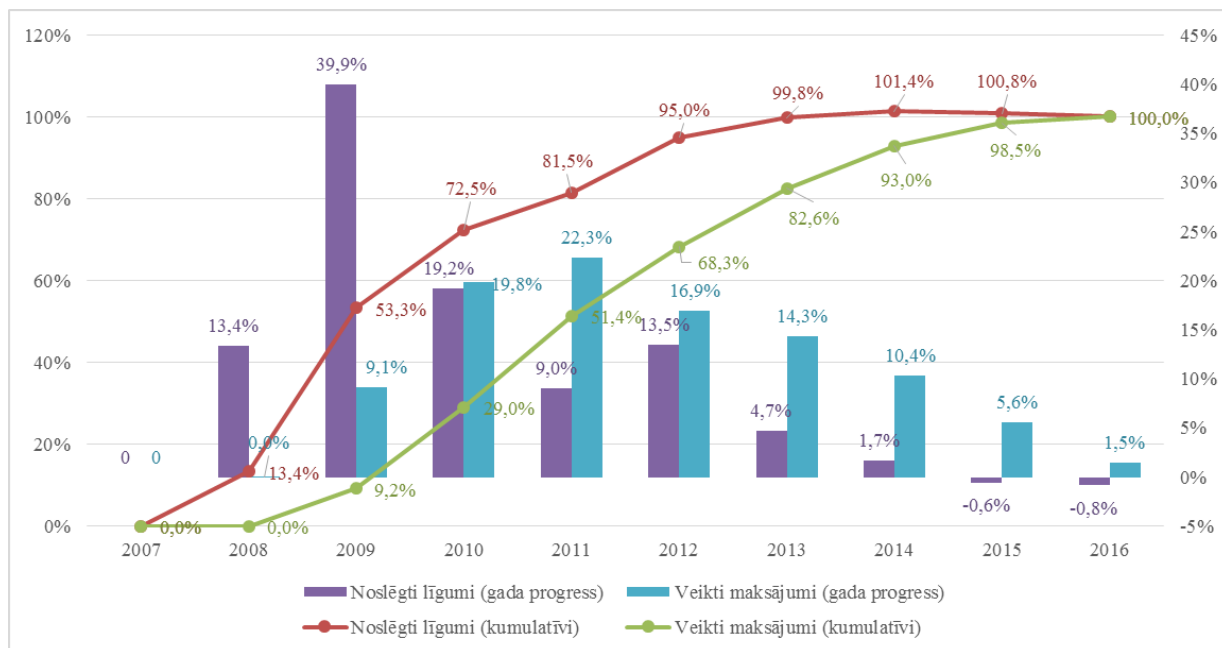
Ilustrācija 4 DP prioritātēm pieejamais finansējums un EK deklarējamie izdevumi sadalījumā pa finansējuma avotiem un kopā (% no pieejamā finansējuma, milj. euro)

* Saskaņā ar projektos faktisko līdzfinansējuma likmi

48. Ilustrācijas Nr.4 dati liecina, ka sadalījumā pa prioritātēm veiksmīgākais finanšu sniegums ir bijis 1.3.prioritātē “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā”, kā arī 1.2.prioritātē “Izglītība un prasmes”, kurās bija pieejams vislielākais virsstaistību finansējums (54 milj. euro) aktivitātēm, kas vērstas uz nodarbinātības un profesionālās izglītības pievilcības veicināšanu. Ievērojams progress ir bijis arī 1.1.prioritātē “Augstākā izglītība un zinātne” un 1.4.prioritātē “Sociālās iekļaušanas veicināšana”. Četrās minētajās prioritātēs kopējais attiecināmais deklarējamais finansējums pārsniegts par 61,8 milj. euro.
49. Savukārt 1.5.prioritātē “Administratīvās kapacitātes stiprināšana”, kā arī 1.6.prioritātē “Tehniskā palīdzība (ESF)”, veidojoties finansējuma atlikumiem projektos, attiecīgi netika izmantots viss piešķirtais ESF finansējums, kas varētu būt arī saistīts ar virsstaistību neesamību, kas kopumā neietekmē noslēguma maksājumu, ņemot vērā 10% elastības principu, kas kompensē trūkstošo finansējumu starp prioritātēm.
50. DP tika veiksmīgi īstenots 991 projekts, viena projekta vidējās kopējās attiecināmās izmaksas ir 0,7 milj. euro. Ņemot vērā lielo atklātās projektu iesniegumu atlasē projektu īpatsvaru 1.4. un 1.5.prioritātē ar ierobežojumiem attiecībā uz maksimālo projekta finansējuma apjomu, lielākā daļa projektu kopējās attiecināmās izmaksas bija zem vidējā. Finansiāli visietilpīgākie projekti tika īstenoti 1.3.prioritātē “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā”, kas vērsta uz nodarbinātības veicināšanu, savukārt projekti ar vismazāko finansējumu tika īstenoti prioritātēs 1.4. “Sociālās iekļaušanas veicināšana” un 1.5. “Administratīvās kapacitātes stiprināšana” un kurās finansējuma saņēmēji galvenokārt bija pašvaldības un NVO.

Ilustrācija 5 DP noslēgto līgumu un veikto maksājumu progress 2007.-2016.gadā kumulatīvi un gada ietvaros pret attiecīgi noslēgto līgumu un veikto maksājumu summu kopā uz 31.03.2016.

51. Ilustrācijas Nr.5 dati liecina, ka līgumu slēgšanas straujākais progress ir bijis 2009. un 2010.gadā (kumulatīvi sasniedzot 72,5%), savukārt 2015. un 2016.gadā noslēgto līgumu summu apjoms samazinājās – projektus pabeidzot un precizējot finanšu plānus atlikumu dēļ, kā arī līgumu laušanas un neatbilstoši veikto izdevumu dēļ. Attiecīgi arī maksājumu veikšanas progress plānošanas perioda sākumā ir bijis lēns, tomēr jau 2011.gadā bija izmaksāts nedaudz vairāk par pusi no piešķirtā finansējuma un straujākais maksājumu progress ir bijis 2012. un 2013.gadā, kas ir skaidrojams galvenokārt ar apjomīgiem maksājumiem 1.3.prioritātē “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā”. Īpaši liela ietekme gan uz līgumu slēgšanas, gan uz maksājumu progresu bijusi LM pārziņā esošajām nodarbinātību veicinošajām aktivitātēm, kurām bija nozīmīga loma ekonomiskās krīzes pārvarēšanā (piem., t.s. 100 latu programma jeb darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās), kā arī bezdarbnieku apmācību pasākumiem.
52. Jāatzīmē arī, ka neskatoties uz izmaiņām plānošanas dokumentos, jau 2014.gada oktobrī Latvija kā pirmā no ES dalībvalstīm 1DP sasniedza EK Regulas Nr.1083/2006 79.pantā noteikto avansu un starpposma maksājumu apjoma ierobežojumā noteikto – 95%, kas apliecina ES fondu ieviešanas kapacitāti visos līmeņos.
53. Veiktie maksājumi vienmērīgi samazinājās laika posmā no 2012. gada līdz 2015.gadam. 2016.gadā maksājumi tika veikti galvenokārt EM pārraudzībā esošajās aktivitātes, kuru īstenošana noslēdzās 2015.gada beigās.
54. Jāsecina, ka nacionāli noteikto gada maksājumu mērķu uzraudzības process, t.sk. proaktīva problēmu risināšana un savlaicīgas finansējuma pārdales ir attaisnojušies, nodrošinot n+2/n+3 principa ievērošanu un pilnīgu ES fondu izmantošanu kopumā. Jāatzīmē arī pozitīva budžeta virssaitību ietekme (risku iestāšanās gadījumā), kā arī 10% elastība starp prioritātēm iztrūkumu segšanai, kas ļaus maksimāli efektīvi izmantot ESF finansējumu un saņemt maksājumus no EK 100% apmērā.

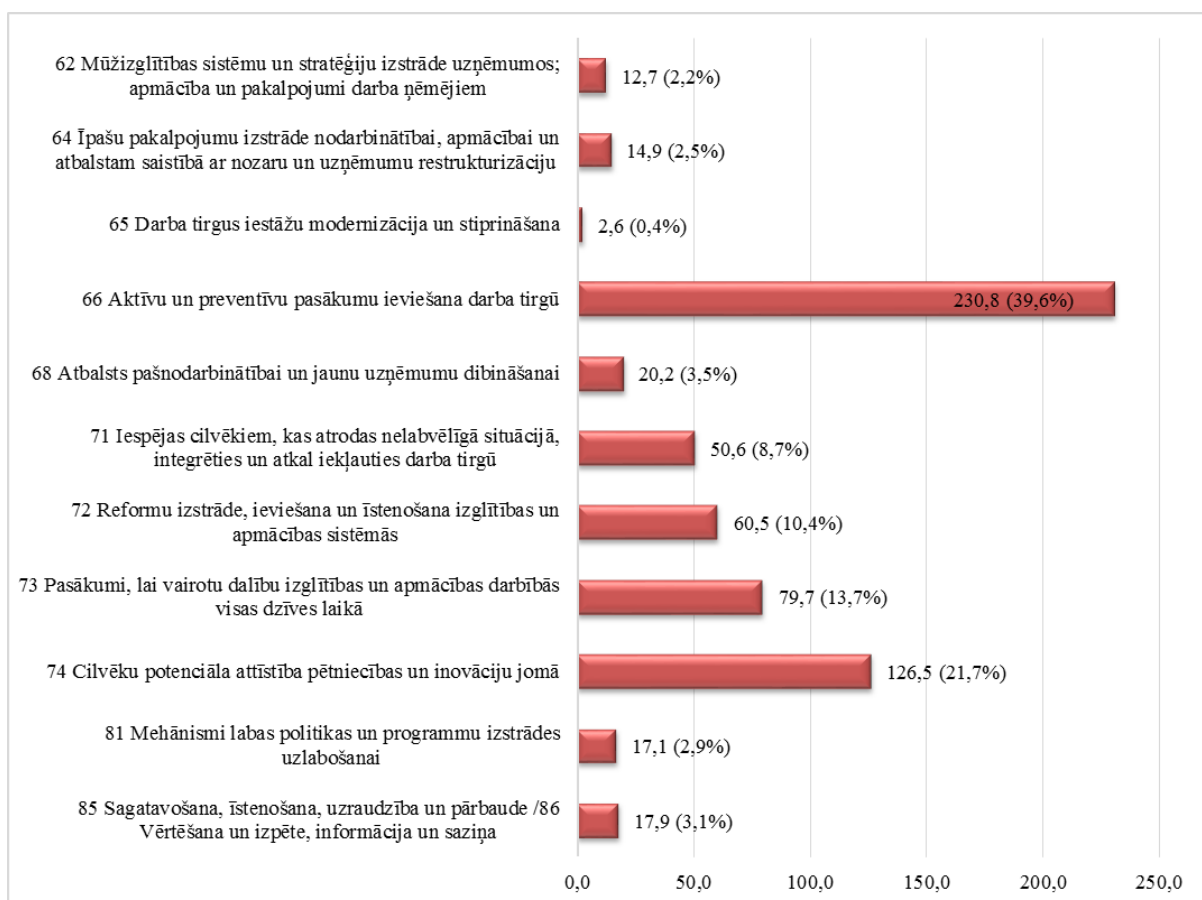
Deklarējamie izdevumi sadalījumā pa dimensiju kodiem

55. Saskaņā ar DP Latvijai piemērojamas trīs dimensijas – „Prioritārie temati”, „Finansēšanas veids” un „Teritorijas tips”. Savukārt saskaņā ar Regulas Nr.1828/2006 XVIII pielikuma

2.1.3. punkta prasībām ziņojumā apkopots deklarējamā ES fondu finansējuma sadalījums atbilstoši piecām dimensijām (t.sk. dimensija “Ekonomiskā darbība” un “Atrašanās vieta”). Jāatzīmē, ka tam ir tikai informatīvs raksturs un atsevišķos gadījumos, kad nav iespējams precīzi noteikt finansējuma sadalījumu pa dimensiju kodiem, aprēķinos tika izmantota ekspertu metode.

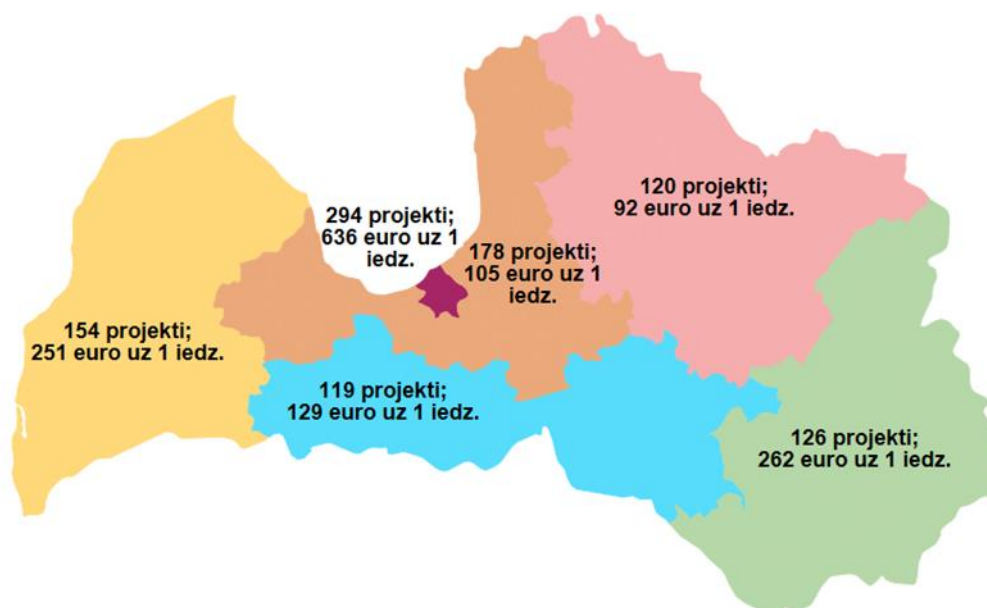
56. Dimensijas “Ekonomiskā darbība” (skat. Ilustrāciju 6 zemāk) lielākais finansējums ir aktīvu un preventīvu pasākumu ieviešanai darba tirgū (39,6% no DP noteiktā ES fondu finansējuma), kam seko cilvēku potenciāla attīstība pētniecības un inovāciju jomā (21,7%) un pasākumi, kas vairo dalību izglītības un apmācības darbībās visas dzīves laikā (13,7%). Pārējos sektoros finansējuma īpatsvars ir bijis mazāks.

Ilustrācija 6 DP ietvaros deklarējama ES fondu finansējuma sadalījums pa dimensijas “Ekonomiskā darbība” kodiem (ņemot vērā DP noteiktās prioritāšu likmes), % no DP piešķirtā ES fondu finansējuma (583,1 milj. euro)

57. Detalizēta informācija par deklarējamā ES fondu finansējuma apjomu sadalījumā pa dimensiju kodiem ir aplūkojama ziņojuma 2.pielikumā.

58. Vērtējot DP ieguldījumu reģionālā griezumā, jāsecina, ka kopumā līdzvērtīgs projektu skaits īstenots Zemgales, Vidzemes un Latgales reģionā. Kurzemē, Rīgā un Rīgas reģionā projektu skaits ir būtiski lielāks, savukārt, rēķinot uz 1 iedzīvotāju – investīciju ziņā līdz ar Rīgas reģionu jāizceļ Latgalē, kā arī Kurzemē sasniegtais.

Informācija par rādītāju sniegumu

59. VSID mērķu sasniegšanas progress plānošanas perioda ieviešanas gaitā tika vērtēts divas reizes – stratēģiskajos ziņojumos par 2007. – 2009.gadu⁷ un 2010. – 2012.gadu⁸. Abos ziņojumos tika konstatēts, ka ir nepieciešams uzlabot rādītāju sistēmu, vienlaikus 2009.gada ziņojumā secināts, ka ņemot vērā ekonomiskās krīzes radīto ietekmi un līdz ar to strauji pieaugušo bezdarba līmeni Latvijā, VSID noteiktos nodarbinātības mērķus līdz 2013.gadam sasniegt nebūs iespējams. 2007. – 2013.gada plānošanas perioda ES fondu VSID prioritāšu, pasākumu un aktivitāšu ieviešanas efektivitātes vidusposma izvērtējumā⁹ konstatēts, ka, samazinot vai palielinot finansējumu konkrētām aktivitātēm/apakšaktivitātēm vai pārskatot to ietvaros atbalstāmās darbības, uzraudzības rādītāji izvērtējamajā periodā netika mainīti. Līdz ar to dažos gadījumos sākotnēji izvirzītā uzraudzības rādītāja sasniegšana nav bijusi iespējama vai arī vērtība ir pārsniegta gadījumos, kad attiecīgajai aktivitātei/apakšaktivitātei pieejamais finansējuma apjoms bijis palielināts.
60. Secināms, ka Latvijas stratēģijā “Eiropa 2020” noteiktie nacionālie mērķi tikai daļēji ir saistāmi ar 2007. – 2013.gada plānošanas perioda ieguldījumiem, jo atšķiras abu plānoto dokumentu plānošanas periodi un to tapšanas laiks, kā arī papildu problēmas ietekmes novērtēšanā rada ES fondu ieguldījumu veikšanas laikā precizētie rādītāji visos līmeņos.
61. Svarīgi atzīmēt, ka sasniedzamo VSID rādītāju (ņemot vērā šo rādītāju saturu pēc būtības) progresu, raugoties no ES fondu ieguldījumu viedokļa, jāvērtē uzmanīgi, jo tie nav tiešā veidā saistāmi ar ES fondu ieguldījumiem apskatāmajā laika periodā. Finanšu krīzes laikā, kad Latvijas ekonomika saruka par 22,5%¹⁰, ES fondi apvienojumā ar tālredzīgu fiskālo un ekonomisko politiku sniedza nenovērtējamu atbalstu ekonomikas atlabšanā, sociālās spriedzes mazināšanā un priekšnosacījumu radīšanā tālākai ilgtspējīgai izaugsmei. FM aprēķini liecina, ka 2009.gadā ES fondu līdzekļi par aptuveni 2% mazināja krīzes izraisīto investīciju kritumu, kas 2009.gadā sasniedza 33,3% salīdzinājumā ar 2008.gada investīciju apjomu. Bez ES fondu atbalsta investīciju kritums 2009.gadā būtu bijis 35,3%. Savukārt 2010.gadā bez ES fondu atbalsta investīciju kritums būtu vēl par 16 procentpunktiem

⁷ http://www.esfondi.lv/upload/Zinojumi/Latvijas_Strategiskais_zinojums_2009.pdf

⁸ http://www.esfondi.lv/upload/Zinojumi/Latvijas_Strategiskais_zinojums_2012.pdf

⁹ http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/FM_MID_Zinojums_1.lote.pdf

¹⁰ Eurostat dati - <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>

- dziļāks. Savukārt, 2009.gada IKP samazinājums par 17,7% bez ES fondiem būtu vēl par aptuveni 3,7 procentpunktiem lielāks. ES fondu labvēlīgā ietekme uz IKP dinamiku atskaites periodā no 2010.gada līdz 2012.gadam ir vidēji 5,5 procentpunkti gadā, kas ir par 1,3 procentpunktu lielāka nekā 2007. – 2013. gada plānošanas perioda pirmajos trijos gados.
62. Analizējot rādītāju sasniegšanas progresu un novirzes no plānotās vērtības, jāņem vērā, ka kopš VSID sagatavošanas 2007.gadā ir notikušas straujas izmaiņas ekonomiskajā situācijā Latvijā pasaules finanšu krīzes iespaidā, turklāt ekonomiku Latvijā ietekmē arī kopējā ģeopolitiskā situācija pasaulē. Līdz ar to šobrīd ir pilnīgi citi ekonomiskie apstākļi, kuros prognozētās sasniedzamās rādītāju vērtības var būt pārsniegtas vai nesasnēgtas ekonomiskās situācijas izmaiņu dēļ.
63. Pozitīvi vērtējams, ka vairāk par pusi no **DP ietekmes rādītājiem ir sasniegta vai pat pārsniegta to sākotnēji plānotā vērtība** (piemēram, ir sasniegts plānotais kopējais nodarbinātības līmenis, kā arī sieviešu un gados vecāku cilvēku nodarbinātības līmenis). Tomēr, ņemot vērā minēto situāciju Latvijas ekonomikā, daļa no rādītāju vērtībām sociāli un ekonomiski svarīgākajās jomās nav sasniegta, piemēram, plānotais bezdarba līmenis un IKP izaugsmes temps. Vienlaikus, kā redzams no zemāk minētā skaidrojuma, ES fondu investīcijas neapšaubāmi pozitīvi ietekmēja minēto rādītāju vērtību sasniegšanu.
64. Saskaņā ar CSP datiem Latvijas IKP 2007.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, palielinājies par 10%, bet jau nākamajos trīs gados bija negatīvs pieaugums pasaules finanšu krīzes ietekmē. Kāpums atkal piedzīvots tikai 2011.gadā – 6,2%, bet jau nākamajos gados samazinājies, ņemot vērā gan vispārējo krīzes negatīvo ietekmi uz ES, kā arī 2014.gadā noteiktajām sankcijām pret Krieviju militārās agresijas Ukrainā dēļ. **IKP pieauguma temps** salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem kopumā nesasniedz VSID noteikto mērķi – 6%, tomēr arī sasniegtie 2,7% pārsniedz gan 2015.gadā prognozētos 2,1%, gan ES vidējo IKP pieauguma tempa rādītāju – 2,0%. ES fondu investīcijas pozitīvi ietekmē IKP dinamiku – analīzes dati liecina, ka **laika periodā no 2011. līdz 2015.gadam ES fondu devums reālā IKP pieaugumā vidēji bija aptuveni 1,3 procentpunkti**.
65. Pēc CSP datiem **2015.gadā nodarbinātības līmenis sasniedza 68,1%, nedaudz atpaliekot no plānotās vērtības (70%)**, bet par 1,8 procentpunktiem pārsniedzot 2006.gada rādītāju. Tomēr vērtējot šo rādītāju, svarīgi ir ņemt vērā arī demogrāfiskos aspektus. Palūkojoties uz nodarbinātības līmeni iedzīvotāju skaita izmaiņu kontekstā, jāsecina, ka nodarbinātības līmeņa pieaugums varētu būt skaidrojams nevis ar ekonomisko aktivitāšu pieaugumu, bet tieši darba spēka skaitlisku samazināšanos, jo Latvijas iedzīvotāju skaits kopš 2006.gada samazinājies par 11,0%. Lielā mērā iedzīvotāju skaits samazinājies ekonomiskās krīzes dēļ, ko pavādījusi dažādu vecuma grupu iedzīvotāju izbraukšana no valsts darba meklējumos. Arī šobrīd Latviju raksturo negatīvs migrācijas saldo. Attiecīgi vecāko cilvēku (55-64 gadi) nodarbinātības līmenis ir sasniedzis 59,4%, pārsniedzot mērķa vērtību (55,0%) par 4,9 procentpunktiem. Sieviešu nodarbinātības līmenis sasniedza 66,4% (mērķa vērtība 66,0%), pieaugot par 4,1 procentpunktiem, salīdzinot ar 2007.gadu. Savukārt bezdarba līmenis (15-64) no 6,8% 2007.gadā perioda beigās pieaudzis līdz 10,1%. Līdz ar darbības vecuma iedzīvotāju skaita pakāpenisku samazināšanos mērens nodarbinātības pieaugums saglabāsies arī turpmākajos gados un ekonomikas izaugsme galvenokārt balstīsies uz produktivitātes pieaugumu. Arī ilgstošā bezdarba rādītājs, neskatoties uz iedzīvotāju skaita samazināšanos un novecošanos perioda beigās sasniedz 4,5%, nesasniedzot ne mērķa vērtību – 2%, ne arī 2007.gada rādītāju – 2,5%.
66. ES fondu investīciju kontekstā pozitīva ietekme uz nodarbinātības dinamiku bija arī ES fondu investīcijām. FM aprēķini liecina, ka 2015. gadā ES fondu īstenošana ir palielinājusi nodarbināto skaita pieauguma tempu par 0,4 procentpunktiem (2014.gadā par 0,3

- procentpunktiem), jo tika radītas jaunas darba vietas. Attiecībā uz 1DP tās ir saistītas ar konkrētu projektu īstenošanu, radot gan ilgtermiņa, gan īstermiņa darba vietas, kas atsevišķos gadījumos tiek saglabātas arī pēc projekta beigām.
67. Informācija par ES fondu finansēto projektu ieviešanas rezultātā radītajām darba vietām ir sniegta ziņojuma 2.1.5.sadaļā „[Horizontālo prioritāšu ieviešana](#)”.
 68. Augstāk minētais jāņem vērā turpinājumā analizējot atsevišķu rādītāju sniegumu, informāciju gadu griezumā un plašākus komentārus skatot ziņojuma 3.pielikumā.
 69. No VSID noteiktajiem mērķiem, kuru sniegumu viennozīmīgi pozitīvi ietekmējusi 1DP, nodarbinātības jomā jāatzīmē nodarbinātības līmeņa paaugstināšanās, savukārt izglītības jomā – jauniešu (20-24 g.v.) īpatsvara ar vidējo izglītību palielināšanās, kas tieši sasaucas ar ESF ieguldījumiem nodarbinātības veicināšanas un izglītības jomā, t.sk. veiktajām atbalstāmajām darbībām un rādītāju sniegumu. Plānoto vērtību nav izdevies sasniegt arī attiecībā uz pēc pamatskolas izglītību pametušo jauniešu skaita samazinājumu, kura vērtība ekonomiskās krīzes dēļ neskatoties uz nelielām izmaiņām gadu griezumā, faktiski nav mainījusies un tikai 2014. gadā pirmo reizi bija vērojams skolu pametušo skaita samazinājums.
 70. Augstākās izglītības un zinātnes atbalsta jomā pozitīvi vērtējama studējošo īpatsvara palielināšanās prioritārajās jomās (inženierzinātnē, dabaszinātnēs, IT jomā), sasniedzot 39,1%, kas lielākoties skaidrojams ar atbalsta formu papildinātību – papildus ESF atbalstam izdevies saglabāt arī no valsts budžeta finansēto studiju vietu īpatsvaru šajās jomās, kam būtisks papildinājums bijis arī ERAF ieguldījums augstskolu infrastruktūras attīstībai.
 71. Kaut arī attiecībā uz zinātnē un pētniecībā strādājošo īpatsvara pieaugumu (sasniedzot 0,9% jeb 92% no DP noteiktā) un gadā doktora grādu ieguvušo skaitu (264 jeb 62% no DP noteiktā) DP noteiktās ietekmes rādītāju vērtības pilnībā sasniegt nav izdevies, ESF ieguldījums zinātnē/ pētniecībā un augstākajā izglītībā vērtējams kā nozīmīgs piensums šo jomu attīstībā un nozaru reformu sagatavošanā un īstenošanā.
 72. Kopumā 1DP sasniegti vai pārsniegti 49 no 55 DP (89%) līmeņa iznākuma un rezultāta rādītājiem.
 73. Sniegums ieguldījumu augstākās izglītības un zinātnes attīstībā, būtiski nav sasniegts viens rādītājs – kaut arī atbalstu saņēmušo doktorantu skaits pārsniedzis DP plānoto vērtību par 23%, doktorantu, kas pirms iestāšanās doktorantūrā saņēmuši ESF atbalstu studijām maģistrantūrā, īpatsvars pret kopējo doktorantūras studentu skaitu atpaliek no DP plānotā. Vienlaikus kā veiksmīgs uzskatāms sniegums cilvēkresursu piesaistei zinātnei – papildu zinātnei piesaistīto un atbalstīto zinātnieku skaitam sasniedzot 1 038 (103,8% no DP plānotā).
 74. Izglītības satura pilnveides jomā nav sasniegts DP plānotais 50% izglītojamo īpatsvars, kas apgūst uzlabotās sākotnējās profesionālās izglītības programmas, attiecībā pret kopējo izglītojamo skaitu sākotnējā profesionālajā izglītībā. 56 modulāro profesionālo izglītības programmu apguve profesionālās izglītības iestādēs turpinās, attiecīgi paplašinot izglītojamo loku 2016. un 2017.gadā, tostarp aptverot 2014. – 2020.gada plānošanas perioda specifisko atbalsta mērķu ietvaros īstenotos pasākumus. Detalizētu informāciju skatīt ziņojuma 3.2. sadaļā, kā arī 3. pielikumā.
 75. Nodarbinātības veicināšanas jomā lielākā daļa rādītāju ir pārsniegti gan attiecībā uz apmācīto bezdarbnieku skaitu atbalsta aktivitātēs, gan jaunu darba vietu izveidi un nodarbināto apmācību.

Tabula 1 Sasniegtie VSID, DP ietekmes un konteksta rādītāji (CSP, AI dati)

Rādītāja nosaukums (mērvienība), bāzes vērtība	Gala vērtība saskaņā ar DP	Sasniegtā vērtība (izpilde pret DP gala mērķi)
1.	2.	3.
Paaugstināt nodarbinātības līmeni līdz 70% (%); 66,3	70,0	68,1 (97,3%)
Ikgadēji saglabāt stabilu IKP pieauguma tempu 6-8% līmenī (%); 11,9	6,0	2,7 (45,0%)
Paaugstināt vecāku cilvēku nodarbinātības līmeni līdz 55% (%); 53,3	55,0	59,4 (108,0%)
Sasniegt vismaz 53% no ES vidējā produktivitātes rādītāja (%); 47,9	53,0	64,7 (122,1%)
Paaugstināt sieviešu nodarbinātības līmeni līdz 66% (%); 62,3	66,0	66,4 (100,6%)
Bezdarba līmeni samazināt zem 6% (%); 6,8	6,0	10,1 (0,0%)
Ilgstošā bezdarba rādītāju samazināt līdz 2,0% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita (%); 2,5	2,0	4,5 (0,0%)
Sasniegt 1,5% no IKP līmeni iekšzemes izdevumiem pētniecībai un attīstībai (%), 0,6	1,5	0,69 (46,0%)
Panākt, ka 85% jauniešu 20-24 gadu vecumā ir vismaz vidējā izglītība (%); 76,9	85,0	86,2 (101,4%)

Attēls 1 DP "Cilvēkresursi un nodarbinātība" rezultāti

76. Sociālās iekļaušanas veicināšanas jomā ir pārsniegti pilnīgi visi DP līmeņa rādītāji. Abās jomās īpaši izceļams ir atbalstīto personu īpatsvars, kas kļuvušas ekonomiski aktīvas 6 mēnešu laikā pēc atbalsta saņemšanas, kas liecina par ESF atbalsta formu efektivitāti, neskatoties uz kavējošiem faktoriem atsevišķos ieviešanas posmos, kas saistīti ar ekonomisko situāciju valstī, t.sk. ierobežoto vakanču skaitu.
77. Ir sasniegti un atsevišķos gadījumos pārsniegti rādītāji attiecībā uz administratīvās kapacitātes veicināšanu. Īpaši izceļams ir sniegums attiecībā uz apmācīto personu skaitu, atbalstot strukturālo reformu īstenošanu un analītisko spēju stiprināšanu valsts pārvaldē (par 46% pārsniedzot DP noteikto), kā arī plašo NVO loku, kas saņēmušas atbalstu savas administratīvās kapacitātes stiprināšanai.

78. Kopumā jāsecina, ka ESF finansējums un lielāks nekā sākotnēji plānotais nacionālais finansējums (valsts budžeta virssaistības) ir radījis priekšnoteikumus sekmīgam rādītāju sniegumam, kā arī vērā ņemamu potenciālu ilgtermiņa ietekmei, t.sk. strukturālām reformām vairākās Latvijas attīstībai būtiskās jomās.
79. Ņemot vērā minēto rādītāju sniegumu, kā arī ārējo faktoru būtisko ietekmi, secināms, ka DP mērķi ir sasniegti. Detalizēta informācija par aktivitāšu finansējumu ir pieejama 1.pielikumā, savukārt pārskatāmākā veidā detalizēta informācija par rādītāju progresu līdz plānošanas perioda beigām, tajā skaitā skaidrojumi par būtiskākajām novirzēm no plānotā ir 3.pielikumā.

DP īstenošana atbilstoši 2006.gada 5.jūlija Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr.1081/2006 par Eiropas Sociālo fondu un Regulas (EK) Nr.1784/1999 atcelšanu 10.pantam

80. 1DP īstenošanā iesaistītās institūcijas un organizācijas, arī 2015.gadā aktivitāšu projektiem noslēdzoties, ir nodrošinājušas DP iekļauto pasākumu un aktivitāšu īstenošanu atbilstoši 2006.gada 5.jūlija Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr.1081/2006 par ESF un Regulas (EK) Nr.1081/2006 par ESF un Regulas (EK) Nr.1784/1999 atcelšanu 10.pantam. Aktivitāšu īstenošanā tiek ievērots vienlīdzīgu iespēju princips un dzimumu līdztiesība, netiek pieļauta personu ar invaliditāti vai mazākumtautību pārstāvju diskriminācija.

Integrēta pieeja dzimumu līdztiesībai

81. 1DP mērķa grupu raksturojums dzimumu griezumā norāda uz nemainīgu sieviešu un vīriešu līdzdalības disproporciju sadalījumā pa nozarēm, kas atsevišķās jomās sasniedz gandrīz 80% sieviešu pārsvaru izglītības nozarē un nevalstiskajā sektorā, savukārt valsts pārvaldē un veselības aprūpē disproporcija sasniedz pat 90% sieviešu no nozarē nodarbināto skaita. Lai risinātu dzimumu segregāciju nodarbinātībā un mazinātu disproporciju atsevišķās nozarēs, veicinātu darba un ģimenes dzīves saskaņošanu un dzimumu stereotipu mazināšanu, dzimumu līdztiesības jautājumi tiek risināti, aptverot plašāku nozaru politiku rīcību, proti, īstenojot dzimumu līdztiesības integrēto pieeju. Laika posmā no 2008.gada tika īstenoti virkne pasākumu, kas veicināja izpratni par dzimumu līdztiesības jautājumiem un dzimumu līdztiesības integrēto pieeju: diskusijas, veikts pētījums, īstenotas informatīvas kampaņas, izglītojoši pasākumi.

Dzimumu līdztiesības politikas ietvars

82. 2015.gadā tika sagatavots informatīvais ziņojums par Plāna dzimumu līdztiesības īstenošanai 2012. – 2014.gadam īstenošanu. Plāna īstenošana kopumā ir vērtējama kā sekmīga, vienlaikus ir jānorāda uz daļēji izpildītu vai neizpildītu pasākumu būtisku īpatsvaru. Pārskata periodā novērots, ka vēl arvien speciālistu vidū un sabiedrībā pastāv dažāda izpratne par dzimumu līdztiesības principiem un nepieciešamību tos integrēt dažādās politikas jomās. Fakts, ka dzimumu līdztiesības politikas īstenošanai ir pieejami ierobežoti valsts budžeta līdzekļi, ir būtisks šķērslis regulāru un apjomīgu kampaņu un iniciatīvu īstenošanai. Iespēju robežās tiek piesaistīti ES, Ziemeļu Ministru padomes un citu programmu līdzekļi, taču jāņem vērā, ka pieejamā cilvēkresursu kapacitāte ir nepietiekama visu programmu efektīvai apgūšanai. Lai stiprinātu dzimumu līdztiesības integrētās pieejas īstenošanu visās politikas nozarēs un visos politikas līmeņos (plānošana, īstenošana, novērtēšana), nepieciešams izglītēt ministriju un citu valsts pārvaldes iestāžu darbiniekus dzimumu līdztiesības jautājumos, jo īpaši skaidrojot to sasaisti ar attiecīgo nozari un ieguvumiem, kas sagaidāmi, horizontāli integrējot dzimumu aspektu visās valsts politikās.
83. 2015.gadā tika uzsākts darbs pie jauna politikas dokumenta izstrādes – plāns „Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju un tiesību nodrošināšanai 2016. – 2020.gadam”. Plānā tiks noteikti jauni attīstības virzieni nākamajiem pieciem gadiem, lai mazinātu nevienlīdzību

sieviešu un vīriešu situācijā labklājības, veselības, izglītības, ekonomikas, tiesību aizsardzības u.c. jomās, pievērstu uzmanību ar dzimumu saistītas vardarbības problemātikai, stiprinātu vīriešu un tēva lomu ģimenē un sabiedrībā, kā arī pilnveidotu starpinstitūciju sadarbību šīs politikas ieviešanā.

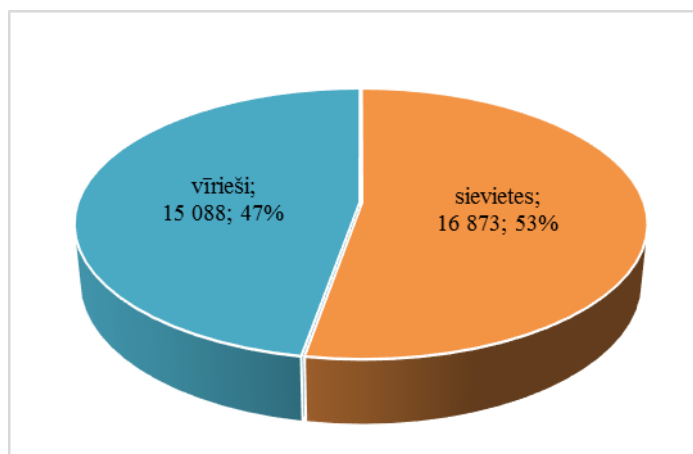
84. Lai sniegtu atbalstu darbiniekiem pēc iespējas veiksmīgāk saskaņot darba un ģimenes dzīvi, 2014.gadā ir pieņemti un 2015.gadā spēkā stājušies vairāki Darba likuma grozījumi.
85. 2015.gada pirmajā pusgadā dažādi dzimumu līdztiesības jautājumi tika skarti Latvijas prezidentūras ES Padomē ietvaros – dažādu nozaru īstenotajos pasākumos tika aktualizēti jautājumi, ņemot vērā sieviešu un vīriešu nevienlīdzīgo situāciju, piemēram, izglītībā, īpaši pievēršot uzmanību sieviešu un meiteņu lielākai iesaistei tehnoloģiju, zinātnes, matemātikas un inženierzinātņu jomā. Dzimumu līdztiesība bija viena no Latvijas prezidentūras tematiskajām prioritātēm attīstības sadarbībā un starptautiskajās organizācijās, tādēļ tika īstenoti vairāki pasākumi, kas vērsti uz sieviešu vienlīdzīgu ekonomisku iespēju veicināšanu.

Atbalsts pa mērķa grupām

Sieviešu un vīriešu līdzdalības raksturojums

86. Saskaņā ar LM sniegto informāciju par HP “Vienlīdzīgas iespējas” īstenošanu ES fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ietvaros 2015.gadā ESF līdzfinansētājās aktivitātēs piedalījās 31 961 persona, t.sk. 16 873 jeb 53% sievietes un 15 088 jeb 47% vīrieši. Šāda situācija ir vērtējama kā līdzvērtīga vīriešu un sieviešu līdzdalība ESF līdzfinansētājās aktivitātēs, kur gan vīrieši, gan sievietes vienlīdzīgi ir labuma guvēji šajās aktivitātēs.

Ilustrācija 8 Sieviešu un vīriešu līdzdalību ESF aktivitātēs 2015.gadā

87. Līdzīgi kā iepriekšējos gados, minētā proporcija nav viennozīmīgi vērtējama, ņemot vērā sieviešu un vīriešu līdzdalību aktivitāšu griezumā, kur parādās būtiskas atšķirības. ESF dalībnieku raksturojums dzimumu griezumā norāda uz nemainīgu sieviešu un vīriešu līdzdalības disproporciju sadalījumā pa nozarēm, kas sasniedz gandrīz 80% sieviešu pārsvaru izglītības nozarē un nevalstiskajā sektorā, savukārt valsts pārvaldē un veselības aprūpē disproporcija sasniedz pat 90% sieviešu pārsvaru. Visizteiktākā sieviešu un vīriešu disproporcija bija 1.5.prioritātes “Administratīvās kapacitātes stiprināšana” un 1.6.prioritātes “Tehniskā palīdzība” aktivitātēs, bet 2015.gadā prioritāšu griezumā kopaina bija šāda:

- 1.1.prioritātes „Augstākā izglītība un zinātne” aktivitātēs piedalījās 880 personas, no kurām bija 424 sievietes un 456 vīrieši (proporcija 48%:52%). Kopumā lielākajā daļā prioritātes aktivitātēs vērojama tāda sieviešu un vīriešu proporcija, kas ir pielīdzināma absolūtai dzimumu līdztiesībai skaitliskā izteiksmē.

- 1.2.prioritātes „Izglītība un prasmes” aktivitātēs piedalījās 18 187 personas, t.sk. 8 357 sievietes un 9830 vīrieši (proporcija 46%:54%). Šajā prioritātē nenozīmīga disproporcija izpaužas aktivitāšu/apakšaktivitāšu griezumā – 1.2.1.1.4.apakšaktivitātē „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” piedalījās 18 101 persona, t.sk. 8 324 sievietes un 9 777 vīrieši (proporcija 46%:54%), tātad vērojams neliels vīriešu pārsvars, kas izskaidrojams ar dzimumu segregāciju profesionālajā izglītībā, kur ir studējošo vīriešu pārsvars, proti, 60% no visiem profesionālajā izglītībā studējošajiem¹¹.
- 1.3.prioritātes “Nodarbinātība un veselības veicināšana darbā” aktivitātēs piedalījās 950 personas, t.sk. 587 sievietes un 363 vīrieši (62%:38%), kas norāda uz sieviešu pārsvaru šajās aktivitātēs. Ņemot vērā, ka dalībnieku skaits šajā prioritātē, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, bija neliels, prioritātes aktivitāšu/apakšaktivitāšu līmenī nav būtiska dzimumu disproporcija dalībnieku vidū.
- 1.4.prioritātes “Sociālās iekļaušanas veicināšana” aktivitātēs piedalījās 8 personas, t.sk. 4 sievietes un 4 vīrieši (proporcija 50%:50%) un šāda situācija ir vērtējama kā līdzvērtīga abu dzimumu līdzdalība, kas saglabājas arī šīs prioritātes aktivitātēs.
- 1.5.prioritātes “Administratīvās kapacitātes stiprināšana” aktivitātēs piedalījās 11 270 personas, t.sk. 6 970 sievietes un 4 300 vīrieši (proporcija 62%:38%), kas norāda uz dzimumu disproporciju. Līdzīga situācija novērojama arī atsevišķās šīs prioritātes aktivitātēs/apakšaktivitātēs – 1.5.1.1.1.apakšaktivitātē „Atbalsts strukturālo reformu īstenošanai un analītisko spēju stiprināšanai valsts pārvaldē”, kur sieviešu un vīriešu proporcija ir 86%:14%. Savukārt 1.5.2.2.1.apakšaktivitātes „Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana” ietvaros vīriešu un sieviešu skaita disproporcija sasniedz gandrīz 30%:70%.
- 1.6.prioritātē „Tehniskā palīdzība” piedalījās 666 personas, t.sk. 531 sievietes un 135 vīrieši (proporcija 78%:22%), kas norāda uz izteiktu dzimumu disproporciju tehniskās palīdzības projektos iesaistīto valsts pārvaldes darbinieku vidū. Kopumā valsts pārvaldē nodarbināto skaits 2015. gadā bija 58 600 personas, t.sk. 33 100 sievietes un 25 500 vīrieši (proporcija 56%:44%), kas uzskatāms par līdzvērtīgu, disproporcija rodas sadalījumā pa nozarēm. Piemēram, aizsardzības un iekšlietu jomā lielākoties ir nodarbināti vīrieši, bet šīs jomas nebija ES fondu finansējuma saņēmēji 2007. – 2013.gada plānošanas periodā, kas daļēji izskaidro sieviešu pārsvaru citās nozarēs, kuras bija ES fondu tehniskās palīdzības finansējuma saņēmējas.

Mazākumtautību pārstāvju integrācija darba tirgū un sociālā iekļaušana

88. Lai stiprinātu mazākumtautību pārstāvju integrāciju darba tirgū un tādējādi uzlabotu šo personu sociālo iekļaušanu, ESF atbalsts īstenots 1.4. prioritātē „Sociālās iekļaušanas veicināšana”, kurā mazākumtautību pārstāvji bija viena no mērķa grupām. DP mazākumtautību pārstāvju tiešai iesaistīšanai darba tirgū nav plānotas noteiktas aktivitātes, jo Latvijā mazākumtautību pārstāvju nodarbinātības problēma nav aktuāla. Netiešā veidā mazākumtautību pārstāvju sociālā iekļaušana tika veicināta 1.4.1.pasākuma „Sociālā iekļaušana” ietvaros, par kuru informāciju skatīt arī ziņojuma 3.4.sadaļā un 3. pielikumā.

¹¹ Saskaņā ar CSP datiem, 2014./2015. gada mācību gadā profesionālo vidējo izglītību ieguva 24 847 izglītojamie, t.sk. 14 786 vīrieši un 10 061 sieviete

Minoritāšu pārstāvju un migrantu integrācija darba tirgū

89. 2015.gadā saskaņā ar CSP datiem Latvijā bija reģistrēti 10 365 migranti¹². Kopš 2011.gada ir ievērojams emigrācijas pieaugums – vidēji 10 550 personas gadā, kas ir 2 reizes vairāk nekā iebraukušo migrantu skaits 2010.gadā (4 011 personas)¹³.
90. Saskaņā ar NVA sniegto informāciju 2015.gadā 2 011 trešo valstu pilsoņiem tika piešķirts bezdarbnieka statuss. Arī imigrantu-bezdarbnieku skaits nemainīgi pieaug, ņemot vērā pieaugošo imigrācijas apjomu 2011. – 2015.gadā. Jāatzīmē fakts, ka gadā vidēji 60% no reģistrētajiem trešo valstu pilsoņiem iekārtojās darbā (salīdzinot ar griezumiem: 2011.gadā no 1 869, kam piešķirts bezdarbnieka statuss darbā iekārtojās 1 039 personas; 2015.gadā attiecīgi no 2 011 – 1 290). 2015.gadā trešo valstu pilsoņi ir iesaistījušies NVA aktīvās nodarbinātības pasākumos, piemēram, neformālās izglītības pasākumos – 480 personas, konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos – 546 personas, algotajos pagaidu darbos – 138, kā arī dažādos pasākumos Jauniešu garantijas pasākuma ietvaros.

Tabula 2 Informācija par trešo valstu pilsoņiem, kas saņēmuši bezdarbnieka statusu NVA

Gads	Piešķirts bezdarbnieka statuss	Iekārtošanās darbā
2011.	1 869	1 039
2012.	1 743	1 124
2013.	1 923	1 101
2014.	1 858	1 148
2015.	2 011	1 290

91. Lai veicinātu migrantu dalību darba tirgū un tādējādi stiprinātu šo personu sociālo iekļaušanu, NVA nodrošināja migrantu – bezdarbnieku iesaisti aktīvajos nodarbinātības pasākumos, ko atspoguļo arī tabula zemāk.

Tabula 3 Migrantu iesaiste aktīvajos pasākumos (2011.-2015.gads)

Pasākuma nosaukums	2011.g.	2012.g.	2013.g.	2014.g.	2015.g.
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija vai kvalifikācijas paaugstināšana	108	102	109	65	36
Neformālā izglītība	558	495	709	516	480
Algotie pagaidu sabiedriskie darbi	-	375	437	292	138
Pasākumi noteiktām personu grupām	20	4	32	25	16
Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	2	1	1	1	2
Apmācības pie darba devēja	11	1	-	-	-
Darba praktizēšana ar stipendiju	436	-	-	-	-
Kompleksie atbalsta pasākumi (Kompas)	74	175	106	306	-
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi (t.sk. Info dienas)	1 514	1 732	1 644	1 594	546
Praktiskā apmācība	-	-	4	2	0

Personu ar invaliditāti integrācija darba tirgū

92. VSAA uzskaitē 2015.gada decembrī bija 166 085 personas ar invaliditāti¹⁴(2014.g. – 160 572, 2013.g. – 154 148; 2012.g. – 150 806; 2011.g. – 146 052), t.sk. 87 059 sievietes un 79 026 vīrieši. Bērnu ar invaliditāti skaits valstī bija 8 000. Personas ar invaliditāti

¹² CSP dati, Latvijas statistikas grāmata 2015. (3.1.4.tabula)

¹³ CSP dati, Latvijas statistikas grāmata 2015. (3.1.4.tabula)

¹⁴ personas ar I invaliditātes grupu – 13 430 sievietes un 10 382 vīrieši, no tiem strādājošie – 966; ar II invaliditātes grupu – 42 075 sievietes un 38 451 vīrietis, no tiem strādājošie – 15 122; ar III invaliditātes grupu – 31 554 sievietes un 30 193 vīrieši, no tiem strādājošie – 24 362.

Latvijā veido 8,8 % no visiem valsts iedzīvotājiem¹⁵.

93. 2015.gada decembrī valstī bija 40 450 strādājošas personas ar invaliditāti, t.sk. 20 753 sievietes un 19 697 vīrieši. 2015.gadā nodarbinātības līmenis personām ar invaliditāti visās vecuma grupās bija 24,4 % (2014.g. – 24,5%, 2013.g. – 23,3%, 2012.g. – 22,6%) pret kopējo personu ar invaliditāti skaitu, t.sk. 23,8 % sievietēm un 24,9 % vīriešiem¹⁶.
94. Attiecībā uz personām ar invaliditāti, vērojams šīs iedzīvotāju grupas nodarbinātības līmeņa stabils pieaugums kopš 2010.gada aptuveni par 1,2 procentpunktiem katru gadu. Tomēr ņemot vērā šādu tendenci, VSID noteiktā indikatīvā bāzes vērtība minēto iedzīvotāju grupas nodarbinātībai – 40–52% netiks sasniegta. Tas izskaidrojams gan ar to, ka izvirzītais mērķis ir bijis pārāk ambiciozs, gan arī ar to, ka 2006.gadā nebija pieejami pietiekami ticami dati par nodarbinātību personām ar invaliditāti. Piemēram, pieejamie VSAA dati par šīs iedzīvotāju grupas nodarbinātību 2008.gadā norāda, ka nodarbinātības līmenis personām ar invaliditāti bija 24,3%, kas samazinājās 2009. un 2010.gadā, savukārt turpmākajos gados tas ir nemainīgi pieaudzis.
95. 2015.gada decembrī bija reģistrēti 8 343 bezdarbnieki ar invaliditāti (10,2% no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita valstī), t.sk. 49,9 % (4 166) – sievietes un 50,1% (4 177) – vīrieši. Vairāk nekā puse (56,9%) no reģistrētajiem bezdarbniekiem ar invaliditāti ir bezdarbnieki vecumā 50 un vairāk gadu, jaunieši bezdarbnieki (15 – 24) ir 3,3% no reģistrētajiem bezdarbniekiem ar invaliditāti¹⁷.
96. Personu ar invaliditāti integrācija darba tirgū galvenokārt tika veicināta, īstenojot valsts budžeta un ESF līdzfinansētos pasākumus (1.3.1.1.3. apakšaktivitātē “Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība”, 1.4.1.1.1.apakšaktivitātē “Kompleksi atbalsta pasākumi iedzīvotāju integrēšanai darba tirgū”, 1.4.1.1.2.apakšaktivitātē “Atbalstītās nodarbinātības pasākumi mērķgrupu bezdarbniekiem”).
97. Īpaši personām ar invaliditāti tika paredzēts pasākums “Pasākumi noteiktām personu grupām” (PNPG) (ESF un valsts piešķirtā finansējuma ietvaros), kurā 2015.gadā tika izveidotas 203 (2014.gadā – 402, 2013.gadā – 121, 2012.gadā – 390, 2011.gadā – 603) līdzfinansētās darba vietas personām ar invaliditāti. Kopumā 2015.gadā PNPG tika iesaistīti 305 (2014.gadā – 520, 2013.gadā 289, 2012.gadā – 492, 2011.gadā – 715) bezdarbnieki ar invaliditāti (kas veido 35% no visiem šī pasākuma dalībniekiem un 3% no visiem nodarbinātības pasākumus uzsākušajiem bezdarbniekiem ar invaliditāti¹⁸).
98. 2015.gadā NVA organizētajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos piedalījās 11 611¹⁹ bezdarbnieki ar invaliditāti (2014.gadā – 16 307, 2013.gadā – 16 231, 2012.gadā – 13 810, 2011.gadā – 13 051). Šajos pasākumos personām ar invaliditāti papildus tika nodrošināti tādi pakalpojumi kā darba vietas pielāgošana, surdotulku, ergoterapeitu u.c. speciālistu pakalpojumi. Karjeras konsultācijas 2015.gadā saņēmusi 3 421 persona ar invaliditāti, no tiem bezdarbnieki (darba meklētāji) – 3 269. 2015.gadā dalību pasākumos uzsākuši 10 893 bezdarbnieki ar invaliditāti. Bezdarbnieku ar invaliditāti sadalījums pa pasākumu veidiem redzams grafikā zemāk (NVA dati) (skatīt ilustrāciju zemāk).

¹⁵ Saskaņā ar CSP datiem, 2015.gadā Latvijā bija 1 986 096 iedzīvotāji, t.sk. 911 207 vīrieši, 1 074 889 sievietes. Latvijas statistikas gadagrāmata 2015

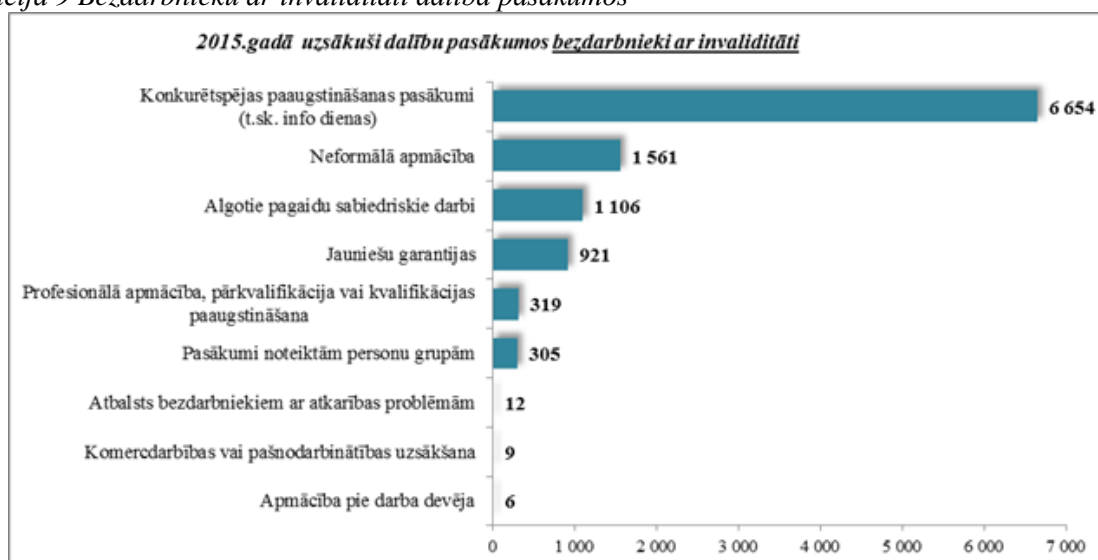
¹⁶ CSP dati un aprēķini*, balstoties uz datiem par personām ar invaliditāti (pieaugušie), kuras ir VSAA uzskaitē kā sociālās apdrošināšanas un sociālo pakalpojumu saņēmējs

¹⁷ NVA Pārskats par bezdarba situāciju valstī 2015.gada decembrī

¹⁸ viena persona var iesaistīties vairākos pasākumos

¹⁹ t.sk. personas, kas turpināja dalību no 2014. gada un vienai personai var būt sniegti vairāki pakalpojumi

Ilustrācija 9 Bezdarbnieku ar invaliditāti dalība pasākumos

99. 2015.gadā ESF aktivitātēs piedalījās 329 personas ar invaliditāti (2014.gadā – 5 177, 2013.gadā – 13 395, 2012.gadā – 12 490) (t.sk. 128 sievietes un 201 vīrietis) jeb 1% no kopējā ESF līdzfinansēto aktivitāšu dalībnieku skaita.

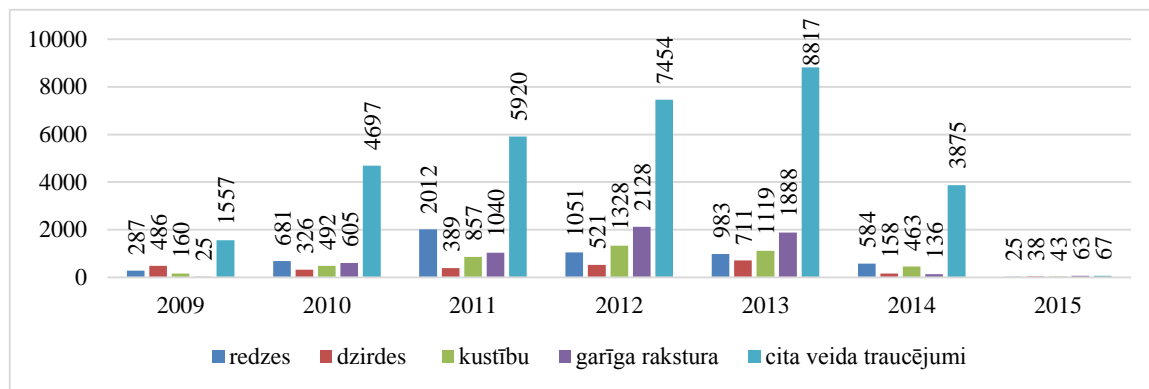
Tabula 4 Personu ar invaliditāti dalījums pa invaliditātes veidiem (2015.gads)

Personas ar invaliditāti, t.sk.:	Sievietes	Vīrieši	Kopā
redzes traucējumiem	13	18	31
dzirdes traucējumiem	17	31	48
kustību traucējumiem	21	37	58
garīga rakstura traucējumiem	40	58	98
cita veida traucējumiem	37	57	94
Kopā:	128	201	329

100. ESF līdzfinansēto aktivitātēs iesaistīto dalībnieku ar invaliditāti vidū nemainīgi dominēja personas ar cita veida funkcionāliem traucējumiem, kas nav redzes, dzirdes, kustību vai garīga rakstura traucējumi. Personas ar garīga rakstura traucējumiem bija otra visplašāk pārstāvētā sociālās atstumtības riskam visvairāk pakļautā cilvēku ar funkcionāliem traucējumiem grupa, kuru situācijas uzlabošana ir nozīmīgs ilgtermiņa izaicinājums valstij kopumā.

101. Lielākais personu skaits ar garīga rakstura traucējumiem ESF aktivitātēs bija 1.2.2.4.1.apakšaktivitātē “Iekļaujošas izglītības un sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu atbalsta sistēmas izveide, nepieciešamā personāla sagatavošana, nodrošināšana un kompetences paaugstināšana”, kurā piedalījās galvenokārt jaunieši vecumā līdz 14 gadiem, kuri agri pamet mācības un neturpina izglītību, jaunieši ar funkcionāliem traucējumiem un citi sociālās atstumtības riskam pakļautie izglītojamie (skatīt ilustrāciju zemāk).

Ilustrācija 10 Personu ar invaliditāti līdzdalības ESF aktivitātēs dinamika (2009.-2015.gads) sadalījumā pa funkcionālo traucējumu veidiem

Starptautiskā un starpreģionālā sadarbība

102. Starptautiskās un starpreģionālās sadarbības aspekts plānošanas līmenī integrēts vairākās DP papildinājuma aktivitātēs un apakšaktivitātēs, tomēr tas, vai projektu aktivitāšu īstenošanā tiek paredzēta starptautiskā sadarbība (piesaistot ārvalstu ekspertus, pakalpojumu sniedzējus u.c.), ir atkarīgs no projekta mērķa un ir projektu īstenošanu kompetencē. Starptautiskās sadarbības pasākumi DP ietvaros galvenokārt plānoti izglītības, darba tiesisko attiecību un darba drošības, kā arī veselības aprūpes jomā kā pieredzes apmaiņa, labās prakses pārņemšana, ārvalstu ekspertu un mācībspēku piesaiste.
103. Starptautiskās un starpreģionālās sadarbības aspekts plānošanas līmenī integrēts vairākās DP papildinājuma aktivitātēs un apakšaktivitātēs, tomēr tas, vai projektu aktivitāšu īstenošanā tiek paredzēta starptautiskā sadarbība (piesaistot ārvalstu ekspertus, pakalpojumu sniedzējus u.c.), ir atkarīgs no projekta mērķa un ir projektu īstenošanu kompetencē. Starptautiskās sadarbības pasākumi DP ietvaros galvenokārt plānoti izglītības, darba tiesisko attiecību un darba drošības, kā arī veselības aprūpes jomā kā pieredzes apmaiņa, labās prakses pārņemšana, ārvalstu ekspertu un mācībspēku piesaiste – vairākās Vkcnc, LM un IZM pārziņā esošajās aktivitātēs. 2015.gadā īstenoto starptautiskās sadarbības pasākumu kopskaits un mērogs salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem bijis neliels – ņemot vērā lielo pabeigto projektu/ aktivitāšu īpatsvaru. Tomēr arī noslēdzošajā posmā gan IZM, gan Vkcnc pārziņā esošajās ESF aktivitātēs ir iezīmējies starptautiskās sadarbības aspekts.
104. 2015.gadā dalība starptautiskos sadarbības pasākumos atbalstīta 1.5.2.2.1.apakšaktivitātes “Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana” projektu ietvaros, t.sk. dalība BUSINESSEUROPE pastāvīgo pārstāvju sanāksmē Briselē, Beļģijā; dalība Ziemeļvalstu darba devēju konfederāciju sanāksmē, Kopenhāgenā, Dānijā, kā arī Baltic Sea Labour Forum, Helsinkos, Somijā.
105. Ņemot vērā, ka lielākās daļas projektu ieviešana noslēgusies līdz 2015.gada vidum, pārējās prioritātēs sadarbības pasākumi nav notikuši. Vienlaikus jāatzīmē arī LM pārziņā esošās aktivitātes: 1.3.1.4.aktivitātes „Kapacitātes stiprināšana darba tirgus institūcijām” (organizēti: starptautiskie semināri „Efektīvi reģionālā bezdarba risinājumi”), t.sk. VDI rīkoti semināri un konferences par darba drošības jomai aktuālam tēmām, 1.4.1.2.1.apakšaktivitātes “Darbspēju vērtēšanas sistēmas pilnveidošana” ietvaros veikts profesionālo darbspēju vērtēšanas pieejas iekļaušanas invaliditātes noteikšanas sistēmā izvērtējums, kura ietvaros tika piesaistīts ārvalstu eksperts ar pieredzi starptautisku salīdzinošu pētījumu veikšanā par darbspēju vērtēšanas modeļiem dažādās Eiropas valstīs, Starptautiskās Funkcionēšanas, veselības un nespējas klasifikācijas principu pielietošanā darbspēju vērtēšanā un darbspēju ekspertīzes kvalitātes jautājumos,

1.4.1.2.4.apakšaktivitātes „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” ietvaros piesaistīts ārvalstu ekspertu atbalsts programmu izstrādē, novērtēšanā un ieviešanā.

106. Arī IZM pārziņā esošajās aktivitātēs ir veicināta starpreģionāla, starptautiska sadarbība– piesaistīti ārvalstu lektori noteiktām vieslekcijām, īstenota doktorantūras studentu dalība starptautiskās konferencēs un semināros un īstenoti citi pasākumi. Ņemot vērā, ka lielākās daļas projektu ieviešana noslēgusies līdz 2015.gada vidum, pārējās prioritātēs sadarbības pasākumi nav notikuši.

Inovatīvas darbības

107. Kaut arī inovāciju ieviešana nav DP prioritārais mērķis, atsevišķas ESF līdzfinansētās aktivitātes ietver arī inovatīva rakstura darbības, tomēr 1DP ieviešanas noslēguma posmā (2014., 2015.gadā) aktivitāšu ietvaros īpaši atzīmējamas inovatīvas darbības nav veiktas.

Sociālo partneru iesaiste, partnerības veicināšana un NVO iesaiste

108. **Sociālo partneru** iesaistes un kapacitātes stiprināšanā nozīmīgākā loma ir bijusi LM un Vkcanc pārziņā esošajām aktivitātēm, kurās LDDK un LBAS iesaistījušās kā finansējuma saņēmēji.

109. 1.3.1.3.2.apakšaktivitātē „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” LDDK un LBAS projektos mērķis bija uzlabot strādājošo darba apstākļus un sekmēt, lai tiktu ievērotas strādājošo darba tiesības darba vietā, gan darba tiesisko attiecību un darba drošības normatīvo aktu prasību praktiskas ieviešanas sekmēšana, sociāli atbildīgas uzņēmējdarbības veicināšana, kā arī pilnīgākas darba devēju, darbinieku un sabiedrības informētības un darba tiesību subjektu izpratnes par prasībām darba tiesisko attiecību, darba drošības un arodveselības jomā veicināšana.

110. 1.5.2.2.1.apakšaktivitātē “Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana” LDDK un LBAS projektu mērķis bija vērsts uz reģionālā sociālā dialoga attīstību un sociālo partneru līdzdalības paaugstināšanas iespēju rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā. Viens no apakšaktivitātes plānotajiem iznākuma rādītājiem bija izveidot 10 LDDK un LBAS reģionālās struktūras tika sasniegti jau 2009.gadā.

111. Projektos sociālie partneri lielu uzmanību pievērta projekta apmācību programmu izstrādei un apmācību organizēšanai par sociālo dialogu. LBAS projektā, izmantojot izstrādātās apmācību programmas, tika organizēti 123 apmācību kursi – katrai programmai 41, LBAS dalīborganizāciju vadītājiem un speciālistiem, kā arī uzņēmumu arodorganizāciju vadītājiem un arodbiedrību biedriem. LDDK projektā tika veikta darba devēju un darba devēju organizāciju pārstāvju apmācības par šādām tēmām „Divpusējais-trīspusējais sociālais dialogs un cilvēkresursu vadība”, „Pašvaldību attīstības vadība un publiskās – privātās partnerības veicināšana”, „Uzņēmuma attīstība un korporatīvā sociālā atbildība”. Kopumā projektā par katru tēmu Rīgā un reģionos tika īstenotas 98 apmācības (apmācot 20 darba devēju organizāciju un darba devēju pārstāvjus – 1 849 personas). Visu projektu īstenošanas laiku regulāri tika veiktas normatīvo aktu un politikas dokumentu ekspertīzes, lai mērķtiecīgi strādātu pie trīspusējā sociālā dialoga pilnveides un attīstības nacionālajā, reģionu un uzņēmumu līmenī, kā arī aktīvi iesaistītos rīcībpolitikas izstrādē un īstenošanā.

112. 2015.gadā sociālie partneri sniedza savu ieguldījumu arī Latvijas prezidentūras ES Padomē norisē. LBAS projektā tika organizēti 3 pasākumi – starptautiska konference „Arodbiedrību loma ilgtspējīgas izaugsmes un cienīgu darbavietu izveidē” un jauniešu forums „Baltijas arodbiedrību jauniešu līdzdalības stiprināšana lēmumu pieņemšanā Eiropas un nacionālā līmenī”. Kopā ar LDDK tika organizēts sociālo partneru forums „Sociālā dialoga loma ekonomiskās izaugsmes un kvalitatīvu darbavietu nodrošināšanā”,

piesaistot ES un starptautisko uzmanību reģionālo jautājumu risināšanai, t.sk., reģionālā sociālā dialoga attīstībai. LDDK projektā Latvijas prezidentūras Eiropas Padomē laikā tika organizēta starptautiskā konference „Uzņēmējdarbība reģionos Eiropas Savienības konkurētspējas stiprināšanai” ar mērķi veicināt reģionālā sociālā dialoga attīstību uzņēmējdarbības attīstībai un konkurētspējas sekmēšanai ES, pārņemot labās prakses piemērus no ES dalībvalstīm, kurās reģionālais sociālais dialogs ir attīstīts un sekmīgi darbojas.

113. **NVO iesaiste** LM pārziņā esošajās aktivitātēs bijusi vērsta vairākos virzienos:
- 1) līdzdalība politikas plānošanas un tiesību aktu projektu izstrādē (t.sk. ES struktūrfondu jomā),
 - 2) kā finansējuma saņēmēji ES struktūrfondu aktivitāšu projektos,
 - 3) kā pakalpojumu sniedzēji ES struktūrfondu aktivitāšu projektu ietvaros (piemēram, surdotulku pakalpojumi nedzirdīgo bezdarbnieku iesaistes atbalstam aktīvajos nodarbinātības pasākumos),
 - 4) kā darba devēji (piemēram, tādos aktīvās nodarbinātības pasākumos kā apmācība pie darba devēja, pasākumi noteiktām personu grupām u.c.),
 - 5) kā labuma guvēji vai mērķa grupas pārstāvji (tai skaitā, NVO darbiniekiem bija iespēja saņemt atbalstu mūžizglītības aktivitātē),
 - 6) līdzdalība ES fondu programmēšanas līmenī (priekšlikumu sniegšana, saskaņošana, projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriju sabiedriskā apspriešana, darbs Uzraudzības komitejā),
 - 7) līdzdalība pakalpojumu izstrādē un attīstībā (t.sk. nozares konsultatīvo padomju ietvaros).
114. NVO kā finansējuma saņēmēji vai sadarbības partneri iesaistījās vairākās LM pārziņā esošajās ESF līdzfinansētajās aktivitātēs: 1.4.1.2.2.apakšaktivitātē „Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu attīstība personām ar redzes un dzirdes traucējumiem”, 1.4.1.2.4.apakšaktivitātē „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” projektos tika attīstīti sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumi plānošanas reģionos, pilnveidotas personu ar funkcionāliem traucējumiem, bezpajumtnieku un citu sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu sociālās un funkcionālās prasmes, palielināta mērķa grupas nodarbinātība un integrāciju sabiedrībā.
115. EM pārziņā esošajā 1.3.1.1.1.apakšaktivitātē “Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām” 2.kārtā un 3.kārtā 17 projektus īstenoja nozaru asociācijas (NVO) visas nozares labā.
116. Vkcanc pārziņā esošajās aktivitātēs sniegts apjomīgs atbalsts kapacitātes stiprināšanai – 1.5.2.2.2.apakšaktivitātē „Nevalstisko organizāciju administratīvās kapacitātes stiprināšana” noslēgto līgumu kopskaits sasniedza 133, bet aptverto NVO skaits 3 400.
117. Vairāk kā puse apstiprināto projektu bija vērsti uz līdzdalības palielināšanu lēmumu pieņemšanas procesā, pārstāvot NVO intereses sociālajā jomā, veselības aprūpē, lauksaimniecībā, reģionālajā attīstībā, nodarbinātībā, sabiedrības interešu aizstāvībā NVO piedalās atzinumu sniegšanā par normatīvajiem aktiem, piedalās darba grupās un komisiju sēdēs, iesaistās memoranda padomes darbā. Aptuveni puse no NVO piedalās lēmumu pieņemšanā nacionālajā līmenī un puse – novadu pašvaldību līmenī.
118. Otrs lielākais projektu bloks šajā apakšaktivitātē ir projekti, kas vērsti uz publisko

pakalpojumu sniegšanu pakalpojumu jomās – sociālā joma, veselība, kultūra, vide.

119. Projektu aktivitātēs piedalījušies vairāk kā 7 000 NVO biedru un darbinieku vai brīvprātīgo notikušas vairāk kā 970 apmācības par līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos, par pilsoniskās sabiedrības vietu un lomu šodien, par partnerības veicināšanu attīstības procesu nodrošināšanai un sadarbības tīklu veidošanu. Dalībnieki apguvuši organizāciju vadības un kontroles jautājumus un citas specifiskas prasmes inovatīvu un kvalitatīvu pakalpojumu nodrošināšanai.
120. Projektos sagatavoti vairāk kā 380 dažādi materiāli: pētījumi, vadlīnijas, bukleti, atzinumi, rokasgrāmatas u.c. Daudzi no šiem materiāliem sagatavoti un pieejami e-formātā. Piemēram, izstrādāts materiāls „Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja – Tavs ceļš uz ES institūcijām”, sagatavots informatīvs ziņojums „Ārvalstu prakses izpētes apkopojums: Nīderlandes un Vācijas farmaceitu profesionālo organizāciju pieredze lēmumu pieņemšanā”, izstrādātas vadlīnijas NVO kapacitātes stiprināšanai „Bez atkritumiem”, sagatavoti farmaceitiskās aprūpes standarti un kvalitātes indikatori, izstrādāti organizāciju rīcības plāni un darbības stratēģijas.
121. Atbalsts NVO ir būtisks arī valsts pārvaldē notiekošo strukturālo reformu kontekstā, jo viens no funkciju audita mērķiem ir iespēju deleģēt uzdevumus privātajam sektoram un NVO izvērtēšana, lai samazinātu valsts budžeta izdevumus un uzlabotu valsts pārvaldes darbības efektivitāti.
122. **Partnerības veicināšanai** Vkcanc kā AI arī uzraudzības procesā ir iesaistījusi ne tikai valsts institūciju pārstāvjus, bet arī sociālo partneru un NVO pārstāvjus, organizējot regulāras pasākuma „Labāka regulējuma politika” un pasākuma „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” uzraudzības komitejas, kuru kopskaits sasniedzis 21.
123. Partnerības izveidošanas un attīstības aspekti tika iekļauti daudzos NVO īstenotajos projektos 1.5.2.2.2.apakšaktivitātē „Nevalstisko organizāciju administratīvās kapacitātes stiprināšana”. Partnerības veicināšanas aktivitātes notikušas gan apmācību ietvaros, gan izstrādājot un parakstot, piemēram, līdzdarbības līgumu starp NVO, pašvaldību un sociālajiem partneriem par kopīgu problēmu risināšanu sociālajā, nodarbinātības, teritoriālās plānošanas, infrastruktūras un ekonomiskajā sfērā, lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību, sociālo stabilitāti un labklājības līmeņa paaugstināšanu, kā arī izveidoti NVO un ministriju (Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas) sadarbības modeļi.
124. Kā atsevišķa partnerības veicināšanas institūcija ir izdalāma NVO un MK sadarbības memoranda īstenošanas padome, kas ir konsultatīva institūcija un kuras mērķis ir veicināt NVO un MK sadarbības memoranda principu īstenošanu valsts pārvaldē un sekmēt efektīvas un sabiedrības interesēm atbilstošas valsts pārvaldes darbību, nodrošinot pilsoniskās sabiedrības iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos visos līmeņos un stadijās valsts pārvaldē, veicinot pilsoniskās sabiedrības attīstību. Padomes funkcijas ir saistītas ar memoranda īstenošanas organizēšanu, izvērtēšanu un pilnveidošanu, tai skaitā – attiecīgu valsts budžeta prioritāšu noteikšana un ieteikumu sagatavošana par nepieciešamajiem tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem, kas saistīti ar valsts pārvaldes institūciju un NVO sadarbības īstenošanu. Līdz 2016.gada 15.aprīlim MK memorandu ir parakstījušas 393 NVO.
125. Kopumā secināms, ka 2007. – 2013. gada plānošanas periodā atbilstoši DP noteiktajam atbalsts Regulas Nr.1081/2006 10. pantā iekļautajiem elementiem īstenots pilnā apjomā, vienlaikus atsevišķās jomās tas vispilnīgāk apliecinājās ESF ieviešanas aktīvajā posmā (2012. – 2014. gadā), par ko informācija ir sniegta iepriekšējos gada ziņojumos.

2.1.3. Ieguldījums ES 2020 stratēģijas mērķu sasniegšanā

126. Lai īstenotu ES 2020 stratēģiju, 2011.gadā tika apstiprināta Latvijas NRP „ES 2020”²⁰, ik gadu sniedzot progresa ziņojumu²¹. ES 2020 stratēģijā noteikto prioritāšu sasniegšanai ir definēti 5 mērķi, kuru sasniegšanu veicinājusi 1DP.
127. ES 2020 mērķu sasniegšanai novirzīts 541,9 milj. euro, kas veido 92,94 % no kopējā DP ietvaros pieejamā ESF finansējuma, ar ESF atbalstu veicinot tādu stratēģijas ES 2020 mērķu sasniegšanu, kā sekmēt konkurētspēju, uzlabojot izglītības sistēmu, veicināt nodarbinātību, īstenojot darba tirgus reformas, lai nodrošinātu elastdrošību, mazinot nedeklarēto nodarbinātību un palielinot līdzdalību darba tirgū (t.sk. veicinot vecāka gadagājuma personu nodarbinātību un veicinot mūžizglītību), kā arī veicināt sociālo iekļaušanu, lai mazinātu nabadzību.
128. Ņemot vērā vairākām aktivitātēm/ apakšaktivitātēm pieejamās valsts budžeta virsrašanās, deklarējamo attiecināmo izdevumu kopapjoms ES 2020 mērķu sasniegšanā pārsniedz pieejamo ESF finansējumu.

Tabula 5 Latvijas Republikas sasniegtās vērtības ES2020 mērķu kontekstā; EM un Eurostat dati

ES 2020 stratēģiskais mērķis	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020
Nodarbinātība: jānodarbina 75% cilvēku vecumā no 20 līdz 64 gadiem (LV nacionālais mērķis 73%) – 1. mērķis	75,4	66,6	64,3	66,3	68,1	69,7	70,7	72,5	73%
	Kopā no DP izlietoti 536,0 milj. euro²² (110,5% no plāna), t.sk. ES fondi – 444,2 milj. euro (110,8% no plāna) Neskatoties uz kopējo iedzīvotāju skaita samazināšanos, nodarbinātības līmenis kopš krīzes gadiem 2009. un 2010.gadā ir gandrīz sasniedzis iepriekšējo līmeni 2015.gadā rādītājs ir 72,5%, kas tikai par 0,5% ir zemāks par 2020.gada stratēģijā “Eiropa 2020” noteikto nacionālo nodarbinātības mērķi. Būtisks izaicinājums saistībā Latvijā saglabājas atšķirīgais nodarbinātības līmenis Latvijas reģionos, nodarbinātības līmenim atsevišķos reģionos (it īpaši Latgalē) saglabājoties ievērojami zemākam kā valstī kopumā. Ieguldījumu augšminētā mērķa sasniegšanā devušas puse no DP ietvaros līdzfinansētajām ESF aktivitātes/apakšaktivitātēm, īpaši prioritātes 1.3. “Nodarbinātība un veselība darbā” un 1.4. “Sociālās iekļaušanas veicināšana” ietvaros.								
Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā: Pētniecība, attīstība un inovācijas jomā jāiegulda 3% no ES iekšzemes kopprodukta (gan no publiskā, gan privātā sektora) (LV nacionālais mērķis 1,5%) – 2.mērķis	0,62	0,46	0,60	0,70	0,66	0,60	0,69	0,69	1,5
	Kopā no DP izlietoti 79,1 milj. euro (119,9% no plāna), t.sk. ES fondi – 70,9 milj. euro (124,1% no plāna) Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā. Ieguldījumu īpatsvars pētniecībā un attīstībā ir nedaudz pieaudzis no 0,53% līdz 0,6% no valsts IKP, tomēr joprojām publiskās un privātās investīcijas ievērojami atpaliek no ES vidējā rādītāja – 2% no IKP/gadā. Tas saistīts gan ar lēnu inovācijas politikas īstenošanu, gan arī tautsaimniecības nozaru specifiku, kuru pārstāv mazie un vidējie uzņēmumi, kuriem nav kapacitātes investēt pētniecībā un attīstībā, un vidēji zems augsto tehnoloģiju sektors. Tāpat nepietiekamais finansējums un cilvēkresursi nenodrošina zinātnes attīstību. Galvenās ESF ieguldījumu jomas pētniecībā un attīstībā ir cilvēkresursu piesaiste zinātnei un augstas kvalifikācijas darbinieku piesaiste, t. sk. ieguldījums cilvēkresursu piesaistei zinātnē, atbalstot jaunu zinātnisko grupu izveidi (t.sk. darba vietu nodrošināšanai) zinātnes projektu īstenošanai un starpdisciplināriem pētījumiem eksakto, sociālo un humanitāro zinātņu virzienos, ārvalstu zinātnieku un no Latvijas izbraukušo zinātnieku piesaisti zinātniskajam un pētnieciskajam darbam Latvijā un sadarbības pasākumiem ar universitātēm, pētniecības centriem un uzņēmumiem ar mērķi palielināt zinātniskajā darbā nodarbināto skaitu,								

²⁰ Latvijas nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai - http://www.em.gov.lv/images/modules/items/LV_NRP_lat.pdf

²¹ https://www.em.gov.lv/iv/eiropas_savieniba/strategija_eiropa_2020_latvijas_nacionala_reformu_programma/.

²² Šeit un turpmāk tabulā deklarējamais kopējais attiecināmais finansējums

ES 2020 stratēģiskais mērķis	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020
	sekmējot ārvalstīs strādājošo zinātnieku atgriešanos Latvijā un ārvalstu zinātnieku piesaisti veicinājis zinātnē un pētniecībā nodarbināto pilna darba laika ekvivalenta zinātnisko darbinieku skaita pieaugumu vairāk kā par 1000 personām.								
Izglītība: skolu nebeigušo jauniešu īpatsvars jāsamazina zem 10% robežas (LV nacionālais mērķis 13,4%) – 4.1.mērķis	15,5	13,9	13,3	11,6	10,6	9,8	8,5	9,9	13,4% (10,0%) ²³
	Kopā no DP izlietoti 120,6 milj. euro (111,1% no plāna), t.sk. ES fondi – 105,5 milj. euro (111,6% no plāna) 2015.gadā skolu nepabeigušo iedzīvotāju īpatsvars pakāpeniski samazinās, sasniedzot 9,9%, kas galvenokārt panākts uzlabojoties sociāli ekonomiskajiem apstākļiem, motivācijai un skolu resursiem, tajā pašā laikā palielinoties migrācijai. Lai samazinātu skolu nepabeigušo iedzīvotāju īpatsvaru, ESF ieguldījumi veikti vispārējās un profesionālās izglītības pārstrukturizācijā, vispārējā un profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu kompetences paaugstināšanā, kā arī vispārējās izglītības satura uzlabošanā. Nozīmīgs bijis atbalsts pasākumu īstenošanai sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionālajiem traucējumiem integrācijai izglītībā (pedagoģiskā un atbalsta personāla pieejamību, apmācību atbilstoši vajadzībām un spējām, darba un sadzīves prasmju apguves veicināšanu, atbalstu pagarinātām dienas grupām, sociālās korekcijas klasēm, iekļaušanas pasākumiem izglītības sistēmā utt.). Atbalsta sistēmas izveide, nepieciešamā personāla sagatavošana, devusi iespēju izstrādāt atbilstošas izglītības programmas (izglītību izlīdzinošās, profesionālās izglītības, speciālās izglītības, sociālās korekcijas u.c. programmas), mācību metodiku un mācību līdzekļus, sagatavot un apmācīt skolotājus, skolotāju palīgus, sociālos pedagogus un psihologus darbam ar mērķa grupām, uzlabot pedagoģiski medicīnisko komisiju kompetenci un stiprināt iesaistīto institūciju kapacitāti.								
Izglītība: vismaz 40% cilvēku vecumā no 30 līdz 34 gadiem jāiegūst augstākā izglītība (LV nacionālais mērķis 34-36%) – 4.2.mērķis	27,0	30,1	32,3	35,9	37,2	40,7	39,9	41,2	34-36%
	Kopā no DP izlietoti 65,0 milj. euro (98,5% no plāna), t.sk. ES fondi – 58,3 milj. euro (95,2% no plāna) Augstskolu absolventu skaits Latvijā turpināja palielināties, 2015.gadā sasniedzot 41,2%. Īpatsvara pieaugums nodrošināts, pateicoties iepriekšējos gados pieaugošajam studējošo skaitam gan valsts budžeta finansētās, gan arī maksas studiju programmās. Tomēr ņemot vērā iedzīvotāju vecuma struktūras īpatnības, šis īpatsvars varētu samazināties. Lai palielinātu iedzīvotāju īpatsvaru, kas ieguvuši augstāko izglītību, veikti ESF ieguldījumi maģistru un doktora studiju mērķstipendiju nodrošināšanā. Atbalsts īpaši virzīts dabaszinātņu, matemātikas, informācijas tehnoloģiju, inženierzinātņu, ražošanas un būvniecības, lauksaimniecības, veselības aprūpes, vides aizsardzības, transporta pakalpojumu un radošo industriju doktoru un maģistru sagatavošanai.								
Nabadzība un sociālā atstumtība: vismaz par 20 miljoniem jāsamazina to cilvēku skaits, kuri dzīvo nabadzībā vai ir sociāli atstumti (vai kuriem draud šāds liktenis) (LV nacionālais mērķis 121000 personas) – 5.mērķis	583	495	454	441	434	456	467	467*	462 tūkst.
	Kopā no DP izlietoti 68,2 milj. euro (103,8% no plāna), t.sk. ES fondi – 62,7 milj. euro (102,4% no plāna) Cilvēku skaits, kas pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam ir samazinājies no 34,2% 2008.gadā līdz 30,9% 2015.gadā. Latvijas galvenie nabadzības līmeņa samazināšanas izaicinājumi ir iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzība, t.sk. zemi ienākumi strādājošajiem, augstais bezdarba līmenis un zemā darbaspēka konkurētspēja, nepietiekama dažādu pakalpojumu (t.sk. transporta, mājokļu, sociālo, veselības aprūpes u.c.) pieejamība un neefektīva to struktūra, teritorijas attīstības disproporcijas. ESF ieguldījumi veikti jauniešu sociālās atstumtības atbalsta sistēmas izveidošanā, atbilstošā personāla sagatavošanā un kompetences paaugstināšanā, kompleksu pasākumu īstenošanā, lai integrētu iedzīvotājus darba tirgū un sociālās rehabilitācijas pasākumos, kā arī pasākumos, kas snieguši ieguldījumu iedzīvotāju nodarbinātībā un apskatīti iepriekš. ESF sniegtais atbalsts nodrošinājis sociālās rehabilitācijas pakalpojumus 1 689 personām ar redzes un dzirdes invaliditāti un alternatīvus sociālās rehabilitācijas un aprūpes pakalpojumus 18 828 personām,								

²³ Ņemot vērā līdzšinējo progresu, Latvija izvirza jaunu mērķi – 10%

ES 2020 stratēģiskais mērķis	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020
	izstrādāti invaliditātes noteikšanas sistēmas kritēriji, kā arī rokasgrāmata un metodikas invaliditātes noteikšanai, kā arī izstrādāti sociālo pakalpojumu plāni 5 reģionos. Turklāt daudzos gadījumos ESF atbalsts sniegts inovatīvā veidā, piemēram, integrējot atbalsta pasākumus dažādām mērķgrupām vai testējot jaunus atbalsta sniegšanas veidus, mazinot tādu iedzīvotāju grupu kā personas ar garīga rakstura traucējumiem, daudz bērnu ģimeņu vecāki un viņu bērni, personas ar smagām psihiskām saslimšanām, bērni ar īpašām vajadzībām, personas ar funkcionāliem vai pašaprūpes spēju traucējumiem, personas ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, personas, kuras nonākušas atkarībā no psihoaktīvām vielām, jaunās māmiņas ar dzirdes traucējumiem, pirmspensijas un pensijas vecuma personas nabadzības risku visos Latvijas reģionos, nodrošinot pakalpojumu pieejamību lielākai daļai valsts iedzīvotāju.								

*Atsevišķiem rādītājiem 2015. gadā norādītas 2014. gada vērtības, ņemot vērā, ka aktuālās vērtības nav pieejamas

129. Kopumā DP īstenotās aktivitātes ir nodrošinājušas daļu no “ES 2020” noteikto mērķu sasniegšanas. ESF atbalstītās darbības nodarbinātības un sociālās iekļaušanās jomā atbilst Eiropas Nodarbinātības stratēģijai, NRP „ES 2020” stratēģijas īstenošanai noteiktajiem politikas virzieniem. Būtisks ieguldījums stratēģijā “Eiropa 2020” noteikto nacionālo mērķu sasniegšanā paredzams arī 2014.–2020.gada ES fondu plānošanas perioda DP “Izaugsme un nodarbinātība” atbalsta mērķu īstenošanas rezultātā.

2.1.4. Darbības programmas sasaiste ar ES stratēģiju Baltijas jūras reģionam

130. DP ietvaros kopējais finansējums (ES + Latvijas), kas tiešā veidā sekmēja Baltijas jūras stratēģijas (BJS) īstenošanu, veido 55,8 % jeb 382,8 milj. *euro* no DP kopējā finansējuma 686 milj. *euro*.

Tabula 6 DP ietvaros kopējie attiecināmie deklarējamie izdevumi BJS mērķiem, milj. *euro*

BJR mērķis	Izdevumi mērķu sasniegšanai
Izmantot visu reģiona potenciālu pētniecības un jaunrades jomā	Kopā no DP izlietoti 78,8 milj. <i>euro</i> (120,0% no plāna), t.sk. ES fondi – 70,7 milj. <i>euro</i> (124,0% no plāna)
Īstenot mazās uzņēmējdarbības aktu – veicināt uzņēmējdarbību, stiprināt MVU un palielināt cilvēkresursu efektīvu izmantošanu	Kopā no DP izlietoti 90,5 milj. <i>euro</i> (98,3% no plāna), t.sk. ES fondi – 71,5 milj. <i>euro</i> (129,3% no plāna)
Saglabāt un vairot BJR pievilcību, jo īpaši, izmantojot izglītības un jaunatnes, tūrisma, kultūras un veselības jomu	Kopā no DP izlietoti 240,8 milj. <i>euro</i> (106,4% no plāna), t.sk. ES fondi – 210,8 milj. <i>euro</i> (104,6% no plāna)

131. DP aktivitātes, kas sniedz ieguldījumu BJS īstenošanā, tika īstenotas 1.1.prioritātes „Augstākā izglītība un zinātne”, 1.2.prioritātes „Izglītība un prasmes” un 1.3.prioritātes „Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā” ietvaros.

132. Pētījumus un attīstību (R&D) veicināšanai BJS ietvaros pieejamais finansējuma apjoms 130,26 milj. *euro* jeb 19% no DP kopējā pieejamā finansējuma devis ieguldījumu zinātniskā un pētniecības potenciāla attīstībā, piesaistot papildu cilvēkresursus zinātnei un pētniecībai, palielinot studentu proporcionālo daudzumu maģistrantūras un doktorantūras programmās. Cilvēkresursu piesaiste zinātnei iekļauj ārvalstu zinātnieku piesaisti zinātnes un pētniecības darbam kopējos projektos, tādējādi nodrošinot starptautisku sadarbību zinātnisko projektu ietvaros. To apliecina rādītāju sniegums – zinātnei piesaistīto zinātnisko darbinieku skaits ir 1 038, kas veido 103,8% no DP vērtības, savukārt 1 973 doktoranti, kas saņēmuši ESF atbalstu, veido 97,4% no kopējā doktorantu skaita un ir 121,8% no DP vērtības. Labās prakses piemēru skatīt ziņojuma [3.1.sadalā “Prioritātes “Augstākā izglītības un zinātne” ieviešana”](#).

133. Izglītības nozares atbalstam BJS pieejamais finansējuma apjoms 146,1 milj. *euro* jeb 21,3% no DP kopējā pieejamā finansējuma, kas vērtējams kā nozīmīgs ieguldījums profesionālās izglītības pilnveidē, veicinot izglītības programmu atbilstību darba tirgus prasībām un stiprinot profesionālās izglītības mācībspēku kompetenci. Tāpat atbalstīta pamata profesionālās izglītības programmu īstenošana un kvalitātes uzlabošana, sekmējot pamata profesionālās izglītības pievilcību, nodrošinot studentiem stipendijas, veicinot mūžizglītību, nodrošinot izpēti veikšanu izglītības nozarē un uzlabojot izglītības pieejamību sociālās atstumtības riska jauniešiem un attīstot iekļaujošu izglītības sistēmu. Minēto apliecina rādītāju sniegums – darba tirgum nepieciešamo profesionālo kvalifikāciju ieguvušo jauniešu kopskaits sasniedzis 4 031, kas ir 215% no DP vērtības, daudzskaitlīgās uzlabotās izglītības programmas (vispārējās izglītības programmas – 9; profesionālās – 55), 7 047 profesionālās izglītības pedagogi, kas pilnveidojuši savu kompetenci (140,9% no DP vērtības), kā arī mūžizglītības aktivitātēs atbalstu saņēmušo skaits – 27 983 (138,5% no DP noteiktās vērtības).
134. Cilvēkresursu attīstībai BJS ietvaros bija pieejami 92,1 milj. *euro* jeb 13,4% no DP kopējā pieejamā finansējuma, kas 1.3.prioritātes “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā” pasākumos deva prasmju uzlabošanas un pārkvalificēšanās iespēju uzņēmumu darbiniekiem, lai veicinātu bezdarba riska grupas cilvēku konkurētspēju un uzlabotu zināšanas un uzņēmējdarbības prasmes biznesa uzsācējiem, vienlaikus risinot bezdarba problēmas, savkārt veselības sektora stiprināšanai tika novirzīti 14,4 milj. *euro* jeb 2,1% no DP kopējā pieejamā finansējuma, atbalstot veselības aprūpes personāla un veselības veicināšanas institūciju kapacitātes celšanu, profesionālās prasmes un kompetenci.
135. Attiecībā uz rādītāju sniegumu augšminētajās jomās jāatzīmē gan apmācībās iesaistīto nodarbināto personu kopskaits – 38 740 (136,4% no DP vērtības), gan 355 jaunradītās darba vietas (142% no DP vērtības), gan atbalstīto veselības veicināšanas profesionāļu kopskaits 51 417 (156,4% no DP vērtības).
136. Ņemot vērā vairākām aktivitātēm/apakšaktivitātēm pieejamās valsts budžeta virsraistības, deklarējamo attiecināmo izdevumu kopapjoms ES 2020 mērķu sasniegšanā pārsniedz pieejamo ESF finansējumu. Arī DP noteikto rādītāju vērtību pārsniegums galvenokārt skaidrojams ar aktivitātēm/ apakšaktivitātēm piešķirto valsts budžeta virsraistību finansējumu.
137. Jāatzīmē, ka 2015.gada pirmajā pusē Latvija no Igaunijas pārņēma ES Stratēģijas BJR nacionālo kontaktpunktu koordinēšanu. Tās laikā Latvija vadīja nacionālo kontaktpunktu sanāksmes un koordinēja ES Stratēģijas BJR Rīcības plāna pārskatīšanas procesu, kas tika uzsākts 2014.gadā un turpinājās 2015.gadā. Stratēģijas rīcības plānā tika atrunāta mērķu īstenošanas gaita.
138. Latvijas prezidentūras ES Padomē laikā 2015.gada 15.–16.jūnijā Jūrmalā norisinājās 6.ikgadējais Stratēģijas forums “ACHIEVING E-QUALITY by CONNECTING the REGION”. Forums koncentrējās uz Stratēģijas nākotni, reģiona konkurētspēju, kā arī uz reģiona digitālo savienojamību. Forumā notika sesijas arī par enerģētikas, kultūras, veselības, zinātnes un telpiskās plānošanas un citām tēmām. Forumā darbojās *Networking Village* jeb kontaktbirža, kā arī notika dažādi blakus pasākumi par vides, ekoloģijas un jūras tēmu.
139. Kopumā BJS ieviešana izvirzīto mērķu un sasniegto rādītāju griezumā vērtējama pozitīvi. Informācija par aktivitāšu ieviešanu un rādītāju sniegumu iekļauta arī ziņojuma sadaļās 2.1.2. [„Informācija par finanšu sniegumu un rādītāju progresu”](#) un 3. [„Prioritāšu ieviešana”](#).

2.1.5. Horizontālo prioritāšu ieviešana

140. Atbilstoši LR normatīvajos aktos noteiktajam²⁴ 2007. – 2013. gada plānošanas periodā tika ieviestas sešas HP – makroekonomiskā stabilitāte, informācijas sabiedrība, vienlīdzīgas iespējas, teritorijas līdzsvarota attīstība, Rīgas starptautiskā konkurētspēja, ilgtspējīga attīstība²⁵. Katras HP ieviešanas koordināciju, izmantojot TP līdzekļus, nodrošina – FM, VARAM un LM.
141. Par HP koordināciju atbildīgās institūcijas katru gadu sagatavoja analītisku pārskatu – apkopojumu par HP īstenošanas progresu un rezultātiem, tādējādi nodrošinot konsolidētu un analītisku informāciju par ES fondu plānošanas dokumentos iekļautajām prioritātēm. Detalizēta informācija par katru HP ir sniegta par HP koordināciju atbildīgās institūcijas ziņojumos par HP īstenošanas progresu un rezultātiem, kas ir pieejami ES fondu UK e-portfelī²⁶, savukārt zemāk sniegta kopsavilkuma informācija par 1DP ietvaros paveikto katras HP ieviešanā.
142. HP ieviešanā un uzraudzībā aktuāli ir bijuši jautājumi par korektīvo pasākumu efektivitāti gadījumos, kad konkrētu aktivitāšu ieviešana var tikt uzskatīta par nepilnīgu vai problemātisku un tādējādi var ietekmēt HP īstenošanu, t.sk. atsevišķu aktivitātei noteikto mērķu sasniegšanu. Aktivitāšu ieviešanas noslēdzošajā posmā, neskatoties uz salīdzinoši nelielo ieviešanā esošo projektu skaitu, līdzīgi kā 2014.gadā, liela uzmanība tika veltīta pārbaudēm projektu īstenošanas vietās.
143. Katra HP koordinējošā iestāde ES fondu TP aktivitāšu ietvaros saņem atbilstošu finansējumu, lai pilnā apjomā nodrošinātu HP mērķu sasniegšanu. 2015.gadā no TP līdzekļiem HP koordinēšanai tika sniegts atbalsts 27,5 tūkst. *euro* apmērā, kura ietvaros nodrošinātas atlīdzības izmaksas un paaugstināta ierēdņu profesionālā kapacitāte (mācību pasākumos, semināros), organizēti semināri un konsultācijas.
144. 2015.gadā nav būtiski mainītas HP koordinējošo iestāžu procedūras un nav veikti jauni pētījumi, vienlaikus HP ieviešanā visas iesaistītās puses ņēmušas vērā iepriekšējos gados veiktajos izvērtējumos un pētījumos norādītos ieteikumus, t.sk. plānojot HP ietekmes uzraudzībai maksimāli efektīvākos risinājumus 2014. – 2020. gada plānošanas periodā.
145. Ņemot vērā 1DP ietvaros salīdzinoši lielo pabeigto aktivitāšu skaitu jau līdz 2015.gadam un to, ka 1DP ietvaros ir izteikta aktivitāšu tieša ietekme uz HP “Vienlīdzīgas iespējas” (vairāk nekā 95%), savukārt attiecībā uz pārējām HP tiešas ietekmes aktivitāšu skaits ir salīdzinoši neliels, sadaļas turpinājumā plašāks pārskats sniegts par HP “Vienlīdzīgas iespējas” īstenošanu, bet par pārējām HP norāde sniegta vienīgi uz koordinējošo iestāžu sagatavotajiem ziņojumiem, ja tajos nav būtiskas papildinošas informācijas attiecībā uz 1DP.

HP “Vienlīdzīgas iespējas” (HP VI)

146. Vienlīdzīgu iespēju politikas mērķis ir sekmēt visiem sabiedrības locekļiem, neatkarīgi no to dzimuma, vecuma un invaliditātes veida, vienlīdzīgas iespējas iesaistīties ES fondu līdzfinansēto projektu aktivitātēs un izmantot ES fondu līdzfinansēto projektu rezultātus. ES fondu kontekstā 2007. – 2013.gada plānošanas periodā jēdziens „Vienlīdzīgas iespējas”

²⁴ MK 27.10.2007. noteikumi Nr.1238 “Eiropas Savienības fondu ieviešanas uzraudzības un izvērtēšanas kārtība”

²⁵ Par HP koordināciju atbildīgās iestādes ir noteiktas MK 26.06. 2007. noteikumu Nr.419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu” 3.punktā.

²⁶<https://komitejas.esfondi.lv/o/U/Forms/AllItems.aspx?RootFolder=%2Fo%2FU%2FHP%20inst%C5%ABciju%20zi%C5%86ojumi%2F2015&FolderCTID=0x012000E6BC96AA869FBC40A009D467F85EEE21&View=%7BCE2389F5%2D5573%2D405B%2D9E27%2D6B48B6BF4FD9%7D>

ietver dzimumu līdztiesības, invaliditātes un aktīvās novecošanās principus²⁷. Par HP koordinēšanu ir atbildīga LM.

HP „Vienlīdzīgas iespējas” uzraudzības rādītāju progress

147. Ziņojumā par HP VI ieviešanu 2015.gadā LM sniegusi analīzi par HP rādītāju ieviešanas progresu.
148. VSID HP „Vienlīdzīgas iespējas” sasniedzamais ietekmes rādītājs nodarbinātības jomā ir nodarbinātības līmeņa pieaugums līdz 70% (bāzes vērtība 2006.gadā – 66,3%), tajā skaitā, sievietes nodarbinātības līmenis – līdz 66% un vecāku cilvēku nodarbinātības līmenis – līdz 55%.
149. HP „Vienlīdzīgas iespējas” uzraudzības (ietekmes) rādītāji ir nodarbinātības līmenis dzimumu griezumā (bāzes vērtība 2006.gada 15-64 gadu vecuma grupā: vīrieši – 70,5%, sievietes – 62,3%), vecākiem cilvēkiem (bāzes vērtība 2006.gada vecuma grupā 55-64 gadi: 53,3%), cilvēkiem ar invaliditāti (bāzes vērtība nodarbināto personu ar invaliditāti īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā vecuma grupā 15-64 gadi nosakāma ar izvērtējuma palīdzību plānošanas perioda sākumā: indikatīvs novērtējums 40-52%).

HP „Vienlīdzīgas iespējas” uzraudzības (ietekmes) rādītāju sniegums

150. Nodarbinātības līmenis 15 – 64 gadu vecuma grupā²⁸:
- **Vīriešiem – 69,9%** (2014.g. – 69,9%, 2013. g.- 68 %, 2012.g. – 64,6 %, 2011.g. – 62,8 %, 2010.g. – 59,2%); bāzes vērtība 2006.gadā – 70,5%. Sasniegtā HP VI rādītāja procentuālā izteiksme pret plānoto vērtību (74 %²⁹) – 94.45 %.
 - **Sievietēm – 66,4%** (2014.g. – 63,3%, 2013.g. – 62,8%, 2012.g. – 61,7 %, 2011.g. – 60,8 %, 2010.g. – 59,4%), bāzes vērtība 2006. g. – 62,3%). Sasniegtā HP VI rādītāja procentuālā izteiksme pret plānoto vērtību (66%) – 100,6 %.
 - **Kopā vīriešiem un sievietēm – 68,1%** (2014.g. – 66,5 %, 2013.g. – 65,3 %, 2012.g. – 63,1%). Sasniegtā HP VI rādītāja procentuālā izteiksme attiecībā pret plānoto vērtību (70%) – 97,3 %.
151. Nodarbinātības līmenis 55-64 gadu vecuma grupā³⁰:
- **Kopā vīrieši un sievietes – 59,4%** (2014.g. – 56,5 %, 2013.g. – 54,2 %, 2012.g. – 52,8%, 2011.g. – 51,3%, 2010.g. – 48,2%, bāzes vērtība 2006.g. – 53,3%). Sasniegtā HP VI rādītāja procentuālā izteiksme pret plānoto vērtību (55%) – 108 %.
152. Nodarbinātības līmenis personām ar invaliditāti³¹:
- **Nodarbinātības līmenis visās vecuma grupās – 24,4%** (2014.g. – 24,5%, 2013.g. – 23,3%, 2012.g. – 22,6%, 2011.g. – 20,7%, 2010.g. – 19,3%) pret kopējo personu ar invaliditāti skaitu, t.sk. 12,4 % sievietēm (2013.g. – 11,6% sievietēm, 2012.g. – 11,2 %) un 12,11% – vīriešiem (2013.g. – 11,8%, 2012.g. – 11,3%), (indikatīva bāzes vērtība 2006.gadā – 40-52%).

²⁷ MK 26.06.2007. noteikumi Nr.419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu” nosaka, ka LM ir atbildīga par vienlīdzīgu iespēju horizontālo prioritāti dzimumu līdztiesības, invaliditātes un novecošanās jautājumos

²⁸ Eurostat, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsq_organ&lang=en

²⁹ LM noteiktā plānotā vērtība

³⁰ CSP dati par 2014. gadu, <http://data.csb.gov.lv>

³¹ 2015. gada decembrī VSAA uzskaitē bija 160 572 personas ar invaliditāti, t.sk. 83 684 sievietes un 76 888 vīrieši

Tabula 7 Nodarbinātības līmenis 2015. gadā pret VSID plānoto vērtību (%)

	VSID plānotā vērtība	Sasniegtā vērtība	Laika periods, kuru sniegti dati	Progress attiecībā uz iepriekšējo periodu (gadu)
Nodarbinātības līmenis (15-64 gadi)	70%	68.1%	2015.gads ³²	+1.8 p.p. (2014.gads)
Nodarbinātības līmenis sievietēm (15-64 gadi)	66%	66.4%	2015.gads	+2.1 p.p. (2014.gads)
Nodarbinātības līmenis vīriešiem (15 - 64 gadi)	74%	69.9%	2015.gads	+1.5 p.p. (2014.gads)
Nodarbinātības līmenis gados vecākiem cilvēkiem (55-64 gadi)	55%	59.4%	2015.gads	+3.0 p.p. (2014.gads)
Nodarbinātības līmenis personām ar invaliditāti visās vecuma grupās	40-52%	24.4%	2015.gada decembris ³³	-0.3 p.p. (2014.gada decembris)

Avots: LM; tabulā lietotie apzīmējumi un saīsinājumi: p.p. – procentpunkts

153. LM ziņojumā norāda, ka attiecībā uz VSID noteiktajiem HP VI uzraudzības rādītājiem kopš 2010.gada ir vērojams stabils iedzīvotāju nodarbinātības līmeņa pieaugums vidēji par 1,5 procentpunktiem katru gadu, tomēr 2015. gadā VSID noteiktais rādītājs – nodarbinātības līmenis (15-64 gadi) – 70% nav sasniegts, vienlaikus pārsniedzot VSID plānotos nodarbinātības līmeņa rādītājus sievietēm (66%) un gados vecākiem cilvēkiem (55%).
154. Lai gan krīzes periodā laika posmā no 2008.gada līdz 2010.gadam nodarbinātības līmenis personām vecuma grupā no 50 līdz 64 gadiem būtiski samazinājās, 2013.gadā nodarbinātības līmenis Latvijā šajā vecuma grupā bija 54,2%, bet ES28 nodarbinātības līmenis bija 59,3%. Turklāt turpmākajos gados nodarbinātības līmenis šajā vecuma grupā turpināja pieaugt, 2015. gadā sasniedzot 59,4%.
155. Ņemot vērā ekonomikas attīstības tendences un ekonomiskās aktivitātes samazināšanos, kā arī ekonomikas pārstrukturizāciju, ir samazinājies iedzīvotāju nodarbinātības pieauguma temps. Latvijas nacionālā reformu programmā “ES 2020”³⁴ ir izvirzīti nodarbinātības līmeņa mērķi 2020.gadam vecuma grupā 20-64 gadi – 73%. Savukārt Iekļaujošas nodarbinātības pamatnostādņēs 2015. – 2020. gadam³⁵ izvirzītais nodarbinātības līmeņa mērķis 2017.gadā vecuma grupā 20-64 gadi ir 70,5%.
156. Attiecībā uz personu ar invaliditāti nodarbinātību LM uzsver šīs iedzīvotāju grupas nodarbinātības līmeņa stabilu pieaugumu no 2010.gada par vidēji 2 procentpunktiem katru gadu, izņemot 2013.gadu, kad pieaugums bija 0,7 procentpunkti un 2015.gadu, kad bija vērojams šīs iedzīvotāju grupas nodarbinātības samazinājums par 0,3 procentpunktiem. Personu ar invaliditāti nodarbinātības novērtēšanā jāņem vērā invaliditātes smaguma pakāpe un līdz ar to arī darbības zaudējuma apmērs, kas var būt gan minimāls šķērslis iesaistei darba tirgū, gan var pilnībā liegt iespēju būt nodarbinātam. Lielākā nodarbinātība personu ar invaliditāti vidū ir personām ar III invaliditātes grupu – 39% no nodarbināto

³² Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/estat-navtree-portlet-prod/AppLinkServices?lang=en&appId=bulkdownload&appUrl=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Festat%2Festat-navtree-portlet-prod%2FBulkDownloadListing%3Ffile%3Ddata%2Ffisi_emp_a.tsv.gz

³³ VSAA dati par 2015. gada decembri

³⁴ https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/LV_NRP_1.pdf

³⁵ <http://likumi.lv/ta/id/273969-par-iekļaujošas-nodarbinātības-pamatnostādņem-2015-2020-gadam>

personu ar invaliditāti skaita. Savukārt nodarbinātības līmenis personām ar II invaliditātes grupu ir salīdzinoši zemāks – 19%, bet personām ar I invaliditātes grupu tikai 4%.³⁶

157. LM ziņojumā secināts, ka kopumā nodarbinātības līmeņa pieaugums 2007. – 2013.gada plānošanas periodā veicināts gan ar nodarbinātību veicinošiem pasākumiem darbības programmu ietvaros, t.sk. atbalsta sniegšanu bezdarbniekiem un sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, gan HP VI koordinēšanas ietvarā īstenotajiem pasākumiem.

Īstenotie pasākumi HP VI ieviešanā

158. LM kā par HP “Vienlīdzīgas iespējas” koordinēšanu atbildīgā institūcija organizēja izglītojošus seminārus, īpašu uzsvāru liekot uz dzimumu līdztiesības jautājumiem, kuru mērķa grupa bija pašvaldību speciālisti, sociālās nozares pārstāvji, nevalstisko organizāciju darbinieki. 2015.gadā notikuši pieci semināri, bet kopš 2008.gada to kopskaits sasniedzis 46 un par dzimumu līdztiesības jautājumiem uz sabiedrības informēšanu vērstas darbības plānots turpināt arī 2014. – 2020.gada plānošanas periodā.
159. LM ziņojumā atzīmē, ka kopumā AI/SI sniegtā informācija par pārbaudēm projektu īstenošanas vietās attiecībā uz HP VI pārliecinoši norāda, ka 2007. – 2013.gada ES fondu plānošanas periodā īstenotie projekti veicināja HP VI īstenošanu, ka projektos tika īstenotas paredzētās specifiskās aktivitātes un notika to īstenošanas uzraudzība.

Labās prakses piemēri HP VI ieviešanā

160. 2007. – 2013.gada periodā katra AI attiecībā uz HP VI identificēja labās prakses piemērus, kas atbilda kritērijiem³⁷, piemēram, kā īstenotās specifiskas aktivitātes konkrēti uzlabojušas vides un informācijas pieejamību personām ar funkcionāliem traucējumiem (redzes, dzirdes, kustību, garīga rakstura traucējumiem), vai kā īstenoto pasākumu rezultātā uzlabojas personu ar funkcionāliem traucējumiem situācija kopumā, uzlabojot piekļuvi informācijai, pakalpojumiem, darba tirgum, izglītībai un veicināja mērķa grupas sociālo iekļaušanos.
161. Balstoties uz AI sniegto informāciju, LM ziņojumā iekļāvusi labās prakses piemērus, t.sk. 2015.gadā pabeidzamo IDP projektu ietvaros.
162. Projekta „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā – 2”, kura kopējās izmaksas ir 98 milj. *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 91,5 milj. *euro*, aktivitātēs visā projekta īstenošanas laikā tika iesaistīti 9 268 dalībnieki ar invaliditāti. Personas ar invaliditāti bija iespējams iesaistīt projekta aktivitātēs pateicoties tam, ka, organizējot iepirkumus, tika izvirzīta prasība izglītības iestādēm nodrošināt apmācību iespējas arī personām ar invaliditāti. Projekta aktivitātē „Specifisku pakalpojumu sniegšana mērķgrupu bezdarbniekiem apmācības laikā”, piemēram, 10 bezdarbniekiem/darba meklētājiem ar invaliditāti (personām ar dzirdes traucējumiem) tika nodrošināti surdotulka pakalpojumi.
163. Projektā „Pasākumi noteiktām personu grupām”, kura kopējās izmaksas ir 15,3 milj. *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 14,3 milj. *euro*, bezdarbniekiem ar invaliditāti dalības laikā bija iespēja saņemt ergoterapeita, surdotulka, asistenta pakalpojumus, veicinot sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju, arī cilvēku ar invaliditāti, iekļaušanās sabiedrībā un darba tirgū. Kopumā projekta īstenošanas laikā aktivitātēs tika iesaistīts 1 021 dalībnieks ar invaliditāti, no kuriem 849 bezdarbnieki ar invaliditāti tika nodarbināti to veselības stāvoklim atbilstoši iekārtotās darba vietās. Darba vietas izveidotas visā Latvijas teritorijā (arī rajonos ar augstu bezdarba līmeni) un iespējami tuvu bezdarbnieku dzīves vietai. No

³⁶ VSAA dati

³⁷ 22.11.2013. vadlīnijas Nr.10.6 „Vadlīnijas, kas nosaka horizontālo politiku ieviešanas uzraudzības sistēmas darbības pamatprincipus un uzraudzības kārtību 2007.-2013.gada plānošanas periodā”

2015.gadā projektā dalību sākušajiem 8 nelabvēlīgākā situācijā esoši mērķa grupas bezdarbniekiem puse ir sievietes, 75% ieguvuši vidējo vai vidējo profesionālo izglītību, 25% – ar augstāko izglītību.

164. Kopumā 2007.–2013.gada plānošanas periodā ar specifisku aktivitāšu palīdzību un ieviešot īpaši mērķētus projektu atlases kritērijus, VSID izvirzītie uzdevumi HP VI ir īstenoti. Ir izveidots mehānisms dzimumu līdztiesības integrētās pieejas īstenošanai, kur LM ir atbildīgā institūcija par dzimumu līdztiesības jautājumu koordinēšanu valstī. Lai nodrošinātu dzimumu līdztiesības integrētās pieejas īstenošanu visos politikas līmeņos un nozarēs, dzimumu līdztiesības princips ir nostiprināts ES fondu plānošanas un īstenošanas dokumentos³⁸, izstrādāts dzimumu līdztiesības plāns³⁹ un rekomendācijas izglītības nozarei⁴⁰, nozaru politiku regulējošajos likumos iekļauti dzimumu līdztiesības un diskriminācijas aizlieguma principi. Tika veicināta sabiedrisko organizāciju aktivitāte personu ar invaliditāti un citu sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu jautājumu risināšanā, nodrošināta stratēģiska pieeja sociālās iekļaušanas un nediskriminācijas veicināšanai, izglītoti dažādu jomu speciālisti par vienlīdzīgu iespēju un dzimumu līdztiesības jautājumiem, to nozīmi un īstenošanas nepieciešamību.

HP “Informācijas sabiedrība” (HP IS)

165. HP IS mērķis ir, izmantojot IKT, veicināt sociālo iekļaušanu un samazināt reģionālo atšķirību radītos šķēršļus, tai skaitā, atvieglojot pieeju apmācībai un zināšanām, organizējot darbu un darba attiecības, veicinot publiskās pārvaldes un privātā sektora pakalpojumu pieejamību, kā arī sniedzot iedzīvotājiem iespēju aktīvāk piedalīties lēmumu pieņemšanā valsts un pašvaldību līmenī, kā arī piedalīties citos sabiedriskajos procesos. HP IS īstenošanu veicina ne tikai uz IKT jomu tieši vērstie projekti, bet arī HP IS veicinošās aktivitātes citu projektu ietvaros, t.sk. izglītības, veselības un citos projektos, tādējādi veicinot informācijas sabiedrības veidošanu un attīstību. Par HP IS koordināciju atbildīga ir VARAM.
166. VARAM ziņojumā par HP IS ieviešanu 2015.gadā attiecībā uz 1DP, kurā gandrīz puse aktivitāšu ir ar tiešu ietekmi uz HP IS, ir norādījusi rādītāju sniegumu gadu griezumā:

Tabula 8 Sasniegtie HP IS rādītāji 1DP

	Izveidoti / uzlaboti komunikāciju tīkli	Izveidotas/ uzlabotas informācijas sistēmas	Iegādātas datortehnikas vienības	Elektronizēti sabiedriskie pakalpojumi	Uzlaboti sabiedriskie elektroniskie pakalpojumi ar paaugstinātu elektronizācijas līmeni	Apmācīti cilvēki IKT jomā
Uz 2010.g. beigām	9	22	1	5	4	12 529
Uz 2011.g. beigām	9	67	11	28	4	32 930
Uz 2012.g. beigām	17	90	27	35	4	47 317
Uz 2013.g. beigām	31	119	159	35	5	67 907
Uz 2014.g. beigām	31	121	167	35	5	75 839

³⁸ <http://www.esfondi.lv/2007-2013-saistosie-dokumenti>

³⁹ Plāns dzimumu līdztiesības īstenošanai 2012.-2014.gadam, http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/lmpl_061211_pdzli.pdf

⁴⁰ Rekomendācijas sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanai un dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai Latvijas pirmsskolas, vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības līmeņos, izglītības procesā un saturā līdz 2020.gadam. http://www.lm.gov.lv/upload/dzimumu_lidztiesiba/dokumenti_un_tiesibu_akti/rekomend_090713.pdf

Kopā: uz 2016.g.31.martu	33	123	170	35	5	80 819

167. Līdzīgi kā iepriekš, 2015.gadā visbūtiskākais sasniegtais uzraudzības rādītājs bijis “apmācīto cilvēku skaits informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā” – apmācīti 4 980 cilvēki, no kuriem lielāko īpatsvaru veido 1.3.1.1.1.apakšaktivitātes „Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām” projektos sniegtais atbalsts, kas vienlaikus minēti arī kā labās prakses piemēri, secinot, ka kopumā labās prakses piemēri DP ir saistīti tieši ar IKT lietošanas apmācību, lai paaugstinātu projekta mērķa grupas profesionalitāti un iespējas darba tirgū. Attiecībā uz elektronizētajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem un uzlabotajiem sabiedriskiem elektroniskajiem pakalpojumiem ar paaugstinātu elektronizācijas līmeni progress nav fiksēts, ņemot vērā ieviešanas noslēdzošo posmu.
168. Kopumā ar specifiku aktivitāšu palīdzību HP IS izvirzītie mērķi 1DP ietvaros ir sasniegti – paplašinot IKT pielietojumu – īpaši izglītības ieguves procesā un nodarbinātību veicinošajās aktivitātēs– palielinātas cilvēku spējas un prasmes izmantot IKT resursus.

HP „Makroekonomiskā stabilitāte” (HP MS)

169. FM ir atbildīga par HP „Makroekonomiskā stabilitāte” koordināciju. Ziņojumā par HP MS īstenošanu un sasniegto 2015.gadā sniegta norādes uz galvenajiem rādītājiem, kas pārskata periodā raksturo Latvijas ekonomiku. HP ieviešanas un snieguma kontekstā ir būtiski ņemt vērā attīstības rādītājus valstī pārskata periodā.
170. Attiecībā uz iekšzemes kopproduktu un ekonomisko aktivitāti ziņojumā norādīts, ka atbilstoši CSP datiem Latvijas IKP 2015.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājies par 2,7% un ekonomikas izaugsme 2015.gadā bijusi straujāka nekā 2014.gadā, kad IKP palielinājās par 2,4%. Izaugsmes tempi paātrinājās, pateicoties stabili augošajam iekšzemes pieprasījumam, kamēr straujāku izaugsmi kavēja nelabvēlīgā situācija ārējos tirgos – neskatoties uz to, Latvijas IKP pieaugums 2015.gadā bija straujākais starp Baltijas valstīm un par 0,8 procentpunktiem pārsniedza ES – 28 vidējo izaugsmes līmeni. Pozitīvu ietekmi uz IKP dinamiku atstāj arī ES fondu (plašākā izpratnē)⁴¹ investīcijas. Saskaņā ar FM izstrādāto ietekmes uz makroekonomiskajiem rādītājiem izvērtēšanas modeli, ES struktūrfondi un Kohēzijas fonds palielināja 2015.gada IKP izaugsmi vidēji par 1,35 procentpunktiem.
171. NVA oficiāli reģistrētā bezdarba līmenis 2015.gada beigās bija 8,7% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem – par 0,2 procentpunktiem augstāks nekā pirms gada. Augstākais bezdarba līmenis 2015.gada beigās bija reģistrēts Latgales reģionā – 18,5%. Kurzemes reģionā bezdarba līmenis 2015.gada beigās bija 11,0%, Vidzemes reģionā – 9,5% un Zemgales reģionā – 8,7%. Zemākais bezdarba līmenis bija Rīgas reģionā – 5,4%.
172. Saskaņā ar AI iesniegto informāciju 2007.– 2013.gada plānošanas periodā kopā 1DP ietvaros līdz 2015. gada beigām ir radītas 4 433 ilgtermiņa un 98 785 īstermiņa darba vietas, t.sk. 2015.gadā 1 890 ilgtermiņa un 14 īstermiņa darba vietas. Dati par radītajām darba vietām ir balstīti uz atbildīgo iestāžu uzraudzības ziņojumiem, kas apkopoti ziņojumos par HP MS⁴².

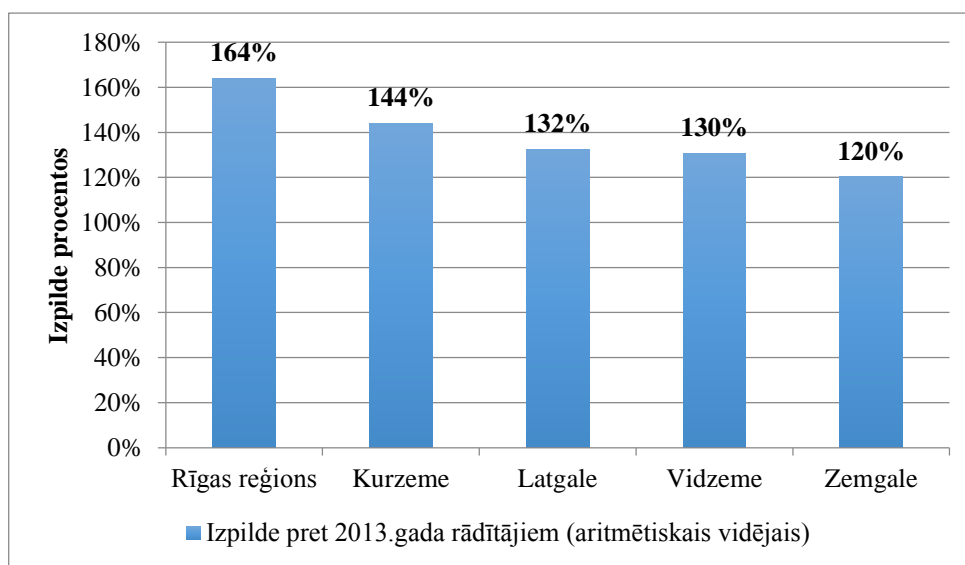
⁴¹ Saskaņā ar Latvijas Modeļa metodoloģiju novērtēta ESF, ERAF, KF/ISPA, ES pirmsiestāšanās finanšu instrumentu Phare un SAPARD, INTERREG, ES Kohēzijas politikas 3.mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” programmas (ERAF), EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentu, kā arī Latvijas un Šveices sadarbības programmas ietekme.

⁴² Pieejams <https://komitejas.esfondi.lv/o/U/Forns/AllItems.aspx>

HP „Teritorijas līdzsvarota attīstība” un „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” (HP TLA un HP RSK)

173. Abas HP ir vērstas uz Latvijas teritoriju attīstību. HP TLA mērķis ir nodrošināt sociālās un ekonomiskās attīstības līmeņu un tempu sabalansēšanu atsevišķās valsts teritorijās, efektīvi izmantojot tajās pieejamos resursus izaugsmes sekmēšanai un nodrošinot iedzīvotājiem kvalitatīvus dzīves apstākļus un izaugsmes priekšnosacījumus neatkarīgi no to piederības konkrētai teritorijai. Savukārt HP RSK mērķis ir nodrošināt Rīgas kā ekonomisko aktivitāšu jeb darījumu, transporta un komunikāciju, inovāciju un jaunu zināšanu radīšanas, kā arī kultūras centra izaugsmi un atpazīstamību starptautiskā mērogā, izmantojot tajā pieejamos resursus un izaugsmes potenciālu, vienlaikus radot priekšnosacījumus valsts kopējai atpazīstamībai un izaugsmei starptautiskā vidē. Par HP TLA un RSK koordinēšanu ir atbildīga VARAM.
174. VARAM 2016.gada jūlija ziņojumā norādīts 1DP aktivitāšu kopums, kurās attiecībā uz HP TLA noteikti specifiski projektu vērtēšanas kritēriji gan 1.3.prioritātē “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā”, gan 1.4.prioritātē “Sociālās iekļaušanas veicināšana”, tomēr kopskaits (6) ir būtiski mazāks nekā 3DP, lai par to izdarītu būtiskus secinājumus attiecībā uz reģionālo ietekmi.
175. Ziņojumā par HP TLA un RSK īstenošanu un sasniegto 2015.gadā VARAM sniedz norādes uz galvenajiem rādītājiem, secinot, ka 1DP uzraudzības rādītāju vērtību izdevies sasniegt un pārsniegt 100% atzīmi visiem reģioniem, bet vissekmīgāk izpildīti Rīgas un Kurzemes reģionam noteiktie uzraudzības rādītāji. Vienlaikus VARAM vērs uzmanību, ka snieguma interpretācijā reģionu griezumā ir jāievēro piesardzība.

Ilustrācija 11 Teritoriālā dalījumā noteikto uzraudzības rādītāju sasniegšanas izpilde DP reģionos, %

176. Informāciju par DP ieguldījumu reģionālā griezumā skatīt arī ziņojuma 2.1.2.sadaļā [“Informācija par finanšu sniegumu un rādītāju progresu”](#), tostarp attiecībā uz īstenoto projektu skaitu, kā arī ESF atbalsta apjomu, rēķinot uz vienu iedzīvotāju.

HP “Ilgtspējīga attīstība” (HP IA)

177. HP IA, kuras mērķi ir samazināt vides piesārņojumu, nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi, saglabāt bioloģisko daudzveidību, racionāli izmantot dabas – un energoresursus, novērst draudus iedzīvotāju veselībai, uzraudzīt un kontrolēt vides piesārņojumu, un paaugstināt vides apziņu, ieviešana arī ir VARAM pārziņā.
178. Kā minēts iepriekšējos Gada ziņojumos, ESF aktivitātēm galvenokārt ir netieša pozitīva

ietekme uz HP IA. ESF aktivitāšu ietvaros realizētajos projektos ir īstenotas HP IA veicinošas darbības, tomēr par 2015.gadu, ņemot vērā aktivitāšu noslēdzošo posmu – būtisku aktuālu secinājumu attiecībā uz 1DP nav. Vienlaikus VARAM HP IA ziņojumā norāda uz kopumā būtiskākiem ieguvumiem – pozitīvu efektu, kas ilgtermiņā saistāmi ar vides izglītības un sabiedrības vides apziņas celšanos, t.i., izglītības kvalitātes uzlabošanu un zinātnes attīstību, it sevišķi tādu zinātnes nozaru attīstību, kas sekmē dabas un energoresursu ilgtspējīgu izmantošanu.

2.2. Informācija par atbilstību kopienas tiesībām

179. Šajā sadaļā sniegts apraksts par DP atbilstību ES tiesībām publisko iepirkumu jomā un komercdarbības (valsts) atbalsta jomā.
180. Būtiskas problēmas 1DP ieviešanas gaitā ar potenciālu neatbilstības raksturu, kas saistītas ar atbilstību ES tiesībām, nav konstatētas. Jāsecina, ka biežāk konstatētie cēloņi, kā rezultātā 1DP ieviešanās laikā radušies neatbilstoši veiktie izdevumi, bija dažādi līguma pārkāpumi (pārkāpumi ES fondu aktivitātes ieviešanas normu neievērošanā, līguma vai vienošanās par projekta īstenošanu neievērošana, LR normatīvo aktu pārkāpumi attiecībā uz grāmatvedības kārtošanu, komandējuma aprēķiniem, kas noteikti MK noteikumos par aktivitātes ieviešanu, u.c.), kā arī pārkāpumi publisko iepirkumu jomā.

2.2.1. Atbilstība Eiropas Savienības prasībām publisko iepirkumu jomā

181. Publisko iepirkumu jomas normatīvais regulējums Latvijā kopumā atbilst Eiropas Kopienas tiesībām publisko iepirkumu jomā. Saistībā ar 2014.gada aprīlī spēkā stājušos jauno direktīvu publisko iepirkumu jomā – Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 26.februāra direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (turpmāk – Direktīva 2014/24/ES), kas aizstās šobrīd Publisko iepirkumu likumā (turpmāk – PIL) pārņemto 2004.gada direktīvu un kuras normas jāpārņem PIL 2016.gadā.
182. 2015.gada 14.maijā tika pieņemti grozījumi Publisko iepirkumu likumā (turpmāk – PIL), kas stājās spēkā 2015.gada 4.jūnijā un precizē iepirkuma līguma grozījumu regulējumu, t.sk. nosaka *de minimis* kritēriju. Pieļaujamo līguma grozījumu regulējums papildināts, lai nodrošinātu augstāku tiesisko noteiktību attiecībā uz būtisku grozījumu izdarīšanu noslēgtajos iepirkuma līgumos un vienlaikus samazinātu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktās administratīvās atbildības piemērošanas gadījumus, tādējādi neradot nepieciešamību piemērot administratīvos sodus gadījumos, kuros saskaņā ar šobrīd spēkā esošajiem ES normatīvajiem aktiem administratīvais pārkāpums varētu nebūt saskatāms, lai ļautu veikt grozījumus iepirkumu līgumos, nepārsniedzot 10 – 15% no sākotnējās iepirkuma līguma summas, tādējādi sekmējot ES fondu finansējuma apguvi un samazinot finanšu korekciju piemērošanas skaitu, kā arī, lai radītu iespēju elastīgāk vadīt noslēgtu iepirkuma līgumu izpildi, piemērojoties dažādām izmaiņām faktiskajā situācijā.
183. 2015.gada 1.augustā stājās spēkā 2014.gada 2.oktobrī pieņemtie grozījumi PIL, kas nosaka izmaiņas kandidātu un pretendentu izslēgšanas noteikumu pārbaudē un nepamatoti lēta piedāvājuma pārbaudē. Ar grozījumiem vēl vairāk ierobežota tādu gan vietējo, gan ārvalstu piegādātāju iespēja piedalīties iepirkuma procedūrā, kam ir nodokļu parādi, paredzot izslēgšanu par parādu esamību procedūras izsludināšanas brīdī. Tāpat ar PIL grozījumiem paredzēts noteiktos gadījumos pasūtītājam veikt nepamatoti lēta piedāvājuma pārbaudi.
184. 2015.gada 3.decembrī tika pieņemti un 11.decembrī stājās spēkā grozījumi PIL, kas nosaka, ka zinātnisko ekspertu iepirkumus noteiktos gadījumos, ja to paredzamā līgumcena (bez pievienotā vērtības nodokļa) nepārsniedz 132 000 *euro*, veic, nepiemērojot PIL

noteiktās iepirkuma procedūras. Ar grozījumiem veicināta Latvijas zinātnisko institūciju konkurētspēja, nodrošināta efektīva publisko personu piešķirto finanšu līdzekļu izlietošana valsts budžeta un ES struktūrfondu 2014. – 2020.gada plānošanas perioda programmu ietvaros.

185. IUB mājaslapā internetā ir pieejami Publisko iepirkumu likuma, Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma un Aizsardzības un drošības jomas iepirkuma likuma paziņojumi par izsludinātajiem iepirkumiem (tikai latviešu valodā), tomēr iepirkumu paziņojumi, kuru paredzamā līgumcena pārsniedz normatīvajos aktos⁴³ noteiktās līgumcenu robežas, tiek nosūtīti publicēšanai Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, kur ir pieejams daļējs paziņojumu tulkojums visās ES oficiālajās valodās.
186. MK 2013.gada 4.jūnija noteikumu Nr.299 „Noteikumi par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem” noteiktajā kārtībā sagatavotie paziņojumi un iepirkuma procedūru dokumenti tika publicēti IUB mājaslapā internetā.
187. Informācija par iepirkumu pirmspārbaudēm, konstatētajām kļūdām publiskajos iepirkumos sniegta 2.8.6.sadaļā „[Iepirkumu pārbaudes](#)”.

2.2.2. Atbilstība Eiropas Savienības prasībām komercdarbības atbalsta jomā

188. Par komercdarbības atbalsta kontroli atbildīgā institūcija Latvijā ir FM (Komercedarbības atbalsta kontroles departaments, KAKD), izņemot darbībām ar lauksaimniecības produktiem, kas minēti Līguma par ES darbību I pielikumā, kā arī zvejniecības, akvakultūras un mežsaimniecības nozarē, kas ir Zemkopības ministrijas kompetencē.
189. Lai nodrošinātu atbalsta programmu un individuālo atbalsta projektu atbilstību komercdarbības atbalsta kontroles normu prasībām, saskaņā ar Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 10.pantu, atbalsta sniedzējiem ikvienu plānoto atbalsta programmu (t.sk. *de minimis* atbalsta programmu) vai individuālo atbalsta projektu, kā arī plānotos grozījumus esošajās atbalsta programmās vai individuālajos atbalsta projektos pirms to īstenošanas uzsākšanas ir jāiesniedz sākotnējai izvērtēšanai FM. Nodrošinot plānoto pasākumu sākotnējo izvērtēšanu, KAKD veica analīzi, kurā:
 - Tika vērtēts, vai plānotais pasākums ir uzskatāms par komercdarbības atbalstu Līguma par ES darbību 107.panta izpratnē,
 - visiem pasākumiem, kas kvalificējami kā komercdarbības atbalsts, tostarp *de minimis* programmām, tika vērtēta atbilstība ES komercdarbības atbalsta kontroles normām, lai tiktu ievērotas prasības par pieļaujamo atbalsta mērķi, atbalstāmām izmaksām, maksimāli pieļaujamo atbalsta intensitāti, sektorālajiem ierobežojumiem u.c. valsts atbalsta prasībām,
 - vienlaicīgi tiek veikta uzraudzība, lai nodrošinātu atbilstību valsts atbalsta procesuālajam regulējumam.
190. Atbalsta sniedzēji pēc pasākumu plānošanas, tai skaitā, atzinuma saņemšanas par pasākuma (plānotās atbalsta programmas vai individuālā atbalsta projekta) atbilstību komercdarbības atbalsta kontroles normām, izsludina konkursus un slēdz līgumus, kā arī nodrošina projektu uzraudzību atbilstoši pasākuma.
191. Nosacījumi (principi) komercdarbības atbalsta prasību ievērošanas kontrolei ir iekļauti metodikā „ES fondu vadošās iestādes metodika pārbaūžu veikšanai ES struktūrfondu un

⁴³Ministru kabineta noteikumi Nr.519 “Noteikumi par publisko iepirkumu līgumcenu robežām” un Ministru kabineta noteikumi Nr.840 “Noteikumi par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu līgumcenu robežām” un Ministru kabineta noteikumi Nr. 937 “Noteikumi par līgumcenu robežām iepirkumiem aizsardzības un drošības jomā”.

Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā 2007. – 2013.gada plānošanas periodā”. VI veicot deleģēto funkciju pārbaudes, ir secinājusi, ka iestādes kopumā veic pārbaudes saskaņā ar VI metodikā noteikto un saskaņā ar FM pieejamo informāciju, visas ES fondu aktivitātes, kas ir kvalificējamās kā komercdarbības atbalsts, tika īstenotas, ievērojot ES noteiktās procedūras, kā arī prasības par pieļaujamo atbalsta mērķi, izmaksām, maksimāli pieļaujamo atbalsta intensitāti, kumulācijas un sektorālajiem ierobežojumiem.

192. 2014.gadā EK noslēdza 2012.gadā uzsākto valsts atbalsta modernizācijas iniciatīvu, pārskatot lielāko daļu valsts atbalsta kontroles normatīvā regulējuma ES līmenī. Gadījumos, kad esošajās atbalsta programmās ir bijis plānots piešķirt jaunu atbalstu atbilstoši jaunajam valsts atbalsta kontroles regulējumam, ir attiecīgi konstatēta nepieciešamība veikt grozījumus, lai atbalsta programmu nosacījumus sakārtotu atbilstoši spēkā esošajiem valsts atbalsta nosacījumiem. FM KAKD ir informējis nozaru ministrijas par šo nosacījumu un nozaru ministrijas, kur tas bijis nepieciešams, pārskata periodā ir veikušas attiecīgus grozījumus programmās, tādējādi ievērojot Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 10.pantā noteikto.
193. 1DP ietvaros ir gan tādi pasākumi, kas tiek realizēti kā valsts atbalsta pasākumi, gan tādi, kuros valsts atbalsta klātbūtne nav konstatēta. 1DP ietvaros aktivitātes/apakšaktivitātes, kurās ir vai var būt valsts atbalsts, tika īstenotas 1.3.prioritātē “Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā” un 1.4.prioritātē “Sociālās iekļaušanas veicināšana”. Detalizētāku informāciju attiecībā uz valsts atbalstu 1DP aktivitāšu griezumā skatīt tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv/komercdarbibas-atbalsts-es-fondu-projektos>.

2.3. Izaicinājumi darbības programmas ieviešanā un Eiropas Savienības fondu sistēmas pilnveidošana un vienkāršošana

194. Būtiskākie izaicinājumi 1DP ieviešanā ir saistīti ar 2007.gadā uzsākušos globālo ekonomisko krīzi, kas smagi skāra Latvijas ekonomiku un ekonomikas strukturālās nepilnības, un ES fondu kļuva par galveno finanšu instrumentu ekonomiskās atveseļošanas sekmēšanā. Pielāgojoties esošajai situācijai, tika veikti grozījumi DP, pārskatīti ietekmes rādītāji, apzināti ES fondu ieviešanu ietekmējošie riski un veikti pasākumi to seku samazināšanai, tostarp veikti ES fondu sistēmas vienkāršošanai pasākumi, rasti risinājumi ES fondu projektu ieviešanai optimāli nepieciešamā finansējuma nodrošināšanai, kā arī 2008.gada beigās tika izstrādāts Latvijas ekonomikas stabilizācijas programma finanšu sistēmas stabilizēšanai un atdzīvināšanai.
195. Attiecībā uz ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbības problēmām kopumā (t.sk. saistībā ar 1DP) ir jāatzīmē, ka 2010.gadā veiktā EK audita laikā tika konstatēti būtiski trūkumi Revīzijas iestādes darbā, 2010.gada II pusgadā trūkumu novēršanai tika stiprināta RI neatkarība, metodikas maiņa, padziļināta RI darbinieku apmācība. 2014.gada 16.jūlijā tika saņemta EK vēstule Nr.Ares(2014)2372667 atbilstoši ar Regulas Nr.1083/2006 73(3).panta prasībām – par paļaušanos uz RI darbu.
196. EK 2012.gada janvāra beigās apturēja ES fondu maksājumus Latvijai, norādot uz būtiskiem trūkumiem ES fondu 2007. – 2013.gada plānošanas perioda vadības un kontroles sistēmā, kas saistīti galvenokārt ar deleģēto funkciju pārbaudēm un to stiprināšanu, lai sniegtu EK un SeI pietiekošu pārliecību par deklarējamo izdevumu atbilstību. FM sagatavoja un īstenoja rīcības plānu sistēmas pilnveidošanai (t.sk. AI/SI deleģēto funkciju uzraudzības stiprināšanai, iekšējā audita lomas stiprināšanai un apliecinājuma Valsts kasei kā SeI pilnveidošanai), kā rezultātā 2012.gada jūnijā izdevumu deklarēšana EK tika atjaunota.
197. ES fondu vadības un kontroles sistēmas uzlabošanai un vienkāršošanai tika nepārtraukti

stiprināts metodoloģiskais atbalsts ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm, aktualizējot virkni metodisko un skaidrojošo materiālu, kas tika izstrādāti un regulāri tika precizēti un papildināti ar mērķi nodrošināt vienotu praksi starp iestādēm un mazināt neatbilstoši veikto izdevumu rašanās risku. Vadlīnijas un metodikas aktualizētas, ņemot vērā RI auditos, VI deleģēto funkciju pārbaudēs, pārbaudēs projektu īstenošanas vietās un procedūru izvērtējumā konstatētās sistēmiskās nepilnības, kā arī izmaiņām normatīvajos aktos. Visas VI izstrādātās vadlīnijas, metodikas un skaidrojošie materiāli pieejami ES fondu mājas lapā: <http://www.esfondi.lv/vadlinijas-metodikas-un-skaidrojumi>.

198. Attiecībā uz ES fondu vadības un kontroles sistēmas uzlabošanu un vienkāršošanu galvenais darbs 2015.gadā tika koncentrēts uz ES fondu finanšu interešu aizsardzības stiprināšanu:

- 2015.gada 25.februārī EK sadarbībā ar VKanc organizēja semināru “Pretkrāpšanas un pretkorupcijas pasākumi Eiropas strukturālajos un investīciju fondos”, kurā piedalījās arī vadošās iestādes pārstāvji un kura ietvaros tika skatīti tādi jautājumi kā ES fondu vadībā iesaistīto iestāžu loma neatbilstību, t.sk. aizdomu par krāpšanu konstatēšanā un ziņošanā, neatbilstības lēmuma pieņemšanas process, biežāk sastopamie neatbilstības veidi, statistika par 2007.–2013.gada plānošanas periodu, neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas process;
- 2015.gadā VI darbinieki piedalījušies seminārā par ziņotāju aizsardzību, ko vadīja “Sabiedrība par atklātību – Delna” pārstāvis. Tā rezultātā ES fondu mājas lapā ievietota plašāka un izsmeltošāka informācija par krāpšanas gadījumu ziņošanas iespējām, kā arī paaugstināta darbinieku kapacitāte par krāpšanas un korupcijas jautājumiem, stiprinot ES finanšu interešu aizsardzību;
- VI 2015.gada 16.decembrī piedalījās Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienesta rīkotajā seminārā par iespējamo krāpšanas gadījumu izmeklēšanas procesu un sadarbību ar Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai (OLAF), tādējādi paaugstinot zināšanas ar krāpšanas novēršanu, atklāšanu un izmeklēšanu saistītos jautājumus;
- No 2016.gada 31.maija līdz 3.jūnijam FM ES fondu revīzijas departaments kā Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienests rīkoja TAIEX *Peer-to-peer* ekspertu misiju “*Anti-Fraud Strategy and anti-fraud measures relating to the management of EU funds*”, kurā piedalījās gan VI, gan arī citas ES fondu administrējošās iestādes, kā arī valsts tiesībsargājošās iestādes.

199. Informācija par nozīmīgām problēmām, kuras konstatētas vadības un kontroles sistēmā saskaņā ar Regulas Nr.1083/2006 62.panta 1.punkta d) apakšpunkta i) punktā minēto procedūru un vadības un kontroles sistēmas izvērtējums sniegts ziņojuma [2.8.2.sadalā](#).

200. Kā vienkāršošanas procesa elements attiecībā uz ESF ieviešanu 2007.–2013.gada plānošanas periodā jāatzīmē vienkāršoto izmaksu piemērošana, nosakot netiešo izmaksu nemainīgo likmi projekta administratīvajām izmaksām, balstoties uz metodiku vienkāršoto izmaksu izmantošanai, kas mazināja administratīvo slogu gan finansējuma saņēmējiem, gan sadarbības iestādēm. Saskaņā ar aplēsēm indikatīvi 4,6% no ESF līdzfinansētajās aktivitātēs deklarētajiem izdevumiem tika veikti aktivitātēs, kuru ieviešanā piemērotas vienkāršotās izmaksas, aptverot 40% no 1DP projektu kopskaita. Vienkāršotās izmaksas izmantotas visās prioritātēs, tomēr visplašāk tās izmantotas izglītības iestāžu īstenotajos projektos. Vienlaikus secināts, ka daļai projektu vienotā likme tika ieviesta projektu īstenošanas posmā, kā arī definētais vienotās likmes izmaksu apmērs praksē daudzos gadījumos atšķīrās no administrēšanai nepieciešamā reālo izmaksu apmēra. Lai izstrādātu vienas vienības izmaksu metodiku un aprēķinātu likmi, AI (kas izstrādā minētās metodikas) bija nepietiekami statistikas dati. Lai izvērtētu 2007.–2013.gada plānošanas periodā gūto pieredzi par vienkāršoto izmaksu izmantošanu, tika veikts FM pasūtīts izvērtējums, kurā

apkopotie secinājumi tika ņemti vērā, lai uzlabotu vienkāršoto izmaksu izmantošanu 2014.-2020.gada plānošanas periodā, jo iepriekšējā prakse liecināja, ka vienkāršoto izmaksu pārdomāta un pamatota izmantošana būtiski atslogo finansējuma saņēmēja administratīvo darbu, kā arī paātrina finansējuma apguvi. Arī EK atbalsta un aicina maksimāli izmantot vienkāršotās izmaksas, tādējādi vairāk koncentrējoties uz rezultātu sasniegšanu, nevis atskaitīšanos par standarta izdevumiem. Lai nodrošinātu vienotu praksi vienkāršoto izmaksu pielietošanā, 2014. – 2020.gada plānošanas periodam ir izstrādātas trīs vienkāršoto izmaksu metodikas, kas pieejamas ES fondu mājas lapā⁴⁴.

201. Lai ņemtu vērā 2007.–2013.gada plānošanas perioda pieredzi un mazinātu administratīvo slogu ES struktūrfondu ieviešanā nākamajā plānošanas periodā, ar Ministru prezidenta 2013.gada 23.aprīļa rīkojumu Nr.147 „Par darba grupu” tika izveidota VKanc vadīta starpinstitūciju darba grupa „Par administratīvā sloga mazināšanas iespējām Eiropas Savienības fondu 2014. –2020.gada plānošanas periodā”. Darba grupā piedalījās pārstāvji no 15 institūcijām. Darba grupa tika izveidota, lai apzinātu administratīvā sloga cēloņus un identificētu risinājumus to novēršanai Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda finansēto projektu īstenošanā. Tā izstrādāja un iesniedza vadošajai iestādei 37 priekšlikumus integrēšanai 2014. – 2020.gada plānošanas perioda ES fondu normatīvajā regulējumā.

2.3.1. Risku vadība

202. VI saskaņā ar iekšējām procedūrām veic augstākā līmeņa ES fondu vadības risku pārvaldību, kas pamatā aptver plānošanas dokumentu līmeni un vadības un kontroles sistēmas darbību, nepieciešamības gadījumā ņemot vērā arī zemāka līmeņa (ES fondu atbildīgo iestāžu un sadarbības iestādes) risku pārvaldības procesā apzinātos draudus kopīgo ES fondu mērķu sasniegšanai.
203. Lai nodrošinātu kvalitatīvu un efektīvu ES fondu risku pārvaldību, tai skaitā ES fondu 2007.– 2013.gada plānošanas periodā, ar FM rīkojumu ir izveidota risku pārvaldības darba grupa, kura izvērtē riskus un vienojas par to mazināšanai vai novēršanai veicamajām darbībām. Šīs darba grupas sanāksmes tiek organizētas ne retāk kā reizi gadā.
204. Galvenie ES fondu 2007. – 2013.gada plānošanas periodā identificētie riski bija:
- Piešķiruma zaudējuma risks ERAF un KF (nepietiekami līdzekļi ERAF un KF deklarēšanai EK un netiek pilnībā realizēti lieli projekti);
 - Neefektīva ES fondu projektu neatbilstību vadība;
 - Neefektīvs maksājumu pieprasījumu izvērtēšanas process;
 - Politiskās ietekmes risks uz aktivitāšu ieviešanu;
 - Neefektīva ES fondu plānošanas dokumentu izstrāde (plānošanas dokumentos norādītie mērķi nav izpildāmi un sasniedzami);
 - Neefektīva ES fondu vadības un kontroles sistēma, ir nepieciešami būtiski uzlabojumi;
 - Projekta apstiprināšana neatbilstoši projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijiem;
 - ES fondu vadības sistēmā iespējams interešu konflikts/ korupcija/ krāpšana;
 - Iepirkumu regulējuma pārkāpumi projektos, t.sk. nepietiekamā kvalitātē sagatavota iepirkuma dokumentācija;
 - Nepilnīga un nekorekta informācija ES fondu vadības informācijas sistēmā (VIS);

⁴⁴ <http://www.esfondi.lv/vadlinijas--skaidrojumi>

- Nav ievērots valsts atbalsta regulējums pasākumu izstrādes un saskaņošanas procesā vai projektu īstenošanas laikā;
 - Noteikti neatbilstoši projektu īstenošanas termiņi, kā rezultātā projekti netiek ieviesti saskaņā ar to īstenošanas laika grafiku;
 - Vāja iekšējā darba organizācija (neefektīva funkciju izpilde).
205. 2006. gada 24. februārī notikušajā risku pārvaldības darba grupas sanāksmē, pārvērtējot kopā vienpadsmit aktuālos riskus uz perioda slēgšanas beigām, kā vidēji augsti riski tika identificēti pirmie četri augstāk esošajā sarakstā, kuru vadībai (vismaz līdz 2016. gada beigām) tika paredzēts turpināt esošo kontroles pasākumu īstenošanu. Minēto risku mazināšanai darba grupas ietvaros tika noteikti atsevišķi risku mazināšanas pasākumi, to ieviešanas termiņi, kā arī atbildīgie par konkrēto risku vadību. Risku reģistra aktualizēšana tiks turpināta arī ES fondu projektu pēcuzraudzības perioda laikā kamēr vien būs aktuāli riski.
206. Būtiskākie plānošanas periodā veiktie ES fondu risku pārvaldības un kontroles pasākumi bija:
- aktīvas sadarbības un komunikācijas ar nozaru ministrijām un sadarbības iestādēm veidošana, lai identificētu un riskus vadītu operacionāli gan vadības un kontroles sistēmas, gan atsevišķu projektu līmenī;
 - metodoloģisko materiālu nodrošināšana un skaidrojumu sniegšana ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm;
 - kontroļu un uzraudzības pasākumu veikšana;
 - konstatēto trūkumu izvērtēšana un darbības pilnveidošana.
207. Plānošanas periodā identificēto risku atlikušo vērtību novērtējumi liecina, ka ES fondu VI risku vadība darbojas un sniedz pārliecību, ka risku pārvaldības stratēģijas ietvaros izvēlētie pasākumi ir pietiekami efektīvi risku mazināšanai vai noturēšanai pieņemamā līmenī.
208. 2016.gada 24.februārī notikušajā risku pārvaldības darba grupas sanāksmē, pārvērtējot kopā 11 aktuālos riskus uz perioda slēgšanas beigām, kā vidēji augsti riski tika identificēti četri – piešķiruma zaudējuma risks, neefektīva ES fondu projektu neatbilstību vadība, neefektīvs maksājumu pieprasījumu izvērtēšanas process, politiskās ietekmes risks uz aktivitāšu ieviešanu, kuru vadībai (vismaz līdz 2016.gada beigām) tiek paredzēts turpināt esošo kontroles pasākumu īstenošanu. Risku reģistra aktualizēšana tiks turpināta arī ES fondu projektu pēcuzraudzības perioda laikā, kamēr vien būs aktuāli riski.

2.4. Darbības programmas ieviešana reformu īstenošanas kontekstā

209. Attiecībā un strukturālajām reformām **izglītības jomā** īpaši jāizceļ reformas, kas vērstas uz vispārējās izglītības, kā arī profesionālās izglītības satura reformas īstenošanu, ņemot vērā, ka 2007. – 2013.gada plānošanas periodā ESF ieguldījums abos virzienos bijis būtisks reformu sagatavošanai un uzsākšanai. Sadaļā sniegtā informācija jāskata saiknē ar ziņojuma 4. sadaļā "[Saskaņotība un koncentrēšana](#)" pieejamo informāciju.

Vispārējā izglītība

210. 2015.gadā tika pilnveidota izglītības iestāžu, eksaminācijas centru darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanas metodika, aktualizējot karjeras izglītības jautājumu vispārējās izglītības un profesionālās izglītības akreditācijas procesā. 2016.gadā plānots aktualizēt šo metodiku, izstrādājot kvalitātes vērtēšanas kritēriju saturu speciālās

izglītības programmu vērtēšanā un, nodrošinot atbilstību Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūrai (EQAVET), kā arī aktualizēt izglītības iestāžu darbības kvalitātes vērtējuma līmeņu aprakstus izglītības iestādēs, kas īsteno profesionālās ievirzes izglītības programmas.

211. Vienlaicīgi valsts normatīvajā regulējumā ir noteikts minimālais skolēnu skaits, lai atvērtu vidusskolas 10.klasi, paredzot veicināt izglītības apguvi skaitliski pietiekami lielās vidusskolās, kurās ir labāki apstākļi kvalitatīvas vispārējās vidējās izglītības ieguvei.
212. 2015.gadā turpinājās darbs pie jauna pedagogu darba samaksas aprēķināšanas modeļa un pedagoga darba samaksas paaugstināšanas grafika izstrādes. Modelis paredz paaugstināt pedagogu darba samaksu, līdztekus sekmējot pedagogu darba kvalitātes paaugstināšanu un nodrošinot finanšu resursu efektīvu izmantošanu. Tas tiks ieviests ar 2016.gada 1.septembri, un 2016.gada mācību gada pirmajiem četriem mēnešiem valsts budžetā ir rezervēti 9 milj. *euro*.
213. Gan 2015.gadā, gan arī 2016.gadā nodrošināts valsts budžeta finansēts pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmu piedāvājums izglītības iestāžu vadītājiem un pedagogiem, akcentējot kompetenču attīstīšanu individuālā, pedagogiski pamatotā pieejā katram skolēnam un labvēlīgas, skolēnu vajadzībām atbilstošas mācību vides radīšanā.
214. 2015.gadā turpināja pieaugt pieprasījums asistenta pakalpojumiem, nodrošinot palīdzību izglītojamajiem ar invaliditāti pārvietoties izglītības iestādē, tajā skaitā starpbrīžos un pagarinātās dienas grupas laikā, ārpusstundu pasākumos, lai nokļūtu vietās, kur notiek izglītības iestādes organizētie pasākumi, kā arī atbalstu līdzdalībai šajos pasākumos, atbalstu saskarsmē un komunikācijā ar citiem izglītojamajiem, pedagogiem un citām personām, kā arī atbalstu pašaprūpes veikšanai. Asistenta pakalpojumus 2015.gadā saņēma 290 izglītojamie un 2016.gadā – 280 izglītojamie turpināja saņemt asistenta pakalpojumus⁴⁵.

Pamata un vidējās izglītības pieejamības nodrošināšana

215. Arī 2014. – 2020.gada plānošanas periodā tiek plānots ar ES fondu atbalstu pakāpeniski no 1. līdz 12.klasei ieviest praksē kompetenču pieejā (zināšanu un prasmju attīstībā) balstītu mācību saturu, t.sk. ar mērķi palielināt jauniešu zināšanas un ieinteresētību eksaktajos mācību priekšmetos, kā arī pilnveidot un attīstīt karjeras izglītības un konsultāciju lomu izglītības procesā.
216. Lai nodrošinātu atbilstošas visu izglītojamo daudzveidīgās vajadzības, palielinot ikviena izglītojamā līdzdalības iespējas mācību procesā (iekļaujošas izglītības nodrošināšanas veicināšanas kontekstā) 2015.gadā galvenā uzmanība pievērsta konsultatīvā un metodiskā atbalsta sistēmas pilnveidei. Izstrādāti kritēriji (projekts) speciālās izglītības iestāžu – attīstības centru statusa piešķiršanai, tādējādi paredzot, ka vecākiem, viņu bērniem ar speciālām vajadzībām, kā arī pedagogiem, kuri strādā ar bērniem ar speciālām vajadzībām ilgtermiņā tiks nodrošināts pieredzējušu profesionāļu metodisks un konsultatīvs atbalsts. Līdztekus tam metodisks atbalsts 2015.gadā pedagogiem sniegts, piedāvājot apgūt valsts budžeta finansētas profesionālās kompetences pilnveides programmas.
217. Līdz 2018.gada oktobrim plānots sakārtot normatīvo regulējumu attiecībā uz vispārējās izglītības iestāžu nodrošinājumu, ja skolā tiek integrēts bērns ar speciālām vajadzībām, t.sk. definējot nepieciešamo vajadzību grozu un tā izmaksas, speciālās izglītības finansēšanas sistēmas sakārtošanas kontekstā.

⁴⁵ Dati uz 15.09.2015. un 04.01.2016. (par 2016. gada sākuma aptverto dalībnieku skaitu)

Patvēruma meklētāju sociālekonomiskā iekļaušanās izglītības iestādē

218. Lai nodrošinātu patvēruma meklētāju sociālekonomisko iekļaušanos izglītības iestādē, IZM (LVA) izstrādāja patvēruma meklētāju adaptācijas programmu saturu un mācību materiālus. 2015.gadā ir izstrādātas latviešu valodas apguves un integrācijas programmas dažādām klašu grupām. LVA uzsākusi Iekšlietu ministrijas Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda projektu “Valodas sākotnējā apguve patvēruma meklētājiem” ar mērķi nodrošināt patvēruma meklētājiem latviešu valodas apguves iespējas, organizējot valodas apguves kursus 120 stundu apjomā, lai nodrošinātu piekļuvi pakalpojumiem un ar laiku arī līdzdalību sabiedrības dzīvē, tādā veidā sniedzot atbalstu likumīgai migrācijai uz dalībvalstīm saskaņā ar to ekonomiskajām un sociālajām vajadzībām. 2016. un 2017.gadā plānotais izglītoto personu skaits ir 531 cilvēks.

Profesionālā vidējā izglītība

219. Līdz 2020.gadam plānots panākt izglītojamo skaita proporcijas izmaiņas starp profesionālo un vispārējo izglītību apguvušajiem – par labu profesionālajai izglītībai uz attiecību 50/50. 2015.gadā, pēc statistikas veidlapu pilnveidošanas, tika precizēta izglītojamo proporcijas noteikšanas metodoloģija⁴⁶. Saskaņā ar precizēto metodoloģiju izglītojamo skaita proporcijas profesionālajā un vispārējā vidējā izglītībā 2014./2015.mācību gadā sasniedza 36,04% / 63,96%.

220. Galvenie politikas principi, lai mainītu izglītojamo skaita proporcijas maiņu par labu profesionālajai izglītībai, ir vispārēji profesionālās izglītības pievilcības veicināšanas pasākumi, piemēram, infrastruktūras modernizēšana, izglītības programmu kvalitāte, audzēkņu sociālais nodrošinājums, karjeras izglītības pasākumi, sadarbība ar darba devējiem prakšu un potenciāli darba vietu nodrošināšanai, inovatīvas pieejas profesionālās izglītības nodrošināšanā, t.sk. ieviešot darba vidē balstītas mācības.

221. Lai nodrošinātu speciālistu sagatavošanu atbilstoši darba tirgus prasībām, profesionālās izglītības satura reformas rezultātā ir paredzēts izveidot patstāvīgus sadarbības mehānismus ar sociālajiem partneriem un nozares organizācijām, kas nodrošinātu profesionālās izglītības satura atbilstību nozaru vajadzībām. Uzņemšana konkrētās profesionālās izglītības programmās noteikta, ņemot vērā EM izstrādātās vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes, nozaru ekspertu padomju viedokli un rekomendācijas jauniešu iesaistei un noturēšanā nozarēm nepieciešamajās profesijās, un saskaņota ar Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomi.

222. Lai sakārtotu profesionālās izglītības iestāžu tīklu un izvietojumu reģionos, tika veicināta PIKC statusa iegūšana. No šobrīd IZM padotībā esošajām 24 profesionālās izglītības iestādēm PIKC statuss ir piešķirts 16 IZM padotībā esošām profesionālās izglītības iestādēm (kopā ir 17 PIKC, jo PIKC statuss ir arī Rīgas Tehniskajai koledžai). PIKC statuss ir piešķirts arī divām KM padotībā esošām izglītības iestādēm.

223. Līdz ar to laika posmā no 2010.gada līdz 2015.gada 31.decembrim, kad tika pabeigta Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādņu 2010.-2015.gadam īstenošana, pašvaldību padotībā tika nodotas piecas profesionālas izglītības iestādes. Tas ļāva pašvaldībām sakārtot izglītības iestāžu tīklu tās administratīvajā teritorijā, apvienojot vispārējās un profesionālās izglītības iestādes un izveidojot integrētās izglītības iestādes, kuras īsteno dažādas programmas un racionāli izmanto visa veida resursus.

⁴⁶ Ja iepriekš rādītāja vērtībā tika iekļauti dati par visiem izglītojamajiem, kuri uzsāka mācības 10. klasē vai 1. kursā, tad pēc proporciju metodoloģijas pārskatīšanas rādītāja vērtību aprēķina, ņemot vērā datus tikai par tiem izglītojamajiem, kuri uzņēmi 10. klasē vai 1. kursā tajā pašā gadā pēc 9. klases beigšanas. Piemērojot jaunu metodoloģiju, attiecīgi tika precizēti dati par 2012./2013. mācību gadu (35,91/64,09) un 2013./2014. mācību gadu (35,33/64,67). Iepriekš izglītojamo proporcijas tika rēķinātas, apkopojot datus par visiem izglītojamajiem, kas uzsākuši mācības 10. klasē un 1. kursā.

Profesionālās izglītības satura reformas īstenošana

224. Profesionālās izglītības satura reformas īstenošana tika uzsākta 2010.gada decembrī ESF projekta “Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros, kura mērķis bija izveidot pastāvīgi strādājošu, kvalitatīvu un tautsaimniecības nozaru attīstības vajadzībām atbilstošu profesionālās izglītības satura nodrošināšanas sistēmu, ņemot vērā, ka Latvija ir izvēlējusies veikt vienlaicīgi, pēctecīgu un pilnu satura reformu, ieviešot satura īstenošanai nepieciešamos ES kopīgos instrumentus (EQF, ECVET, EQAVET, EUROPASS). Tiek mainīta paradigma profesionālajā izglītībā, nodrošinot mērķtiecīgu nozares darba devēju iesaisti profesionālās izglītības īstenošanā. Projekta ietvaros tika: 1) veikta nozaru izpēte, t.sk. nozaru darbaspēka kompetenču un prasmju analīze un prognozes, izpētes rezultātā sagatavoti 14 nozaru apraksti⁴⁷; 2) strukturētai sadarbībai ar nozares pārstāvjiem, izveidotas nozaru ekspertu padomes; 3) izstrādāti vai pilnveidoti 80 profesiju standarti/profesionālo kvalifikāciju pamatprasības, t.sk., 61 profesijas standarts pamatprofesijām un 19 profesionālo kvalifikāciju pamatprasības saistītajām profesijām un specializācijām”; 4) 1.2.1.1.1. apakšaktivitātes projekta ietvaros tika izstrādātas 56 modulārās profesionālās izglītības programmas, t.sk. 22 sākotnējās profesionālās izglītības programmas un 34 profesionālās tālākizglītības programmas.

Sadarbības ar nozaru sociālajiem partneriem profesionālās izglītības pilnveidošanai un attīstībai stiprināšana

225. ESF projektā “Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija” izveidotās 12 nozaru ekspertu padomes (turpmāk – NEP) turpina darbu, veicinot profesionālās izglītības iestāžu sadarbību ar nozares darba devējiem, izstrādājot nozaru kvalitatīvo un kvantitatīvo pasūtījumu darbaspēka sagatavošanai, nosakot darba tirgus prasības kvalitatīvu speciālistu sagatavošanai un organizējot mācību praksi nozares uzņēmumos.

226. Ar 2015.gada Profesionālās izglītības likuma grozījumiem⁴⁸ tika noteikti NEP darbības mērķi, sekmējot attiecīgās nozares profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšanu, veicinot valsts un pašvaldību, nozares darba devēju un to apvienību, arodbiedrību un speciālistu sadarbību cilvēkresursu attīstības jautājumos un profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām. 2016.gada 15.jūlijā ir stājušies spēkā MK noteikumi par NEP darbības kārtību.

227. Īstenojot Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 18.jūnija ieteikumu par Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūras izveidošanu profesionālajā izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā (EQAVET) IKVD ir noteikta EQAVET ieviešanas koordinācijas funkcija. Ar EQAVET profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības kvalitātes nodrošināšanā tiek ieviests kvalitātes cikls un Eiropā vienotie profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības kvalitātes indikatori, ar kuriem tiek veicināti un pārraudzīti uzlabojumi profesionālajā izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā, kvalitātes kultūras attīstība, izglītības politikas pasākumu pārredzamība, kā arī tiks sekmēta savstarpēja uzticēšanās, rezultātu atzīšana, izglītojamo un pedagogu mobilitāte, kā arī pieaugušo izglītība un mūžizglītība.

228. Lai nodrošinātu profesionālās izglītības kvalitātes pilnveidošanu, ir izstrādāti metodiskie ieteikumi izglītības iestāžu pašvērtēšanai un rokasgrāmata profesionālās izglītības akreditācijas ekspertiem. Sadarbībā ar sociālajiem partneriem notiek profesionālās izglītības kvalitātes vērtēšanas metodikas pilnveide sākotnējā profesionālajā

⁴⁷ http://www.viaa.gov.lv/lat/es_fondu_projekti/nozaru_kvalifikācijas_sistema/?tl_id=12561&tls_id=14912

⁴⁸ Grozījumi Profesionālās izglītības likumā 23.04.2015. likums/LV, 91 (5409), 12.05.2015./Stājas spēkā 15.05.2015.

izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā, kā arī līdz 2016.gada beigām tiks izstrādāti atbilstoši grozījumi normatīvajos aktos.

Karjeras attīstības atbalsta nodrošināšana

229. 2015.gada 30.decembrī MK tika apstiprināts Karjeras izglītības īstenošanas plāns valsts un pašvaldību vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs 2015. – 2020.gadam, kurā, balstoties uz esošās situācijas analīzi, ir noteikti karjeras izglītības attīstības politikas pamatprincipi, mērķi un rīcības virzieni. Plāns paredz izstrādāt un aprobēt karjeras attīstības atbalsta ieviešanas modeļus valsts un pašvaldību dibinātajās vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs, nodrošināt pedagogiem, karjeras konsultantiem un iesaistītajiem speciālistiem profesionālās kompetences pilnveidi, izstrādāt mūsdienīgus metodisko un informatīvo materiālu resursus, paredzot nodrošināt pieeju karjeras attīstības atbalsta pakalpojumiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs. Savukārt profesionālās izglītības pievilcības veicināšanai plānoti ikgadējie jauno profesionāļu meistarības konkursi profesionālās izglītības iestāžu audzēkņiem un absolventiem līdz 25 gadu vecumam. Vienlaikus sadarbībā ar nozaru profesionālajām apvienībām un darba devējiem, plānots organizēt dažādu profesiju paraugdemonstrējumus, meistardarbnīcas un informatīvos seminārus konkursa apmeklētājiem. Jauno profesionāļu konkursu uzvarētājiem tiks piedāvātas iespējas gatavoties starptautiskajiem jauno profesionāļu meistarības konkursiem Eiropā un pasaulē.
230. 2015.gadā tika veikti dažādi karjeras attīstības atbalsta un informēšanas pasākumi (piemēram, rīkots ikgadējais nacionālā līmeņa pasākums Karjeras nedēļa, kurā kopumā vairāk nekā 4 000 pasākumos iesaistījās ap 120 tūkstošiem bērnu un jauniešu). Aktualizēta informācija nacionālajā izglītības iespēju datu bāzē NIID.LV, paplašināts informācijas apjoms interneta vietnē www.profesijupasaule.lv. Tiek īstenotas arī pašvaldību, privātās un citas iniciatīvas, lai veicinātu jauniešu informētību par darba tirgu, piemēram, jauniešu karjeras portāls www.prakse.lv sadarbībā ar LDDK īstenoja projektu “Virtuālā prakse”.
231. Ar ESF ieguldījumu 2007. – 2013.gada plānošanas periodā lielā mērā saistītas arī reformas tādās nozarēs kā augstākās izglītības kvalitātes pilnveide (t.sk. studiju programmu jomā), kā arī zinātnē, tomēr ņemot vērā, ka tieša saikne nākotnē veidosies ar ERAF investīcijām šajās jomās, detalizētu uzsākto un plānoto reformu apskats šajā ziņojumā netiek iekļauts.
232. **Nodarbinātības jomā** 2015.gadā tika turpināti un pilnveidoti aktīvā darba tirgus politikas pasākumi (ADTP) darbaspēka prasmju un kvalifikācijas pilnveidošanai, kā arī veikti pasākumi bezdarbnieku iesaistes un aktivizēšanas uzlabošanai, piemēram:
- darba meklēšanas sistēmas un atbalsta pasākumu pilnveide, tai skaitā, pakalpojumu pieejamības bezdarbniekiem uzlabošana e-vidē un labākas vakanču un darba meklētāju salāgošanas iespējas ieviešana NVA CV un vakanču portālā;
 - mērķētāka atbalsta sniegšana noteiktām bezdarba riskam vairāk pakļautajām grupām, īpaši pievēršoties ilgstošo bezdarbnieku atbalstam;
 - bezdarbnieku profilēšanas sistēmas īstenošana;
 - mobilitātes atbalsta paplašināšana;
 - jauniešu nodarbinātības veicināšana un bezdarba, kā arī neaktivitātes mazināšana (tika turpināta Jauniešu garantijas programmas īstenošana 2014. – 2020.gada plānošanas perioda ietvaros).

2.5. Būtiskas izmaiņas saskaņā ar Regulas (EK) Nr.1083/2006 57.pantu

233. Lai veicinātu vienotu izpratni un pieeju jēdziena “būtiskas izmaiņas” interpretācijai, tika izstrādāta metodika “Metodoloģiskā rokasgrāmata par būtiskām pārmaiņām, kas tik veiktas projektos piecu gadu laikā no pēdējā maksājuma veikšanas”⁴⁹, kuras mērķis ir sniegt ES fondu vadībā iesaistītajām institūcijām atbalstu projektu uzraudzības un kontroles veikšanai, tajā skaitā arī tiem projektiem, kuriem piecu gadu laikā pēc pēdējā maksājuma veikšanas finansējuma saņēmējam ir notikušas izmaiņas. Saskaņā ar AI/SI sniegto informāciju ESF līdzfinansētajos projektos netika konstatētas būtiskas izmaiņas Regulas (EK) Nr.1083/2006 57.panta izpratnē – maksātnespējām nav ietekmes uz deklarējamo izdevumu kopsummu, ņemot vērā, ka maksātnespēju gadījumi konstatēti jau pēc projektu pabeigšanas un IDP projektos nav bijusi jānodrošina projekta rezultātu ilgtspēja atbilstoši Regulas Nr. 1083/2006 57.pantam, secinoši – nav arī konstatējamās būtiskas izmaiņas.

2.6. Papildinātība ar citiem instrumentiem

234. Šajā sadaļā sniegta informācija par ES fondu savstarpējo papildinātību ar citiem instrumentiem, kā arī veiktajiem pasākumiem, lai nodrošinātu demarkāciju starp IDP aktivitātēm un citiem fondiem gan plānošanas, gan ieviešanas posmā.

235. Lai nodrošinātu demarkāciju un novērstu dubultā finansējuma saņemšanas risku, plānošanas periodā tika veikta virkne pasākumu gan MK noteikumu par aktivitāšu vai apakšaktivitāšu īstenošanu un projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriju izstrādes posmā, gan projektu iesniegumu vērtēšanas un ieviešanas posmā, piemēram:

- MK noteikumos par aktivitāšu un apakšaktivitāšu īstenošanu tika iestrādāti nosacījumi, kas izslēdza ES fondu finansējuma piešķiršanu darbībām, kuras jau ir līdzfinansētas no ES struktūrfondi un KF 2004. – 2006.gada plānošanas periodā, kā arī no valsts budžeta un citiem finanšu instrumentiem. Nosacījumi arī izslēdza vienu un to pašu darbību līdzfinansēšanu vairāku 2007. – 2013.gada plānošanas perioda projektu ietvaros;
- projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriju izstrādes procesā tika iestrādāts dubultās finansēšanas kontroles mehānisms, kā viens no nosacījumiem tika noteikts finansējuma pārklāšanās aizliegums, tādējādi atbildību par dubultās finansēšanas saņemšanu nosakot arī potenciālajiem ES fonda finansējuma saņēmējiem;
- iesniedzot projekta iesniegumu, projekta iesniedzējs paraksta apliecinājumu, ka konkrētais projekts netiek finansēts vai līdzfinansēts no citiem ES finanšu avotiem, kā arī valsts un pašvaldību budžeta līdzekļiem;
- FM pārstāvji piedalījās citu ārvalstu finanšu instrumentu komitejās, tai skaitā, Latvijas Lauku attīstības programmas 2007. – 2013.gadam uzraudzības komitejās, Rīcības programmas Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam uzraudzības komitejās, ES struktūrfondu 3.mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” programmu nacionālās apakškomitejā, savukārt Zemkopības ministrijas pārstāvji piedalījās ES fondu uzraudzības komitejās;
- VARAM nodrošināja Koordinācijas padomes (kuras sastāvā VARAM, dažādu ministriju, LPS, pilsētu pārstāvji u.c.) darbību, tādējādi novēršot atbalsta pārklāšanās risku, sagatavojot un ieviešot projektus DP pilsētvides prioritātes „Policentriska attīstība” ietvaros.

⁴⁹ <http://www.esfondi.lv/upload/01-strukturfondi/petijumi/roksgramata-100708-final.pdf>

236. Plašāka informācija par papildinātību un veiktajiem demarkācijas pasākumiem atrodama 2009.gada⁵⁰ ziņojumā par DP īstenošanu.
237. Papildus AI/SI veiktajai riska kontrolei VI reizi ceturksnī analizēja un uzraudzīja, lai PPĪV konstatētie trūkumi, kas liecina par dubulto finansējumu, tiktu novērsti noteiktajā termiņā.
238. Kā instrumentu dubultā finansējuma riska novēršanai AI/SI izmantojušas 2012.gadā VI izstrādāto matricu „Dubultfinansējuma novēršanas matrica ES fondu, EEZ, Norvēģijas finanšu instrumenta, Latvijas un Šveices sadarbības programmā un citos finanšu instrumentos” – kā papildu uzraudzības un kontroles mehānismu preventīvai neatbilstoši veikto izdevumu rašanās mazināšanai, kā arī iespējama dubultā finansējuma konstatēšanai. Tāpat šo informāciju izmantoja riska līmeņa vērtēšanā. Jāuzsver, ka AI/SI pārbaudēs konstatētie trūkumi un neatbilstības saistībā ar dubultfinansējuma konstatēšanu kopumā konstatēti relatīvi reti, tomēr arī ESF aktivitāšu noslēdzošajā posmā, pieņemot galalēmumus par izmaksu attiecināmību, AI/SI pievērsušas īpašu uzmanību iespējamiem riskiem (piem., 2015.gadā konstatējot iespējamu darbību pārklāšanos un dubultā finansējuma riskus tā paša projektā ietvaros, netika attiecināta daļa no projektā “LDDK administratīvās kapacitātes stiprināšana reģionos” (kopējās izmaksas 1,5 milj.euro, t.sk. ESF līdzfinansējums 1,3 milj. euro) veiktā pētījuma izmaksām.
239. Plašāka informāciju par papildinātību un veiktiem demarkācijas pasākumiem ir sniegta līdzšinējos gada ziņojumos 2.6.sadaļā [“Papildinātība ar citiem instrumentiem”](#), kā arī AI uzraudzības ziņojumos⁵¹.

2.7. Uzraudzības un izvērtēšanas pasākumi

240. Sadaļā sniegta informācija par galvenajiem uzraudzības pasākumiem, tai skaitā arī par UK darbību, ikgadējo sanākumi ar EK par ESF ieviešanu, VIS funkcionēšanu, kā arī kopsavilkums par izvērtēšanas pasākumiem.

2.7.1. Informācija par uzraudzības pasākumiem

241. ES fondu uzraudzības sistēma tika izveidota ar mērķi nodrošināt ES fondu ieviešanu atbilstoši ES fondu vadību reglamentējošiem ES un LR normatīvajiem aktiem. Uzraudzības sistēma tika pastāvīgi pilnveidota un vienkāršota, lai nodrošinātu kvalitatīvu un efektīvu ES fondu ieviešanu un maksimālu līdzekļu apguvi.
242. Viens no ES fondu uzraudzības sistēmas galvenajiem instrumentiem ir VIS, kuras galvenie uzdevumi ir uzkrāt un uzglabāt pamatinformāciju par ES fondu plānošanas dokumentiem un projektiem, kas nepieciešama ES fondu vadībai un darbības programmu īstenošanas uzraudzībai, kā arī nodrošināt iespējas veidot, atlasīt un analizēt informāciju par ES fondu aktivitāšu un lielo projektu īstenošanu. Vairāk informācijas par VIS var aplūkot 2.7.4.sadaļā [„ES fondu vadības informācijas sistēma”](#).
243. Lai nodrošinātu vienotu izpratni par ES fondu uzraudzības sistēmas darbību, tika izstrādātas vadlīnijas, kuras nosaka uzraudzības sistēmas darbības pamatprincipus, horizontālo politiku ieviešanas uzraudzības sistēmas darbības pamatprincipus un uzraudzības kārtību (vairāk informācijas skatīt 2.1.5.sadaļā [“Horizontālo prioritāšu ieviešana”](#)), metodiku par šķērsfinansējuma principa piemērošanu un tā uzraudzību.
244. Finanšu progresa uzraudzībai tika izmantoti VI izstrādātie un MK apstiprinātie finansējuma apguves mērķi AI un aktivitāšu (apakšaktivitāšu) dalījumā, lai savlaicīgi

⁵⁰ skatīt ziņojuma 2.6.1.sadaļu „Veiktie pasākumi, lai nodrošinātu demarkāciju (http://www.esfondi.lv/upload/Uzraudziba/Gada_zinojumi/1_OP_AIR_2009.pdf)

⁵¹ AI pusgada ziņojumi <https://komitejas.esfondi.lv/o/ layouts/15/start.aspx#/U>

konstatētu novirzes no plānotā un veiktu pasākumus to novēršanai, tai skaitā finanšu disciplīnas stiprināšanai un projektu ieviešanas uzraudzībai. Dati par mērķu profiliem, to izpildes prognozēm un faktisko izpildi katru mēnesi tika publicēti ES fondu tīmekļa vietnē⁵², nosūtīti starptautiskajiem aizdevējiem un UK dalībniekiem. Vienlaikus par pamatu tie tika izmantoti n+2 principa izpildes uzraudzībai, kam līdz 2014.gadam tika rūpīgi sekots līdzī un veikti visi nepieciešamie un iespējamie pasākumi, lai neiestātos automātiskā saistību atcelšana.

245. VI regulāri veica ikmēneša VIS ievadīto datu analīzi, organizēja regulāras ES fondu vadībā iesaistīto iestāžu sanāksmes par aktuāliem jautājumiem, par ES fondu projektu ietvaros konstatētajām neatbilstībām, ES fondiem pieejamā valsts budžeta finansējuma izlietojumu uzraudzību, dažāda veida ziņojumu sagatavošanu un iesniegšanu valdībā, vadlīniju aktualizēšanu, kā arī ar ES fondu jautājumiem saistītās informācijas publicēšanu ES fondu tīmekļa vietnē www.esfondi.lv.
246. Regulāri tika veikta iestāžu risku novērtēšana. Plašāka informācija par risku pārvaldību ir sniegta ziņojuma 2.3.1.sadaļā "[Risku vadība](#)". Tāpat tika nodrošināta projektu, kuru kopējas izmaksas ir sasniegušas 45 milj. *euro*, uzraudzība un veikti izvērtējumi, vai tie varētu sasniegt lielā projekta sliekšni (50 milj. *euro*).
247. VI regulāri ziņoja par ES fondu jautājumiem (piemēram, par finanšu progresu, sistēmas pilnveidošanu, dažādiem problēmjautājumiem un to risināšanu) gan valdībai, gan Saeimas komisijām, kā arī Koalīcijas partneru darba grupā par ES struktūrfondu un KF jautājumiem.
248. Lai nodrošinātu efektīvu 2007. – 2013.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu un KF slēgšanas procesu, kvalitatīvu informācijas apriti starp struktūrfondu un KF vadības un kontroles sistēmā iesaistītajām institūcijām, savlaicīgi apzinātu iespējamās problēmas slēgšanas procesa gaitā un nodrošinātu projektu pēcuzraudzību, VI vadīja slēgšanas procesu, izveidojot attiecīgo darba grupu. Darba grupas ietvaros VI sadarbībā ar SeI un RI regulāri atjaunojta perioda slēgšanas grafiku⁵³, sniedza iesaistītajām iestādēm horizontālus skaidrojumus attiecībā uz slēgšanas procesā izteiktiem iestāžu jautājumiem, kā arī sniedza vispārēju atbalstu sekmīgam plānošanas perioda noslēgumam. Slēgšanas procesā īpaša uzmanība tika pievērsta problēmjautājumu, tai skaitā nefunkcionējošo projektu un projekta, kas sadalīts fāzēs, pastiprinātai uzraudzībai, tādējādi nodrošinot kvalitatīvo noslēguma dokumentācijas sagatavošanu.
249. Reizi divos mēnešos vai pēc nepieciešamības arī biežāk VI par katru DP ir sniegusi SeI apliecinājumu, ka VIS iekļautie dati ir pilnīgi un korekti, ka nav konstatēti trūkumi, kas apdraud izveidotās ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbību, un ka VI nodrošina Regulas (EK) Nr.1083/2006 60.pantā minēto darbību izpildi. VI, sniedzot apliecinājumu, informēja par sistēmas kļūdām un citiem pārkāpumiem, kam ir vai varētu būt finansiālas sekas. Ja AI vai SI vadības un kontroles sistēmā tika konstatēti būtiski trūkumi, AI/SI neatbilstoši veic tai deleģētās funkcijas vai tika konstatēti cita veida būtiski trūkumi, kas var ietekmēt izdevumu attiecināmību, VI uz laiku līdz attiecīgo trūkumu novēršanai apturēja izdevumu deklarēšanu EK DP, prioritātes, pasākuma, aktivitātes, apakšaktivitātes vai konkrēta projekta ietvaros. Turklāt reizi gadā VI gatavoja izvērtējuma ziņojumu, kas tika iesniegts SeI un informācijai RI, kur VI atspoguļoja novērtējumu par AI/SI darbu, t.sk., identificējot riskantās jomas katras AI/SI darbībā atsevišķi, kā arī identificējot riskus kopumā sistēmā.
250. Informācija par pārskata periodā 1DP ietvaros izmantoto šķērsfinansējumu ir sniegta ziņojuma 3.6.sadaļā "[Informācija par šķērsfinansējumu](#)", savukārt par UK kā vienu no

⁵² <http://www.esfondi.lv/page.php?id=909>

⁵³ Vairāk informācijas par perioda slēgšanu ir atrodama ES fondu interneta tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv/es-fondu-slegsana>.

galvenajiem uzraudzības sistēmas elementiem informācija sniegta nākamajā 2.7.2.sadaļā “[Uzraudzības komiteja](#)”.

2.7.2. Uzraudzības komiteja

251. 2007.gada 8.novembra UK sēdē tika pieņemts lēmums par UK izveidi, apstiprinot UK reglamentu. MK 2008.gada 13.maija noteikumi Nr.331 “Uzraudzības komitejas nolikums” nosaka UK uzdevumus, funkcijas un tās institucionālo sastāvu.
252. UK ir lielākais un svarīgākais forums Latvijā, kurā tika izskatīti būtiskākie jautājumi un pieņemti lēmumi, kas saistīti ar ES fondu plānošanu, ieviešanu, uzraudzību un izvērtēšanu, vadības un kontroles sistēmu kā arī gatavošanos perioda slēgšanai⁵⁴.
253. Lai nodrošinātu UK pieņemto lēmumu caurspīdīgumu, kā arī sēžu un izskatāmo dokumentu atklātību, UK sastāvā tika iesaistīti gan EK pārstāvji, gan ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas (VI, AI, SI, SeI un RI), gan citi sadarbības partneri (biedrības, nodibinājumi, nozaru ministrijas, un citas institūcijas, kas tieši vai pastarpināti saistītas ar ES fondu ieviešanu un uzraudzību). Turklāt sadarbības partneri un nevalstiskās organizācijas veidoja gandrīz pusi (aptuveni 43%) no kopējā UK locekļu sastāva. Kopumā UK balsstiesīgo dalībnieku sastāvā bija deleģētas aptuveni 30 personas, savukārt ar padomdevēja tiesībām UK bija deleģētas 23 personas (dalībnieku skaits bija mainīgs, ņemot vērā institūciju interesi par dalību UK un saņemtajiem deleģējumiem).
254. UK sekretariāts regulāri elektroniski informēja UK locekļus gan ar balsstiesībām, gan ar padomdevēja tiesībām par ES fondu finanšu progresu un citiem ar ES fondu ieviešanu un uzraudzību saistītiem jautājumiem. Aktuālie UK sēžu un rakstisko procedūru materiāli tika publicēti UK dokumentu vadības sistēmā jeb e-portfelī⁵⁵.
255. Kopumā plānošanas periodā tika noorganizētas 18 sēdes. Veicinot Latvijas reģionu vienlīdzīgu attīstību, katru gadu viena no UK sēdēm tika organizēta ārpus Rīgas pēc rotācijas principa, priekšroku dodot tam reģionam, kurā UK sēde notikusi senāk kā citos reģionos vai vietām, kurās UK sēde nav organizēta vispār. Piemēram, 2015.gadā par atbilstošāko UK izbraukuma sēdes vietu tika izvēlēts Engures novads. Iepriekšējos gados UK organizēta arī tādās Latvijas pilsētās kā Cēsīs, Jelgavā, Rēzeknē, Ventspilī, Liepājā, Gulbenē. UK izbraukuma sēdes ietvaros notika projektu vizītes, kuru laikā sēdes dalībniekiem bija iespēja klātienē iepazīties ar nozīmīgiem un finansiāli apjomīgiem ES fondu investīciju projektiem UK norises pilsētās un to apkārtnē.
256. Veicinot UK efektivitāti un labāku sēžu organizāciju, UK sekretariāts pēc katras UK klātienē sēdes veica dalībnieku anketēšanu, lai uzzinātu UK sēžu dalībnieku vērtējumu un uzklautu ierosinājumus. Vidēji kopvērtējumā UK sēžu organizācija ir novērtēta ar augstāko iespējamo vērtējumu (5 balles no 5 iespējamām), vienlaikus tika saņemti vairāki vērtīgi ieteikumi sēžu uzlabošanai.
257. UK efektivitāte ir pierādīta, ņemot vērā UK lēmumu pieņemšanas procesu, kas ir salīdzinoši īss (sākot no 5 darbdienām līdz 25 darbdienām), vienlaikus šis lēmumu pieņemšanā netiek ignorēti arī mazākuma viedokļa pautēji, jo, lai arī UK mehānisms paredz lēmumu pieņemšanu ar balsu vairākumu, tomēr visā plānošanas periodā ne klātienē sēdē, ne rakstiskajā procedūrā balsošana nav notikusi, jo pie UK dalībnieku iebildumiem jautājums tiek risināts tā, lai panāktu kompromisu ar visām iesaistītajām pusēm.
258. Operatīvākai lēmumu pieņemšanai tika organizētas arī UK rakstiskās procedūras (kopumā plānošanas periodā – 56). Bez tam UK sekretariāts regulāri elektroniski informēja UK locekļus par ES fondu finanšu progresu u.c. ar ES fondu ieviešanu un uzraudzību

⁵⁴ Informācija par UK un tās sēžu laika grafiku pieejama ES fondu mājas lapā – <http://www.esfondi.lv/page.php?id=1210>.

⁵⁵ <https://komitejas.esfondi.lv/o/ layouts/15/start.aspx#/7/Forms/AllItems.aspx>

saistītiem jautājumiem.

2.7.3. Informācija par ikgadējām sanāksmēm ar Eiropas Komisiju par ES fondu ieviešanu

259. Saskaņā ar Regulas Nr. 1083/2006 68. pantu katru gadu tika organizēta ikgadējā tikšanās ar EK pārstāvjiem, lai pārrunātu ESF ieviešanas jautājumus. Pēdējās ikgadējās tikšanās laikā ar DG EMPL pārstāvjiem, kas notika notika 2015.gada 23.novembrī, tika sniegta informācija par ES fondu ieviešanas finanšu un rādītāju progresu, tostarp atsevišķu aktivitāšu īstenošanu, problēmjautājumiem, veiktajiem izvērtējumiem, kā arī aktuālā informācija par vadības un kontroles sistēmu, publicitātes pasākumiem un 2007. – 2013.gada plānošanas perioda slēgšanas jautājumiem.
260. Ņemot vērā aktivitāšu/apakšaktivitāšu ieviešanas noslēguma posmu progresa informācijas analīzē liela uzmanība tika pievērsta uzraudzības rādītāju sasniegšanas progresam, iespējamam riskiem atsevišķās jomās, kurās ESF aktivitāšu/ projektu noslēguma var radīt rādītāju neizpildi (IZM un EM pārziņā esošajās apakšaktivitātēs 1.1.2.1.1. un 1.3.1.1.6.).
261. Sanāksmē tika pārrunāta arī 2014. – 2020.gada plānošanas perioda uzsākšanas progresa informācija, sniedzot informāciju par specifisko atbalsta mērķu ieviešanu. Līdzīgi kā iepriekšējos gados, diskusijās par 2014. – 2020.gada plānošanas perioda jautājumiem iesaistījās arī uzaicināto AI – IZM, LM un VM pārstāvji, kas diskusiju padarīja saturiski daudzpusīgāku.
262. LM un IZM sniedza ieskatu paveiktajā un pirmajos divos gados sasniegtajos rezultātos Jauniešu garantijas pasākumu īstenošanu Latvijā. Aktuāls jautājums, kas tika pārrunāts, bija 2014. – 2020. gada plānošanas perioda normatīvo aktu bāzes izstrāde, ex-ante kritēriju izpilde, vadības un kontroles sistēmas izveide.
263. Visas no EK pārstāvjiem saņemtās rekomendācijas ir ņemtas vērā un ieviestas.

2.7.4. ES fondu vadības informācijas sistēma

264. VIS veidota kā centrāla tīkla sistēma, kas pieejama visām ES fondu vadībā iesaistītajām institūcijām (VI, maksājumu iestādei, RI, SeI, AI, SI, IUB). VIS tiek uzkrāti dati par 2004. – 2006.gada ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda un 2007. – 2013.gada ES fondu finansētiem projektiem. VIS ir viens no galvenajiem instrumentiem efektīvas ES fondu uzraudzības nodrošināšanai.
265. Datu ievade VIS notiek, izmantojot ekrānformas vai transportējot datus no AI un SI lokālajām informācijas sistēmām (datu transports tiek nodrošināts no CFLA, LIAA, SIF, VRAA, VIAA). Datu ievadē ar ekrānformu palīdzību tiek lietotas Microsoft InfoPath 2007 datu apstrādes formas, ar kurām iespējams nodrošināt plašu funkcionalitāti (piemēram, automātiska lauku aizpildīšana, meklēšana un aizvietošana, eksporta iespējas) un augstu datu kvalitāti (piemēram, vērtības tiek pārbaudītas pēc iepriekš definētiem parametriem).
266. Datu analīzes rīka funkcionalitāte tiek nodrošināta, izmantojot biznesa analīzes platformu MicroStrategy 9 un Microsoft standarta programmatūru. Datu analīzes rīka funkcionalitāte nodrošina standarta un nestandarta pieprasījumu veidošanu un rezultātu iegūšanu, datu analīzi no augstākā līmeņa uz zemāko, rezultātu eksportu uz citiem formātiem un citas datu analīzei svarīgas funkcijas.
267. Salīdzinot VIS lietotāju skaitu un izmaiņu dinamiku, pēdējos gados lietotāju skaits ir salīdzinoši nemainīgs – aptuveni 710 lietotāju līmenī. Ņemot vērā 2007. – 2013.gada plānošanas perioda slēgšanu, aktīvo lietotāju skaits mazināsies.
268. Visā plānošanas periodā tika nodrošināta VIS ievadīto datu pastāvīga pārbaude un

kvalitātes uzraudzība:

- Lai visām iesaistītajām pusēm nodrošinātu vienotu izpratni par datu vadīšanu VIS, 2010.gada decembrī VI sagatavoja biznesa rokasgrāmatu⁵⁶, kas vienkopus apkopo uzdotos jautājumus un VI sniegtās atbildes un skaidrojumus par VIS lietošanu. Biznesa rokasgrāmata tiek regulāri aktualizēta un papildināta ņemot vērā uzlabojumus sistēmā un identificētos problēmjautājumus, kuriem bija nepieciešami papildu detalizēti skaidrojumi. Biznesa rokasgrāmata pieejama VIS sadaļā „Palīdzība”;
 - Atbilstoši starpresoru vienošanās noteiktajam, datiem, kas ir ievadīti VIS vai automātiski tiek transportēti no lokālās informācijas sistēmas uz VIS, jābūt pilnīgi un pareizi ievadītiem. Dati, kas nav ievadīti pilnīgi (visi obligāti aizpildāmie lauki), vai dati, kas ir ievadīti nepareizi (piemēram, lauks, kurā jābūt ievadītam ciparam, ir aizpildīts vārdiem), tika noraidīti datu importa procesā. Sistēmā iestrādāts „četru acu princips”, kas nozīmē, ka viens lietotājs ievada datus, savukārt otrs lietotājs pārbauda datus un apstiprina to pareizību. Dati, kas ir ievadīti ES fondu VIS sistēmā, bet nav apstiprināti, netika iekļauti standartpārskatos un/vai datu analīzes rīka datu izvilkumos;
 - Papildus VI izstrādāja datu kvalitātes (datu integritāte, uzticamība un pilnīgums) pārbaudes lapas, kuras reizi mēnesī aizpildīja AI un SI un iesniedz VI (noteikts starpresoru vienošanās). Katrai institūcijai, kas ievada vai automātiski transportē datus VIS, bija papildus jāpārbauda ievadītie vai transportētie dati, izmantojot datu analīzes rīku un aizpildot datu kvalitātes pārbaudes lapu. Pārbaudes lapai jābūt aizpildītai par katru DP aktivitāti, kas ir attiecīgās institūcijas pārziņā. Ja informācija, kas ir lokālajā informācijas sistēmā, vai institūcijām pieejamā informācija neatbilst tai informācijai, kas ir ievadīta vai transportēta centrālajā informācijas sistēmā (VIS), institūcijām bija jānorāda šīs pozīcijas un jāizskaidro nepilnības. Starpresoru vienošanās ar AI un SI nosaka, ka šādas nepilnības ir jānovērš 10 darbdienu laikā no nepilnības konstatēšanas brīža. Reizi mēnesī pēc AI un/vai SI datu kvalitātes pārbaudes lapu saņemšanas, VI atbildīgie darbinieki izvērtēja un pārbaudīja AI un SI sniegto informāciju par datu kvalitāti VIS sistēmā saskaņā ar iekšējo kārtību. Ja tika konstatētas neatbilstības datos un/vai datu kvalitātes lapās, par to tika ziņots AI un/vai SI atbildīgajiem darbiniekiem, kuru uzdevums ir novērst identificētās neatbilstības;
 - Tāpat VI katru mēnesi veica ievadīto vai transportēto datus pārbaudi, lai nodrošinātu, ka visi nepieciešamie dati saskaņā ar biznesa loģiku ir ievadīti (piemēram, līdz ar projekta statusa maiņu, dati pieaug). Ja VI konstatēja nepilnības ievadītajos vai transportētajos datos, tā informēja AI/SI, kurai atbilstoši starpresoru vienošanās nepilnības bija jānovērš 10 darbdienu laikā no brīža, kad saņemta informācija no VI;
 - Par būtiskām nepilnībām VIS datu kvalitātē VI sniedza informāciju SeI, sniedzot ikmēneša apliecinājumu par VIS datu pilnīgumu un korektumu.
269. Lai palielinātu veiktspēju, 2014.gadā sistēma tika atjaunināta no 32bitu serveru arhitektūras uz 64bitu serveru arhitektūru, regulāri tika atjaunināta biznesa analīzes platforma uz jaunākajām versijām.

2.7.5. Informācija par izvērtēšanas pasākumiem

270. Lai nodrošinātu ES fondu piešķirtā finansējuma efektīvu izmantošanu, VI saskaņā ar Regulas Nr.1083/2006 47.pantu veic tematisko izvērtēšanu. Sadaļā ir sniegta informācija par 2015.gadā veiktajiem 2007. – 2013.gada *ex-post* izvērtējumiem, šajos izvērtējumos konstatēto ieteikumu ieviešanu, izvērtējumu plāna ieviešanu, kā arī par plānotajiem *ex-post*

⁵⁶ VIS biznesa rokasgrāmata pieejama šeit - <http://www.esfondi.lv/vadibas-informācijas-sistema>

izvērtējumiem.

2015.gadā veiktie izvērtējumi

271. 2015.gada februārī noslēdzās SIA Corporate Consulting pētījums (pasūtītājs FM) „Izvērtējums par vienkāršoto izmaksu izmantošanas pieredzi ES fondu 2007. – 2013. gada plānošanas periodā un to nākotnes izmantošanas iespējām 2014. –2020. gada plānošanas periodā”⁵⁷, kurā tika sniegts pārskats par ES fondu 2007. – 2013.gada plānošanas perioda pieredzi vienkāršoto izmaksu metožu pielietošanā un izvērtēta ES fondu 2014. – 2020.gada plānošanas perioda regulējošā bāze, kā arī sniegts vērtējums par vienkāršoto izmaksu metožu pielietošanas iespējām ESF, ERAF un KF projektos. ES fondu 2007. – 2013.gada plānošanas periodā vienkāršoto izmaksu metodes bija iespējams piemērot tikai ESF projektos. Pārsvārā tika izmantota netiešo izmaksu vienotā likme, standarta vienas vienības izmaksas tika izmantotas tikai dažos projektos, bet kopsummas vienreizējais maksājums netika izmantots vispār.
272. Izvērtējumā konstatēts, ka, lai samazinātu finansējuma saņēmēja administratīvo resursu patēriņu un ES fondus kontrolējošo iestāžu resursu patēriņu, jaunajā plānošanas periodā nepieciešams radīt apstākļus (normatīvo regulējumu) daudz plašākai vienkāršoto izmaksu metožu piemērošanai. Analizētas iespējas paplašināt vienkāršoto izmaksu metožu piemērošanas jomas, iespējas izmantot vienkāršotās izmaksas ESF, ERAF un KF projektos, kā arī izstrādāt metodikas, kuras pēc iespējas precīzi atbilstu finansējuma saņēmēju reālajām vajadzībām. Balstoties uz izvērtējuma secinājumiem, VI izstrādāja un 2015.gada 27.martā apstiprināja trīs vienkāršoto izmaksu piemērošanas metodikas”⁵⁸.
273. 2015.gada martā noslēdzās FM sadarbībā ar EK Ietekmes novērtēšanas pētniecības centru (*Centre for Research on Impact Evaluation*) veiktais izvērtējums par 1.3.1.1.1.apakšaktivitātes “Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām”⁵⁹ ieviešanu un sasniegtajiem rezultātiem, kurā analizēta apakšaktivitātes intervences loģika, sasniedzamo rādītāju līmenis un nepieciešamība atkārtoti veikt līdzīga veida intervenci. Padziļināti veikta intervences ietekmes noteikšana (izmantojot kontradiktīvās analīzes metodes) uz komersantu saimnieciskās darbības rādītājiem, analizējot vairāk nekā 10 000 komersantu saimnieciskās darbības rādītāju datus.
274. Novērtējuma rezultāti neuzrāda, ka apakšaktivitātē sniegtās apmācības veicinājušas uzņēmumu tīrās peļņas vai neto apgrozījuma uz vienu darbinieku pieaugumu, vienlaikus vairumā gadījumu atbalstītajiem uzņēmumiem straujāk uzlabojušies darbības rādītāji salīdzinājumā ar kontroles grupu, taču vienlaikus jāņem vērā, ka atbalstīto uzņēmumu ražošanas izmaksas uz vienu darbinieku ir bijušas augstākas jau pirms ES fondu atbalsta saņemšanas un to pieaugums lielā mērā izskaidrojams ar to, ka apakšaktivitātes 2. kārtā atbalstu, pateicoties specifiskajiem atlases kritērijiem, saņēmuši salīdzinoši lielāki uzņēmumi. Tāpat secināts, ka aktivitātes ieviešanas mehānisms nav piemērots šauras tirgus nišas uzņēmumu vajadzībām, jo to specializācija bieži vien ir unikāla, un līdz ar to pastāv vajadzība pēc ļoti specializētām apmācībām un ka nepieciešams rūpīgāk izvērtēt tādu pakalpojumu sektoru iekļaušanu apmācībās, kuri tiešā mērā nav saistīti ar eksportu, bet galvenokārt vērsti uz iekšējo patēriņu.
275. Secinājumi un ieteikumi izmantoti, pilnveidojot 2014. – 2020.gada plānošanas perioda ES fondu investīciju ieviešanas mehānismu līdzīga veida atbalstam EM pārziņā esošajā

⁵⁷http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/Izvertesanas_zinojums_Vienkarsotas_izmaksas.pdf

⁵⁸ 4.2. „Metodika par vienreizējā maksājuma piemērošanu 2014.–2020.gada plānošanas periodā”, 4.3. „Metodika par netiešo izmaksu vienotās likmes piemērošanu projekta izmaksu atzīšanā 2014.–2020.gada plānošanas periodā”, 4.4. „Metodika par vienības izmaksas standarta likmes piemērošanu 2014.–2020.gada plānošanas periodā”.

⁵⁹ http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/13111_izvertejuma_gala_zinojums.pdf

1.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt inovāciju ieviešanu komersantos”
1.2.2.1. pasākumā “Atbalsts nodarbināto apmācībām”, nosakot zemāku atbalsta likmi lielajiem komersantiem, ierobežojot apmācību jomas – par atbalstāmām nosakot tikai tās, kas veicina inovāciju attīstību un ieviešanu uzņēmumu darbībā, kā arī mazinot administratīvo slogu projektu īstenotājiem. Balstoties uz izvērtējuma rezultātiem, 2014.–2020.gada plānošanas periodā būtiski uzlabota projektos ES fondu atbalstu saņēmušo dalībnieku uzskaitē, t.sk. projektu līmenī. Lai novērstu papildus administratīvā sloga radīšanu finansējuma saņēmējam saistībā ar projekta atskaišu iesniegšanu, veikti pasākumi, lai vēsturiskā informācija finansējuma saņēmējam par dalībniekiem nav jāiesniedz atkārtoti.

276. 2015.gada oktobrī pieņemts SIA SAFEGE Baltija izvērtējuma gala ziņojums (pasūtītājs VKanc) par pasākumu 1.5.1. „Labāka regulējuma politika” un 1.5.2. „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” ieviešanas ietekmes izvērtējumu⁶⁰, kura mērķis bija izvērtēt izvirzīto pasākumu mērķu un rezultātu sasniegšanas pakāpi, to ietekmi un efektivitāti uz atbalstāmajām jomām, ieguldīto līdzekļu pamatotību un lietderību, kā arī ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi, publisko pārvaldi un sabiedrības līdzdalības veicināšanu dažādu politiku īstenošanā. Izvērtējuma autori secinājuši, ka sākotnēji izvirzīto mērķu un plānoto rezultātu un rādītāju sasniegšanas pakāpe (rezultatīvitate) kopumā vērtējama kā augsta. Aktivitāšu mērķu sasniegšanas līmenis ir apmierinošs. Faktori, kuri būtiski sekmējuši mērķu un rezultātu sasniegšanu, ir ekonomiskās krīzes ietekme (radīja pieprasījumu no valsts pārvaldes un pašvaldību puses pēc aktivitāšu ietvaros sniegtajām apmācībām), aktivitāšu mērķa grupas un partneru ieinteresētība projektu rezultātos un līdzdalība to īstenošanā, iestāžu vadības atbalsts, personāla motivācija un profesionalitāte, pieredze projektu īstenošanā un sadarbība starp partneriem. Izvērtējuma rezultātā izvirzīta virkne ieteikumu, piemēram, nodrošināt sistemātisku pieeju valsts pārvaldes darbinieku apmācību plānošanā, organizēšanā un izvērtēšanā, kā arī risināt ar darbinieku mainību saistītās problēmas, tostarp iesaistoties pieredzes apmaiņas projektos, un izmantot sadarbību ar citu valstu līdzīgas kompetences iestādēm, lai veiktu sava darba efektivitātes novērtējumu. Cita starpā izvirzīts arī priekšlikums turpināt administratīvā sloga monitoringu, lai noskaidrotu administratīvā sloga indeksu iedzīvotājiem, NVO un uzņēmējiem un varētu novērtēt situācijas dinamiku.

Izvērtēšanas plāna ieviešana

277. ES fondu izvērtēšanas plāns 2007. – 2013.gada plānošanas periodam izstrādāts, balstoties uz EK ieteikumiem un metodiskajiem norādījumiem par izvērtēšanas veikšanu, saskaņā ar 2006.gada 11.jūlija Regulas Nr.1083/2006 48.pantu, kā arī ņemot vērā MK 2009.gada 27.oktobra noteikumos Nr.1238 “Eiropas Savienības fondu ieviešanas uzraudzības un izvērtēšanas kārtība” noteiktās prasības.
278. ES fondu izvērtēšanas plāns 2007. – 2013.gadam⁶¹ ir ieviests atbilstoši plānotajām aktivitātēm.
279. Lai nodrošinātu sekmīgu izvērtēšanas procesa pāreju starp plānošanas periodiem, 2015.gada 30.aprīlī UK apstiprināts Eiropas Savienības Kohēzijas politikas fondu izvērtēšanas plāns 2014. – 2020.gadam⁶², kurā iekļauti izvērtējumi gan par 2007. – 2013.gada plānošanas perioda DP, gan izvērtējumi 2014. – 2020.gada plānošanas perioda programmu lietderības, efektivitātes un ietekmes novērtēšanai.

⁶⁰ http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/gala-zin_pec-saskanosanas-sanaksmes_081015.pdf

⁶¹ http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/20140606_ES_fondu_izvertesanas_plans_2007_2013.pdf

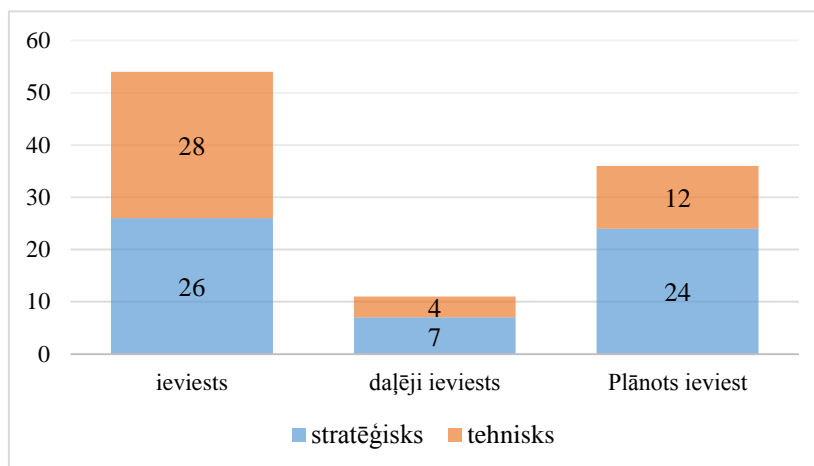
⁶² http://kom.esfondi.lv/KIDG/Saisto%C5%A1ie%20dokumenti/00%20-%20ES%20FONDU%20IZV%C4%92RT%C4%92%C5%A0ANAS%20PL%C4%80NS/ES_fondu_Izvertesanas_plans_2014-2020.docx

Ieteikumu ieviešana

280. Izvērtējumu ieteikumu ieviešanas plāns aktualizēts 2015.gada 11.novembrī ES Kohēzijas politikas fondu Konsultatīvās izvērtēšanas darba grupā, izvērtējot piedāvātos ieteikumus. Tas ir papildināts ar ieteikumiem no diviem izvērtējumiem saiknē ar augšminētajiem 1.3.1.1.1.apakšaktivitātes un 1.5.1. un 1.5.2.pasākuma ieviešanas efektivitātes izvērtējumiem.

281. Aktualizētajā plānā ir iekļauts 101 ieteikums, kurš attiecināms uz 2014. – 2020.gada plānošanas periodu, 57 ieteikumi no tiem – stratēģiski, 54 ieteikumi ir ieviesti pilnībā, no tiem 26 – stratēģiski, 11 ieteikumi ir ieviesti daļēji, no tiem 7 – stratēģiski (skatīt attēlu zemāk).

Ilustrācija 12 Ieteikumu ieviešanas statuss 2015.gads

282. ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanas sistēmas efektīvizācijas iespēju izvērtējuma (FM; 2013), kura mērķis bija analizēt 2007. – 2013. gada plānošanas perioda ES KP fondu vadības un kontroles sistēmas aspektus, lai efektīvizētu ES KP fondu administrēšanu nākamajā 2014. – 2020. gada plānošanas periodā, sniegti ieteikumi lēmumu pieņemšanas hierarhijas pilnveidošanai, administratīvā sloga mazināšanai vispārīgo ES fondu nosacījumu piemērošanai, vadības kontroles sistēmas pilnveidošanai u.c. ieviešanas sistēmas funkciju uzlabošanai, iestrādāti virknē normatīvajos aktos⁶³.

283. 1.3.1.1.1.apakšaktivitātes “Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām” ieviešanas un ietekmes izvērtējuma (FM; 2014 – 2015) ieteikumu ieviešanas rezultātā:

- informācijas uzkrāšana par dalībniekiem 1.2.1.1.pasākumā “Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstradei kompetences centru ietvaros ir noteikta maksājumu pieprasījumu veidlapā un tiks uzkrāta KP VIS;
- MK noteikumu projektā par 1.2.2.1.pasākumu “Atbalsts nodarbināto apmācībām” pirmās atlases kārtas īstenošanu ir noteiktas atbalstāmās apmācību jomas, tādējādi izslēdzot iespēju apmācīties jomās, kas neatbilst SAM noteiktajam mērķim;
- ES fondu 2014. – 2020.gada plānošanas perioda atbalsta pasākumā ir noteikta pazemināta atbalsta intensitāte tiem lielajiem komersantiem, kuru peļņa pēc nodokļu

⁶³ Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda vadības likumā; MK noteikumos Nr.77 «Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda projektu pārbaūžu veikšanas kārtība 2014 – 2020.gada plānošanas periodā»; MK noteikumos Nr.784 “Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu 2014.–2020.gada plānošanas periodā”; ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda izvērtēšanās plānā 2014. – 2020.gadam; VI horizontālajās vienkāršoto izmaksu metodikās.

nomaksas pēdējā pārskata gadā ir pārsniegusi 5 milj. *euro*.

284. Pasākumu 1.5.1. „Labāka regulējuma politika” un 1.5.2. „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” ieviešanas ietekmes izvērtējuma (VKanc; 2014 – 2015) rezultātā izstrādāti 35 ieteikumi, kas iekļauti ieteikumu ieviešanas plānā. Ieteikumi galvenokārt attiecināmi uz:

- Projektu vadības sistēmas pilnveidošanu (izvairīties no komplicētiem/sintētiskiem projektiem ar vairākiem finansējuma saņēmējiem vienā projektā);
- Sistemātiska mācību vajadzību izvērtēšana un organizēšana gan valsts pārvaldē, gan pašvaldību līmenī.

Plānotie 2007. – 2013.gada plānošanas perioda *ex-post* izvērtējumi

285. 2016.gadā noslēguma (*ex-post*) izvērtējumi par ES fondu ieguldījumiem 2007.–2013.gada plānošanas periodā ir saistīti ar ES fondu ieguldījumu izvērtēšanu zinātnes, pētniecības un inovāciju pasākumu atbalstam un šo ieguldījumu ietekmes noteikšanu, ES fondu ieguldījumu izvērtēšanu uzņēmējdarbības atbalstam un šo ieguldījumu ietekmes noteikšanu, kā arī citām tēmām. Noslēguma ziņojumi atbilstoši plānotajiem iepirkumu izsludināšanas un gala nodevumu sagatavošanas termiņiem būs pieejami 2017.gadā:

- ES fondu ieguldījumu izvērtēšana zinātnes, pētniecības un inovāciju pasākumu atbalstam 2007 – 2013 un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana – indikatīvi 2017.g. II cet.
- ES fondu ieguldījumu izvērtēšana uzņēmējdarbības atbalstam 2007 – 2013 un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana – indikatīvi 2017.g. IV cet.
- ES fondu ieguldījumu izvērtēšana satiksmes pasākumu atbalstam 2007 – 2013 un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana – indikatīvi 2017.g. IV cet. vai 2018.g. I cet.

2.8. Finanšu vadība un kontrole

286. Šajā sadaļā aprakstīti pasākumi, kurus veica ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas, lai nodrošinātu ES fondu ieviešanas kvalitāti un efektivitāti, tostarp sniegts kopsavilkums par būtiskajām veiktajām vadības un kontroles sistēmas pārbaudēm (deleģēto funkciju pārbaudēm, virspārbaudēm, PPĪV, maksājumu pieprasījumu pārbaudēm, kā arī IUB un AI/SI veiktajām iepirkumu pirmspārbaudēm), 2015. gadā un 2016. gadā veiktajiem ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditiem, sertificēto izdevumu revīziju, kā arī sertifikācijas iestādes veiktajām pārbaudēm pirms izdevumu deklarāciju apstiprināšanas (informācija par minētajiem auditiem un revīzijām par laikposmu līdz 2014.gadam ir atrodamā iepriekšējos gada ziņojumos attiecīgajā sadaļā), iekļauta arī informācija par veiktajām finanšu korekcijām un atkāroti izmaksātu finansējumu atbilstoši Regulas Nr.1083/2006 98.panta 2.punktam.

2.8.1. Vadības un kontroles sistēmas apraksts

287. ES fondu vadības un kontroles sistēmas izveidošanas mērķis ir nodrošināt efektīvu ES fondu vadību, un tās pamatā ir vienotas pamatprasības un pamatprincipi, kas noteikti Eiropas Kopienas un nacionālajos normatīvajos dokumentos. ES fondu vadības un kontroles sistēmas apraksts saskaņā ar Regulas Nr.1828/2006 21.panta prasībām no EK puses tika apstiprināts 2009.gada 4.jūnijā. Vadības un kontroles sistēmas apraksts ir aktualizēts uz 2016.gada 30.jūniju⁶⁴ un vadības un kontroles sistēmas aktuālā versija ir pieejamā vietnē <http://www.esfondi.lv/ieviesanas-sistema>. Galvenie 2015.gadā paveiktie

⁶⁴Atbilstoši VI vadlīnijām Nr.10.8 “Vadlīnijas par vadības un kontroles sistēmas apraksta aktualizāciju” ES fondu vadošā iestāde līdz kārtējā gada 31. oktobrim nodrošina sistēmas apraksta aktualizēšanu.

pasākumi ES fondu vadības un kontroles sistēmas pilnveidošanai ir aprakstīti 2.3.sadaļā „[Izaicinājumi darbības programmas ieviešanā, ES fondu sistēmas pilnveidošana un vienkāršošana](#)”.

2.8.2. Vadības un kontroles sistēmas izvērtējums

288. Saskaņā ar ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likumu un MK 2012.gada 24.jūlija noteikumiem Nr. 501 „Kārtība, kādā nodrošina revīzijas iestādes funkcijas Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā” FM Eiropas Savienības fondu revīzijas departaments nodrošina RI funkcijas ES fondu ietvaros 2007. – 2013.gada plānošanas periodā.
289. Atbilstoši Regulas Nr.1083/2006 62.panta 1.punkta d) apakšpunktā noteiktajam Revīzijas iestāde sagatavo un iesniedz EK Gada kontroles ziņojumu un Atzinumu par ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbības efektivitāti, lai nodrošinātu pietiekamu pārlicību, ka EK iesniegtās izdevumu deklarācijas ir pareizas, un līdz ar to nodrošinot pietiekamu pārlicību, ka attiecīgie darījumi tika veikti likumīgi un pareizi. Gada kontroles ziņojums tiek izstrādāts un iesniegts EK līdz katra gada 31.decembrim, izmantojot SFC2007 sistēmu, kā arī ir pieejams ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv/page.php?id=854>.
290. Balstoties uz 2015. gadā veikto vadības un kontroles sistēmas auditu rezultātiem un sertificēto izdevumu izlases revīziju rezultātiem, 2015.gada decembrī atbilstoši regulu prasībām Revīzijas iestāde iesniedza EK Gada kontroles ziņojumu un Audita atzinumu par Latvijā izveidotās Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda (turpmāk – ES fondi) vadības un kontroles sistēmas darbības efektivitāti (visās trīs DP) un 2014.gadā deklarēto izdevumu likumību un pareizību.
291. Balstoties uz RI ES fondu vadības un kontroles sistēmu auditu un darbību revīziju rezultātiem un iegūtajiem auditu pierādījumiem, RI secināja, ka Latvijā izveidotā ES fondu vadības un kontroles sistēma ir vērtējama 2.kategorijā (sistēma darbojas, taču tajā ir nepieciešami atsevišķi pilnveidojumi) un atklātais kļūdas līmenis 2014. gadā deklarētajiem izdevumiem ir 0,66%.
292. Balstoties uz 2016.gadā uzsāktā slēgšanas audita rezultātiem, uz ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda slēgšanas brīdi vadības un kontroles sistēmas vērtējums saglabājas 2.kategorijā un atklātais kļūdas līmenis 2015. gadā un 2016.gadā deklarētajiem izdevumiem ir 0,28% (2009. gadā deklarētajiem izdevumiem kļūdas līmenis ir 0,15%, 2010. gadā – 0,92%, 2011. gadā – 1,29%, 2012. gadā – 1,65% un 2013. gadā – 1,06%), kļūdas līmenis ir zemāks par EK noteikto būtiskuma sliekšni (2%).
293. Detalizēta informācija par izveidoto vadības un kontroles sistēmu efektivitātes darbību un to novērtējumu ir sniegta 2.8.9.sadaļā „[ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditi](#)”.

2.8.3. Deleģēto funkciju pārbaudes un virspārbaudes

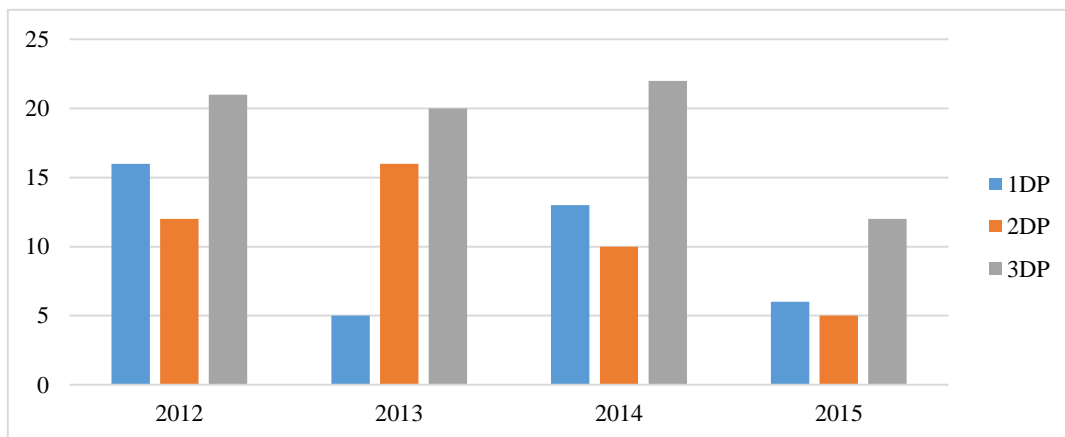
294. VI kopš 2012.gada veic uzraudzības pārbaudes pie iestādēm, kurām 2007.-2013.gada plānošanas periodā deleģētas vadošās iestādes funkcijas saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr.1083/2006⁶⁵ 59.panta otro punktu un 60.pantu. Uzraudzības pārbaūžu ietvaros tiek novērtēta iestādēm deleģēto funkciju izpildes kvalitāte kopumā, ne dalījumā pa darbības programmām, ar mērķi gūt pārlicību, ka iestādes darbība nerada risku attiecībā uz atbilstošu vadības un kontroles sistēmas darbību, nav pieļautas sistēmiskas kļūdas, un VI var paļauties uz iestādes veiktajām darbībām. VI deleģēto funkciju pārbaudes pamatā tiek

⁶⁵ Padomes Regula (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999

plānotas un veiktas, izmantojot uz risku balstītu pieeju, pārbaūžu apjomā iekļaujot tās jomas, kurās katrā iestādē ir konstatēti trūkumi (vai saņemta informācija par trūkumiem no trešajām personām vai citos forumos) un izteikti ieteikumi to novēršanai (piemēram, iepirkumu pārbaudes kvalitāte, maksājumu pieprasījumu izskatīšanas termiņi, nepilnīga pārbaūžu projektu īstenošanas vietās (PPĪV) dokumentēšana u.c.). VI deleģēto funkciju pārbaudes pie iestādēm tiek veiktas saskaņā ar VI deleģēto funkciju pārbaūžu plānu un katras pārbaudes rezultātā tiek sagatavots vienots ziņojums, kurā ietverti galvenie secinājumi, konstatējumi un ieteikumi konstatēto trūkumu novēršanai, atbilstoši pārbaūžu ietvaros konstatētajam. Tāpat VI, plānojot pārbaudes, ņem vērā citu kontrolējošo institūciju (RI, FM Iekšējā audita departamenta) veikto pārbaūžu apjomus un jomas, lai novērstu pārbaūžu dublēšanos un nodrošinātu, ka visi veiktie auditi un kontroles aptver pēc iespējas plašāku auditu apjomu, pārbaūžu apjomiem maksimāli izvēloties tos projektus, kuros nav veikti auditi, kā arī, lai savlaicīgi reaģētu uz jomām, kurās jau citu auditu ietvaros konstatēti riski. Vienlaikus VI nodrošina arī operatīvo reaģēšanu uz problēmgadījumiem, situācijās, kad tiek saņemta informācija no trešajām personām, un nepieciešamības gadījumos veic kontroles par sūdzībās/iesniegumos minētajiem faktiem.

295. 2007. – 2013.gada plānošanas periodā VI kopumā ir veikusi 41 deleģēto funkciju pārbaudi sadarbības un atbildīgajās iestādēs, kas gadu griezumā, izņemot 2015.gadu, bijušas līdzīgā skaitā: 13 – 2012.gadā, 12 – 2013. un 2014.gadā, 4 – 2015.gadā.
296. Deleģēto funkciju pārbaūžu ietvaros, kā arī veicot VI neatkarīgās PPĪV, kopumā tika veiktas 158 pārbaudes projektu īstenošanas vietās: 49 – 2012.gadā, 41 – 2013.gadā, 45 – 2014.gadā, 23 – 2015.gadā.
297. Ņemot vērā projektu risku pakāpi, kā arī to, ka 3DP atsevišķās aktivitātēs konstatēto neatbilstību apjoms, t.i., ES fondu aktivitātes, kurās kļūdas⁶⁶ līmenis pārsniedza 2% būtiskuma līmeni, VI pārbaudes apjomā tika iekļauti vairāk šīs DP projekti. Kopumā VI 1DP veica 40 PPĪV, 2DP – 43 PPĪV, savukārt 3DP – gandrīz uz pusi vairāk, veicot 75 PPĪV (skatīt Ilustrāciju zemāk).

Ilustrācija 13 PPĪV pa darbības programmām (skaits)

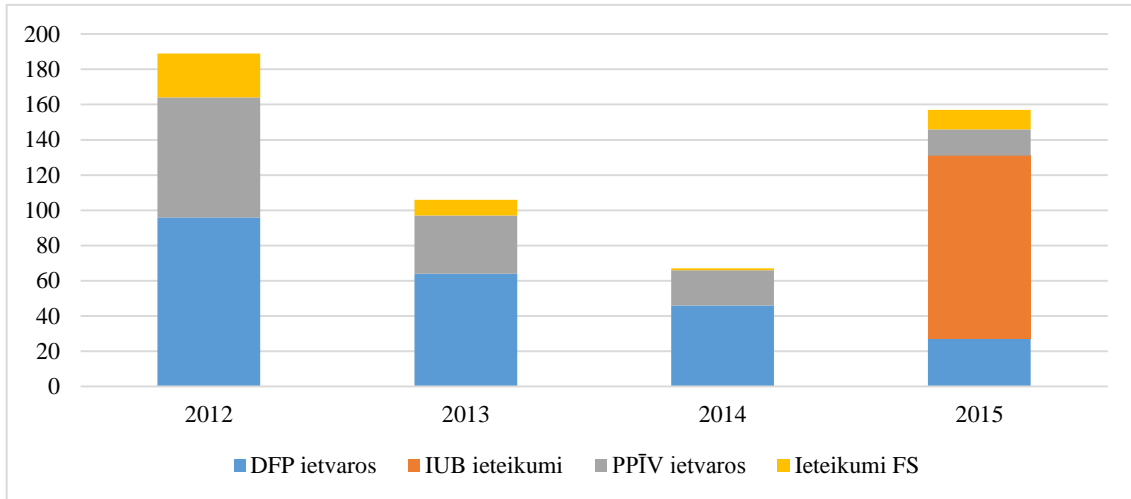

298. Balstoties uz pārbaūžu rezultātiem, VI izteica ieteikumus gan sadarbības un atbildīgajām iestādēm, gan arī finansējuma saņēmējiem. Kopumā periodā no 2012.gada līdz 2015.gadam tika izteikti 519 ieteikumi, taču, lai korekti salīdzinātu datus pa gadiem, atsevišķi ir jāizdala ieteikumu skaits deleģēto funkciju pārbaūžu ietvaros, PPĪV ietvaros un ieteikumi finansējuma saņēmējiem. IUB izteiktie ieteikumi tikai 2015.gadā pirmo reizi tika grupēti atsevišķi no deleģēto funkciju pārbaudēm. Ja ņem vērā to, ka 2014.gadā tika veiktas

⁶⁶ Kļūdas līmenis – aktivitātē konstatēto neatbilstību ar finansiālu ietekmi apjoms pret aktivitātē finansējumu saņēmēju pieprasīto finansējumu (t.sk. avansi).

pārbaudes pie 12 iestādēm, bet 2015.gadā tikai pie 4 un 2014.gadā izteikto ieteikumu skaits ir 46, savukārt, 2015.gadā – 27, vidēji rēķinot, izteiktais ieteikumu skaits uz vienu iestādi ir pieaudzis divas reizes (skatīt Ilustrāciju zemāk). Tomēr tas neliecina, ka iestādes ir sākušas veikt tām deleģētās funkcijas nepietiekošā kvalitātē, jo atsevišķām iestādēm (piemēram, VRAA) trūkumi netika konstatēti vispār. 2015.gadā kā noslēdzošajā gadā VI īpašu uzmanību (t.sk. apjoma ziņā) veltīja to jomu pārbaudēm, kurās iepriekš vai arī citu auditu ietvaros bija konstatēti trūkumi vai riski.

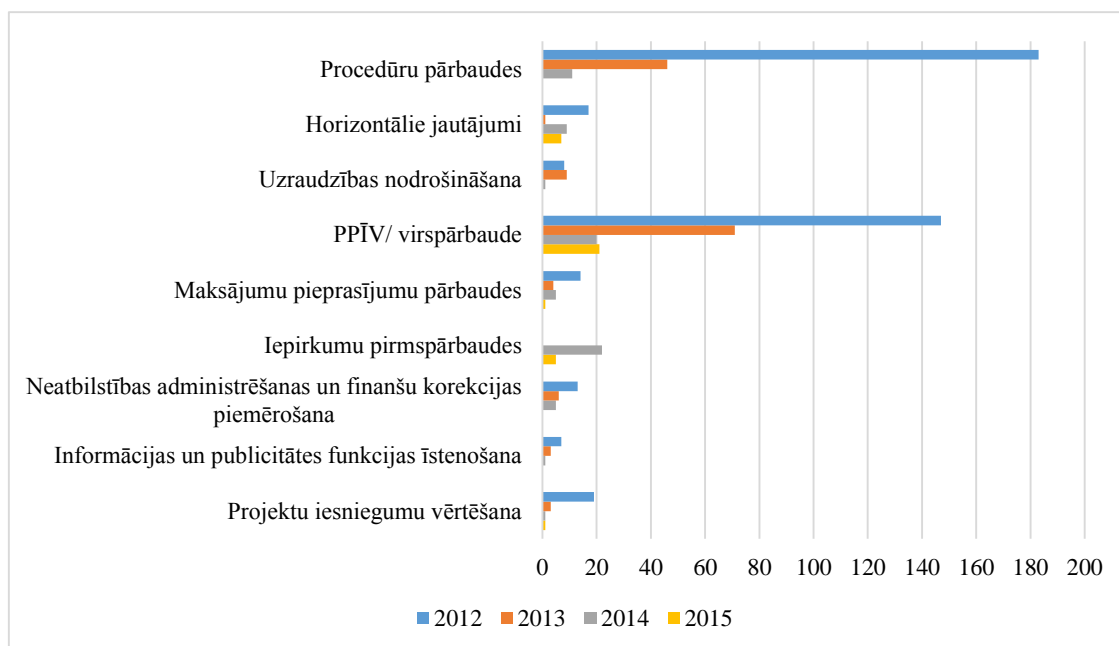
Ilustrācija 14 Ieteikumu skaits gadu griezumā

299. Būtiskākie secinājumi un identificētās problēmjas, ņemot vērā VI pārbažu rezultātus, visbiežāk ir konstatēti procedūru vērtēšanas, PPĪV un iepirkumu pirmspārbažu pēcpārbaudes ietvaros. Ņemot vērā, ka IUB izteiktie ieteikumi sākotnēji tika grupēti kopā ar PPĪV, 2012.gadā būtiskākie konstatējumi tika identificēti tieši procedūru pārbaudēs un PPĪV (t.sk. iepirkumu pirmspārbažu pēcpārbaudēs), lai arī vērojams samazinājums, tomēr šī tendence saglabājās arī 2013.gadā un nākamajos gados, tādējādi norādot uz to, ka iepirkumu pirmspārbaudes ir nepieciešamas, lai pēc iespējas izvairītos no neatbilstību un finanšu korekciju iespējamības.

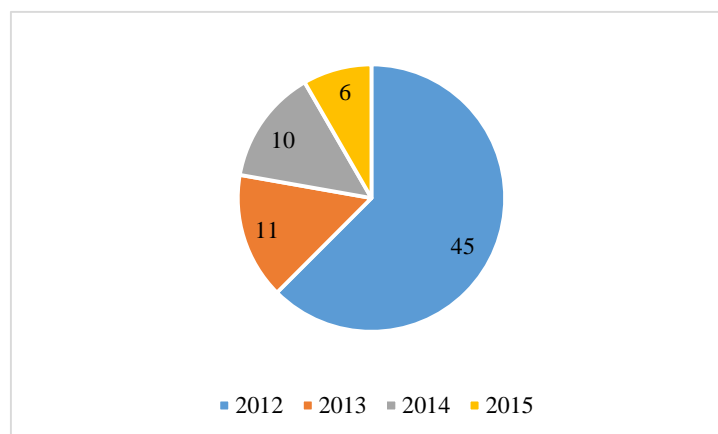
300. Jomās, kurās VI ir izteikusi ieteikumus, ir veikti sistēmiski uzlabojumi, precizējot ES fondu saistošos MK noteikumus, t.sk. ES fondu vadlīnijas, kā arī skaidrojot iestādēm un finansējuma saņēmējiem klātienē neskaidros jautājumus. Uzlabojumi ir ņemti vērā, izstrādājot 2014. – 2020.gada plānošanas perioda vadības un kontroles sistēmu.

Ilustrācija 15 Ieteikumu skaits pārbaudāmajās jomās

301. Veicot salīdzinājumu sadalījumā pa gadiem un DP (ilustrācija zemāk), kurās VI ir veikusi deleģēto funkciju pārbaudes, secināms, ka visās DP lielākais ieteikumu skaits bijis 2012.gadā, kas ir skaidrojams ar to, ka atbildīgās iestādes, sadarbības iestādes un finansējuma saņēmēji dažādi interpretēja gan saistošajos MK noteikumos, gan vadlīnijās noteiktās prasības projektu ieviešanā un administrēšanā. Savukārt pēc 2012.gada izteikto ieteikumu skaits samazinās, kas kopumā liecina par uzlabojumiem un vienotu izpratni ES fondu ieviešanā.

Ilustrācija 16 Ieteikumu skaits projektu pārbažu ietvaros

302. Ieteikumu, kurus VI ir izteikusi pārbažu rezultātā, izpildi VI regulāri kontrolē un uzrauga. Ieteikumu ieviešanas process ir vērtējams pozitīvi, ņemot vērā, ka iestādes ieteikumus ir ieviešas noteiktajos termiņos, bet gadījumos, kad ieteikumu ieviešana sākotnēji noteiktajā termiņā nav iespējama, iestādes ir lūgušas VI saskaņot termiņa pagarinājumu, norādot atbilstošu pamatojumu. Kopumā visi VI izteiktie ieteikumi ir ieviesti, izņemot divus ieteikumus, kuru ieviešana ir procesā un to ieviešanas termiņš vēl nav iestājies, jo ir pagarināts.

303. Noslēdzot 2015.gada pārbaudes, VI ir pabeigusi deleģēto funkciju pārbaudes iestādēs 2007. – 2013.gada plānošanas perioda ietvaros, tomēr nepieciešamības gadījumā VI paredz veikt pārbaudes problēmgadījumos, t.sk. arī ja tiks konstatēts, ka kāda no iestādēm neveic

tai deleģētās funkcijas pēcuzaudzības periodā atbilstošā kvalitātē.

2.8.4. Pārbaudes projektu īstenošanas vietās

Informācija par pārbaudžu veikšanas metodiku

304. Lai nodrošinātu deleģētās funkcijas efektīvu izpildi, VI ir noteikusi pamatprasības pārbaudēm projektu īstenošanas vietās MK noteikumos Nr.440⁶⁷. Lai sniegtu atbalstu un vadlīnijas atbildīgajām un sadarbības iestādēm pārbaudžu veikšanai, kā arī lai veicinātu iesaistīto institūciju vienotu pieeju pārbaudžu veikšanai projektu īstenošanas vietās, VI ir izstrādājusi MK noteikumu piemērošanas metodiku⁶⁸, kas nosaka pamatprasības AI, SI iekšējām procedūrām par PPĪV, projektu risku izvērtējumu kritērijus un to veikšanas biežumu, rezultātu par PPĪV atspoguļošanu.
305. Tā kā PPĪV ir viens no svarīgākajiem uzraudzības mehānismiem, ar kuru iespējams pārliecināties par ieguldīto investīciju atbilstību plānotajam un sasniegtā rezultāta ilgtspējību, nepārtraukti tika pilnveidots šo pasākumu veikšanas process un aktualizēta minēta metodika.
306. 17.11.2015. tika apstiprināti grozījumi MK noteikumos Nr.140 un attiecīgi 23.12.2015. veikti precizējumi VI metodikā Nr.12.2. Būtiskākie precizējumi paredz termiņus un biežumu, kādos AI/SI veic projekta riska līmeņa noteikšanu, t.sk. gadījumus, kad ir iespējams veikt „nepilno” pārbaudi. Tāpat tika precizēti termiņi, kādos AI, SI veic PPĪV projekta pēcuzaudzības periodā.
307. Veicot deleģēto funkciju pārbaudes, VI secināja, ka iestādes bija aktualizējušās savas iekšējās procedūras atbilstoši VI veiktajiem precizējumiem metodikā, un iestādes veic pārbaudes atbilstoši MK noteikumos un VI metodikā noteiktajam. Tika konstatēti atsevišķi nebūtiski trūkumi, kas tika novērsti iestādei noteiktajos termiņos.
308. Visas iestāžu iekšējās procedūras (gan aktualizētās, gan iepriekš spēkā bijušās) iestādes augšupielādē FM iekšējā tīmekļa vietnē, tādējādi nodrošinot, ka VI ir pieejama aktuāla informācija par AI/SI iekšējām procedūrām, vienkāršojot un atvieglojot informācijas apriti šajā jomā.
309. PPĪV var veikt trijos ES fondu projektu īstenošanas posmos: pirms līguma vai vienošanās par projekta īstenošanu noslēgšanas, ES fonda projekta īstenošanas laikā un pēc pēdējā maksājuma veikšanas finansējuma saņēmējam. Pārbaudžu biežumu nosaka, ņemot vērā projekta riska līmeni – augsts, vidējs vai zems. Pamatojoties uz risku izvērtējumu, atbildīgā vai sadarbības iestāde veic pārbaudi: vismaz reizi gadā augsta riska projektiem; vismaz reizi projekta īstenošanas laikā vidēja riska projektiem; pēc nejaušības principa izlases veidā izvēlētiem zema riska projektiem, nodrošinot, ka katrs projekts var tikt izvēlēts pārbaudes veikšanai.
310. Arī pārbaudes pēc pēdējā maksājuma veikšanas finansējuma saņēmējam tiek veiktas, pamatojoties uz risku izvērtējumu: zema un vidēja riska projektiem – izlases veidā; augsta riska projektiem – ne retāk kā reizi piecu vai triju⁶⁹ gadu laikā.
311. PPĪV rezultātā izteiktie ieteikumi regulāri tika uzraudzīti un visa informācija tika ievadīta VIS. VI izmantoja šo informāciju, lai sagatavotu apliecinājumu, ka VIS iekļauto

⁶⁷ MK 2007.gada 26. jūnija noteikumi Nr.440 „Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai AI veic pārbaudi Eiropas Savienības fonda finansētā projekta īstenošanas vietā”, 2010.gada 16.februārī no jauna izdoti MK noteikumi Nr. 140 „Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai AI veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā”

⁶⁸ Vadošās iestādes metodika Nr.12.2. „Eiropas Savienības fondu vadošās iestādes metodika pārbaudžu veikšanai Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā 2007.-2013. gada plānošanas periodā” (turpmāk – vadošās iestādes 12.2. metodika) - http://www.esfondi.lv/upload/00-vadlinijas/vadlinijas_2015/12-2_metodika_23.12.2015.pdf

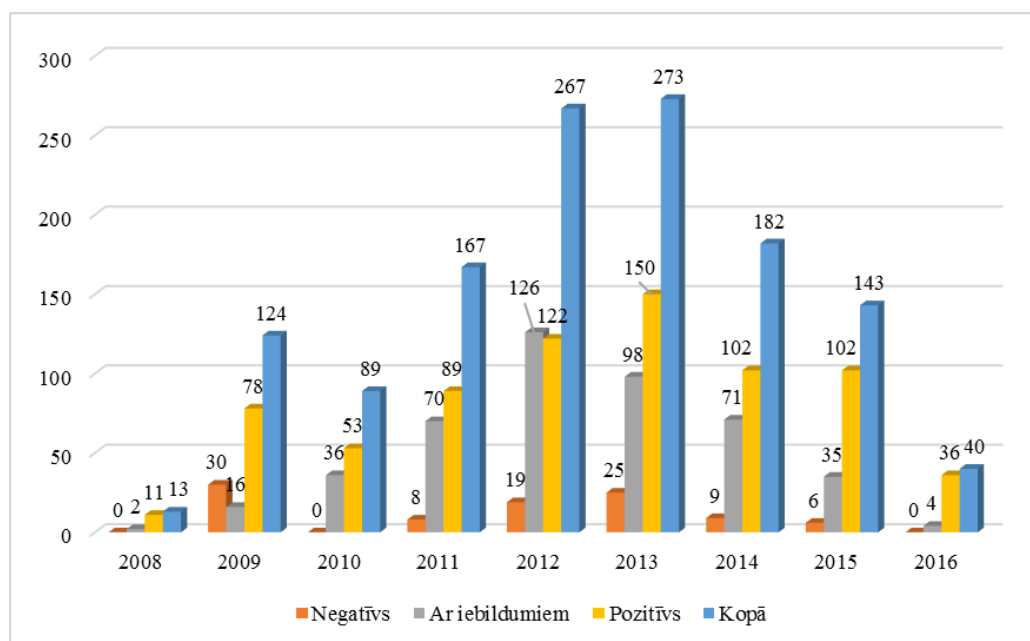
⁶⁹ Atbilstoši normatīvajiem aktiem par attiecīgās aktivitātes vai apakšaktivitātes īstenošanu

datu kvalitāte ir atbilstoša, nav konstatēti būtiski trūkumi VIS un ka VI nodrošina Regulas Nr.1083/2006 60.pantā minēto darbību izpildi.

2007. – 2013.gadā veiktās pārbaudes projektu īstenošanas vietās

312. VI regulāri veica PPĪV veikšanas procesa uzraudzību, lai tiktu ievērota PPĪV intensitāte atbilstoši projektu risku līmeņiem, kas noteikts normatīvos aktos un metodikā. Būtiski pārkāpumi netika konstatēti. Ja pārskata periodā bija konstatēta zemāka pārbaudu intensitāte nekā noteikts normatīvos aktos un metodikā vai konstatēti riski, VI ir lūgusi AI/SI skaidrojumu, t.sk. par plānoto rīcību (ja attiecināms).
313. 1DP ietvaros kopumā veiktas 1298 pārbaudes (projekta īstenošanas laikā un pēc projekta beigām) 772 projektu (t.sk. noraidīto un pārtraukto projektu) īstenošanas vietā⁷⁰, t.sk. 739 īstenotajos projektos jeb 74,6% no 1DP īstenoto (pabeigto) projektu skaita⁷¹. Vislielākais skaits pārbaudu veikts projektu īstenošanas laikā – 84,8% no kopējā pārbaudu skaita, 14,6% pārbaudu veiktas pēc projektu pabeigšanas un tikai 0,6% pārbaudes veiktas pirms līguma noslēgšanas.

Ilustrācija 17 DP ietvaros 2008.-2016. gadā AI/SI veiktajās pārbaudes projektu īstenošanas vietā kopā, t.sk. sadalījumā pa atzinuma veidiem (VIS dati)

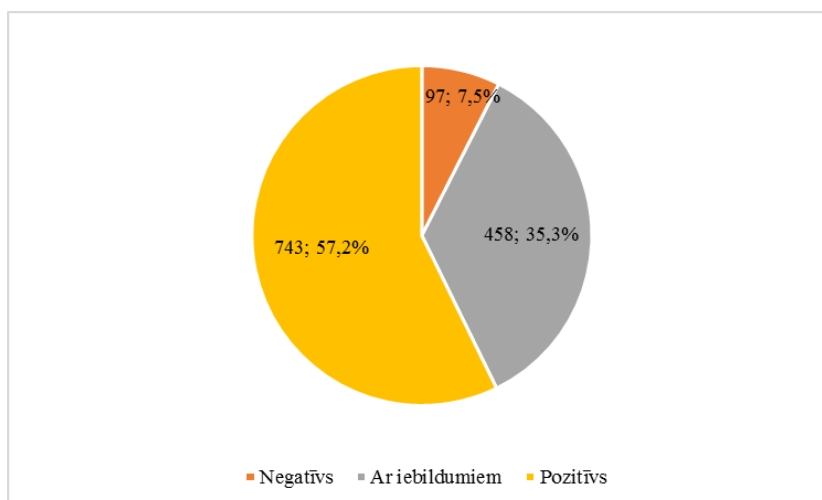
314. Kopējais pārbaudu skaits pa gadiem kopš 2013.gada ir samazinājies. 2015.gadā salīdzinot ar 2014.gadu, PPĪV skaits ir samazinājies par 20%, kas galvenokārt skaidrojams ar pabeigto projektu / aktivitāšu skaita pieaugumu (uz 31.12.2015. statusā “pabeigts” bija 916 jeb 92,25% projektu; 2014.gadā – 86%). Kopumā, salīdzinot ar 2014.gadu, līdzīgi kā iepriekšējos gados – 2015.gadā pieauga pārbaudu skaits ar pozitīvu rezultātu (71%) un samazinājās pārbaudu skaits ar iebildumiem (no 39% 2014.gadā uz 25 % 2015.gadā). Pozitīvā tendence turpinājusies arī 2016. gadā, kad ar iebildumiem noslēgušās 10% no veiktajām pārbaudēm.
315. Galvenie trūkumi saistīti ar izdevumus attaisnojošo dokumentu nepilnībām, t.sk. attiecībā uz to noformēšanu un uzglabāšanu. Visi trūkumi ir novērsti noteiktajos termiņos, atsevišķos gadījumos – pagarinātos termiņos, tādējādi tiem nav ietekmes uz noslēguma izdevumu deklarāciju.

⁷⁰ 1DP atsauktajos projektos pārbaudes nav veiktas, tāpēc norāde tekstā nav sniegta

⁷¹ VIS dati uz 31.01.2017.

316. Kumulatīvi informāciju par PPĪV rezultātiem skatīt ilustrācijā.

Ilustrācija 18 DP ietvaros veikto pārbaužu projektu īstenošanas vietās rezultāti (skaits, %, kumulatīvi) (VIS dati)

317. VI analizē tendences arī katru ceturksni, lai lemtu par nepieciešamību ierosināt, vai pašai veikt kādus preventīvus sistēmas pilnveides vai korektīvus pasākumus. VI regulāri uzrauga PPĪV veikšanas procesu, lai tiktu ievēroti MK noteikumu Nr 140⁷² nosacījumi, arī sniedzot ikmēneša apliecinājumu SeI atbilstoši VI izstrādātajai iekšējai kārtībai⁷³ un MK noteikumiem Nr.419, reizi gadā veicot arī PPĪV intensitātes aprēķinu atbilstoši projektu risku līmeņiem, atspoguļojot iegūto informāciju AI un SI risku novērtējuma matricā, ko VI iesniedz SeI reizi ceturksnī (skatīt 2.8.12.sadaļā [“Atmaksāts vai atkārtoti izmantots atbalsts”](#)).

318. Svarīgi atzīmēt, ka 2015.gadā 56 jeb 40% no visām PPĪV ir bijušas pēcpārbaudes. Vienlaikus saistībā ar VI virzītajiem priekšlikumiem grozījumiem normatīvajos aktos attiecībā uz ESF līdzfinansēto aktivitāšu pēczraudzībai noteiktā pārbaužu apjoma precizēšanu, 17.11.2015. apstiprināti grozījumi MK 16.02.2010. noteikumos Nr.140, nosakot, ka pārbaudes, ievērojot Regulas Nr.1083/2006 57.panta nosacījumus, neveic to aktivitāšu un apakšaktivitāšu ietvaros, kurās nav veikti ieguldījumi infrastruktūrā un produktīvie darījumi, ja vien MK noteikumos par attiecīgās aktivitātes vai apakšaktivitātes īstenošanu nav noteikts citādi. 23.12.2015. apstiprināta VI metodika Nr.12.2.⁷⁴, papildinot ar MK noteikumos Nr.140 noteikto informāciju, t.sk. definējot regularitāti, kādā projektam nosaka riska līmeni. Šo grozījumu sagatavošanas posmā jau 2015.gada 2.pusgadā AI / SI veikušas izvērtējumu par specifiskajām ESF aktivitātēm, kurās pēcpārbaudes nav nepieciešamas (MK noteikumos nav izvirzīti ilgtspējas nosacījumi) un aktualizējušas projektu pārbaužu plānu, izvērtējot iespēju samazināt PPĪV pēc pēdējā maksājuma apjomu gan 2015.gada 2.pusē, gan 2016.gadā.

2.8.5. Maksājumu pieprasījumu pārbaudes

319. Plānošanas periodā veiktajās pārbaudēs 1DP ietvaros pārbaudīti 1 019 projektos⁷⁵

⁷² MK 2010.gada 16.februāra noteikumi Nr. 140 „Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, SI vai AI veic pārbaudi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā”

⁷³ Vadošās iestādes 2010.gada 30.decembra kārtība Nr.4.1. „Kārtība, kādā Eiropas Savienības fondu vadošā iestāde sagatavo apliecinājumu par būtisku trūkumu Eiropas Savienības fondu vadības un kontroles sistēmā neesamību, Regulas Nr.1083/2006 60.pantā minēto darbību izpildes nodrošināšanu un VIS iekļauto datu kvalitātes atbilstību”

⁷⁴ “Eiropas Savienības fondu vadošās iestādes metodika pārbaužu veikšanai Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansētā projekta īstenošanas vietā 2007. – 2013.gada plānošanas periodā”

⁷⁵ Iekļauta informācija par visiem DP “Cilvēkresursi un nodarbinātība” projektiem, kuros veikti maksājumu pieprasījumi, t.sk. pārtrauktiem projektiem

iesniegtie 8 836 maksājuma pieprasījumi (MP) par kopējo summu 759,2 milj. *euro*⁷⁶. MP pārbaudēs konstatēti 1 264 neatbilstību gadījumi (77,8% jeb vairākums salīdzinājumā ar citiem neatbilstību atklāšanas veidiem) par kopējo summu 2,2 milj. *euro* (publiskais finansējums) jeb 0,003% no kopējās plānošanas periodā attiecināmās publiskā finansējuma daļas. Ņemot vērā, ka tika pārbaudīti visi iesniegtie MP, MP pārbaudes ļauj savlaicīgi konstatēt neatbilstoši veiktos izdevumus un neveikt par tiem maksājumu finansējuma saņēmējiem.

320. 2015. un 2016. gadā konstatēto neatbilstību skaits izskatītajos maksājumu pieprasījumos ir līdzīgs kā 2013.gadā (~140), kas ir vērtējams pozitīvi, ņemot vērā daudzskaitlīgos izskatītos maksājumu pieprasījumus, 2007. – 2013. gada plānošanas periodu noslēdzot.
321. Izvērtējot informāciju par MP pārbaudēs konstatētajiem pārkāpumiem ar finansiālo ietekmi, var secināt, ka biežāk sastopamie pārkāpumi ir saistīti ar noteikto ES fondu aktivitātes ieviešanas vai vienošanās par projekta īstenošanu nosacījumu neievērošanu, kā arī ar publisko iepirkumu vai konkurences normu neievērošanu (papildu informāciju par 1DP konstatētajām neatbilstībām un atgūtajiem maksājumiem skatīt 2.8.12.sadaļā „[Atmaksāts vai atkārtoti izmantots atbalsts](#)”).
322. Jāatzīmē, ka tā kā lielākā daļa atklāto trūkumu ar finansiālo ietekmi tika konstatēti, veicot MP pārbaudi pirms maksājuma veikšanas vai arī tika ieturēti no nākamā MP, tādējādi tika novērsta nepieciešamība uzsākt procedūru par neatbilstoši veikto izmaksu atgūšanu.
323. Veicot deleģēto funkciju pārbaudes, VI izlases veidā ir nodrošinājusi virskontroli pār AI/SI veiktajām MP pārbaudēm. Šo pārbažu ietvaros būtiski trūkumi nav konstatēti.

2.8.6. Iepirkumu pārbaudes

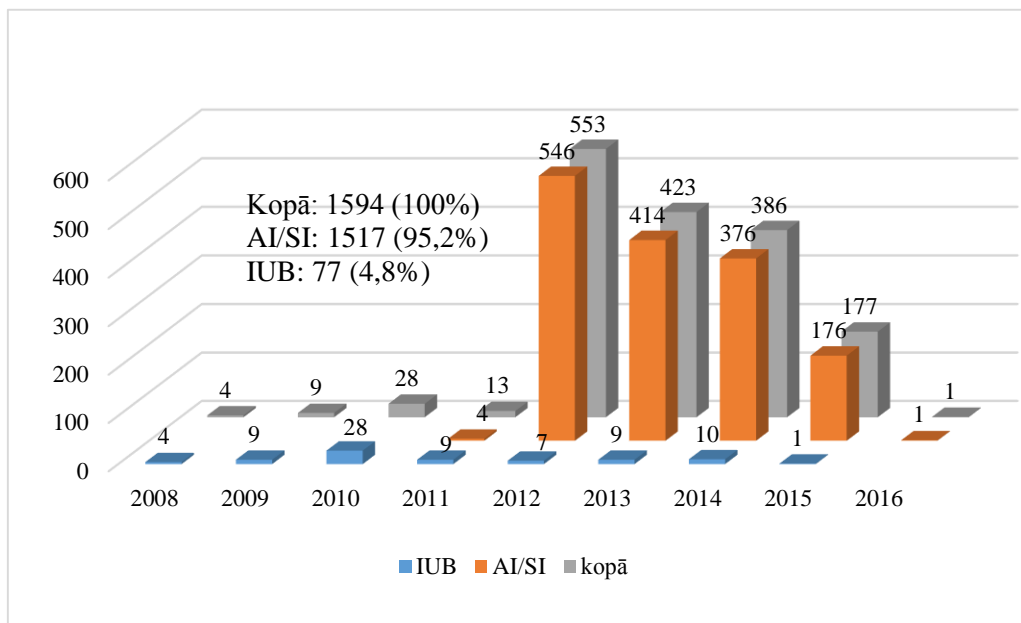
324. Saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību IUB veica ES fondu projektu iepirkuma dokumentācijas un iepirkuma procedūras norises izlases veida pārbaudes, vienlaikus ņemot vērā arī AI/SI izteiktos lūgumus par konkrētu iepirkumu iekļaušanu IUB pirmspārbažu plānā. Kopš 2012.gada iepirkumu pārbaudes izlases veidā veic arī AI/SI, tādējādi savlaicīgi tika konstatētas neatbilstības iepirkuma dokumentācijā un norisē (pārkāpumu prevencija), potenciālo pasūtītāju un finansējuma saņēmēju izglītošana par iepirkumu tematiku, kas mazināja sūdzību saņemšanas un izdevumu neattiecināšanas risku. Informācija par biežāk sastopamajām kļūdām ES fondu projektu iepirkumos⁷⁷ un normatīvo aktu skaidrojumi⁷⁸ tiek regulāri aktualizēta IUB mājas lapā.
325. Analīze ziņojumā par IUB un AI/SI veiktajām pārbaudēm un biežāk konstatētiem pārkāpumiem ir sniegta zemāk.

⁷⁶ DP aktivitāšu ietvaros plānošanas periodā iesniegto maksājumu pieprasījumu kopējo attiecināmo izdevumu daļa

⁷⁷ Biežāk sastopamās kļūdas ES fondu projektu iepirkumos <http://www.iub.gov.lv/node/183>

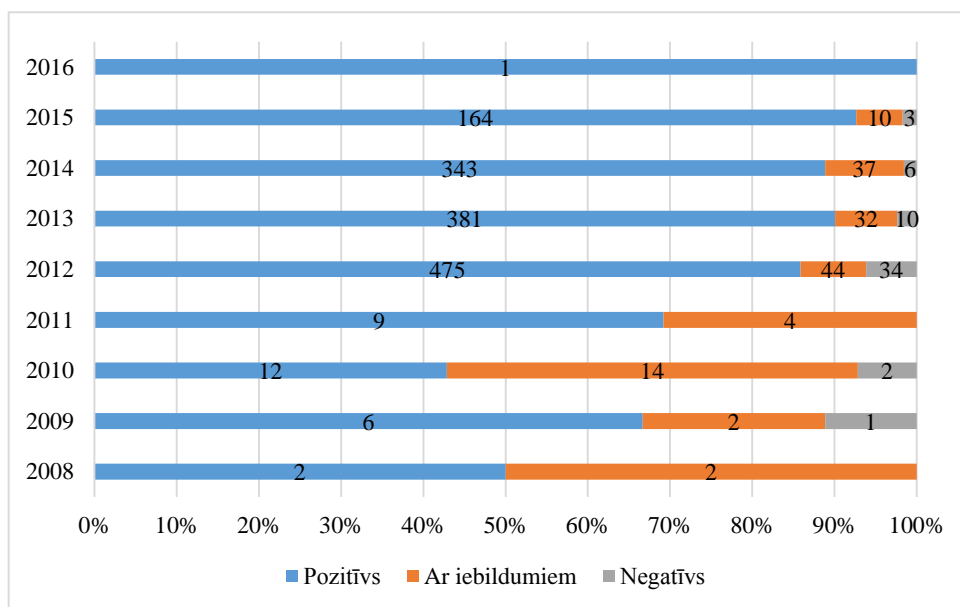
⁷⁸ Skaidrojumi, kas saistīti ar Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumu un Publisko iepirkumu likumu pieejami šeit <http://www.iub.gov.lv/node/98>

Ilustrācija 19 DP ietvaros 2008. – 2016.gadā IUB un AI/SI veiktās iepirkumu pārbaudes, skaits (VIS dati)⁷⁹

326. Pamatojoties uz datiem (ilustrācija augstāk), secināms, ka pārbažu skaita statistika atspoguļo projektu īstenošanas intensitāti un izsludināto iepirkumu skaitu plānošanas periodā – līdz 2011.gadam īstenošanā esošo projektu un iepirkumu skaits bija neliels, sākot ar 2012.gadu, kad iepirkumu pārbaudes sāka veikt arī AI/SI, pārbažu skaits strauji palielinājās, maksimumu sasniedzot 2013.gadā, savukārt 2015.gadā pārbažu skaits samazinājās vairāk nekā uz pusi, kas skaidrojams ar lielo skaitu projektu, kuros aktīvās ieviešanas posms ir noslēdzies.

Ilustrācija 20 DP ietvaros 2008.–2016.gadā IUB un AI/SI veiktajās iepirkumu pārbaudēs sniegtie atzinumi, skaits (VIS dati)⁸⁰

327. Dati par pārbažu atzinumu veidu liecina, ka sākot ar 2011.gadu, pārbažu ar pozitīvu atzinumu skaits pakāpeniski ir palielinājies un šī tendence ir saglabājusies līdz 2016.gadam,

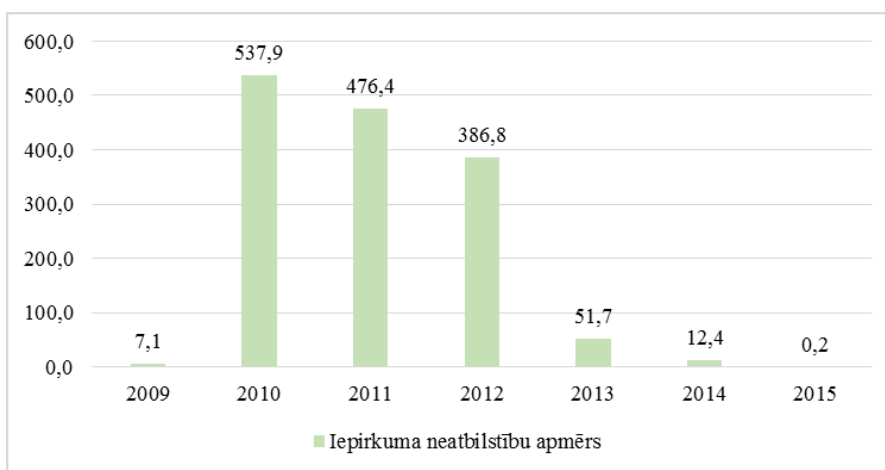
⁷⁹ VIS ievadīta informācija attiecībā uz katru projektu, kura ietvaros tiek veikta pirmspārbaude.

⁸⁰ VIS ievadīta informācija attiecībā uz katru projektu, kura ietvaros tiek veikta pirmspārbaude.

kad ir veiktas pēdējās pārbaudes, kas liecina, ka AI/SI veiktie dažādie riska mazināšanas pasākumi, t.sk. uzlabota informācijas apmaiņa ar finansējuma saņēmējiem, publicējot mājas lapā informatīvus materiālus, piedaloties un organizējot semināros un skaidrojot līgumu nosacījumus, ir bijuši veiksmīgi un rezultatīvi – pat palielinoties pārbaužu skaitam, konstatēto pārkāpumu skaits ir samazinājies.

328. Plānošanas periodā neatbilstības 1,6 milj. *euro* apmērā ir konstatētas saistībā ar iepirkuma vai konkurences normu pārkāpumiem. Iepirkuma pirmspārbaudēm ir bijusi liela nozīme ar iepirkumiem saistīto pārkāpumu un attiecīgi neatbilstību skaitu samazinājumā pa gadiem, ko apliecina arī atspoguļotie dati (ilustrācijā zemāk), īpaši attiecībā uz 1DP aktīvās ieviešanas posmu – 2012., 2013.gadu.

Ilustrācija 21 DP ietvaros konstatētās iepirkuma neatbilstības dalījumā pa gadiem (VIS dati) (tūkst. euro)

329. Atzinums ar iebildumiem sniegts, ja piemēram, iepirkumā ir konstatēti pārkāpumi, bet tos ir iespējams novērst iepirkuma procedūras laikā, savukārt negatīva atzinuma gadījumā projekta iepirkumā ir konstatēti tādi pārkāpumi, kurus nav bijis iespējams novērst uzsāktās iepirkuma procedūras laikā un kuri var ietekmēt lēmumu par iepirkuma tiesību piešķiršanu un AI/SI var lemt par neatbilstību konkrētajā iepirkumā. Informācija par iepirkumu normatīvo aktu pārkāpumu rezultātā konstatētajām neatbilstībām pieejama arī sadaļā 2.8.12.sadaļā “[Atmaksāts vai atkārtoti izmantots atbalsts](#)”.

IUB iepirkuma pārbaudes

330. IUB konstatētie raksturīgākie pārkāpumi iepirkuma dokumentācijā un procedūras norisē ir sekojoši:

- pārāk augstu un komplicētu kvalifikācijas prasību izvirzīšana (piemēram, pārāk liels pieredzes pārbaudei pieprasīto objektu daudzums; prasība uzrādīt pārāk specifiskus objektus, pieredzes prasības nesaistītas ar iepirkuma priekšmetu u.tml.);
- PIL regulējumam neatbilstošu prasību izvirzīšana (piemēram, nepilnīgi vai neatbilstoši noteikti PIL 39.1pantā minētie pretendentu izslēgšanas nosacījumi, ietvertas prasības par atbilstību konkrētiem standartiem);
- atsevišķu PIL regulējuma nosacījumu neievērošana (piemēram, iepirkuma dokumentācijā, t.sk. līgumprojektā, nav noteikta līguma izpildē iesaistītā personāla un apakšuzņēmēju nomaiņas kārtība atbilstoši PIL 68.pantam, nav pietiekami detalizēti atrunāta līguma grozījumu veikšanas kārtība, kā to paredz PIL 67.1 pants u.tml.);
- Nepietiekami dokumentēta iepirkuma procedūras norises gaita, līdz ar to nav iespējams viennozīmīgi izvērtēt pieņemtā lēmuma par iepirkuma rezultātiem atbilstību u.tml.

331. Savukārt IUB 2015.gadā konstatētais būtiskākais pārkāpums papildus jau minētiem ir paziņojuma par iepirkumu satura neatbilstība iepirkuma nolikumā minētajam (piemēram, paziņojumā par līgumu ir norādītie CPV (*Common Procurement Vocabulary* – kopējā iepirkuma vārdnīca) kodi neatbilst iepirkuma faktiskajam saturam, saskaņā ar nolikumu iepirkuma līguma izpildē ietilpst arī iekārtu regulāras apkopes, lai gan saskaņā ar paziņojumu par līgumu šādas apkopes neietilpst kopējā līguma izpildes termiņā).
332. IUB, lai pārliecinātos, ka pirmspārbaudu veikšanas metodika tiek atbilstoši pielietota praksē, atbilstoši MK noteikumu Nr.419 36.1.apakšpunkta regulējumam 2015.gadā ir veicis pārbaudes 7 atbildīgajām un sadarbības iestādēm, izvērtējot to veiktās pirmspārbaudes 19 iepirkuma procedūru ietvaros (15 iepirkuma dokumentācijas pirmspārbaudes un 8 iepirkuma norises pārbaudes). IUB 2015.gadā konstatēja šādas būtiskākās nepilnības atbildīgo un sadarbības iestāžu veiktajās pirmspārbaudēs:
- Nepilnīgi vai neatbilstoši noteikta apakšuzņēmēju un speciālistu nomaiņas kārtība (PIL 68.pants);
 - izvirzītas nesamērīgas, nepamatotas vai neviennozīmīgi izprotamas kvalifikācijas prasības (piemēram, pretendentiem iepriekšējai pieredzei ir jābūt gūtai tieši FIDIC konkrētas jomas līgumu izpildē, no nolikuma nosacījumiem nav viennozīmīgi saprotams, uz ko tieši attiecas pieredzes prasība, piemēram, uz konkrētu nozari vai uz konkrētām valstīm);
 - iepirkuma komisijas sanāksmju protokolos nepilnīgi atspoguļota piedāvājumu vērtēšana, kā rezultātā nav secināms objektīvais pamatojums iepirkuma komisijas lēmumam;
 - izmantotas neaktuālās metodikas, atzinumos nav ievēroti visi metodikas nosacījumi un ir kļūdaini aizpildītas pārbaudes lapas.
333. Minētie konstatējumi un biežāk pieļautās kļūdas tiek pārrunātas IUB iepirkumu pirmspārbaudu darba grupā. 2015.gadā ir notikušas 2 darba grupas sanāksmes par iepirkumu pirmspārbaudu veikšanu, konstatēto problēmu risināšanu un pirmspārbaudu metodikas aktualizēšanu klātienē, kā arī 2 rakstveida procesos, t.sk. regulāri tiek sniegtas konsultācijas VI un AI/SI.

AI/SI iepirkuma pārbaudes

334. AI/SI veiktajās iepirkumu pārbaudēs (t.sk. pirmspārbaudēs) līdzīgi kā IUB pārbaudēs visbiežāk konstatējusi pārkāpumus saistītus ar nepamatotu prasību izvirzīšanu pretendentiem (t.sk. attiecībā uz apgrozījuma apjomu, pieredzes prasībām, izglītību) vai nepamatoti pretendentiem izslēgšanas nosacījumiem, pārkāpumi piedāvājumu vērtēšanas procesā, neprecīzi sagatavotu iepirkuma dokumentāciju (piemēram, iepirkuma nolikumā dažādos punktos nesakrīt prasību apjomi, iekļautas atsauces uz neaktuāliem normatīvajiem aktiem, tāpat nesakrīt nolikumā minētā informācija ar pielikumos minēto attiecīgo informāciju u.c.), pasūtītājs nav visām pusēm paziņojis par uzvarētāju vai nav ievietojis ar iepirkumu saistītos materiālus savā mājas lapā, kā arī dažādus iepirkuma norises un vērtēšanas pārkāpumus (piemēram, nevar konstatēt, ka iepirkuma komisija pārliecinājusies par pretendenta atbilstību izvirzītajām prasībām vai arī nav pārbaudīta izslēgšanas nosacījumu attiecināmība).
335. VI kopš 2013.gada pārbaudes attiecībā uz AI/SI veikto iepirkumu pirmspārbaudu pēcpārbaudēm⁸¹ veic sadarbībā ar Iepirkumu uzraudzības biroju (IUB). Šādas pārbaudes

⁸¹ IUB veic pēcpārbaudi AI/SI veiktajām iepirkumu pirmspārbaudēm MK 26.06.2007. noteikumu Nr.419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu” VII daļas

tika ieviestas, lai gūtu pārlicību par AI/SI veikto iepirkumu pirmspārbaudi atbilstību normatīvajos aktos noteiktajam, pārbaudi rezultātu pamatotību, kā arī veidotu vienotu pieeju iepirkumu pirmspārbaudi veikšanā visās iesaistītajās iestādēs.

336. VI veicot dažāda veida pārbaudes ir novērots, ka būtiskākie trūkumi ir konstatēti tieši iepirkumu pārbaudi un iepirkumu pirmspārbaudi jomā. Dažādi trūkumi šajā jomā ir konstatēti katrā iestādē, kas veic pārbaudes finansējuma saņēmēju veiktajiem iepirkumiem. Par gadījumiem, kad VI ir lūgusi izvērtēt iespējamu neatbilstību un/vai tādu ir konstatējusi, ir sniegta informācija VI apliecinājumā sertifikācijas iestādei, tomēr būtiski ir uzsvērt, ka konstatējumi ar finansiālu ietekmi ir bijuši ļoti retos gadījumos un pamatā specifiskos gadījumos (piemēram, IT specifiskas prasības) un ar nelielu finansiālu ietekmi.
337. Pamatā iepirkumu pārbaudēs konstatējumi ir saistīti ar šādiem trūkumiem:
- nekorekti izvērtētas kvalifikācijas prasības (iestādes nav konstatējušas, ka nolikumā izvirzītas nepamatotas un nesamērīgas kvalifikācijas prasības);
 - neatbilstoši noteiktas prasības pretendenta piesaistītajiem apakšuzņēmējiem;
 - nepilnīga un maldinoša vai interpretējama informācija (starp prasībām un iesniedzamiem dokumentiem) nolikumā un tehniskajās specifikācijās, vai arī tādas informācijas pieprasīšana, kas nav nepieciešama kvalifikācijas un piedāvājuma atbilstības pārbaudei;
 - iepirkuma līguma veidnes nepilnības (par apakšuzņēmēju nomaiņu, garantijām, būtiskajiem līguma grozījumiem u.c.);
 - nepamatoti sniegts kāds no MK noteikumu Nr.419⁸² 39. vai 41.¹ punktā noteiktajiem atzinuma veidiem;
 - iepirkuma procedūras ietvaros veikti grozījumi, kas nav noformēti kā iepirkuma dokumentācijas grozījumi, bet gan kā papildu informācija.
338. Kopumā IUB vērtējums nav norādījis uz ļoti kritiskiem trūkumiem AI/SI iepirkumu pirmspārbaudi veikšanas kvalitātē, un pamatā ir iespējams paļauties uz AI/SI veikto iepirkumu pirmspārbaudi rezultātiem.
339. Daļa norādīto konstatējumu var tikt mazināti ar 2014. – 2020.gada plānošanas perioda ieviešanas sistēmu, proti, visas kontroles būs centralizētas vienā SI, kas mazinās dažādās interpretācijas risku starp iestādēm, tomēr lielākā daļa, sniedzot apmācības un veidojot darba grupas informācijas un pieredzes apmaiņai.
340. VI sadarbībā ar pārējām ES fondu administrēšanā iesaistītajām pusēm veica virkni pasākumu, lai nodrošinātu atbalstu iepirkumu veikšanas un procesa kontroles jomā:
- katru ceturksni neatbilstību darba grupas sanāsmēs, kurās piedalās pārstāvji no visām ES fondu vadībā iesaistītajām AI un SI, kā arī no RI un SeI, aicina iestādes dalīties ar labo praksi par veiktajiem pasākumiem neatbilstību mazināšanā, kā arī par citiem efektīviem risinājumiem neatbilstību administrēšanas procesa uzlabošanā;
 - regulāri sniedza informāciju dažādos forumos par efektīvākajām kontrolēm, t.sk. iepirkumu jomā, lai jau preventīvi mazinātu neatbilstību iespējamību;
 - VI sadarbībā ar IUB organizē iepirkumu pirmspārbaudi darba grupu, kur iestādes savstarpēji apmainās ar praksi dažādu jautājumu risināšanā, iesniedz vadošai iestādei un IUB problēmjautājumus, uz kuriem tiek sniegtas atbildes;

izpratnē, pārlicinoties, ka pirmspārbaudi veikšanas metodika tiek atbilstoši pielietota praksē, saskaņā ar IUB iekšējiem noteikumiem „Kārtība, kādā Iepirkumu uzraudzības birojs pārbauda atbildīgo iestāžu un sadarbības iestāžu veiktās iepirkumu pirmspārbaudes”.

⁸² MK 26.06.2007. noteikumi Nr.419 “Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu”

- IUB izstrādājis metodiku un pārbaudes lapas iepirkumu pirmspārbaužu veikšanai un nodrošina regulāru to aktualizēšanu;
- VI deleģēto funkciju pārbaužu ietvaros kopš 2013.gada IUB veic iepirkumu pirmspārbaužu pēcpārbaudes – to ietvaros IUB ne tikai norāda uz konstatētajiem trūkumiem, bet arī sniedz rekomendācijas, t.sk. atsaucoties arī uz IUB pārsūdzību gadījumiem, tādējādi veicinot pārbaudes veicēju izpratni turpmākajām pārbaudēm;
- tāpat gan iestādes, gan IUB publiskoja dažādus biežāk konstatētos pārkāpumus un skaidrojumus par aktuālākiem jautājumiem, organizē seminārus gan projektu pieteicējiem, gan finansējuma saņēmējiem⁸³.
- regulāri tiek rīkoti informatīvi semināri apmācības iepirkumu jomā, kur tiek piedāvāta iespēja piedalīties pārstāvjiem no visām ES fondus administrējošām institūcijām.

341. VI arī 2014. – 2020.gada plānošanas periodā sadarbībā ar IUB turpinās veikt pasākumus, lai stiprinātu iestāžu kompetenci iepirkumu jomā.

Sūdzības

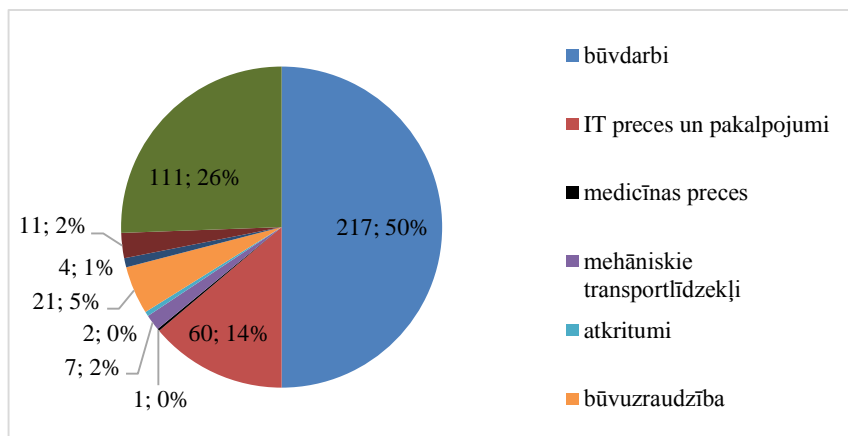
342. 2007. – 2015.gadā IUB saņemtas 1 565 sūdzības par veiktajiem iepirkumiem ES fondu projektos visās trīs DP, no iesniegtām sūdzībām tika izskatītas 1 158 sūdzības, no tām 47,8% jeb gandrīz katra otrā saņemtā sūdzība izrādījies pamatota un tā rezultātā pieņemts lēmums aizliegt slēgt iepirkuma līgumu vai atcelt iepirkuma komisijas lēmumu par procedūras pārtraukšanu. Savukārt kopumā 52,2% jeb vairāk nekā puse gadījumos sūdzībai nebija pamata un pastāv iespēja, ka šādu sūdzību iesniegšanas iemesls var būt projekta īstenošanas speciāla aizkavēšana. Lai mazinātu nepamatoto sūdzību skaitu, tiek diskutēts par Publisko iepirkumu likuma grozījumiem, kas paredzētu depozītmaksājumus par iepirkumu konkursu rezultātu apstrīdēšanu IUB. 2013.-2015.gadā⁸⁴ kopā 12 038 izsludinātiem iepirkumiem 2 778 jeb 23,1% iepirkumu ir bijuši ES fondu projektos, šajā periodā kopā ir iesniegtas 1 676 sūdzībās, tātad vidēji tika pārsūdzēti 13,9% no visiem iepirkumiem. Savukārt 434 sūdzības jeb 15,6% ir bijušas par ES fondu projektu iepirkumiem. Kopumā 25,9% jeb katra ceturtā sūdzība ir bijusi par ES fondu projekta iepirkumu.

343. ES fondu projektu iepirkumos 2013. – 2015.gadā pamatotas ir bijušas tikai 38,2% sūdzību (no izskatīto sūdzību skaita), visvairāk sūdzību tika iesniegtas par iepirkuma konkursa rezultātiem – 79,5%, par nolikumu tika iesniegtas 20,5% sūdzības, kas liecina par nekvalitatīvi sagatavotu iepirkuma dokumentāciju un nekorektu pretendentu vērtēšanu. Visvairāk izskatīto sūdzību ir bijis būvniecības nozarē (skatīt Ilustrāciju zemāk), ko var skaidrot ar lielo šādu iepirkumu līgumcenu, tātad arī pievilcību potenciāliem piegādātājiem.

⁸³ Piemēram, skaidrojumi un ieteikumi tiek publicēti IUB mājas lapā: <http://www.iub.gov.lv/node/98>, kā arī atrodama informācija par iepriekš esošajiem (<http://www.iub.gov.lv/node/171>) un aktuālajiem (<http://www.iub.gov.lv/node/482>) semināriem ES fondu finansējuma saņēmējiem par iepirkumu jautājumiem.

⁸⁴ Šajā un nākamajā paragrāfā atspoguļota statistika ir pieejama tikai par 2013.-2015.gadu.

Ilustrācija 22 Visu DP ietvaros 2013.-2015.gadā IUB iesniegto un izskatīto sūdzību skaits pa nozarēm (IUB dati)

344. Ņemot vērā, ka pārkāpumi publisko iepirkumu jomā ir viena no galvenajām problēmām projektu ieviešanā, 2015.gada nogalē tika veikti grozījumi Publisko iepirkumu likumā, kas precizē iepirkuma līguma grozījumu regulējumu, nosaka izmaiņas kandidātu un pretendentu izslēgšanas noteikumu pārbaudē un nepamatoti lēta piedāvājuma pārbaudē un nosaka, ka zinātnisko ekspertu iepirkumus noteiktos gadījumos veic, nepiemērojot PII noteiktās iepirkuma procedūras. Detalizēta informācija par izmaiņām publisko iepirkumu jomā ir sniegta 2.2.1.sadaļā [“Atbilstība Eiropas Savienības prasībām publisko iepirkumu jomā”](#).

2.8.7. Sertificēto izdevumu revīzija

345. 2015.gadā RI veica vienu sertificēto izdevumu regulāro revīziju par visām darbības programmām, tai skaitā par 1DP. Revīzijas rezultātā 1DP tika pārbaudīti 3 projekti un izdevumi 3,2% apmērā no kopējiem 2014.gadā 1DP ietvaros deklarētajiem izdevumiem (skatīt tabulu zemāk).

346. Atbilstoši Komisijas Regulas (EK) Nr.1828/2006⁸⁵ 16.panta 2.punkta prasībām revīzijas ietvaros tika gūta pietiekama pārliecība, ka 1DP ietvaros laika posmā no 01.01.2014. līdz 31.12.2014. sertificētie izdevumi kopumā ir attiecināmi finansēšanai no ESF saskaņā ar ES un LR normatīvajiem aktiem. Konstatētās kļūdas sertificēto izdevumu periodā no 01.01.2014. līdz 31.12.2014. nepārsniedza būtiskuma līmeni.

Tabula 9 DP ietvaros veikto sertificēto izdevumu regulārās revīzijas rezultāti 2015.gadā

Atsauce (KIK numurs)	Sertificēto izdevumu revīzijas veikšanas periods	Sertificētie izdevumu periods	Deklarācijā iekļautie sertificētie izdevumi (EUR)	Pārbaudītā sertificēto izdevumu summa		Neatbilstoši veiktie izdevumi (EUR)	Citi neatbilstoši veiktie izdevumi ⁸⁶
				(EUR)	(%)		
1	2	3	4	5	6	7	8
2007LV051PO001	01.01.2015.-30.06.2015.	01.01.2014.-31.12.2014.	73 841 695,80	2 347 641,41	3,2	19 520,21	202 252,79

347. Lai gūtu pietiekamu pārliecību par to, vai RI viedoklis attiecībā uz atsevišķiem iekšējās kontroles sistēmas elementiem paliek nemainīgs un atbilstoši Komisijas Regulas (EK) Nr.1828/2006 16.panta 2.punkta prasībām sertificētie izdevumi ir attiecināmi finansēšanai

⁸⁵ Komisijas 08.12.2006. Regula (EK) Nr.1828/2006, kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu.

⁸⁶ klasificēti kā „citi neatbilstoši veiktie izdevumi”, jo tika konstatēti ārpus izlases

no ESF, kā arī lai nodrošinātu, ka regulāro revīziju veiktās izlases rezultātā ir nodrošināta izdevumu/projektu reprezentatīva izlase, RI veica papildu revīziju. Tās ietvaros tika analizēti iepriekš veikto revīziju ietvaros pārbaudīto projektu skaits sadalījumā pa aktivitātēm un papildu pārbaudēm atlasīti 7 projekti, kas īstenoti aktivitātēs, kurās RI skatījumā pārbaudīto projektu skaits nav bijis pietiekams.

348. Atbilstoši Komisijas Regulas (EK) Nr.1828/2006 16.panta 2.punkta prasībām papildu revīzijā tika gūta pietiekama pārlicība, ka 1DP laika posmā no 01.01.2014. līdz 31.12.2014. sertificētie izdevumi kopumā ir attiecināmi finansēšanai no ESF saskaņā ar ES un LR normatīvajiem aktiem, izņemot vienā gadījumā tika konstatēti neatbilstoši veiktie izdevumi, kas atspoguļoti tabulā.

Tabula 10 DP ietvaros veikto sertificēto izdevumu papildu revīzijas rezultāti 2015.gadā

Atsauce (KIK numurs)	Sertificēto izdevumu revīzijas veikšanas periods	Citi izdevumi par kuriem tika veiktas papildu revīzijas	Citi neatbilstoši veiktie izdevumi
		(EUR)	(EUR)
1	2	3	4
2007LV051PO001	27.08.2015.-19.01.2016. ⁸⁷	163,21	0,00

349. Detalizēta informācija par sertificēto izdevumu revīziju ietvaros konstatēto kļūdu raksturu ir pieejama Gada kontroles ziņojumā, kuru RI iesniedz EK līdz katra gada 31.decembrim atbilstoši Regulas Nr.1083/2006 62.panta 1.punkta d) apakšpunktā noteiktajam. Gada kontroles ziņojums ir pieejams ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv/gada-kontroles-zinojumi-2007-2013>.

350. 2016.gadā, lai izlīdzinātu darba apjomu un iekļautos EK noteiktajos Audita atzinuma sniegšanas termiņos, RI veica sertificēto izdevumu revīzijas divos periodos, pārbaudot EK no 01.01.2015. līdz 30.06.2016. sertificētos izdevumus par visām darbības programmām, tai skaitā par 1DP. Papildus veikta sertificēto izdevumu revīzija par trešo periodu – laika periodā līdz 15.11.2016. 2DP sertificētajiem izdevumiem – kas iekļauts kopējā kļūdas aprēķinā. Pārbaudāmie izdevumi (kopa) tika sadalīta divās apakškopās/periodos, veicot divas regulārās revīzijas un divas papildu revīzijas. Papildu revīzijas tika veiktas, ņemot vērā EK nostāju par nepieciešamību nodrošināt reprezentativitāti revīziju veikšanā un panākt vienošanos, ka no katras darbības programmas revīzija tiks veikta vismaz 10 vienībām (projektiem). Revīzijas rezultātā 1DP tika pārbaudīti 10 projekti un izdevumi 2,7% apmērā no kopējiem 2015.gadā un 2016.gadā 1DP ietvaros deklarētajiem izdevumiem (skatīt tabulu zemāk).

351. Atbilstoši Komisijas Regulas (EK) Nr.1828/2006⁸⁸ 16.panta 2.punkta prasībām revīzijas ietvaros tika gūta pietiekama pārlicība, ka 1DP ietvaros laika posmā no 01.01.2015. līdz 15.11.2016. sertificētie izdevumi kopumā ir attiecināmi finansēšanai no ESF saskaņā ar ES un LR normatīvajiem aktiem. Konstatētās kļūdas sertificēto izdevumu periodā no 01.01.2015. līdz 15.11.2016. nepārsniedza būtiskuma līmeni.

⁸⁷ Projekta revīzijas ziņojums apstiprināts pēc Gada kontroles ziņojuma nosūtīšanas, līdz ar to rezultāti nav iekļauti Gada kontroles ziņojumā

⁸⁸ Komisijas 08.12.2006. Regula (EK) Nr.1828/2006, kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu.

Tabula 10A DP ietvaros veikto sertificēto izdevumu regulārās un papildu revīzijas rezultāti 2016.gadā

Atsauce (KIK numurs)	Sertificēto izdevumu revīzijas veikšanas periods	Sertificētie izdevumu periods	Deklarācijā iekļautie sertificētie izdevumi (EUR)	Pārbaudītā sertificēto izdevumu summa		Neatbilstoši veiktie izdevumi (EUR)	Citi neatbilstoši veiktie izdevumi ⁸⁹
				(EUR)	(%)		
1	2	3	4	5	6	7	8
2007LV051PO001	12.01.2016.-17.02.2017.	01.01.2015.-15.11.2016.	79 016 779.66	2 153 923,13	2,7	670,44	406,14

352. Detalizēta informācija par sertificēto izdevumu revīziju ietvaros konstatēto kļūdu raksturu ir pieejama Noslēguma kontroles ziņojumā, kuru RI iesniedz EK līdz 2017.gada 31.martam atbilstoši Regulas Nr.1083/2006 62.panta 1.punkta e) apakšpunktā noteiktajam. Noslēguma kontroles ziņojums ir pieejams ES fondu tīmekļa vietnē <http://www.esfondi.lv/gada-kontroles-zinojumi-2007-2013>.

2.8.8. Sertifikācijas iestādes veiktās pārbaudes pirms izdevumu deklarāciju apstiprināšanas

353. SeI pamatfunkcija saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr.1083/2006 61.pantu ir sagatavot un iesniegt EK apstiprinātas izdevumu deklarācijas un maksājumu pieteikumus, apliecinot, ka izdevumu deklarācijas ir pareizas un sagatavotas, izmantojot uzticamas grāmatvedības sistēmas datus, un to pamatā ir pārbaudāmi pamatojuma dokumenti, kā arī deklarētie izdevumi atbilst spēkā esošajiem Kopienas un LR tiesību aktiem un ir veikti saistībā ar darbībām, kas finansēšanai izraudzītas saskaņā ar programmai piemērojamiem kritērijiem un ievērojot Kopienas un LR tiesību aktus.

354. Lai gūtu pārliecību par EK iesniegtajās izdevumu deklarācijās iekļauto izdevumu attiecināmību, SeI atbilstoši ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likumā un MK 09.11.2010. noteikumos Nr.1041⁹⁰ noteiktajam, veic izdevumu deklarācijās iekļauto maksājuma pieprasījumu pamatojošās dokumentācijas izlases veida pārbaudi atbildīgajās/sadarbības iestādēs.

355. 2015.gadā pārbaūžu veikšana tika nodrošināta, izmantojot iepriekšējos gados pilnveidoto metodiku, kas paredz pārbaudīt arī dubultā finansējuma neesamību un iepirkumu, kā rezultātā pārbaūžu ietvaros tieši iepirkumu jomā tika identificēti vairāki pārkāpumi un no izdevumu deklarācijām ieturēti izdevumi, par kuru attiecināmību pastāvēja šaubas. Atsevišķos gadījumos SeI ierosināja tās identificētos pārkāpumu gadījumus izskatīt VI organizētajā neatbilstību darba grupā, kur detalizēti tiek izvērtēti iestāžu papildu sniegtie skaidrojumi un pamatojumi un panākta vienošanās par nepieciešamību piemērot/nepiemērot finanšu korekciju attiecīgām iepirkumam. Vairākos no identificētajiem pārkāpumiem nepietiekamas informācijas dēļ tika lūgts pārvērtēt atbildīgajām/sadarbības iestādēm un pēc argumentēta atzinuma saņemšanas tika lemts par ieturēto izdevumu iekļaušanu izdevumu deklarācijās.

356. Katra kalendārā gada sākumā tiek noteikts katras atbildīgās/sadarbības iestādes pārliecības līmenis. Pārliecības līmeņa noteikšanai tiek izvērtētas iestāžu procedūras, pārbaūžu un auditu ziņojumos norādītie trūkumi, SeI veikto maksājumu pieprasījumu pamatojošās dokumentācijas pārbaudes rezultāti u.c. Pamatojoties uz katrai atbildīgai/sadarbības iestādei noteikto pārliecības līmeni tiek noteikts SeI veicamo maksājumu pieprasījumu pamatojošās dokumentācijas (t.sk. dubultā finansējuma

⁸⁹ klasificēti kā „citi neatbilstoši veiktie izdevumi”, jo tika konstatēti ārpus izlases

⁹⁰ “Kārtība, kādā paredzami valsts budžeta līdzekļi Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī maksājumu veikšanas un izdevumu deklarācijas sagatavošanas kārtība”

neesamības un iepirkuma pārbaudes) izlases veida pārbažu biežums.

357. SeI maksājumu pieprasījumu izvēlē ir noteikusi vairākus kritērijus, paredzot, ka ir jāveic katras atbildīgās/sadarbības iestādes administrējamās aktivitātes ietvaros veikto izdevumu pārbaude, nosakot, ka pārbaudei ir jāizvēlas lielākais maksājumu pieprasījums (ja iepriekš maksājuma pieprasījums šī līguma ietvaros jau ir ticis baudīts, tad jāizvēlas maksājuma pieprasījums ar nākamo lielāko izdevumu summu), kā arī jānodrošina dažādu izdevumu kategoriju (darba algas, piegāžu/pakalpojumu līgumu ietvaros veiktie izdevumi u.c.) pārbaude.
358. Papildus SeI izdevumu deklarāciju sertifikācijas procesa nodrošināšanai, veic VIS pieejamās informācijas par PPĪV konstatēto un nenovērsto trūkumu analīzi, kā arī no RI saņemtajos ziņojumos (gan par darbību revīziju, gan izveidotās vadības un kontroles sistēmas auditiem) norādīto trūkumu analīzi, izvērtē iepriekš minētajos ziņojumos identificēto trūkumu ietekmi uz sertifikācijas procesu un izdevumu attiecināmību. Situācijās, kad SeI ir saņēmusi informāciju no VI vai citām ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītām institūcijām vai publiskā telpā ir izskanējusi informācija (prese, TV u.c.) par dažāda veida pārkāpumiem projektos, tiek lūgti skaidrojumi no vadošās/sadarbības/atbildīgās iestādes, analizēta pieejamā informācija un pieņemts lēmums par attiecīgo izdevumu neiekļaušanu EK iesniedzamajā izdevumu deklarācijā. Skaidrojumi par ietekmi uz deklarējamo izdevumu attiecināmību tiek pieprasīti sadarbības/atbildīgajai iestādei arī gadījumos, ja PPĪV ir konstatēti trūkumi, bet tie nav novērsti un pārskata periodā attiecīgā projekta ietvaros ir apstiprināts maksājums, nepieciešamības gadījumā maksājums tiek ieturēts no EK iesniedzamās izdevumu deklarācijas. Gadījumos, kad ir saņemts RI ziņojums un iestādes, kurās konstatēti trūkumi (neatbilstoši veikti izdevumi) tiem nepiekrīt, SeI neatbilstoši veiktos izdevumus ietur no EK iesniedzamās izdevumu deklarācijas. Savukārt situācijās, kad atbildīgā/sadarbības iestāde RI noteiktajā termiņā neveic RI ziņojumos ieteiktos izvērtējumus un nepieņem lēmumu par neatbilstoši veiktiem izdevumiem, katrs no gadījumiem tiek atsevišķi izvērtēts un tiek lemts par izdevumu ieturēšanu. SeI veic izdevumu ieturēšanu no izdevumu deklarācijām arī gadījumos, kad EK vai Eiropas Revīzijas palātas veikto pārbažu ziņojumos ir norādīts uz būtiskiem trūkumiem.
359. Pie katras izdevumu deklarācijas pārbaudes tiek izskatīta un izanalizēta VIS ievadītā informācija par konstatētajām un neslēgtajām neatbilstībām, to ietekmi uz izdevumu deklarācijā iekļauto izdevumu attiecināmību. Gadījumos, kad SeI rīcībā esošā informācija nav pietiekama trūkumu, to novēršanas procesa vai neatbilstību izanalizēšanai, tiek pieprasīta papildu informācija no atbildīgajām un sadarbības iestādēm.
360. Noslēguma ziņojuma periodā (2015./2016.gadā) SeI 1DP ietvaros izlases veidā pārbaudīja kopumā 37 maksājuma pieprasījumu pamatojošo dokumentāciju par summu 0,67 milj. *euro*. Pamatā pārbažu rezultāti bija pozitīvi, izņemot vienā projektā tika konstatēta konkurenci ierobežojoša prasība iepirkuma nolikumā, par ko tika informēta SI, kas pārvērtējot prasības, piemēroja 5% korekciju.
361. Lai nodrošinātu regulā noteikto prasību izpildi un iesniegtu EK izdevumu deklarācijas, kurās iekļauti attiecināmie izdevumi, SeI, kā minēts iepriekš, veic detalizētu VIS pieejamās informācijas, RI ziņojumos, publiskajā telpā, kā arī VI izdevumu deklarācijas apliecinājumā iekļautās informācijas un atbildīgo/sadarbības iestāžu apliecinājumos iekļautās informācijas analīzi un izvērtēšanu un izdevumus, par kuru attiecināmību nav gūta pilnīga pārliecība, neiekļauj EK iesniedzamajā izdevumu deklarācijā. 1DP ietvaros 2015.gadā RI pārbaudē konstatēja sistēmisku trūkumu 1.3.1.1.apakšaktivitātē "Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām", kur sadarbības iestāde nepārbaudīja, vai projektu ietvaros apmācītie darbinieki bija attiecīgā

uzņēmuma darbinieki, līdz ar to SeI nedeklarēja šīs apakšaktivitātes izdevumus, sākot ar 2015.gada 1.ceturksni. Līdz ar to no 2016.gada februārī⁹¹ EK iesniegtās izdevumu deklarācijas atbilstoši vadošās iestādes un sadarbības iestādes apliecinājumos norādītajai informācijai kopumā bija ieturēti izdevumi 7 milj. eiro apmērā, kuri pamatojoties uz LIAA/EM 2016.gada janvārī VI un SeI iesniegtajā izdevumu apliecinājumā iekļauto informāciju par 2.kārtas projektos veiktajām pārbaudēm par apmācītām personām un to atbilstību MK noteikumu Nr.328⁹² 16.1.punkta prasībām un papildus VI veiktās deleģēto funkciju pārbaudes LIAA rezultātiem, tika iekļauti deklarācijā.

2.8.9. ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditi

362. 2015.gadā RI veica 2 horizontālos sistēmu auditus, aptverot visas ES fondu administrēšanā iesaistītās institūcijas. Sīkāka informācija par katru no auditiem, to galvenie konstatējumi un institūciju veiktā un plānotā rīcība trūkumu novēršanai un ieteikumu ieviešanai sniegta 4.pielikumā.
363. Apkopojot veikto sistēmu auditu rezultātus, RI nonāca pie secinājuma, ka Latvijā izveidotā ES fondu vadības un kontroles sistēma darbojas, bet atsevišķās jomās ir nepieciešami uzlabojumi.
364. Visas institūcijas tika vērtētas atbilstoši 7 EK izvirzītajām pamatprasībām, kuras sastāv no 24 vērtēšanas kritērijiem. Nosakot kopējo novērtējumu, RI piemēroja principu, ka institūcijas kopējais novērtējums nevar būt augstāks kā institūcijas zemākais kritērija/pamatprasības novērtējums.
365. 2016.gadā RI veica Finanšu inženierijas instrumentu slēgšanas auditu. Sīkāka informācija par auditu, tā galvenie konstatējumi un institūciju veiktā un plānotā rīcība trūkumu novēršanai un ieteikumu ieviešanai ir sniegta 4.pielikumā.
366. Tāpat RI veica ES fondu 2007. – 2013. gada plānošanas perioda slēgšanas auditu, veicot pasākumus, kas nepieciešami pārliecības gūšanai par ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbību slēgšanas periodā. Apkopojot veikto auditu rezultātus, RI nonāca pie secinājuma, ka Latvijā izveidotā ES fondu vadības un kontroles sistēma darbojas, bet atsevišķās jomās ir nepieciešami uzlabojumi. Uz ES fondu 2007. – 2013. gada plānošanas perioda slēgšanas brīdi visi RI sistēmu auditos izteiktie ieteikumi ir ieviesti.
367. FM IAD 2015. gadā veica auditu “ES fondu plānošanas dokumentos noteikto mērķu un rezultātu sasniegšanas nodrošināšana”. Neizsakot ieteikumu, FM IAD aicināja VI saskaņot MK noteikumus un vadlīnijās ietvertās prasības attiecībā uz AI gatavojamo informāciju par aktivitāšu ieviešanu, gatavojot normatīvos aktus 2014. – 2020. gada plānošanas periodam. VI ņēma vērā norādi, izstrādājot normatīvo regulējumu⁹³. 2016. gadā veiktajā FM IAD auditā “Pēcuzraudzības nodrošināšana 2007. – 2013. gada plānošanas perioda projektiem” tika pārbaudīta CFLA, LIAA un VIAA pēcuzraudzības pārbaūžu plānošana un veikšana, pēcuzraudzības pārskatu izskatīšana un cilvēkresursu izmantošana pēcuzraudzības nodrošināšanai. Audita ietvaros tika izteikti astoņi ieteikumi, no kuriem trīs ieviesti ziņojuma saskaņošanas laikā, līdz ar to CFLA izteikts viens ieteikums par pārbaūžu procesa uzlabošanu, savukārt LIAA izteikti četri ieteikumi saistībā ar pēcuzraudzības pārbaūžu plānošanu un veikšanu un iekšējo normatīvo aktu precizēšanu.

⁹¹ Pēdējā EK iesniegtā izdevumu deklarācija 2014. gadā

⁹² Noteikumi par DP "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.1. apakšaktivitātes "Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām" projektu iesniegumu atlases otro kārtu

⁹³ MK 2015. gada 24. februāra noteikumi Nr.108 “Kārtība, kādā uzrauga un izvērtē Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanu, kā arī izveido un izmanto Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmu 2014.–2020. gadam”

2.8.10. Citi ārējie sistēmas auditi

368. Detalizēta informācija par citiem ārējiem sistēmas auditiem ir sniegta 2007. – 2013.gada plānošanas perioda gada ziņojumos EK. Ņemot vērā, ka EK iesniegtajos gada ziņojumos ir iekļauta informācija līdz 2014.gada 31.decembrim, jāatzīmē, ka 2015.gadā un 2016.gadā nav veikti citi ārējie sistēmas auditi, kuru ietvaros būtu skatīti 1DP projekti.

2.8.11. EK auditi

369. 2015.gadā nav veikti vai turpināti EK auditi attiecībā uz 1DP projektiem, taču 2016.gada jūnijā tika uzsākts audits attiecībā uz 2007. – 2013.gada plānošanas perioda ESF programmu slēgšanu, kura ietvaros auditori tikās ar RI, VI un SeI pārstāvjiem, lai gūtu pārlicību, ka iestādes ir pietiekami sagatavojušās, lai nodrošinātu, ka perioda slēgšanas process ESF ietvaros norit veiksmīgi, kā arī audita mērķis bija identificēt iespējamus šķēršļus, kas varētu kavēt savlaicīgu plānošanas perioda dokumentu iesniegšanu. 13.02.2017. tika saņemts audita gala ziņojums, kurā norādīts, ka audita ietvaros ir gūta pārlicība, ka VI, SeI un RI ir labi sagatavotas slēgšanas procesam – visi galvenie jautājumi, kas ir svarīgi ātram un kvalitatīvam slēgšanas procesam, tiek plānoti vai risināti. Audita ietvaros ieteikumi vai rekomendācijas netiek izteiktas. Kopumā 2007. – 2013.gada plānošanas periodā 1DP ietvaros veikti astoņi EK auditi, kuru ieteikumi ir ieviesti.

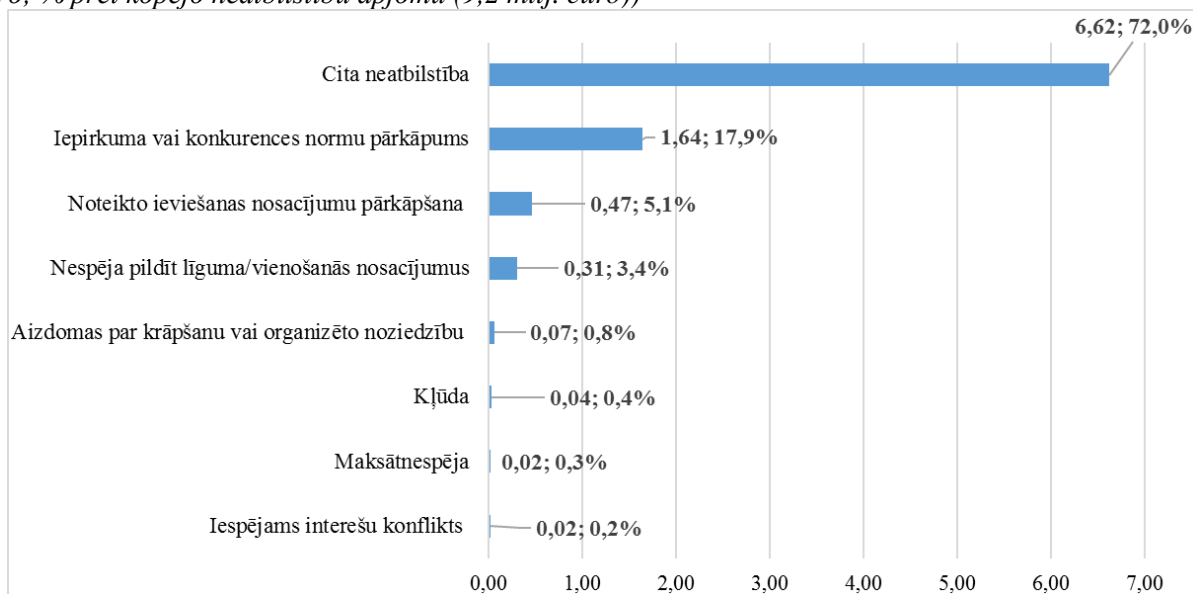
2.8.12. Atmaksāts vai atkārtoti izmantots atbalsts

370. Kopējais 1DP ietvaros konstatēto neatbilstību skaits ir 1 996 par kopējo publiskā finansējuma summu 9,2 milj. *euro* (ieskaitot TP projektos konstatētās neatbilstības)⁹⁴. Neatbilstību apjoms pret deklarējamiem izdevumiem ir 1,2%, kas nepārsniedz nacionāli noteikto neatbilstību līmeni – 1,5% pret kopējo attiecināmo finansējumu.

371. Analizējot 1DP ietvaros konstatēto neatbilstoši veikto izdevumu apjomu pēc neatbilstību veida (skatīt Ilustrāciju zemāk), kā arī skaita, ir secināms, ka kopumā tendences ir saglabājušās nemainīgas. Lielākais neatbilstību apjoms (6,6 milj. *euro* jeb 72,0% no kopējās neatbilstību summas) ir saistīts ar dažādiem līguma pārkāpumiem (neatbilstības veids „cita neatbilstība”), t.i. pārkāpumi ES fondu aktivitātes ieviešanas normu neievērošanā, līguma vai vienošanās par projekta īstenošanu neievērošana, LR normatīvo aktu pārkāpumi par grāmatvedības kārtošanu, komandējuma aprēķiniem, kas noteikti MK noteikumos par aktivitātes ieviešanu. No šīs summas 5,2 milj. *euro* ir pēc EK audita pieņemtie neatbilstību lēmumi 1.3.1.2.aktivitātē „Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” (finanšu vadības instruments).

⁹⁴ Šeit un turpmāk sadaļā informācija sniegta uz 28.02.2017.

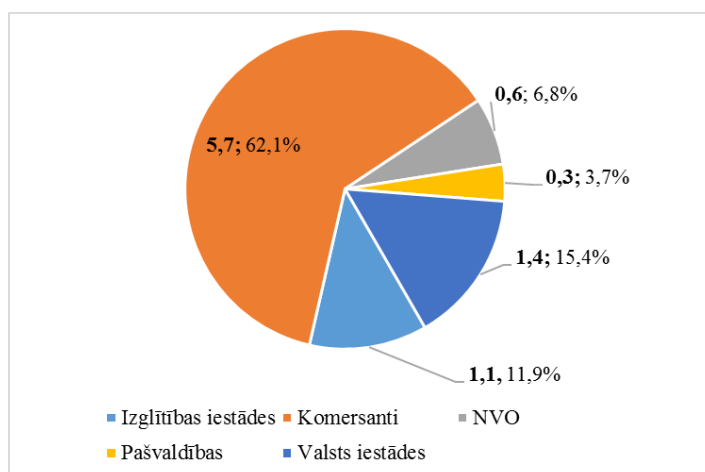
Ilustrācija 23 DP ietvaros konstatētās neatbilstības dalījumā pēc neatbilstības veida (VIS dati) (milj. euro; % pret kopējo neatbilstību apjomu (9,2 milj. euro))

372. Neatbilstības 1,6 milj. euro ir saistītas ar iepirkuma vai konkurences normu pārkāpumiem (piem., veikti būtiski grozījumi iepirkuma līgumā, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumi, papildu darbu veikšana un termiņa pagarināšana bez atbilstoša iepirkuma procedūras), to samazinājumā pa gadiem, liela nozīme ir bijusi iepirkuma pirmspārbaudēm. Iepirkuma neatbilstību statistiku gadu griezumā skatīt sadaļā [2.8.6. "Iepirkumu pārbaudes"](#).

373. Pēc finansējuma saņēmēja tipa vislielākais neatbilstoši veikto izdevumu apjoms ir konstatēts komersantu projektos (5,7 milj. euro jeb 62,1% no DP konstatētajām neatbilstībām). Salīdzinoši augsts tas konstatēts arī valsts iestādēs (1,4 milj. euro jeb 15,4% no DP konstatētajām neatbilstībām), vismazākais neatbilstību apjoms ir pašvaldību īstenotajos projektos (0,3 milj. euro jeb 3,7% no konstatētajām neatbilstībām; skat. Ilustrāciju zemāk).

Ilustrācija 24 DP ietvaros konstatētās neatbilstības dalījumā pēc finansējuma saņēmēja veida (VIS dati) (milj. euro; % pret kopējo neatbilstību apjomu (9,2 milj. euro))

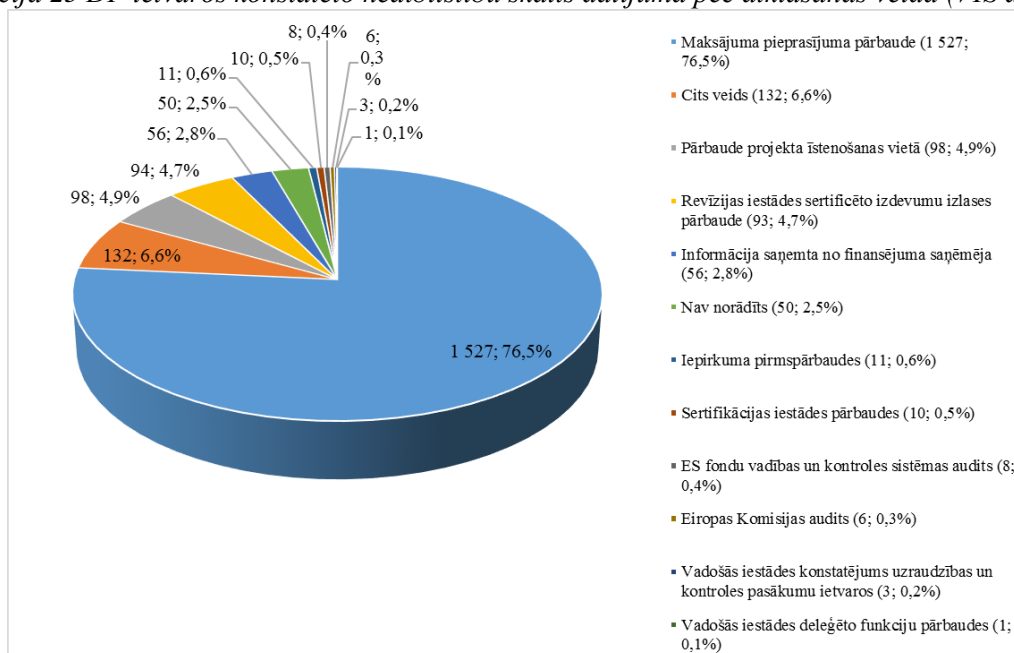
374. No 1 996 neatbilstību gadījumiem 61 gadījums⁹⁵ ir ziņots Eiropas Krāpšanas un apkarošanas birojam (OLAF) par kopējo summu 6,7 milj. euro publiskā finansējuma jeb

⁹⁵ EK izveidotajā un Eiropas Kāpšanas novēršanas un apkarošanas biroja uzturētajā datu apmaiņas sistēmā (EK/OLAF IMS) ziņoto gadījumu skaits var atšķirties, ņemot vērā, ka vienā ziņojumā var būt iekļautās vairākas nacionāli uzskaitītās neatbilstības.

72,3% no kopējās neatbilstību summas. 2017. gada 1. ceturksnī ir aktualizēti un slēgti vairāki neatbilstību gadījumi OLAF sistēmā IMS. Saskaņā ar aktuālajiem datiem, 8 gadījumi IMS nav slēdzami līdz tiesībsargājošo institūciju lēmumu/spriedumu saņemšanai (5 aizdomas par krāpšanu gadījumi) vai līdz finansējuma atgūšanai (3 gadījumi, kas saistīti ar nespēju pildīt līguma/vienošanās nosacījumus).

375. Analizējot plānošanas periodā konstatētās neatbilstības, lielākā daļa 1 527 jeb 76,5% no kopējā neatbilstību skaita ir konstatētas, pārbaudot MP, savukārt 6,6% jeb 132 neatbilstību gadījumu ir cits atklāšanas veids. 4,9% jeb 98 neatbilstību gadījumi ir konstatēti PPĪV (skat. Ilustrāciju zemāk).

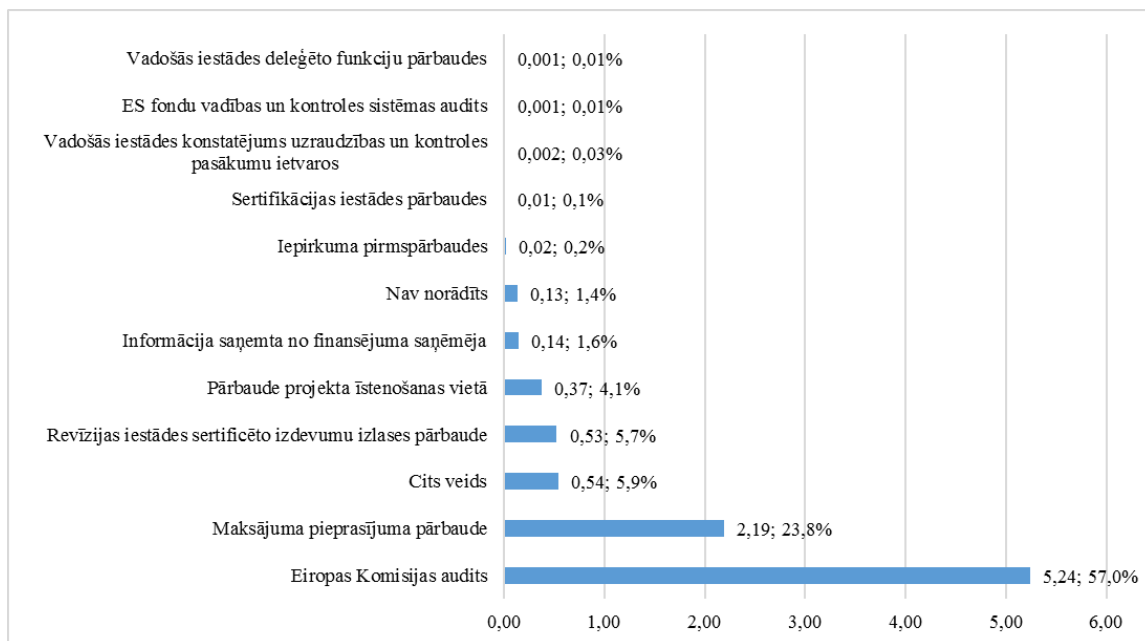
Ilustrācija 25 DP ietvaros konstatēto neatbilstību skaits dalījumā pēc atklāšanas veida (VIS dati)

376. Ņemot vērā 1.3.1.2.aktivitātē “Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai”(finanšu vadības instruments) piemēroto finanšu korekciju, kas ir uzskatāms par vienreizēju gadījumu, vislielākais neatbilstoši veikto izdevumu apjoms pēc to atklāšanas veida (5,2 milj. euro jeb 57,0% no kopējā 1DP neatbilstību apjoma) konstatēts EK audita ietvaros. 2013.gadā tika veikta aktivitātes pārveide saskaņā ar DG EMPL 2011.gada decembrī veiktās revīzijas konstatējumiem/ieteikumiem.

377. 2,2 milj. euro jeb 23,8% no kopējā neatbilstību apjoma konstatēts maksājuma pieprasījuma pārbaudēs, bet 0,5 milj. euro jeb 5,9% no kopējā neatbilstību apjoma bijis cits atklāšanas veids, piemēram, saņemot informāciju no trešajām personām, masu medijiem vai tiesībsargājošām iestādēm (skat. Ilustrāciju zemāk).

Ilustrācija 26 DP ietvaros konstatēto neatbilstību finansiālais apjoms, milj. euro dalījumā pēc neatbilstību atklāšanas veida, publiskais finansējums, % no kopējā neatbilstību apjoma (VIS dati)

378. Kopumā būtiskas problēmas neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanā nav konstatētas. 99,5% no visiem gadījumiem un 96,6% no kopējās neatbilstību summas (9,2 milj. euro) ir atgūti. Neatgūtās neatbilstības ir konstatētas komersantu un NVO projektos, kuriem ir grūtības ar finansējuma atmaksu un nereti finansējums tiek atgūts pa daļām. Neatgūto neatbilstoši veikto izdevumu summa, kas ir iekļauta izdevumu deklarācijā, ir 0,3 milj.euro. Neatbilstoši veiktie izdevumi projektos, kuros finansējuma saņēmējs ir valsts budžeta iestāde, pašvaldība vai plānošanas reģions, ir uzskatīti par atgūtiem un netika ietverti noslēguma izdevumu deklarācijā EK, savukārt par pārējām neatbilstībām tiks ziņots un nodrošināta atgūšana saskaņā ar Regulas Nr. 1083/2006 70. pantu un Regulas Nr. 1828/2006 28. pantu.

379. Attiecībā uz atgūtajiem maksājumiem iestādes ir apliecinājušas, ka plānošanas periodā projektu ietvaros atbrīvotie līdzekļi nav izmantoti vēlreiz darbībai vai darbībām, kas ir bijušas korekcijas priekšmets atbilstoši Regulas Nr.1083/2006 98.panta 3.punkta nosacījumiem.

3. PRIORITĀŠU IEVIEŠANA

380. Sadaļā ir aplūkota 1DP ieviešana un sasniegtie rādītāji prioritāšu līmenī, sniedzot arī informāciju par atsevišķiem pasākumiem, aktivitātēm vai apakšaktivitātēm, ja tajās tika novērots būtisks progress vai otrādi – konstatētas problēmas, kas ievērojami kavēja projektu īstenošanu. Detalizēta informācija par prioritāšu, aktivitāšu/apakšaktivitāšu finanšu sniegumu ir pieejama ziņojuma 1.pielikumā, savukārt par pamatrādītājiem 1DP, kā arī atsevišķiem DPP noteiktajiem uzraudzības rādītājiem – 3.pielikumā. Informācija par 1.6.prioritātes „Tehniskā palīdzība ESF ieviešanai” īstenošanu sniegta ziņojuma 5.sadaļā „[Tehniskā palīdzība](#)”.

381. Detalizētāka informācija par prioritāšu, aktivitāšu, apakšaktivitāšu, kā arī atsevišķu projektu ieviešanu, progresu, sasniegtiem rādītājiem un problēmām ir sniegta AI

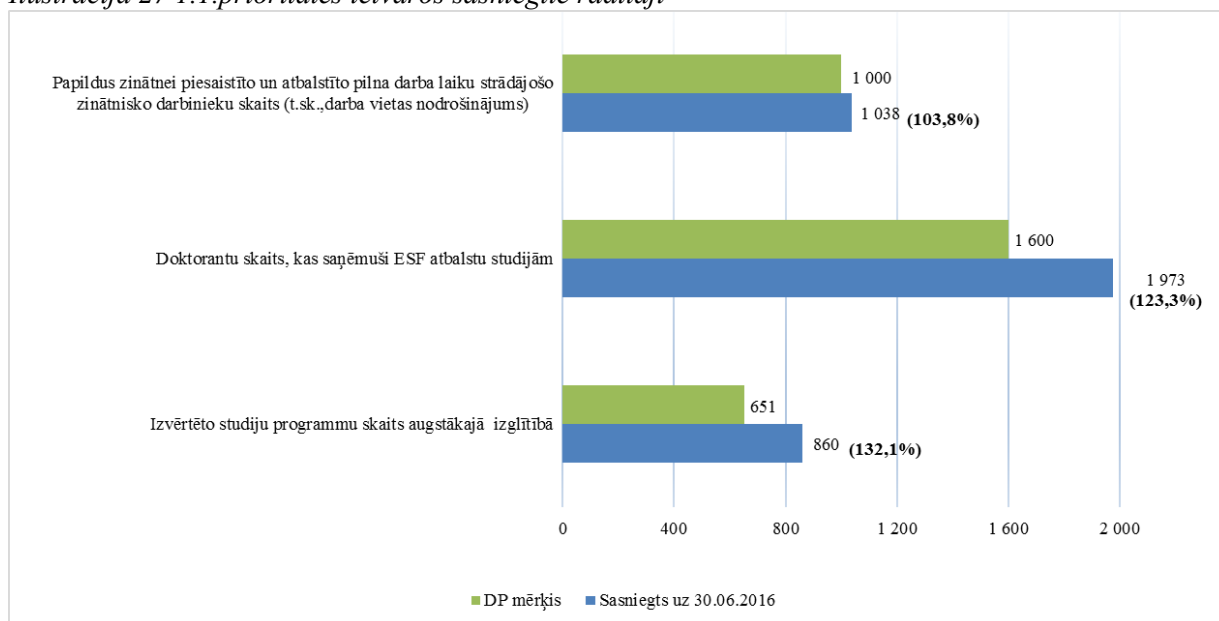
uzraudzības ziņojumos⁹⁶. Informācija par prioritāšu pamatojumu, mērķiem un pasākumu būtību ir pieejama DP⁹⁷.

3.1. Prioritātes „Augstākā izglītība un zinātne” ieviešana

382. Prioritātē, kura vērsta uz augstākās izglītības kvalitātes un pieejamības uzlabošanu, motivācijas veicināšanu zinātniskajai darbībai un cilvēkresursu piesaisti augstākai izglītībai, zinātnei un pētniecībai, 4 apakšaktivitātēs tika veiksmīgi īstenoti 135 projekti jeb 13,6% no 1DP kopējā projektu skaita. Viena projekta vidējās izmaksas nedaudz pārsniedz 1 milj. *euro*.

383. Prioritātes finanšu sniegums vērtējams pozitīvi ņemto vērā, ka ES fondu finansējums izmantots pilnā apmērā (atspoguļots ilustrācijā Nr.4 – ziņojuma [2.1.2.sadaļā](#)). DP noteikto rādītāju vērtības ir sasniegtas un atsevišķos gadījumos pat pārsniegtas – ņemot vērā pieejamās valsts budžeta virsraistības.

Ilustrācija 27 1.1.prioritātes ietvaros sasniegtie rādītāji

384. Jāatzīmē rādītāju sniegums 1.1.1.2.aktivitātē “Cilvēkresursu piesaiste zinātnei”, kurai 2.kārtas īstenošanai pieejamais virsraistību finansējums 13,2 milj. *euro* apjomā deva iespēju uzlabot rādītāju sniegumu attiecībā uz papildus zinātnei piesaistīto zinātnisko darbinieku skaitu.

385. Detalizēta informācija un skaidrojumi par rādītāju sniegumu, t.sk. gadu greizumā ir pieejama ziņojuma 3.pielikumā, bet ziņojumā tiek izceltas būtiskākās atšķirības pret DP plānoto (+/- 25%).

386. Atbalstot doktora studiju programmu īstenošanu arī noslēdzošajā posmā 2015.gadā izdevās palielināt atbalstu saņēmušo doktorantu skaitu, pārsniedzot DP vērtību par 23%, vienlaikus DP noteiktā rezultāta rādītāja “doktorantu, kas pirms iestāšanās doktorantūrā saņēmuši ESF atbalstu studijām maģistrantūrā, īpatsvars pret kopējo doktorantūras studentu skaitu” vērtība būtiski atpaliek no DP plānotā. Viens no iemesliem ir paralēlā abu aktivitāšu ieviešana, kā arī fakts, ka maģistra studiju programmā ESF atbalstu varēja saņemt tikai prioritāro jomu (dabaszinātnes, matemātika un informācijas tehnoloģijas; inženierzinātnes; lauksaimniecība) studenti, savukārt doktorantūras studiju programmā – visu jomu studenti,

⁹⁶ AI uzraudzības ziņojumi par Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ieviešanu ir pieejami šeit - <https://komitejas.esfondi.lv/o/ layouts/15/start.aspx#/U>

⁹⁷ http://www.esfondi.lv/upload/04-kohezijas_politikas_nakotne/FMProgr_260913_3DPgroz.pdf

attiecīgi piesaistot studentus, kas maģistrantūrā ESF atbalstu nav saņēmuši.

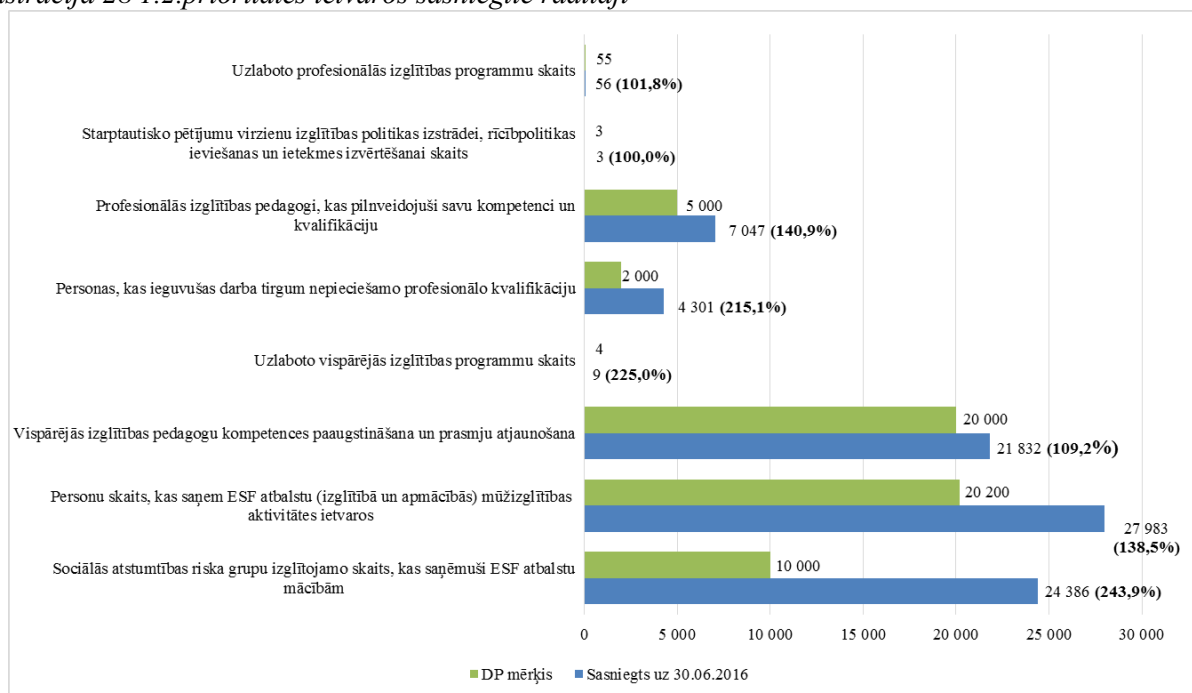
387. Prioritātes mērķu sasniegšanā jāatzīmē arī atbalsts studiju programmu satura un īstenošanas uzlabošanai. Tika izvērtēti visi 28 apstiprinātie studiju virzieni, aptverot 860 studiju programmas, un izvērtējuma rezultāti tiek izmantoti studiju virzienu akreditācijā⁹⁸.
388. **Kā labā prakse** zinātnes atbalsta jomā minams 1.1.1.2.aktivitātes “Cilvēkresursu piesaiste zinātnē” 2. kārtas ietvaros Latvijas Organiskās sintēzes institūta īstenotais projekts “Dabaszinātņu analogu totālā sintēze un pretvēža aktivitātes izpēte”, kurā izveidotā jaunā zinātniskā grupa, sagatavojot zinātniskās publikācijas un izstrādājot jaunu produktu, deva nozīmīgu ieguldījumu prioritārajos zinātnes virzienos: sabiedrības veselība un vietējo resursu ilgtspējīga izmantošana – jauni produkti un tehnoloģijas. Projekta kopējās izmaksas ir 495,4 tūkst. *euro*, t.sk. ESF finansējums 447,4 tūkst. *euro*. Veiktie pētījumi atspoguļojas vairākos zinātniskajos rakstos, daļa no kuriem ir publicēti žurnālos, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50% no *Thomson Reuters Journal Citation Report* nozares vidējā citēšanas indeksa, kā arī *Web of Science* vai SCOPUS datubāzēs iekļautos žurnālos, kas norāda uz pētījumu kvalitāti. Projektā tika sekmēta sadarbība starp finansējuma saņēmēju un Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centru, izmantojot zinātniskā darba pieredzi un iestrādes, kā arī pētniecības aprīkojumu un iekārtas. Projektā tika paredzēts izstrādāt jaunu komercializējamu produktu – patentspējīgus mazmolekulārus diazonamīda A un salinosporamīda A struktūranalogus to tālākai attīstībai par jauniem pretvēža līdzekļiem. Projektā tika izstrādāts savienojums saskaņā ar 1.pretenziju izmantošanai par medikamentiem vai zālvielām, kas paredzētas saistaudu audzēju, neroblastomas un krūts vēža ārstēšanai. Projekta plānotais mērķis tika veiksmīgi sasniegts – iesniegts un apstiprināts Latvijas patenta pieteikums jaunam produktam – citotoksiskai mazmolekulārai pretvēža zālvielai “2,6- diazobiciklo [2.2.2]oktān-3,5diona atvasinājumi kā potenciālie pretvēža līdzekļi”.Pētniecības aktivitātes tiks turpinātas starp projektā iesaistītajiem jaunajiem zinātniekiem un doktorantiem, kas dod ilglaicīgu, pozitīvu efektu, nodrošinot Latvijas tautsaimniecības nākotnei prioritārās jomās un starptautiskajā darba tirgū pieprasītus un konkurētspējīgus augstas kvalitātes speciālistus.

3.2. Prioritātes „Izglītība un prasmes” ieviešana

389. Prioritātē, kura vērsta uz zinoša, prasmīga un darba tirgus prasībām atbilstoša darbaspēka sagatavošanu, uzlabojot izglītības kvalitāti un pieejamību, sniedzot iespējas attīstīt un papildināt zināšanas visām sabiedrības grupām mūža garumā, kā arī stiprinot izglītībā un mūžizglītībā iesaistīto institūciju kapacitāti un uzlabojot sadarbību izglītības politikas veidošanā un īstenošanā 13 apakšaktivitātēs tika veiksmīgi īstenoti 93 projekti jeb 9,4% no 1DP kopējā projektu skaita. Viena projekta vidējās izmaksas nedaudz pārsniedz 1,7 milj. *euro*.
390. Prioritātes finanšu sniegums vērtējams pozitīvi, ņemto vērā, ka ES fondu finansējums izmantots pilnā apmērā (atspoguļots ilustrācijā Nr.4 – ziņojuma [2.1.2.sadaļā](#)). DP noteikto rādītāju vērtības ir sasniegtas un atsevišķos gadījumos pat pārsniegtas – ņemot vērā pieejamās valsts budžeta virsstaistības, kā arī gadījumos, kad mērķus izdevies sasniegt ar zemākām izmaksām nekā bijis sākotnēji plānots.

⁹⁸ Informācija par akreditācijas gaitu un rezultātiem pieejama IZM interneta vietnē <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/augstaka-izglitiba/akreditacija.html>

Ilustrācija 28 1.2.prioritātes ietvaros sasniegtie rādītāji

391. Līdzīgi kā citās prioritātēs, rādītāju būtiska pārsnieguma iemesls ir valsts budžeta virrssaistības, kuras bija pieejamas četrās no prioritātes 9 apakšaktivitātēm (skatīt ilustrāciju Nr. 4 – ziņojuma [2.1.2.sadaļā](#)).
392. Detalizēta informācija un skaidrojumi par sasniegtajiem rādītājiem ir pieejama ziņojuma 3.pielikumā, bet ziņojumā tiek izceltas būtiskākās atšķirības pret DP plānoto (+/- 25%)
393. Kopumā prioritātes ieviešana vērtējama kā sekmīga – gan profesionālajā, gan vispārējā izglītībā nodarbināto pedagogu kvalifikācijas celšanā, gan audzēkņu piesaistē profesionālajai izglītībai un sociālajam riskam pakļauto personu apmācību atbalsta jomā.
394. Vispārējās izglītības un profesionālās izglītības jomā ESF atbalsts bijis īpaši nozīmīgs sākotnējās profesionālās izglītības pilnveidē un pievilcības veicināšanā, kuru pozitīvi ietekmējis arī valsts budžeta virrssaistību finansējums 13,5 milj. *euro* apmērā, dodot iespēju uzlabot rādītāju sniegumu, aptverot plašāku audzēkņu loku nekā sākotnēji plānots, kā arī veicinot galveno politikas virzienu iedzīvināšanu šajā jomā – sekmētu izglītojamo skaita proporcijas maiņu par labu profesionālajai izglītībai, īstenotu vispārējus profesionālās izglītības pievilcības veicināšanas pasākumus, tostarp izglītības programmu kvalitātes uzlabojumus, karjeras izglītības pasākumu pilnveidi, sadarbību ar darba devējiem praksē un potenciāli darba vietu nodrošināšanai, inovatīvas pieejas profesionālās izglītības nodrošināšanā, t.sk. ieviešot darba vidē balstītas mācības. Saskaņā ar precizēto metodoloģiju izglītojamo skaita proporcijas profesionālajā un vispārējā vidējā izglītībā 2014./2015. mācību gadā sasniedza 36,04%/63,96%.
395. Mazāk veiksmīgas bijušas nozares kvalifikācijas sistēmas, kā arī uz reformām vērstās aktivitātes un jomas, kurās mērķu pilnīgai sasniegšanai bijis nepieciešams projekta termiņa pagarinājums, kas daļēji ietekmējis arī rādītāju sniegumu. Attiecībā uz profesionālo izglītību, rādītāja “Izglītojamo, kas apgūst uzlabotās profesionālās izglītības programmas īpatsvars, kuri saņēmuši ESF atbalstu pret kopējo profesionālās izglītības izglītojamo skaitu” plānošanas dokumentos noteikto mērķa vērtību sasniegt nav izdevies - izpilde sasniegusi 28,8%, atpaliekot no DP plānotā.
396. Augšminētais skaidrojams ar vairākkārtēju nosacījumu maiņu apakšaktivitāšu

uzsākšanas posmā. 1.2.1.1.1.apakšaktivitātē, mainot ieviešanas nosacījumus, netika paredzēta audzēkņu apmācība, kas dotu ieguldījumu rādītāja vērtību pieaugumā, tādējādi rādītāja vērtību veido tikai 1.2.1.1.3.apakšaktivitātē sasniegtais. Vienlaikus 1.2.1.1.1.apakšaktivitātē izstrādāto 56 modulāro profesionālās izglītības programmu apguve profesionālās izglītības iestādēs turpinās attiecīgi paplašinot izglītojamo loku 2016. un 2017.gadā. 2016./2017.mācību gadā modulārajās profesionālajās izglītības programmās kopumā ir uzņemti 457 izglītojamie⁹⁹. DP “Izaugsme un nodarbinātība” SAM 7.2.1. “Palielināt nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībās neiesaistītu jauniešu nodarbinātību un izglītības ieguvī Jauniešu garantijas ietvaros” pasākums “Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas ietvaros”¹⁰⁰ paredz paplašināt sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanu, tai skaitā nodrošināt izglītojamiem darba tirgum nepieciešamās profesionālās kvalifikācijas ieguvī, kā arī sekmēt to konkurētspēju darba tirgū, un ir pēctecīgs turpinājums 1.2.1.1.3.apakšaktivitātei “Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai”, tās ietvaros atbalstu saņēmušie izglītojamie sniedz ieguldījumu rezultāta rādītāja sasniegšanā. Laika periodā no 01.09.2014. līdz 30.03.2016. ar ESF atbalstu kvalifikāciju ieguvuši 2 084 izglītojamie un plānots, ka tā ietvaros 6 500 NEET jaunieši un 1 496 nodarbinātie saņems atbalstu otrā vai trešā līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguvei. IZM paredz arī turpmāku informācijas apkopošanu par izglītojamiem, kas apgūst uzlabotās programmas 2016., 2017. un 2018.gadā.

397. Mūžizglītības jomā ESF atbalsts četrus aktivitāšu 52 projektos bija vērsts uz Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007. – 2013.gadam noteiktā mērķa – 2013.gadā Latvijā 12,5% pieaugušo iedzīvotāji tiks iesaistīti izglītības pasākumos – sasniegšanu. 2014.gadā sasniegtais progress 5,9%¹⁰¹, kuru veicinājušas arī ar ESF atbalstu īstenotās apmācības ar DP noteiktā rādītāja vērtības būtisku pārsniegumu.
398. Vienlaikus jāatzīmē ESF atbalsts pasākumu īstenošanai jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionālajiem traucējumiem integrācijai izglītībā, kurā rādītāju sniegums apliecinājis šāda atbalsta nepieciešamību, īpaši saiknē ar ERAF ietvaros pieejamo atbalstu.
399. **Kā labās prakses** piemēru var minēt Smiltenes novada domes īstenotos projektus jauniešu ar funkcionāliem traucējumiem integrēšanai izglītībā, kurā apliecinās sinerģija ar 3.1.3.3.2.apakšaktivitātē “Vispārējās izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošana izglītojamajiem ar funkcionāliem traucējumiem” sasniegto –Smiltenes Centra vidusskolas telpas ir pielāgotas jauniešiem ar funkcionālajiem traucējumiem, kas attiecīgi ļāvis palielināt jauniešu skaitu, kas saņēmuši ESF atbalstu mācībām. Papildu informāciju skatīt VIAA mājaslapā.¹⁰²

⁹⁹ IZM neoficiālie statistikas dati

¹⁰⁰ Kopējais pasākuma attiecināmais finansējums 36,2 milj. euro, t.sk. 13,4 milj.euro, ES budžeta speciālais piešķirums JINI finansēšanai, 19,3 milj. euro ESF finansējums un 3,4 milj. euro valsts budžeta līdzfinansējums

¹⁰¹ Eurostat dati: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdsc440&plugin=1>

¹⁰² Valsts izglītības attīstības aģentūras mājaslapa: <http://sf.viaa.gov.lv/lat/#G/10/57.4356589/25.910641/1/303/665/G>

Attēls 2 Smiltenes Centra vidusskolas pielāgotās telpas jauniešiem ar funkcionāliem traucējumiem,
Avots: VIAA arhīvs

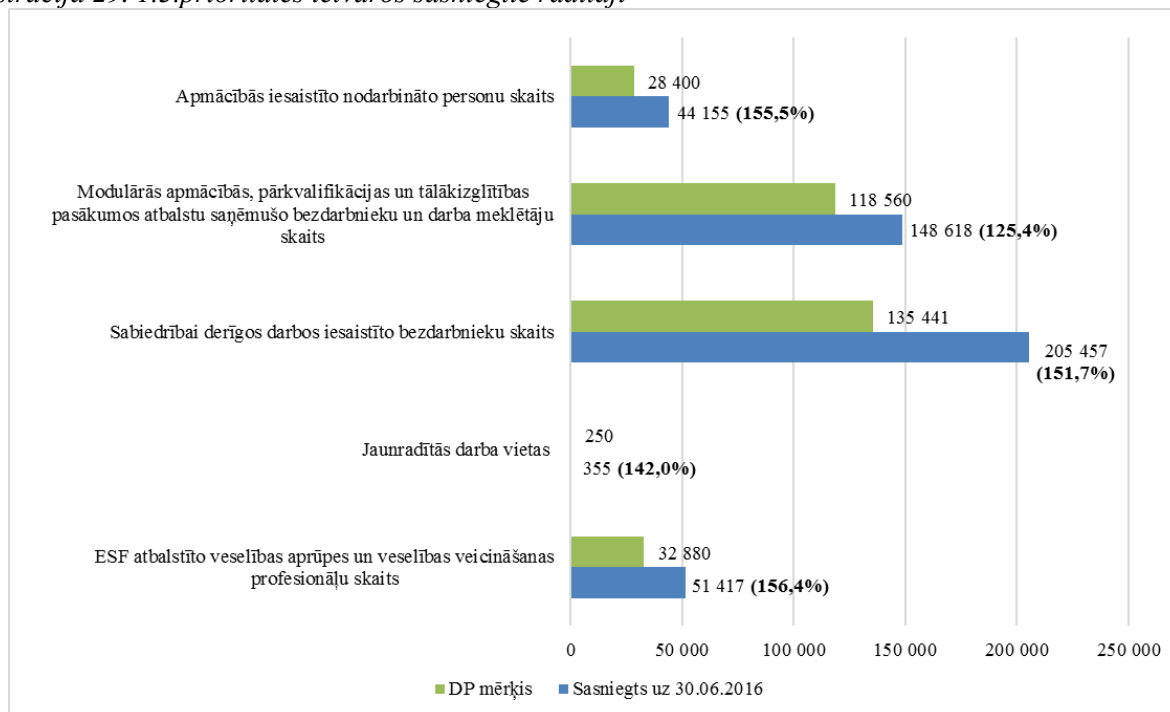

3.3. Prioritātes „Nodarbinātības veicināšana un veselība darbā” ieviešana

400. Prioritātē, kura vērsta uz iedzīvotāju sekmīgu iekļaušanu un noturēšanu darbaspēka tirgū, ar aktīvo nodarbinātības pasākumu un citu instrumentu atbalstu nodrošinot nepieciešamās prasmes, paaugstinot darba drošību un līdztiesību darba tirgū, kā arī uzlabojot darbaspēka veselības stāvokli, 12 apakšaktivitātēs tika veiksmīgi īstenoti 135 projekti jeb 13,6% no 1DP kopējā projektu skaita, viena projekta vidējās izmaksas nedaudz pārsniedz 2,6 milj. *euro*.

401. Prioritātes finanšu sniegums vērtējams pozitīvi, ņemot vērā, ka ES fondu finansējums izmantots pilnā apmērā (atspoguļots ilustrācijā zemāk ilustrācijā Nr.29). DP noteikto rādītāju vērtības ir sasniegtas un vairākos gadījumos pārsniegtas – ņemot vērā pieejamās valsts budžeta virsstaistības, kā arī gadījumos, kad mērķus izdevies sasniegt ar zemākām izmaksām nekā bijis sākotnēji plānots.

Ilustrācija 29. 1.3.prioritātes ietvaros sasniegtie rādītāji

402. Līdzīgi kā citās prioritātēs, rādītāju būtiska pārsnieguma iemesls (skatīt ilustrāciju Nr.4 – ziņojuma [2.1.2.sadalā](#)) ir valsts budžeta virsstaistības, kuras bija pieejamas četrās no prioritātes 12 apakšaktivitātēm. Detalizēta informācija un skaidrojumi par sasniegtiem

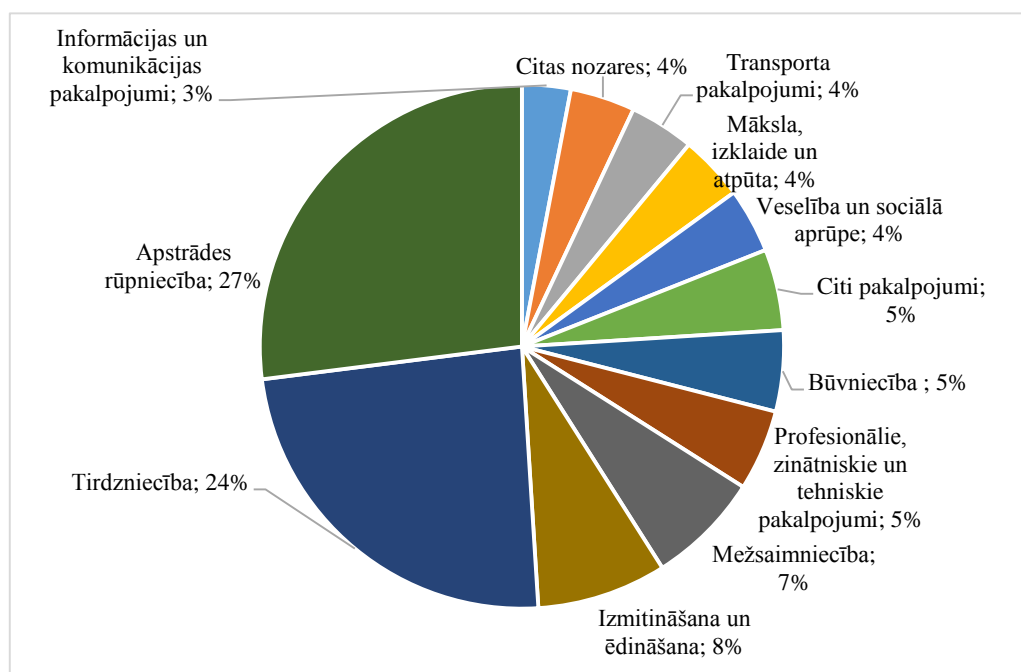
rādītājiem ir pieejama ziņojuma 3.pielikumā, bet ziņojumā tiek izceltas būtiskākās atšķirības pret DP plānoto (+/- 25%).

403. Kopumā prioritātes ieviešana vērtējama kā sekmīga, ko apliecina rādītāju sniegums un projektu savlaicīga ieviešana, īpaši attiecībā uz aktīvo nodarbinātības pasākumu projektiem.
404. **Nodarbinātības jomā** bezdarbnieku un darba meklētāju modulārajās apmācībās ierasistīto, pārkvalifikācijā un tālākizglītības atbalstu saņēmušo skaita pieaugumu ietekmējis 10,8 milj. *euro* valsts budžeta virsstaistību piešķirums, kas bijis galvenais iznākuma rādītāja vērtības pārsnieguma iemesls, kas vienlaikus devis iespēju uzlabot arī rezultāta rādītāja – atbalstu saņēmušo bezdarbnieku un darba meklētāju īpatsvars, kas 6 mēnešu laikā pēc saņemtajām apmācībām iekārtojas darbā – vērtību, sasniedzot 98% no DP plānotā.
405. Prioritātes mērķu sasniegšanā nozīmīga loma ir bijusi vietējo nodarbinātības veicināšanas pasākumu plānu ieviešanai (t.s. 100-latnieku programma jeb darba praktizēšana pašvaldībās ar stipendiju), kas ekonomiskās krīzes situācijā, atbalstot plašu dalībnieku loku un izmantojot valsts budžeta virsstaistības 26,8 milj. *euro* apjomā, ļāva reaģēt uz bezdarba problēmas risināšanu valstī. Papildinošs bijis atbalsts potenciālo bezdarbnieku apmācībai.
406. Sīko (mikro) un mazo komersantu produktivitāti un darba efektivitāti paaugstinošie apmācību pasākumi nozaru asociāciju īstenotajos 17 projektos veicinājuši komersantu konkurētspēju vairākās Latvijas tautsaimniecībai nozīmīgās jomās – pārtikas nozarē, būvniecībā, metālapstrādē, kokrūpniecībā, apkalpojošā sfērā, komunikācijās, IT jomā.
407. Kā **labās prakses** piemēru nodarbinātības atbalsta jomā var minēt 1.3.1.1.3.apakšaktivitātē „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība” 3.kārtas projektā, kura kopējās izmaksas ir 1,1 milj. *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 920,2 tūkst. *euro*, īstenotos jauniešu atbalsta pasākumus, kuros darbā iekārtošanās rādītāja sniegums vērtējamas pozitīvi (pēc dalības pasākumā no 269 bezdarbniekiem 187 jeb 70% ir ieguvuši darba ņēmēja statusu). Jaunieši līdz 25 gadu vecumam (ar augstāko izglītību), kas nesaņēma bezdarbnieka pabalstu, iesaistījās 40 stundu apmācību kursā, pēc kura uzsāka inspektoru asistenta darba prakse NVA (līdz 18 mēnešiem). Mērķa grupas jauniešiem sniegtas darba atrašanās nepieciešamās zināšanas un iemaņas, tādējādi paaugstinot jauniešu konkurētspēju darba tirgū. Labais sniegums skaidrojams ar aktuālajam pieprasījumam atbilstošu mērķa grupu, kā arī apmācībās un praksē apgūstamo prasmju izvēli.
408. Kā mazāk veiksmīgs prioritātē vērtējams uz darba vietu izveidi vērsta atbalsts. Kaut arī DP noteiktās vērtības jaunu darba vietu izveidei ir pat pārsniegtas (par 43%), pilnībā nav izmantotas ESF pieejamā finansējuma, kā arī valsts budžeta virsstaistību sniegtās iespējas jaunu darba vietu izveidei. Divos projektos lauztie līgumi ir samazinājuši izveidoto darba vietu kopskaitu no 421 uz 355, kā arī atstājuši ietekmi uz ESF atbalsta mērogu, t.sk. nozaru griezumā.
409. **ESF atbalsts uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai** ar mērķi paaugstināt saimnieciskās darbības aktivitāti, attīstot biznesa uzsācēju zināšanas un iemaņas, bija pieejams finanšu instrumentu ietvaros ar VAS „Latvijas attīstības finanšu institūcija Altum” starpniecību. 1.3.1.2. aktivitātē „Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” tika īstenota Starta programma ar kopējo finansējumu 25,8 milj. *euro* (ESF piešķirums - 12,8 milj. *euro*), no kura 2,9 milj. *euro* tika paredzēti vadības izmaksām (detalizētu informāciju par aktivitātes īstenošanu skatīt 5.pielikumā).
410. Starta programmā projekti tika pieņemti līdz 2014.gada 13.novembrim, Altum ar gala saņēmējiem parakstīja 1 302 aizdevuma līgumus par kopējo finansējumu 24,7 milj. *euro* un līdz 2015.gada 30.jūnijam 1 272 gala saņēmējiem ar izsniegtajiem aizdevumiem tika

izmaksāti 23,0¹⁰³ milj. euro.

411. Ar Starta programmas finansējumu tikušas saglabātas gan uzņēmumos jau esošās, gan arī radītas jaunas darbavietas, kopskaitā – 3 172 darbavietas visos Latvijas reģionos. Vidēji viens saimnieciskās darbības uzsācējs izveidoja 2,4 jaunas darbavietas.
412. Starta programmā Altum izsniedza aizdevumus 1 328 jaundibinātiem komersantiem (1 272 tika finansēti no pamata piešķiruma, bet 56 – no procentu ieņēmumiem). Reģionu griezumā atbalsta tendences nav mainījušās un secināms, ka Rīgā un Rīgas reģionā atbalsta saņēmēju skaits ir lielāks nekā pārējos reģionos – 40%, kas galvenokārt skaidrojams ar būtiski atšķirīgo iedzīvotāju skaitu. Atbalsta saņēmēju īpatsvars reģionos ir salīdzinoši vienmērīgs un proporcionāls reģionu lielumam, t.i. Kurzemē – 12%, Latgalē – 16%, Zemgalē – 15%, Vidzemē – 17%. Dalījumā pa nozarēm visvairāk atbalstu saņēmušo uzņēmumu pārstāv apstrādes rūpniecību (27%), tikai nedaudz atpaliek tirdzniecības nozare (24%).

Ilustrācija 30 Starta programmā atbalstīto komersantu skaits sadalījumā pa nozarēm (% no kopējā atbalstu saņēmušo skaita Starta programmā (1 328))

413. DP noteiktais iznākuma rādītājs – uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits (mērķis – 1 450), programmu noslēdzot, tika sasniegts 99% apmērā (1 431) no DP plānotā, kas skaidrojams ar to, ka aizdevumi tika pieteikti par lielāku finansējuma apmēru nekā sākotnēji plānots. DP noteiktais rezultāta rādītājs – pašnodarbinātību un komercdarbību uzsākušo personu īpatsvars – pārsniedza DP plānotos 25%, kas apliecināja augsto pieprasījumu pēc šāda veida atbalsta un, ņemot vērā, ka jau 2014.gada nogalē tika izsmelts ESF pieejamais finansējums, aizdevumu izsniegšana turpinājās ZDP “Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros¹⁰⁴.

414. 2013.gadā veikta aktivitātes pārveide saskaņā ar DG EMPL 2011.gada decembra

¹⁰³ Šā ziņojuma 5.pielikumā norādītā summa 23,0 milj. euro ir faktiski izmaksāto aizdevumu un subsīdiju summa. Altum noslēguma pārskatā norādītais finansējums 22,9 milj. euro ir pieejamo resursu apjoms aizdevumiem un % subsīdijām. Starpība finansēta no atmaksām. Lai pilnībā izmantotu aizdevumiem un subsīdijām paredzēto finansējumu, Altum aizdevumos izmaksāja vairāk nekā pieejamais finansējums (tā kā nav iespējams precīzi noteikt izmaksāto aizdevumu summu pret pieejamā finansējuma apmēru, Altum piešķirta vairāk aizdevumus, lai nepaliktu neapgūts finansējums, papildus ņemot vērā arī to, ka ir iespējami klientu atteikumi). Deklarējot izmaksas, pārskatā norādītais atbilst pieejamā finansējuma apjomam.

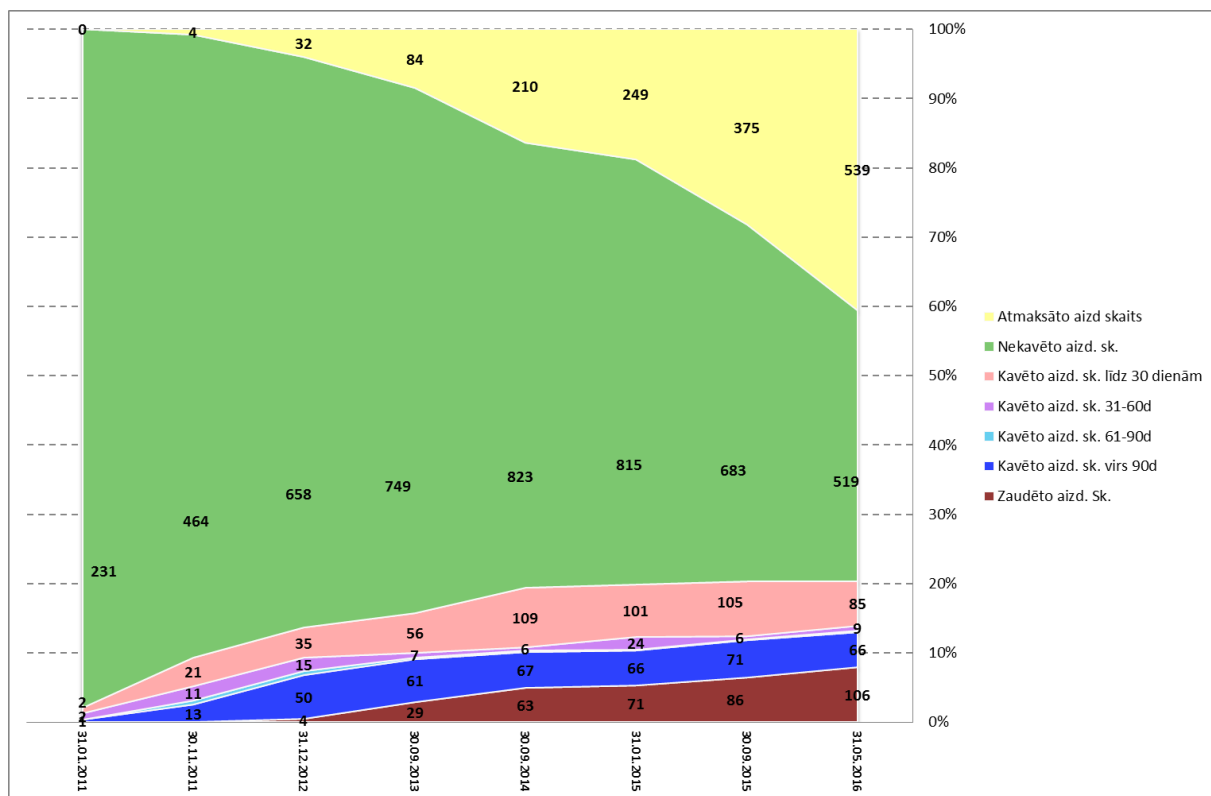
¹⁰⁴ 2.2.1.4.1. apakšaktivitāte „Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai” otrās projektu iesniegumu atlasē kartā

revīzijas laikā izteiktajiem konstatējumiem/ieteikumiem (skatīt arī gada ziņojumu par 2013. gadu)¹⁰⁵ – programmā vairs nebija pieejami granti saimnieciskās darbības nodrošināšanai, savukārt granti aizdevumu dzēšanai tika pārvērsti par procentu likmju subsīdijām. Papildus lēmumiem par finanšu korekciju, ar kuriem par neattiecināmiem atzīti izdevumi 5,2 milj. *euro* apmērā tika pieņemti arī seši neatbilstību lēmumi par 0,04 milj. *euro*, kas saistīti ar ieviešanas nosacījumu pārkāpumiem (skatīt arī 2.8.12. sadaļu “Atmaksāts vai atkārtoti izmantots atbalsts”)¹⁰⁶.

415. Saskaņā ar Padomes 2006.gada 11.jūlija Regulas (EK) Nr.1083/2006¹⁰⁷ 78.panta 7.punktu un EK 2011.gada 21.februārī izdoto norādījumu par finanšu instrumentu ieviešanu¹⁰⁸ procentu ieņēmumi no finansējumu noguldījumiem ir jāizmanto tiem pašiem atbalsta mērķiem. Starta programmā no procentu ieņēmumiem tālākai izmantošanai bija pieejami 1,3 milj. *euro* (ESF finansējums 1,1 milj. *euro*), kas tika izsniegti aizdevumos gala saņēmējiem. Altum vadības izmaksām no procentu ieņēmumiem tika novirzīti 39,6 tūkst. *eur*.

416. No kopējā izsniegto aizdevumu skaita (1 328) uz 2016.gada 1.jūniju atmaksāti 40,5% aizdevumu. 24% no vēl atmaksājamajiem aizdevumiem, tiek kavēti atmaksas termiņi. Papildinošu informāciju skatīt ilustrācijā zemāk.

Ilustrācija 31 Starta programmas kredītportfeļa kvalitāte uz 31.05.2016.

417. Altum saņemtās atmaksas no aizdevumiem arī ir jāizmanto komersantu atbalstam. Starta programmas atmaksu finansējums 2,0 milj. *euro* apmērā (publiskā finansējuma daļa) tika novirzīts biznesa inkubatoru aktivitātei (ERAF)¹⁰⁹. Savukārt pārējo atmaksāto publisko

¹⁰⁵ <http://www.esfondi.lv/gadskartejie-es-fondu-ieviesanas-zinojumi>

¹⁰⁶ Ņemot vērā visus finansējuma avotus (ESF, valsts budžeta un privātais līdzfinansējums), ieviešot EK audita ieteikumu, kopējā neatbilstību summa sasniedza 7 milj. *euro* (5 neatbilstību lēmumi par kopējo summu (pēc ECB) 6,9 milj. *euro* un 6 neatbilstību lēmumi par summu 0,05 milj. *euro*).

¹⁰⁷ Padomes 2006.gada 11.jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999

¹⁰⁸ „Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006” 5.1.2.punkts

¹⁰⁹ 2.3.2.1. aktivitāte „Biznesa inkubatori”

finansējumu (5,0 milj. *euro*) paredzēts izmantot 2014. – 2020.gada plānošanas perioda finanšu instrumentu finansēšanai.

418. EM kā atbildīgā iestāde Starta programmu vērtē kā veiksmīgu. EM izstrādātajā tirgus nepilnību izvērtējumā finanšu pieejamības jomā¹¹⁰ ir norādīts, ka Latvijā joprojām ir tirgus nepilnības aizdevumu saimnieciskās darbības uzsākšanai, t.i. starta aizdevumu jomā. Komercbankas atsakās kreditēt saimnieciskās darbības uzsācējus, jo tie ir augsta darījuma riska aizdevumi galvenokārt nepietiekamas kredītvēstures dēļ. Kā negatīvs faktors ir minēts arī augstās administratīvās izmaksas pret aizdevuma vienību.
419. No 2016.gada 1.augusta līdz 7.decembrim VI veica EM kā AI un LIAA kā SI 2007. – 2013.gada plānošanas periodā deleģēto funkciju uzraudzības pārbaudi, kuras ietvaros tika pārbaudīts finansēšanas vadības instrumentu aktivitāšu uzraudzības un slēgšanas process, t.sk. pārbaudot vadības izmaksu atbilstošu izlietojumu un to procentuālā apmēra ievērošanu. Pārbaudu rezultāti un pierādījumi liecina, ka LIAA veikusi visu iesniegto pārskatu pārbaudes, aizpildot atbilstošas pārbaudes lapas, kā arī veikusi pārbaudes projekta īstenošanas vietā, t.sk., veicot atbalsta saņēmēju pārbaudi atbilstoši aktivitātes noteikumu un valsts atbalsta prasībām, tās atbilstoši dokumentējot. Papildus pārbaudes ietvaros VI ir veikusi izdevumu attiecināmības pārbaudi, izlases kārtā pārbaudot vadības izmaksu izdevumu pozīcijas 12. maksājuma pieprasījuma ietvaros, kur pārbaudes rezultātā trūkumi netika konstatēti. Veicot pārbaudes, tika ņemti vērā RI veikto auditu rezultāti. RI audita Nr.SIST-FEI-16\4 starpziņojuma projektā par Finanšu inženierijas instrumentu slēgšanas auditu trūkumi attiecībā uz atbalsta izsniegšanu un valsts atbalsta nosacījumu ievērošanu 1.3.1.2.aktivitātes ietvaros netika konstatēti, tādēļ VI neveica papildus pārbaudes. Pārbaudes rezultātā vadošā iestāde guva pārliecību, ka kopumā LIAA kā SI 2007. – 2013.gada plānošanas periodā saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr.1083/2006 59.panta otro punktu un 60.pantu deleģētās funkcijas pilda atbilstošā kvalitātē. Lai gan ir atsevišķi trūkumi, tomēr tiem nav būtiskas ietekmes uz deleģēto funkciju izpildes kvalitāti.
420. **Kā labās prakses piemērus** Starta programmā var minēt vairākus projektus, kuru rezultātā izveidotie uzņēmumi iemantojuši atpazīstamību. SIA “Sajūtu mednieces” jeb *Cherry picking* gaismas virtenes ir Latvijā iemīlots un atpazīstams zīmols, pirmais uzņēmums Latvijā, kurš sāka krāsaino bumbu virtenu izgatavošanu. Starta programmas atbalsts – 24,3 tūkst. *euro*.

Attēls 3 SIA “Sajūtu mednieces” gaismas virtenes, avots: <http://www.cherrypicking.lv/lat/>.

421. SIA Woki Toki, kas ir atpazīstams austrumu virtuves bistro tīkls, arī ir realizējis savas

¹¹⁰ Izskatīts 2015.gada 30.aprīļa 2014.–2020.gada plānošanas perioda Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda Uzraudzības komitejas sēdē; protokola Nr.P-2015/UK/1 6.punkts

ieceres ar Starta programmas atbalstu (27,7 tūkst. *euro*) <http://www.wokitoki.lv/>.

422. SIA “BRO creation”, kas tapis ar 17,1 tūkst. *euro* atbalstu no Starta programmas, ir ģimenes bizness, kas izgatavo augstas kvalitātes bungu komplektus, kas jau ir atpazīstami un novērtēti arī ārzemēs.

Attēls 4 SIA “BRO creation” izgatavotie bungu komplekti, avots: <http://www.brocreationdrums.com/home>

423. Papildu informācija ir pieejama arī ES fondu tīmekļa vietnē¹¹¹ un Altum mājaslapā¹¹².

424. ESF atbalsts **veselības aprūpes pilnveidei** bija pieejams VM īstenotajā projektā “Veselības aprūpes un veselības veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla tālākizglītības nozares ilgtspējīgai attīstībai”, kurā iznākuma rādītāja „ESF atbalstīto veselības aprūpes un veselības veicināšanas profesionāļu skaits” pārsniegums ir saistīts gan ar virssaisībām, gan ar vidējo izmaksu samazināšanos uz vienu apmācāmo, kas deva iespēju, pagarinot projekta termiņu, atbalstīt lielāku skaitu jomas profesionāļu. Atbilstoši (sekmīgi nokārtota resertifikācija) apmācītā veselības aprūpes personāla īpatsvars, rezultātu aprēķināšanas metodikas izmaiņu dēļ, nerasniedza DP plānoto. Tomēr vienlaikus jāatzīmē ESF atbalsta nozīme rādītāja snieguma uzlabošanā, ņemot vērā, ka kopš 2009.gada rādītāja vērtība pieaugusi par 25,79%, kas bez ESF atbalsta šai jomai nebūtu bijis iespējams.

3.4. Prioritātes „Sociālās iekļaušanas veicināšana” ieviešana

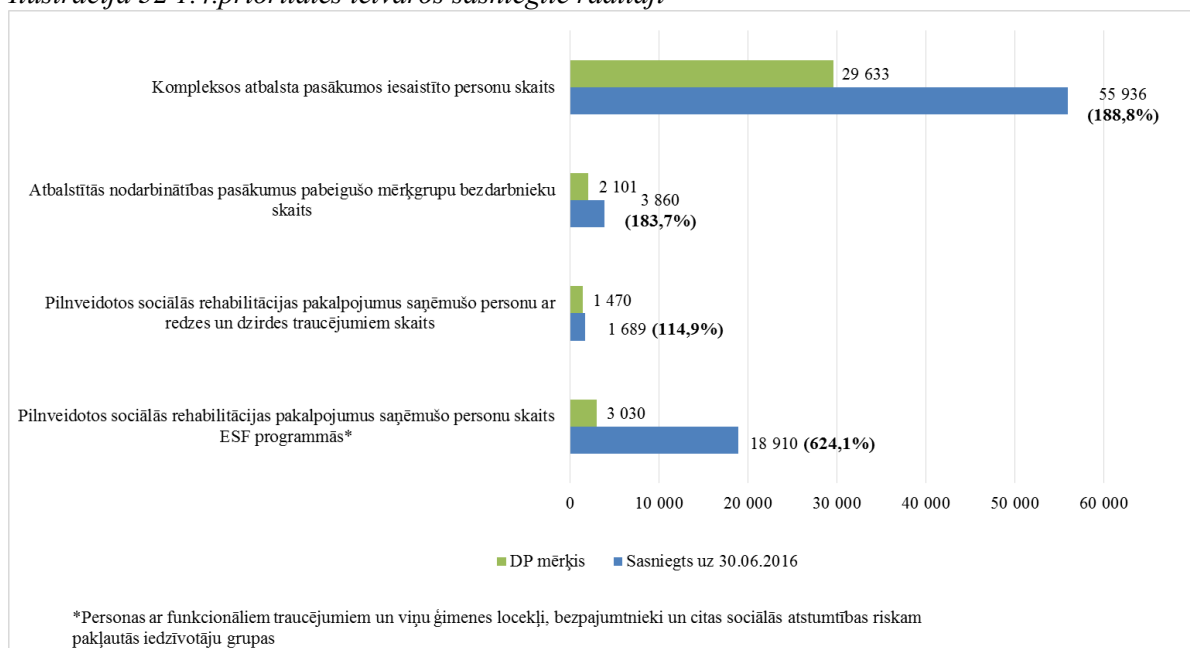
425. Prioritātē, kura vērsta uz nabadzības un sociālās atstumtības risku mazināšanu, atbalstot sociālās iekļaušanas pasākumus un iekļaujoša darba tirgus attīstību 5 apakšaktivitātēs tika veiksmīgi īstenoti 105 projekti jeb 10,6% no 1DP kopējā projektu skaita, viena projekta vidējās izmaksas nedaudz pārsniedz 0,5 milj. *euro*.

426. Prioritātes finanšu sniegums vērtējams pozitīvi, ņemot vērā, ka ES fondu finansējums izmantots pilnā apmērā (atspoguļots ilustrācijā Nr.4 – ziņojuma [2.1.2.sadaļā](#)). DP noteikto rādītāju vērtības ir sasniegtas un atsevišķos gadījumos pat pārsniegtas – ņemot vērā pieejamās valsts budžeta virssaisības, kā arī gadījumos, kad mērķus izdevies sasniegt ar zemākām izmaksām nekā bijis sākotnēji plānots.

¹¹¹ Finanšu instrumentu ieviešanas statuss, ES fondu mājaslapa <http://www.esfondi.lv/page.php?id=1064>

¹¹² ALTUM mājaslapa, http://www.hipo.lv/lv/attistibas_programmas/starta_programma, <http://atbalstaprogrammas.lv/starta.php>

Ilustrācija 32 1.4.prioritātes ietvaros sasniegtie rādītāji

427. Detalizēta informācija un skaidrojumi par sasniegtiem rādītājiem ir pieejama ziņojuma 3.pielikumā, bet ziņojumā tiek izceltas būtiskākās atšķirības pret DP plānoto (+/- 25%).

428. Līdzīgi kā citās prioritātēs, rādītāju būtiska pārsnieguma iemesls ir valsts budžeta virrīcības, kuras bija pieejamas divās no prioritātes 5 apakšaktivitātēm (skatīt ilustrāciju augstāk). Kopumā prioritātes ieviešana vērtējama kā sekmīga, ko apliecina rādītāju sniegums (visās apakšaktivitātēs rādītāju vērtības ir pārsniegtas), projektu savlaicīga ieviešana, inovatīvi risinājumi sociālo pakalpojumu piedāvājumā, atbalsta pasākumu turpināšana/ iniciatīvu ilgspēja arī pēc projektu beigām.

429. 2,7 milj. euro valsts budžeta virrīcības ir galvenais rādītāju vērtības pārsnieguma iemesls gan atbalsta pasākumos integrēšanai darba tirgū, gan atbalstītās nodarbinātības pasākumos mērķgrupu bezdarbniekiem. ESF atbalsts attiecīgi veicinājis konkurētspēju un iekārtošanos pastāvīgā darbā, pilnveidojot darba prasmes un iemaņas, organizējot aktīvos nodarbinātības pasākumus noteiktām personu grupām. Sešu mēnešu laikā pēc atbalsta saņemšanas ekonomiski aktīvas kļuvas 38% personas, kas par 9% pārsniedz DP plānoto. Atsevišķos gadījumos rādītāju pārsnieguma iemesls bijis saistīts arī ar zemākām izmaksām nekā bijis sākotnēji plānots.

430. Vienlaikus jāatzīmē, ka 1DP noteiktās rādītāja vērtības būtiskais pārsniegums attiecībā uz pilnveidoto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņēmušo personu skaitu bijis saistīts ar to, ka, plānojot rādītājus plānošanas dokumentos, tika neprecīzi noteikts mērķa grupu dalībnieku skaits un dalījums par mērķa grupas veidiem, kuriem nepieciešams piedāvātais sociālais pakalpojums. Savkārt atklātās projektu iesniegumu atlases ietvaros faktiski apstiprinātajos projektos rādītāju plāns tika noteikts būtiski lielāks, kas attiecīgi rezultējās arī DPP noteiktās vērtības pārsniegumā.

431. Līdz ar daudzskaitlīgo atbalstu saņēmušo skaitu jāatzīmē arī, ka ESF atbalsts sociālo pakalpojumu attīstības projektiem, devis attīstības iespējas vairāk nekā 130 sociālo pakalpojumu sniedzējiem un vairāk kā 90% finansējuma saņēmēju ir apliecinājuši pakalpojumu sniegšanas turpināšanu gadu vai ilgāk pēc projekta beigām. Vienlaikus jāsecina, ka lai gan ir būtiski pieaudzis reģistrēto sociālo pakalpojumu sniedzēju skaits, gandrīz 30% no reģistrētajiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem vēl arvien ir ilgstošās aprūpes institūcijas, kas ir nākotnē risināms jautājums, izmantojot gan iepriekš uzkrāto

pieredzi, gan ESF finansējuma sniegtās iespējas 2014. – 2020.gada plānošanas periodā.

432. Kā **labās prakses piemērs** attiecībā uz atbalstītās nodarbinātības pasākumiem minams NVA projekts¹¹³, kura īstenošanu raksturo viens no labākajiem darbā iekārtošanās rādītājiem – vidēji 83% no reģistrētajiem bezdarbniekiem paliek nodarbināti 6 mēnešu laikā pēc dalības pasākumos pabeigšanas. Sasniegumi ir skaidrojami ar to, ka, aktivitātes ietvaros atbalstāmajām personām (nelabvēlīgā situācijā esošiem bezdarbniekiem un bezdarbniekiem ar invaliditāti) savas darba prasmes un iemaņas pilnveidojot pie darba devēja, veidojas lielāka motivācija (gan no darba devēja, gan darba ņēmēja puses) iekārtoties pastāvīgā darbā.
433. Attiecībā uz sociālās rehabilitācijas pilnveidi kā labās prakses piemērs minams LM projekts¹¹⁴ „Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu attīstība personām ar redzes traucējumiem Latvijā”, kura īstenošanas laikā tika izveidots jauns pakalpojums – suņu-pavadoņu apmācība un suņu-pavadoņu nodrošināšana cilvēkiem ar redzes traucējumiem. Projekta kopējās izmaksas ir 3,1 milj. *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 2,6 milj. *euro*. Tā kā šāds pakalpojums pirms tam nebija pieejams, projekts tika īstenots kā pilotprojekts un, ņemot vērā pozitīvos rezultātus, pakalpojuma pēctecība ir nodrošināta arī turpmāk, iekļaujot 3 suņu-pavadoņu uzturēšanu no valsts budžeta. Sasniegumi ir skaidrojami ar pakalpojuma novitāti un nepieciešamību.

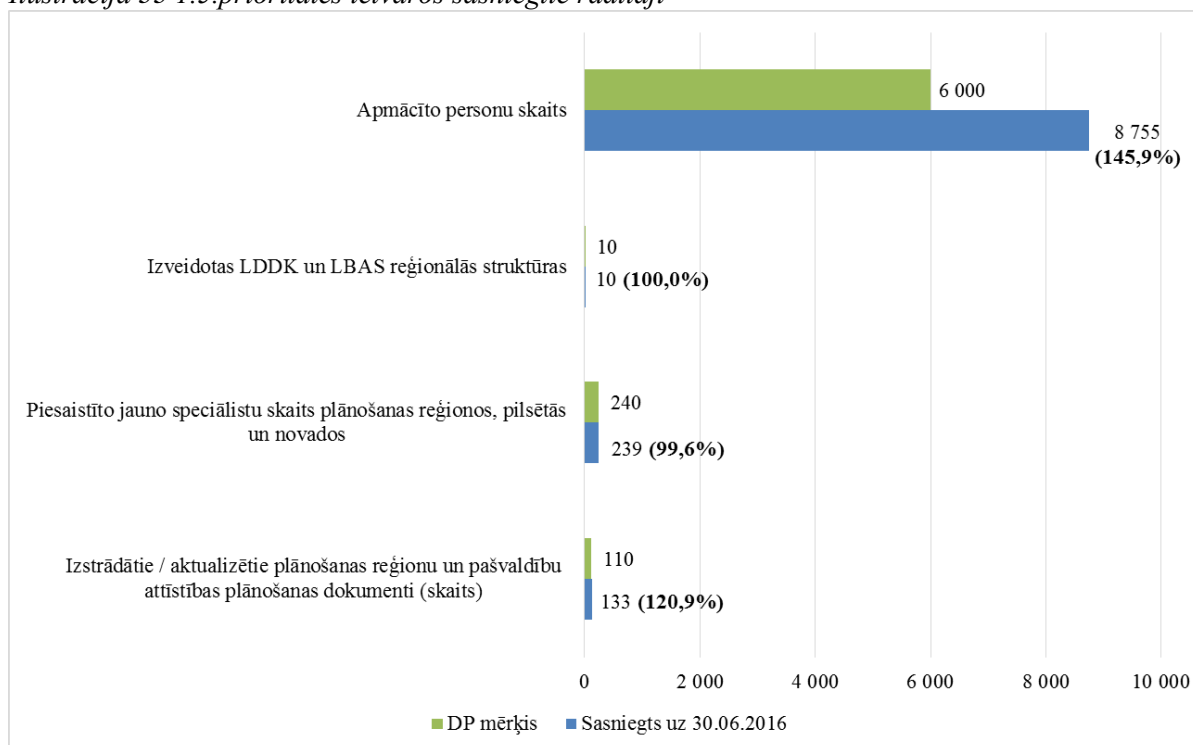
3.5. Prioritātes „Administratīvās kapacitātes stiprināšana” ieviešana

434. Prioritātē, kura vērsta uz valsts, reģionālā un vietējā līmeņa pārvaldes institūciju kapacitātes stiprināšanu, paaugstinot to efektivitāti un veicinot valsts, reģionālā un vietējā līmeņa pārvaldes institūciju, sociālo partneru un NVO savstarpējo sadarbību labākas, uz sabiedrības vajadzībām vērstas politikas ieviešanā, kā arī efektīvas publiskās pārvaldes veidošanā 11 aktivitātēs tika veiksmīgi īstenoti 478 projekti jeb 48,2% no DP kopējā projektu skaita, kas DP ietvaros ir vislielākais projektu īpatsvars. Viena projekta vidējās izmaksas, kas nedaudz pārsniedz 48 tūkst. *euro*, attiecīgi ir vismazākās – salīdzinot ar citām prioritātēm.
435. Prioritātes finanšu sniegums vērtējams pozitīvi ņemot vērā, ka DP noteikto rādītāju vērtības ir sasniegtas un atsevišķos gadījumos pat pārsniegtas, vienlaikus jāatzīmē, ka ES fondu finansējums nav izmantots pilnā apmērā (atspoguļots ilustrācijā Nr.4 – ziņojuma [2.1.2.sadalā](#)), kas neietekmē noslēguma maksājumu, ņemot vērā 10% elastības principu, kompensējot trūkstošo finansējumu starp prioritātēm. Vienlaikus jāatzīmē, ka prioritātei nav piešķirtas valsts budžeta virsraistības.

¹¹³ NVA projekts Nr. 1DP/1.4.1.1.2/08/IPIA/NVA/001

¹¹⁴ LM projekts, kura kopējās izmaksas ir 3,1 milj. *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 2,6 milj. *euro*

Ilustrācija 33 1.5.prioritātes ietvaros sasniegtie rādītāji

436. DP noteikto rādītāju vērtības ir sasniegtas, atsevišķos gadījumos – ar zemākām izmaksām nekā bijis sākotnēji plānots. Detalizētāku informāciju, t.sk. gadu griezumā, skatīt ziņojuma 3.pielikumā.
437. Kopumā prioritātes sniegums vērtējams pozitīvi, neskatoties uz augstāk minēto attiecībā uz ESF finansējuma atlikumu. Prioritātes ieviešana bijusi saistīta ar nepieciešamību reaģēt uz publiskajai pārvaldei izvirzītajiem uzdevumiem, atsevišķos gadījumos pārplānojot sākotnēji plānotās atbalstāmās darbības, kas attiecīgi ietekmējis atsevišķu aktivitāšu un projektu ieviešanas termiņus un pieejamo ES fondu resursu apjomu. Kopējā attiecināmā publiskā finansējuma savlaicīgas pārdales rezultātā starp 1.5.prioritātes aktivitātēm VKanc projektā „Atbalsts strukturālo reformu īstenošanai un analītisko spēju stiprināšanai valsts pārvaldē”, Valsts kontrole kā sadarbības partneris ir stiprinājis kapacitāti lietderības revīziju veikšanas jomā, veicot darbinieku apmācības pasākumus, lietderības revīziju metodoloģijas pilnveidi, kā arī veicot neatkarīgu un profesionālu pētījumu par Valsts kontroles darbības atbilstību¹¹⁵.
438. Savukārt aktivitāšu pabeigšanai noteikto termiņu ierobežojumu dēļ vairākās aktivitātēs, noslēdzot projektus, veidojušies finansējuma atlikumi, kas ņemot vērā VI 2014.gadā noteiktos ierobežojumus¹¹⁶, citām ESF aktivitātēm pārdaļīti netika.
439. 1.5.prioritātes mērķu sasniegšanā nozīmīga loma ir bijusi cilvēkresursu kapacitātes stiprināšanas projektiem, t.sk. sociālo partneru un NVO kapacitāti veicinošajām iniciatīvām, kā arī plānošanas reģionu un pašvaldību kapacitāti veicinošam atbalstam.
440. Administratīvo šķēršļu samazināšanas un publisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanas jomā jāatzīmē klientu apkalpošanas centru tīkla pilotprojektu īstenošana (Daugavpilī, Valmierā, Aucē un Rojā, kā arī Rīgā), kuru laikā tika aprobēta vienas pieturas aģentūras principa ieviešana praksē, lai plašākā mērogā ieviestu uz klientu orientētu pakalpojumu

¹¹⁵ līdz ar grozījumiem MK 24.11.2009. noteikumos Nr.1358 DPP tika veikti atbilstoši precizējumi, veicot finansējuma pārdaļi 418 018 euro apmērā no VARAM pārziņā esošās 1.5.3.1.aktivitātes "Speciālistu piesaiste plānošanas reģioniem, pilsētām un novadiem" un 1.5.3.2.aktivitātes "Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana" finansējuma atlikumiem.

¹¹⁶ MK 2014. gada 11. marta sēdes protokollēmuma Nr.16 38.§ 3. punkts.

klāstu 122 centros visā Latvijā.

441. Ņemot vērā finansējuma saņēmēju plašo spektru – no valsts pārvaldes iestādēm, un pašvaldībām līdz NVO kā **labās prakses piemēri** minami projekti dažādu ESF līdzfinansēto aktivitāšu ietvaros, par kuriem informācija pieejama dažādās tīmekļa vietnēs, tostarp SIF kā sadarbības iestādes mājaslapā¹¹⁷.
442. Prioritātes snieguma analīze iekļauta 2015.gadā SIA SAFEGE Baltija izvērtējuma gala ziņojumā¹¹⁸, kur secināts, ka sākotnēji izvirzīto mērķu un plānoto rezultātu un rādītāju sasniegšanas pakāpe (rezultatīvitate) kopumā vērtējama kā augsta. Savukārt aktivitāšu mērķu sasniegšanas līmenis vērtēts kā apmierinošs, kā faktoros, kuri būtiski sekmējuši mērķu un rezultātu sasniegšanu, norādot ekonomiskās krīzes ietekmi (radīja pieprasījumu no valsts pārvaldes un pašvaldību puses pēc aktivitāšu ietvaros sniegtajām apmācībām), aktivitāšu mērķa grupas un partneru ieinteresētību projektu rezultātos un līdzdalību to īstenošanā, iestāžu vadības atbalsts, personāla motivācija un profesionalitāte, pieredze projektu īstenošanā un sadarbība starp partneriem. Vienlaikus izvērtējumā sniegta virkne ieteikumu, piem., nodrošināt sistemātisku pieeju valsts pārvaldes darbinieku apmācību plānošanā, organizēšanā un izvērtēšanā, kā arī risināt ar darbinieku mainību saistītās problēmas, tostarp iesaistoties pieredzes apmaiņas projektos, un izmantot sadarbību ar citu valstu līdzīgas kompetences iestādēm, lai veiktu sava darba efektivitātes novērtējumu.

3.6. Informācija par šķērsfinansējumu

443. Lai nodrošinātu efektīvu prioritātes ieviešanu, ESF projektu iesniedzējiem tiek dota iespēja īstenot projektus un projektu aktivitātes, kas atbilst Regulas Nr.1083/2006 34(2) pantam un tālāk minētajiem ierobežojumiem.
444. DP šķērsfinansējuma likmes ir noteiktas gan pasākumu, gan aktivitāšu līmenī. 1.3.prioritātē “Nodarbinātība un veselība darbā” 2,8 – 10% no apakšaktivitātēm plānotā ESF finansējuma deva iespēju:
- pamatlīdzekļu iegādei konsultatīvajiem centriem;
 - informācijas sistēmu izveidei un informācijas tehnoloģiju iegādei;
 - elektronizētas darba vides risku novērtēšanas sistēmas un datubāzes par darba koplīgumiem un ģenerālvienošanas atsevišķās nozarēs izstrādei, ieviešanai un darbības nodrošināšanai;
 - pasākumu un kampaņu organizēšanai par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem sabiedrības informēšanai un izglītošanas.
445. 1.4. prioritātē „Sociālās iekļaušanas veicināšana” 1% – 5% no apakšaktivitātēm plānotā ESF finansējuma deva iespēju:
- darba vietu pielāgošanai bezdarbniekiem ar invaliditāti un atbilstoši MK noteikumiem – bezdarbnieku uzskaites un reģistrēto vakanču informācijas sistēmas pielāgošanai, lai nodrošinātu to jauniešu uzskaiti, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu;
 - pamatlīdzekļu iegādei, kā arī renovācijai un vides pielāgošanai, lai izstrādātu un īstenotu sociālās rehabilitācijas, motivācijas un alternatīvās sociālās aprūpes programmas.
446. 1.5. prioritātē „Administratīvās kapacitātes stiprināšana” 1% – 3,7% no apakšaktivitātēm plānotā ESF finansējuma deva iespēju labāka regulējuma IT instrumentu ieviešanai un

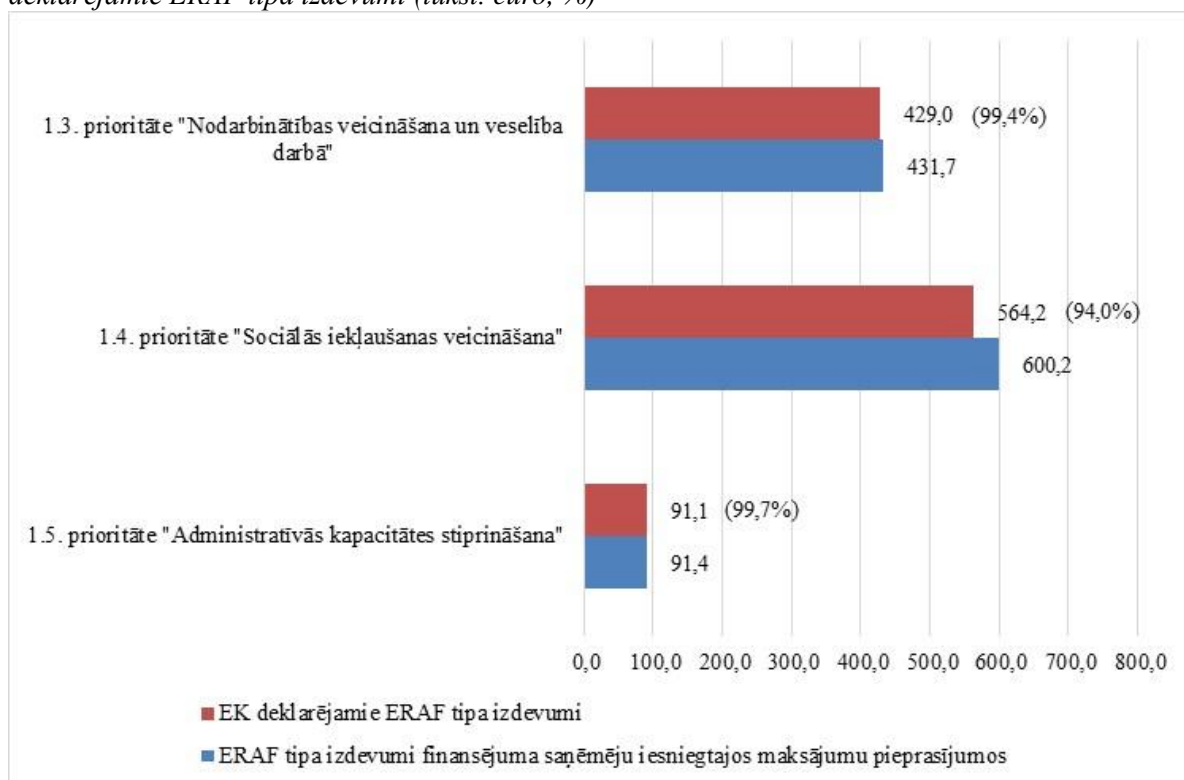
¹¹⁷ Skatīt : http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9013&Itemid=123&lang=lv

¹¹⁸ gala ziņojumā par “Darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” un tās papildinājuma ietvaros īstenoto pasākumu 1.5.1. „Labāka regulējuma politika” un 1.5.2. „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana” ieviešanas ietekmes izvērtējums 2007.-2013. gada plānošanas periodā” http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/gala-zin_pec-saskanosanas-sanaksmes_081015.pdf

cilvēkresursu vadības IT sistēmu attīstībai.

447. 2015.gadā netika veiktas izmaiņas DP noteiktajās šķērsfinansējuma likmēs. Pārskatu par izlietojumu skatīt ilustrācijā zemāk.

Ilustrācija 34 ERAF tipa izdevumi finansējuma saņēmēja iesniegtajos maksājumu pieprasījumos un EK deklarējamie ERAF tipa izdevumi (tūkst. euro, %)

448. Kopumā secināms, ka aktivitāšu ieviešanai noslēdzoties, šķērsfinansējums izmantots un tas būtiski papildinājis ESF finansējuma dotās iespējas atsevišķu uz nodarbinātību, sociālās iekļaušanas un administratīvās kapacitātes veicināšanu vērstu atbalsta darbību mērķu sasniegšanu. Neizmantotais šķērsfinansējums skaidrojams ar finansējuma atlikumiem – galvenokārt noslēdzot 1.4.prioritātes projektus.

4. SASKAŅOTĪBA UN KONCENTRĒŠANA

449. Lai tuvinātos „ES 2020” noteiktajiem mērķiem, veicinātu **nodarbinātību** un izaugsmi, ES Padome ik gadu Eiropas Semestra ietvaros, balstoties uz nacionālajām reformu programmām, izstrādā valstu specifiskās rekomendācijas, kurām ir būtiska loma nodarbinātības politikas izstrādē un ieviešanā, jo to ietvaros tiek vērsta uzmanība uz būtiskākajiem izaicinājumiem.

450. Līdz ar to līdz 2020.gadam nodarbinātības politikas izstrādi un īstenošanu ietekmēs ES Padomes specifiskās rekomendācijas Latvijai, kas laika posmā no 2013.gada līdz 2015.gadam ir vērstas uz ilgstošo un jauniešu bezdarba mazināšanu, uzlabojot aktīvā darba tirgus politikas (ADTP) efektivitāti, izveidojot visaptverošu profesionālo orientāciju un uzlabojot mācekļība pieejamību un kvalitāti. Lai nodrošinātu konsekventu un saskaņotu pieeju nodarbinātības politikā dalībvalstu vidū, 2012.gada aprīlī EK nāca klajā ar Nodarbinātības pakotni (*Employment package*), kuras primārais mērķis ir darbavietu izveides sekmēšana. Būtiskākie priekšlikumi šī mērķa sasniegšanai ir:

- darbaspēka pieprasījuma veicināšana, nodrošinot darba algas subsīdijas jaunu darbinieku algošanai,

- darbaspēka nodokļu samazināšana, veicinot uzņēmējdarbību un pašnodarbinātību, t.sk. sociālo uzņēmējdarbību,

- neoficiāla darba pāreja oficiālā nodarbinātībā, vienlaikus nodrošinot, ka darba samaksa ir atbilstoša produktivitātei.

451. ADTP pasākumu mērķis ir uzlabot situāciju darba tirgū un sniegt atbalstu tiem cilvēkiem, kas dažādu iemeslu dēļ ir pazaudējuši darbu un mēģina atgriezties darba tirgū. ESF atbalstīti ADTP pasākumi ir paredzēti un pielāgoti vairāku bezdarbnieku mērķa grupu integrēšanai darba tirgū. Arī 2014. – 2020. gada periodā tiek īstenoti pasākumi, kas veicina jauniešu integrāciju darba tirgū, papildus atbalstīta personu ar invaliditāti ilgspējīga nodarbinātība (subsīdētā nodarbinātība jeb pasākumi noteiktām personu grupām), sniegts atbalsts ilgstošiem bezdarbniekiem (algotie pagaidu sabiedriskie darbi, apmācību pasākumi), līdz ar to ESF atbalstītās darbības atbilst „ES 2020” stratēģijā noteiktajiem mērķiem – respektīvi, veicina augsta nodarbinātības līmeņa sasniegšanu, nodrošinot ieguldījumus cilvēkresursos un paaugstinot viņu konkurētspēju un nodarbinātības iespējas darba tirgū.

452. ES Padome 2010.gada 21.oktobrī pieņēma lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņem¹¹⁹ 2010. – 2014.gadam, ko dalībvalstis ņem vērā savā nodarbinātības politikā. Nodarbinātības pamatnostādnes izvirza šādas prioritātes: dalības darba tirgū palielināšana un strukturālā bezdarba mazināšana, kvalificēta darbaspēka izveide, reaģējot uz darba tirgus vajadzībām, un darba kvalitātes un mūžizglītības veicināšana, izglītības un apmācības sistēmu snieguma uzlabošana visos līmeņos un līdzdalības palielināšana terciārajā izglītībā, sociālās iekļaušanas veicināšana un nabadzības apkarošana.

453. Latvijas NRP ir izvirzīts mērķis līdz 2020.gadam sasniegt 73% nodarbinātības līmeni (20-64 gadu vecuma grupā). Latvijas nodarbinātības politikas galvenie elementi ir:

- darbaspēka pieprasījuma puses veicināšana – ekonomisko aktivitāšu un uzņēmējdarbības stimulēšana, t.sk. darbaspēka nodokļu samazināšana, cīņa ar nedeklarēto nodarbinātību, valsts sniegtie netiešie un tiešie atbalsta pasākumi uzņēmējiem, pasākumi administratīvo šķēršļu mazināšanai, mikrouzņēmumu atbalsta pasākumu īstenošana, biznesa inkubatori u.c.;
- darbaspēka piedāvājuma puses stiprināšana – bezdarbnieku un bezdarba riskam pakļauto personu konkurētspējas palielināšana darba tirgū, t.sk. prasmju pilnveidošana atbilstoši darba tirgus vajadzībām (profesionālā tālākizglītība, neformālā izglītība bezdarbniekiem, konsultācijas, profesionālā mobilitāte), mūžizglītības pasākumi, konsultācijas uzņēmējdarbības uzsākšanai u.tml.;
- darbaspēka piedāvājuma un pieprasījuma pielāgošanās procesa veicināšana, tai skaitā izglītības sistēmas pilnveidošana, darba devēju organizāciju iesaiste izglītības kvalitātes pilnveidošanā, darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma atbilstības prognozēšana, darba tirgus dalībnieku, tai skaitā skolēnu un studentu izglītošana darba tirgus un karjeras jautājumos.

454. Gan 2007. – 2013.gada plānošanas periodā, gan 2014. – 2020.gada plānošanas periodā ESF ir būtisks finansējuma avots ADTP pasākumu īstenošanai un valsts atbalsta sniegšanai NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem. 2015.gadā no kopējā finansējuma ADTP pasākumu īstenošanai (26 milj. *euro*) aptuveni 65% tika līdzfinansēti no ESF (17 milj. *euro*).

455. Attiecībā uz **izglītības jomu** IZM kā nozares ministrija akcentē šādus ESF atbalsta

¹¹⁹Padomes 2010. gada 21. oktobra lēmums 2010/707/ES, Padomes 2012. gada 26. aprīļa Lēmums 2012/238/ES.

virzienus – t.sk. saiknē ar augstāk minēto ES Padomes rekomendāciju izpildi.

Vispārējā izglītības jomā

456. Lai identificētu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas (PMP) problēmā iesaistīto pušu viedokli par nepieciešamajiem preventīvajiem, intervences un kompensējošiem pasākumiem un attiecīgi plānotu ESF atbalstu, 2014.–2015.gadā tika veikti vairāki pētījumi: 1) 18-24 gadus vecu jauniešu, kas pēc mācību pārtraukšanas ir atgriezušies izglītības sistēmā, viedoklis par PMP iemesliem un ar atgriešanos izglītībā saistītiem jautājumiem¹²⁰. Pētījums tika veikts ESF līdzfinansētās 1.2.2.3.2.apakšaktivitātes „Atbalsts izglītības pētījumiem” ietvaros; 2) izglītības iestāžu darbinieku aptauja par PMP iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā 13-18 gadi¹²¹; 3) 15-20 gadus vecu jauniešu, kuri priekšlaicīgi pārtraukuši mācības, aptauja par PMP iemesliem un lēmumu pārtraukt mācības ietekmējošiem faktoriem¹²².

457. Pamatojoties uz augstāk minēto, tika izstrādāts konceptuālais ziņojums “Par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai, lai nodrošinātu SAM 8.3.4 “Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus” ieviešanu”, kas būs pamatā ESF ietvaros plānotajam atbalstam 2014.-2020 gada plānošanas periodā (kopējais plānotais finansējums – 39,8 milj. euro, t.sk. ESF finansējums 33,8 milj. euro).

Strukturālo izmaiņu īstenošana profesionālajā izglītībā

458. Lai sakārtotu profesionālās izglītības iestāžu tīklu un izvietojumu reģionos, tika veicināta PIKC statusa iegūšana. Lai nodrošinātu turpmāku profesionālās izglītības sistēmas strukturālo reformu īstenošanu, ES fondu 2014.–2020.gada periodā plānots sniegt kompleksu atbalstu profesionālās izglītības iestādēm gan ERAF, gan ESF pieejamā finansējuma ietvaros saskaņā ar šādiem plānošanas dokumentiem:

- Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādņem 2010.–2015.gadam,
- Izglītības attīstības pamatnostādņem 2014. – 2020.gadam, kas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments un nosaka izglītības attīstības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus nākamajiem septiņiem gadiem,
- Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam Īstenošanas plānā 2015. – 2017.gadam,
- Valsts kultūrpolitikas pamatnostādņēs „Radošā Latvija 2014 – 2020”, kas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments un nosaka kultūras, tai skaitā kultūrizglītības attīstības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus nākamajiem septiņiem gadiem, KM padotībā esošo profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu attīstības koncepcijā noteiktajam.

Profesionālās izglītības satura reformas īstenošana

459. 2010.gadā uzsāktajā ESF projektā “Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” tika: 1) veikta nozaru izpēte, t.sk. nozaru darbaspēka kompetenču un prasmju analīze un prognozes, un izpētes

¹²⁰ *Supporting the engagement and reintegration of 18-24 year old early school-leavers in lifelong learning: evidences for targeted compensatory and preventive strategy in education* (Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas zinātniskais institūts, 2014); <http://www.lu.lv/par/projekti/es/2007-2013/esf/atbalsts-petijumiem/atbalsts-izglitibas-petijumiem/izaicinajumi/2014-2015/publikacijas/2015/>

¹²¹ Pētījums par priekšlaicīgas mācību pamešanas iemesliem un riskiem jauniešiem vecuma grupā no 13 līdz 18 gadiem (Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2014); <http://www.izm.gov.lv/images/statistika/petijumi/41.pdf>

¹²² Pētījums par politikas alternatīvu veidošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanai (SIA „Aptauju Centrs” un SIA „Excolo Latvia”, 2015).

rezultātā sagatavoti 14 nozaru apraksti; 2) strukturētai sadarbībai ar nozares pārstāvjiem, izveidotas nozaru ekspertu padomes; 3) izstrādāti vai pilnveidoti 80 profesiju standarti/profesionālo kvalifikāciju pamatprasības, t.sk., 61 profesijas standarts pamatprofesijām un 19 profesionālo kvalifikāciju pamatprasības saistītajām profesijām un specializācijām. 2014.–2015.gadā tika izstrādātas 56 modulārās profesionālās izglītības programmas, t.sk. 22 sākotnējās profesionālās izglītības programmas un 34 profesionālās tālākizglītības programmas (ir radīta jauna – moduļu pieeja mācību procesam, ieviešot uz prasmēm un rezultātiem balstītas izglītības programmas daļas, kas ļauj profesionālo izglītību elastīgi pielāgot ātrai un fokusētai zināšanu apguvei un kas apmierina aktuālākās darba tirgus prasības), kā arī notika eksaminācijas uzlabošana – ir izstrādāts profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturs un alternatīvas mācību rezultātu novērtēšanas formas 32 profesionālajām kvalifikācijām, t.sk., četrām profesionālajām kvalifikācijām veikta izstrādāto alternatīvo mācību rezultātu novērtēšanas formu praktiskā aprobācija, kā arī izstrādāti vairāki informatīvie un metodiskie materiāli. Profesionālās izglītības satura reforma tiks turpināta 2014. – 2020.gada plānošanas perioda SAM 8.5.2 “Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai” ietvaros, sniedzot atbalstu turpmākai nozaru izpētei un nozares kvalifikāciju struktūras pilnveidei ar kopējo plānoto finansējumu – 12,9 milj. *euro*, t.sk. ESF finansējums 11 milj. *euro*.

Darba vidē balstītu mācību īstenošana

460. Sākot ar 2013.gadu, Latvijā tika īstenots pilotprojekts darba vidē balstītu (DVB) mācību īstenošana. 2013./2014. un 2014./2015. mācību gadā īstenojamā pilotprojektā sadarbībā ar 200 uzņēmumiem (40 profesionālās izglītības programmās DVB mācībās iesaistījās aptuveni 500 audzēkņi no 15-20 profesionālās izglītības iestādēm). Pilotprojekta pieredze dalībai pieteikušās izglītības iestādes kalpoja par izmēģinājuma platformu iespējamo DVB mācību modeļu un pieeju aprobēšanai, ļaujot identificēt Latvijas izglītības sistēmai piemērotākās DVB mācību īstenošanas pieejas un apzināt to vājās un stiprās puses. 2016.gadā noslēdzās intensīvs darbs pie attiecīgo normatīvo aktu izstrādes DVB mācību īstenošanai.
461. 2014. – 2020.gada plānošanas perioda SAM 8.5.1 “Palielināt kvalificētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaitu pēc to dalības darba vidē balstītās mācībās vai mācību praksē uzņēmumā” ietvaros DVB mācībās paredzēts iesaistīt 3 150 audzēkņus un nodrošināt 11 025 audzēkņu dalību darba devēja vadītās praktiskās mācībās un mācību praksēs uzņēmumos (indikatīvi plānotais finansējums – 21,9 milj. *euro*, t.sk. ESF – 18,6 milj. *euro*).

Jauniešu garantijas īstenošana

462. Jauniešu garantijas ietvaros no 2014.gada septembra¹²³ tiek īstenotas sākotnējās profesionālās izglītības programmas – jaunieši gada vai pusotra gada laikā var iegūt otro vai trešo profesionālās kvalifikācijas līmeni kādā no 72 profesijām (papildus jauniešiem pieejama arī karjeras konsultācijas, prakse, apmaksāta kopmītne un stipendija). Plašāku informāciju par Jauniešu garantijas ieviešanu, rādītāju sniegumu un finanšu progresu skatīt VI sagatavotajos gadskārtējos ieviešanas ziņojumos, kas pieejami <http://www.esfondi.lv/gadskartejie-ieviesanas-zinojumi>
463. Atbalstot Jauniešu garantijas īstenošanu 2015.gadā, Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra uzsāka SAM 8.3.3 „Attīstīt NVA neregistrēto NEET¹²⁴ jauniešu prasmes un veicināt to iesaisti izglītībā, NVA īstenotajos pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros un nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā” projekta “PROTI un DARI!”

¹²³ Projekts tika uzsākts 2014.gada jūnijā.

¹²⁴ NEET jaunietis – jaunietis, kas nav iesaistīts, ne nodarbinātībā, ne izglītībā, ne mācībās.

īstenošanu, kura kopējās izmaksas ir 8,9 milj. *euro*, t.sk. ESF līdzfinansējums 7,6 milj. *euro*. Projektā ir uzsākta sadarbības līgumu slēgšana ar pašvaldībām, programmu vadītāju un mentoru mācības, kā arī atbalsta sniegšana mērķa grupas jauniešiem. Kopumā projektā paredzēts iesaistīt vismaz 96 pašvaldības (līdz 2016.gada jūlijam noslēgti 40 sadarbības līgumi) un sniegt atbalstu 5262 mērķa grupas jauniešiem. Kopējais projekta īstenošanai paredzētais finansējums ir 9 milj. *euro*, t.sk. ESF finansējums – 7,65 milj. *euro*.

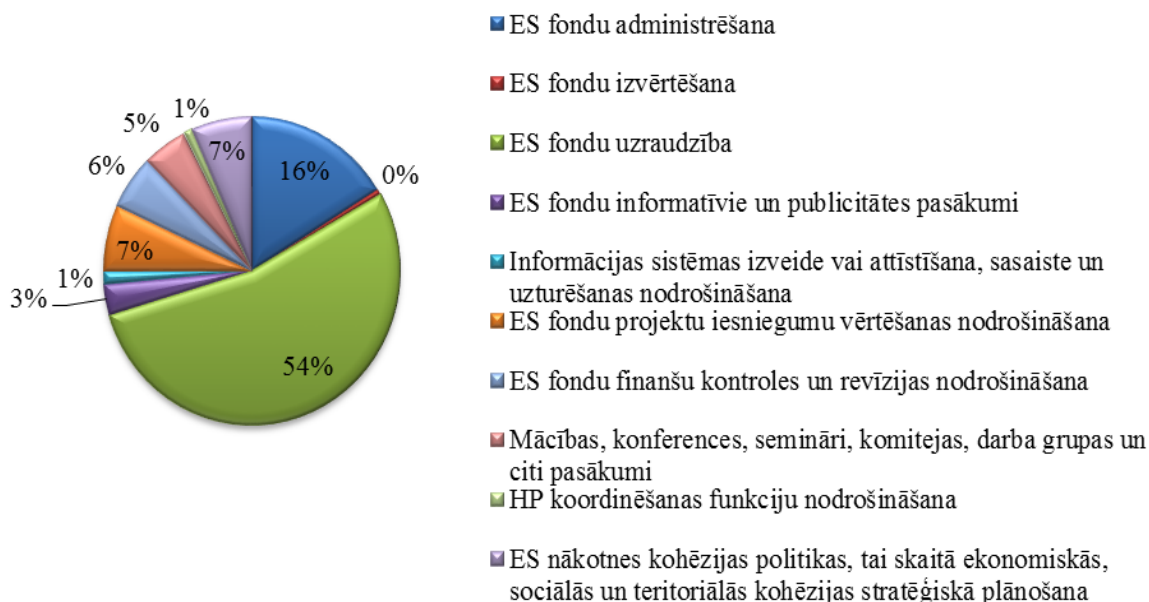
5. TEHNISKĀ PALĪDZĪBA

464. Sadaļā sniegta informācija par 45 TP projektu īstenojošo institūciju kā finansējuma saņēmēju veiktajām darbībām ar TP līdzekļu atbalstu, sasniegto finanšu un fizisko progresu 1.6.prioritātes aktivitātes „Programmas vadības un atbalsta funkciju nodrošināšana” ietvaros ar mērķi nodrošināt programmas vadībā iesaistīto institūciju funkciju efektīvu īstenošanu. Plašākā informācija atbalstāmajām darbībām ar TP finansējumu ir sniegta arī ziņojuma citās sadaļās [2.7.„Uzraudzības un izvērtēšanas pasākumi”](#), [2.8.„Finanšu vadība un kontrole”](#) un [6.„Informācija un publicitāte”](#) (papildu informāciju skatīt ES fondu mājas lapā – <http://www.esfondi.lv/tehniska-palidziba-1>).

465. Ilustrācijas Nr.4 (ziņojuma [2.1.2.sadaļa](#)) dati liecina, ka TP aktivitātē projektos izveidojušos finansējuma atlikumu dēļ netika izmantots viss pieejamais ES fondu finansējums, jo sākotnēji ieplānotie pasākumi netika veikti plānotajā apjomā vai netika veikti vispār pasākumu aktualitātes zaudēšanas dēļ. Kaut arī DP noteikto rādītāju vērtības ir sasniegtas un pat pārsniegtas, jāatzīmē, ka TP finansējums nav izmantots pilnā apmērā, kas neietekmē noslēguma maksājumu, ņemot vērā 10% elastības principu, kompensējot trūkstozo finansējumu starp prioritātēm.

466. TP līdzekļu dalījums pa pozīcijām ir atspoguļots ilustrācijā zemāk.

Ilustrācija 35 Tehniskās palīdzības vidējais finansējuma izlietojums dalījumā pa izmaksu veidiem 2007.–2013.gada plānošanas periodā, %

467. 2015.gadā galvenie TP pasākumi bija saistīti ar efektīvu ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbības nodrošināšanu, kā arī atbalstu 2014. – 2020.gada plānošanas perioda uzsākšanai.

468. 1DP no TP projektu īstenošanas uzsākšanas līdz 2015.gada 31.decembrim neatbilstoši veikto izdevumu kopsumma ir 0,2 milj. *euro* jeb 0,9% no noslēgto līgumu summas, kas

nerada riskus projekta mērķu un rezultātu sasniegšanai. Būtiskākā problēma, kas ietekmēja TP ieviešanu, bija kavējumi iepirkumu veikšanā un finanšu plānošanā, kā arī fakts, ka TP projektos pasākumi netika īstenoti sākotnējā apjomā.

469. Jāatzīmē, ka uz 2015.gada 31.decembri rezultāta rādītājs “ES fondu līdzekļu sekmīgas apguves vērtējums Latvijas iedzīvotāju vidū” ir pārsniegts (sasniegtā vērtība ir 73,3%), balstoties uz Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu aģentūras “Latvijas Fakti” 2015.gada aptaujas „Sabiedriskās domas izvērtējums par iedzīvotāju informētību par Eiropas Savienības fondiem” datiem. Iznākuma rādītājs „Atbalstīto institūciju skaits” ir sasniegts 100% apmērā, bet pēc būtības mērķis tika sasniegts ar ES fondu vadībā iesaistīto institūciju funkciju efektīvu izpildi, mērķtiecīgi novirzot un izlietojot TP līdzekļus (skatīt arī 3.pielikumu).

6. INFORMĀCIJA UN PUBLICITĀTE¹²⁵

470. Plānošanas periodā tika nodrošināta ES fondu Komunikācijas stratēģijas 2007.–2015.gadam īstenošana un uzraudzība atbilstoši EK Regulas Nr.1083/2006 69.pantam un 7.pantam, īstenojot stratēģijā iekļautā informatīvo un publicitātes pasākumu plānu atbilstoši EK Regulas Nr.1083/2006 4. pantam. Kopā informatīvajiem un publicitātes pasākumiem tika izlietoti 4,2 milj.euro jeb 90,3% no sākotnēji plānotā.
471. Informācija par 2007.–2014.gadā 1.posma “Darbības programmu uzsākšana” un 2.posma „Darbības programmu ieviešana” īstenojamiem pasākumiem, kā arī par pastāvīgi līdz DP noslēgumam īstenojamiem pasākumiem ir sniegta iepriekšējos gada ziņojumos. Turpinājumā aprakstīti 2015.gadā īstenotie 3.posma „Darbības programmu noslēgums” pasākumi.
472. 2015.gadā tika īstenots ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014. – 2020.gada plānošanas perioda komunikācijas stratēģijas 2015. – 2023.gadam 1.posma pasākums – informēšana par ES fondu 2007. – 2013.gada plānošanas perioda sasniegumiem un ietekmi, informācijas pēctecības nodrošināšana.

Komunikācijas pasākumu rezultāti

473. Sasniegtie ES fondu komunikācijas pasākumu rezultāti ir pārsnieguši Komunikācijas stratēģijā plānotos iznākuma rādītājus. Apmaksāto preses publikāciju rādītājs nav sasniegts, jo apmaksātās preses publikācijas jau 2014.gadā tika atzītas par nevēlamu komunikācijas risinājumu, jo regulāri apmaksājot publikācijas, tās kļūst par mediju ikdienas praksi, publicējot tikai tādu informāciju par ES fondiem, par kuru tiek maksāts.

Tabula 11 ES fondu komunikācijas stratēģijā 2007. – 2015. gadam noteikto rezultātīvo rādītāju izpilde. Datu avots FM

Nr.	Rādītāja nosaukums	Skaitis 2015.g.	Skaitis kopā 2007.-2015.g.	Stratēģijā plānotais līdz 2015.g.beigām	Izpilde, % no plānotā
1	Informatīvie materiāli (veidu skaits)	25	183	162	113%
2	Informatīvo pasākumu skaits	176	2 059	1 170	176%
3	Informatīvo kampaņu skaits	4	21	16	131%
4	Preses konferenču skaits	6	48	47	102%
5	Izplatīto preses relīžu skaits	528	2 349	1 535	153%
6	Apmaksāto preses publikāciju skaits	0	780	1 049	74%

¹²⁵ Saskaņā ar ES fondu Komunikācijas stratēģijas 2007.–2015.gadam 7.punktu „Informatīvo un publicitātes pasākumu plāns”

7	Pētījumu skaits	5	31	11	282%
8	Radio sižetu/ raidījumu skaits	17	647	326	198%
9	Televīzijas sižetu/ raidījumu/ klipu skaits	25	267	179	149%
10	Aktualizēta mājaslapa vai mājaslapas sadaļa	15	83	20	415%
11	Reprezentatīvie materiāli (veidu skaits)	23	188	114	165%

474. Informatīvo un publicitātes pasākumu īstenošanai ES fondu vadībā un administrēšanā iesaistītās institūcijas un Reģionu struktūrfondu informācijas centri (RSIC) saņēma finansējumu no TP projektu līdzekļiem.

475. Kā galvenie līdzekļi komunikācijas stratēģijas mērķu izpildei uzskaitāmi – sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem/ mediju attiecības, mediju monitorings, informatīvie materiāli, informācijas stendi, plakāti un plāksnes ES fondu projektu īstenošanas vietās, interneta mājaslapas aktualizēšana, t.sk. atbalsta saņēmēju, aktivitāšu un projekta griezumā piešķirtā finansējuma publicēšana, konsultācijas, semināri un citi informatīvie pasākumi potenciālajiem finansējuma saņēmējiem (tostarp reģionos), konferences, ikgadējā konference par ES fondiem, pieredzes apmaiņas un labās prakses publiskošanas pasākumi par lielo projektu īstenošanu, ES fondu atbalstīto projektu sarakstu publicēšana, kā arī ES karoga pastāvīga izkārsana pie ES fondu VI un sociālo mediju aktivitātes.

476. 2015.gada novembrī FM pasūtījumā tirgus un sociālo pētījumu aģentūra „Latvijas Fakti” veica ikgadējo sabiedriskās domas aptauju “Sabiedrības informētība par Eiropas Savienības fondu līdzekļu apguvi Latvijā”, izmantojot tiešās intervēšanas metodi respondentu dzīves vietās. Aptaujā pēc stratificētās nejaušības principa tika iekļauti 1000 Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem. Sabiedriskās domas aptaujas galvenie secinājumi¹²⁶:

- 2010.–2014.gadā veiktajās aptaujās vairāk nekā 90% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atzina, ka ir dzirdējuši par to, ka Latvijai ir pieejami ES fondu līdzekļi. 2015.gada novembrī veiktajā aptaujā šis rādītājs sasniedza jau 92,3%. Visās respondentu sociāli demogrāfiskajās grupās par ES fondu pieejamību ir dzirdējuši vairāk nekā 80% aptaujāto.
- Aptauja jau vairākus gadus norāda uz pozitīvām tendencēm kopējā Latvijas iedzīvotāju noskaņojumā par līdz šim veiktajiem ES fondu ieguldījumiem. 2015.gadā pirmo reizi ES fondu finansējuma ieguldīšanu Latvijā kā sekmīgu vērtēja vairāk nekā 70% jeb jau 73,3% aptaujāto iedzīvotāju. Negatīvu vērtējumu sniegušo respondentu skaits pirmo reizi ir mazāks par 20% (15%).
- Latvijas iedzīvotāju skatījumā ES fondu atbalstītajās jomās vislielākā atdeve ir ceļu un transporta sistēmas sakārtošanā (minēja 48,6% respondentu), lauksaimniecībā (34,2%), kultūrvēsturisko objektu atjaunošanā (31,3%) un vides sakārtošanā (ūdenssaimniecības un atkritumu savākšana) (29,9%). Līdzīgi rezultāti bija vērojami arī iepriekšējos pētījumos.
- Kā prioritārās jomas, kurās turpmāk būtu jāiegulda vairāk līdzekļu, visbiežāk aptaujātie Latvijas iedzīvotāji nosauca veselības un sociālo aprūpi (54,2%), nodarbinātības veicināšanu (41,2%), ceļu un transporta sistēmas sakārtošanu (33,7%), kā arī izglītības attīstību (31,6%).

¹²⁶ 2015.gada novembra Sabiedriskās domas aptauja “Sabiedrības informētība par Eiropas Savienības fondu līdzekļu apguvi Latvijā” ir pieejama - http://www.esfondi.lv/upload/01-strukturfondi/petijumi/sabiedriska_doma_2015.pdf

- Sabiedriskās domas aptaujas rezultāti liecina, ka nozīmīgākais informācijas avots par ES fondu ieguldīšanu Latvijā ir nacionālā televīzija, no kuras informāciju iegūst divas trešdaļas jeb 66% iedzīvotāju. Tai seko radio (31%) un projektu informācijas plāksnes un stendi (30%). 41% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju norāda, ka pieejamā informācija par ES fondiem apmierina viņu vajadzības.
 - Visbiežāk interesenti informāciju meklējuši FM pārvaldītajā mājaslapā www.esfondi.lv. Tāpat aktīvi tiek izmantotas tiešās konsultācijas gan Lauku atbalsta dienestā, gan kādā no ES fondu sadarbības iestādēm.
477. Savukārt 2015.gada jūnijā veiktajā Eirobarometra pētījumā Latvija ierindojas pirmajā vietā starp visām ES dalībvalstīm ES fondu ietekmes vērtējumā, proti, 93% Latvijas iedzīvotāju pozitīvi novērtē ES fondu ieguldījumu valsts attīstībā. Vidējais rādītājs starp visām ES dalībvalstīm ir 75%.
478. 2015.gadā Finanšu ministrijas pasūtījumā “SAFEGE Baltija” veica pētījumu “Eiropas Savienības fondu komunikācijas pasākumu noslēguma (ex-post) izvērtējums saskaņā ar Valsts stratēģisko ietvardokumentu 2007. – 2013.gada plānošanas periodam”¹²⁷, kas balstās uz ES fondu komunikācijas stratēģijā 2007. – 2015.gadam plānoto pasākumu un rezultatīvo rādītāju kvantitatīvu un kvalitatīvu analīzi. Līdztekus tam izvērtējumā analizēta stratēģijā noteikto vispārējo mērķu sasniegšanas gaita un šo procesu ietekmējošie faktori.
479. Izvērtējums tapis, pamatojoties uz jau pieejamiem statistikas datiem un ziņojumiem, kā arī uz virkni jauniegūtiem kvalitatīviem un kvantitatīviem datiem. Piemēram, izvērtējuma vajadzībām veikta ES fondu finansējuma saņēmēju aptauja, kurā piedalījās vairāk nekā 370 respondentu. Tāpat anketēti visu ES fondu komunikācijā iesaistīto institūciju pārstāvji. Individuālās intervijās pētnieki tikās ar piecām iesaistītajām institūcijām un diviem finansējuma saņēmējiem, kā arī pieciem viedokļu līderiem no žurnālistu/mediju ekspertu vidus. Savukārt divās fokusa grupas diskusijās ar ES fondu komunikācijas vadības grupas pārstāvjiem noskaidroti pozitīvie un negatīvie ES fondu komunikāciju ietekmējošie faktori, kā arī kopīgi izstrādātas iespējamās rīcības identificēto trūkumu novēršanai.
480. Balstoties uz visaptverošo informāciju, kas iegūta izvērtējuma gaitā, ziņojumā sniegts pārskats par ES fondu komunikācijai kritiski svarīgiem jautājumiem – plānoto rādītāju izpildi, komunikācijas pasākumu efektivitāti, lietderību, kvalitāti un komunikācijas vadības sistēmas efektivitāti, kā arī veikts salīdzinājums ar vidusposma (2007. – 2010.gads) rezultātiem.
481. Balstoties uz izvērtējuma rezultātiem, sniegti šādi secinājumi:
- Straujā tehnoloģiju attīstība 21. gadsimtā, tostarp sociālo tīklu parādīšanās ievērojami ietekmējusi auditorijas uzvedību un informācijas uztveri, kā rezultātā perioda ietvaros ES fondu komunikācijas pasākumi ir pielāgoti mērķa grupu sasniegšanai.
 - Līdz 2014. gada beigām sasniegti un pārsniegti gandrīz visi ES fondu komunikācijas stratēģijā plānotie iznākuma un rezultatīvie rādītāji.
 - Pozitīvi vērtēts iestāžu ieguldījums, sasniedzot informatīvo kampaņu plānoto rādītāju. Tāpat pozitīvi vērtējams, ka vairākos gados būtiski palielināti ES fondu līdzekļu apguves vērtējuma un to ietekmes uz tautsaimniecību rādītāji.
 - 2012. – 2014. gadā kopā ES fondu iestādes komunikācijai plānojušas 2 126 315 *euro*, bet izlietojušas 909 096 *euro*. Plānotais finansējums 2,3 reizes pārsniedzis iztērēto, kas liecina, ka nav īstenota nozīmīga daļa iestāžu plānoto komunikācijas

¹²⁷ Pētījums pieejams <http://www.esfondi.lv/sabiedribas-informetiba>

pasākumu.

- Gandrīz visi stratēģijā noteiktie rezultatīvie rādītāji sasniegti ar mazāku finansējumu nekā plānots, kas vērtējams pozitīvi. Negatīvi vērtējama ES fondu komunikācijas budžeta plānošana un izpildes uzraudzība, kā arī elastības trūkums finansējuma pārdalē starp institūcijām.
- No iznākuma un rezultatīvo rādītāju sasniegšanas, tam izlietotā finansējuma un aptvertās mērķauditorijas viedokļa veikto ES fondu komunikācijas pasākumu lietderība atzīstama par ļoti augstu.
- Gan iestāžu, gan finansējuma saņēmēju, gan mediju ekspertu vērtējumā informācijas pieejamība par ES fondiem, īpaši par projektu konkursiem un ieviešanas nosacījumiem ir uzlabojusies.
- Iestāžu ieguldījums, veidojot sabiedrības attieksmi pret ES fondu apguvi, atzīstams par lietderīgu, raugoties uz sabiedrībā pieaugošo pozitīvo viedokli par ES fondu apguvi Latvijā.
- ES fondu komunikācijas vadības un koordinācijas sistēma kopumā darbojas atbilstoši normatīvajos aktos institūcijām noteiktajam funkciju un kompetenču dalījumam.
- Izveidotais ES fondu komunikācijas vadības institucionālais ietvars un regulējošā normatīvā bāze ir vērtējama kā pozitīvais faktors efektīvas ES fondu komunikācijas vadības un koordinācijas sistēmas nodrošināšanā.
- Kā ļoti nozīmīgs instruments komunikācijas vadības sistēmā vērtējama izveidotā ES fondu komunikācijas vadības grupa, kurā fondu administrēšanā iesaistīto iestāžu komunikatori tiek vismaz 4 reizes gadā.
- Kopējās ES fondu komunikācijas sistēmas efektīvu izmantošanu apgrūtināja tādi faktori, kā cilvēkresursu mainība un nepietiekamā kapacitāte ES fondu komunikācijas vadībā iesaistītajās institūcijās.

Citu iestāžu organizētie pētījumi

482. 2015.gadā LIAA attiecībā uz visu trīs DP ieviešanu ir veikusi klientu aptauju „LIAA klientu apmierinātība ES fondu administrēšanas jautājumos”. Pētījuma rezultāti tiks izmantoti LIAA darba kvalitātes uzlabošanai. Lai gan LIAA 2014. – 2020.gada plānošanas periodā vairs nebūs sadarbības iestāde, tā īstenos vairākus specifiskus atbalsta mērķus/pasākumus un tādējādi LIAA 2015.gada klientu aptaujas rezultātus izmantos klientu – ES fondu finansējuma gala labuma guvēju – apkalpošanā.

483. Savukārt VARAM 2015.gadā ir veikusi divus sabiedriskās domas izvērtējumus par E-pakalpojumu pielietojumu Latvijā. Jūnijā aptaujā piedalījās 1 000 respondentu, decembrī – 1 004 respondentu. Tāpat pētījumu veikusi arī VRAA. Veikto pētījumu dati apliecina, ka Latvijā strauji attīstās pieprasījums pēc e-pakalpojumiem – 69% no visiem iedzīvotājiem pēdējo 6 mēnešu laikā ir lietojuši elektroniskos pakalpojumus. Tāpat pozitīvas tendences vērojamas sabiedrības saziņā ar valsts un pašvaldību iestādēm – pēdējo 2 gadu laikā valsts un pašvaldību e-pakalpojumu lietošana palielinājusies par 5%, kopumā sasniedzot 41%. Arvien vairāk iedzīvotāju dod priekšroku e-pakalpojumiem, un ir mazinājušās iedzīvotāju bailes kļūdīties, tos izmantojot. Ar e-pakalpojumiem iedzīvotāji ir vairāk apmierināti nekā ar klātienē sniegtajiem pakalpojumiem.

Ikgadējā ES fondu komunikācijas kampaņa

484. 2015.gada oktobrī un novembrī norisinājās ikgadējā ES fondu Komunikācijas kampaņa

par 2014. – 2020. gada plānošanas perioda sākšanos un kopējo ES fondu 2007.– 2013. gada plānošanas perioda ieguldījumu Latvijā. Tās ietvaros tika realizētas šādas aktivitātes un sasniegti rezultāti:

1. Dalība gaismas festivālā “Staro Rīga” – FM pirmo reizi festivāla ietvaros izveidoja gaismas instalāciju ar unikālu papildinātās realitātes tehnoloģiju. Ikviens festivāla apmeklētājs uz FM ēkas sienas varēja ieraudzīt, kas jau ir paveikts un kas vēl tiks izdarīts par ES fondu līdzekļiem. Projekcija piedāvāja iespēju virtuāli ielūkoties mūsu valsts nākotnē un pozitīvajās pārmaiņās, kuras, pateicoties ES fondu finansējumam, piedzīvosim līdz 2020. gadam. 3D video projekcijā bija attēlota Latvijas pilsētvide, kurā redzamās darbības animācijas formā atspoguļoja tuvākajā nākotnē iecerētās investīcijas dažādās nozarēs. Animācijas papildināja skaņas efekti, un tās saskatīt un sadzirdēt varēja caur improvizētu teleskopu, kas sniedza iespēju interesantā veidā iegūt padziļinātu un atraktīvu vizuālo un saturisko informāciju.

2. Festivālam “Staro Rīga” gatavotās instalācijas elementi tika noformēti kā ceļojoša ekspozīcija, kas pirms un pēc festivāla mazākā mērogā bija skatāma arī Latvijas reģionos. Ekspozīcija tika izvietota 7 Latvijas pilsētās.

3. Sociālo mediju fotoprojekts “ES fondi. Toreiz un tagad” – aktivitāte norisinājās FM sociālo tīklu kontos, piedāvājot iedzīvotājiem dalīties ar savas apkārtnes fotogrāfijām, kurās var atpazīt dažādas Latvijas vietas, kas ir attīstījušās, pateicoties ES fondiem. Akcijā tika publicētas vairāk nekā 100 fotogrāfijas no dažādiem projektiem visā Latvijas teritorijā.
4. Fotosērija masu un sociālajos medijos “ES fondi. Toreiz un tagad” – aktivitātes ietvaros tika apkopota virkne spilgtu piemēru, kā ES fondi ļāvuši uzplaukt dažādām Latvijas vietām un objektiem. Fotosērijā iekļautie objekti tika atlasīti pēc iespējas atbilstoši sabiedrības vērtējumam par ES fondu atbalsta jomām ar vislielāko atdevi, kā arī vēlamajām atbalsta jomām. Galerija tika publicēta mājaslapā www.esfondi.lv, FM sociālajos tīklos un nacionālajos un reģionālajos elektroniskajos medijos. Katra reģiona projektu foto tika izsūtīti reģionu medijiem ar preses relīzi, kas adaptēta konkrētajam reģionam.

Citu iestāžu organizētās kampaņas

485. Bez VI organizētās kampaņas saiknē ar 1DP ieviešanu sadarbībā ar SIA “Comperio” 2015.gada janvārī noslēdzās VKanc informatīvā kampaņa VKanc īstenoto ESF aktivitāšu un projektu rezultātu publicitātes nodrošināšanai, kas tika uzsākta 2013.gadā. 2015.gada janvārī kampaņas ietvaros īstenotas šādas aktivitātes:

- Uzturētas sociālo mediju platformas (*Twitter* konts „ESF iespējas”, www.draugiem.lv/vk_esfprojekti), kā arī turpināts veidot Labo piemēru krātuvi internetā – īsi, pirms/pēc situācijas apraksti par ieguvumiem no konkrētā projekta. 2015.gada janvārī izplatīti 8 piemēru apraksti, kas tematiski tiek grupēti 3 grupās: Pakalpojumi iedzīvotājiem; Līdzdalība; Uzņēmējiem;
- Noslēdzies 2014.gada nogalē uzsāktais darbs pie raksta sagatavošanas “Kāda būs projektu uzraudzība nākotnē?” par pasākumu uzraudzības komiteju nozīmi ES fondu vadībā. Janvārī publikācija tika ievietota VKanc, SIF un esfondi.lv mājas lapās, kā arī izsūtīta atsevišķiem medijiem;
- Veikta līguma laikā īstenoto aktivitāšu izvērtēšana – ESF projektu īstenotāju un sadarbības partneru aptauja. No 648 adresātiem izsūtītajām anketām saņemtas 113 atbildes. Respondenti norāda, ka ir pamanījuši lielāko daļu VKanc īstenoto komunikācijas aktivitāšu par ESF finansēto projektu sasniegumiem. Visvairāk (62,8%) ir pamanījuši informāciju, kas regulāri tika sūtīta uz projektu īstenotāju un sadarbības partneru e-pastiem. Otra pamanāmākā aktivitāte bijusi projektu noslēgumu konferences, ko pamanīja 43,4% respondentu. 36,3% respondentu pamanīja īstenoto ESF projektu labo piemēru aprakstus, kas regulāri tika ievietoti SIF un VKanc mājas lapās. Savukārt 32,7%

pamanījuši gan karikatūru izstādi, gan arī foto stāstu akciju „Eiropas Sociālais fonds – Tev!”. Kopumā saņemtā informācija novērtēta pozitīvi. 75,2% respondentu atzīst, ka saņemtā informācija bija aktuāla, 72,6% – ka noderīga, 66,4% – ka kļuvusi interesantāka un 69,9%, ka tā kļuvusi saprotamāka.

486. Tāpat 2015.gadā VARAM saistībā ar visām trim DP ir īstenojusi e-pārvaldes integrēto informatīvo kampaņu “Valsts ir internetā”, lai rosinātu sabiedrību izvēlēties e-pakalpojumus kā primāro saziņas veidu ar valsti un informētu par e-iespēju daudzveidību.

487. Tā kā 2015.gadā noslēdzās virkne 2007. – 2013. gada plānošanas perioda projektu, no kuriem jau ir bija pieejami vairāk nekā 200 e-pakalpojumi, bet izstrādē vēl bija vairāk nekā 100, VARAM īstenoja kampaņu „Valsts ir internetā” ar mērķi informēt par vairāk nekā 300 valsts un pašvaldību e-pakalpojumiem, un mudinātu iedzīvotājus izvēlēties e-pakalpojumus kā primāro saziņas veidu ar valsti.

488. Kampaņas ietvaros sociālajos tīklos un medijos publicētas infografikas, organizētas diskusijas par e-pakalpojumu pieejamību, veidoti videomateriāli ar suitu sievu piedalīšanos, parādot, ka izmantot e-pakalpojumus ir viegli un droši.

489. Kampaņas rezultāti liecina, ka:

- 2015. gadā jau 4 no 10 iedzīvotājiem dod priekšroku saziņai ar valsti internetā, un valsts e-pakalpojumu lietošana pārliecinoši tuvojas privātā sektora e-pakalpojumu izmantošanas līmenim¹²⁸. Turklāt pirmo reizi e-pakalpojumu izmantošana apsteigusi to saņemšanu klātienē, ko var uzskatīt par nozīmīgu pagrieziena punktu saziņas veidā sabiedrībai ar valsti.

490. VARAM 2015.gada decembra Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu Latvijā:

- 39% dod priekšroku e-pakalpojumiem (kāpums +9%, salīdzinot ar 2014. gada decembri),
- 69% ir izmantojuši jebkādu un 59% valsts e-pakalpojumus (kāpums +6,3%, salīdzinot ar 2014. gada decembri).

491. Galvenās problēmas un šķēršļi, īstenojot Komunikācijas stratēģiju:

- atšķirīgās iestāžu intereses un savstarpējā konkurence, biežā cilvēkresursu mainība un nepietiekamā kapacitāte ES fondu komunikācijas vadībā iesaistītajās institūcijās, strikti noteiktie finansējuma attiecināmības nosacījumi, kas nav ļāvuši veidot kopīgus informatīvus pasākumus par dažādiem fondiem, apmaksāto preses publikāciju izmantošanas politiskiem mērķiem gadījumi un iespējas, iestāžu savstarpējās sadarbības trūkums, veicamo darbu termiņu kavējumi, ES fondu komunikācijas plāna neelastība, nepieciešamība sadalīt izmaksas, informējot par citu fondu finansējumu, mediju virspusējā izpratne par ES fondiem;
- apstākļi ir ierobežojuši iespējas veidot lielākus un plašākus pasākumus, taču tie nav uzskatāmi par ievērojamiem šķēršļiem katras individuālās jomas ES fondu komunikācijas nodrošināšanai un informācijas un komunikācijas mērķu sasniegšanai.

492. Izvērtējot Komunikācijas stratēģijas pasākumus visā plānošanas periodā, jāsecina, ka tā ir attīstījies un nepārtraukti tiek veikta tās aktualizācija, kā arī strādāts, lai ar atraktīvākām un netradicionālām idejām un risinājumiem pievērstu ar informāciju pārsātinātās sabiedrības uzmanību, t.sk. nodrošinātu ar kvalitatīvāku informāciju un izmantotu jaunos mediju veidus un to piedāvātās iespējas, piemēram, dalību festivālos, sociālo mediju projektos. Lai arī kopumā īstenotie pasākumi ir vērtējami pozitīvi, ņemot vērā ikgadēji

¹²⁸ VARAM 2015. gada decembra Sabiedriskās domas izvērtējums par e-pakalpojumu pielietojumu Latvijā.

veikto sabiedriskās domas aptauju rezultātus, kas liecina, ka lielākā daļa vērtē pozitīvi ES piešķirto līdzekļi ietekmi uz Latvijas tautsaimniecības un sabiedrības attīstību, vienlaikus izaicinājums nākotnē ir turpināt sniegt kvalitatīvāku un atraktīvāku informāciju ziņošanai un kritiski vērtējošai sabiedrībai, pie kā tiek strādāts 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

493. Sadaļā ir iekļauti galvenie secinājumi, sasniegumi un atziņas 2007. – 2013. gada plānošanas perioda ieviešanā, tāpat norādīta būtiskākā pieredze, ko izmantot 2014. – 2020. gada plānošanas perioda īstenošanā.
494. Pusei no 1DP ietekmes rādītājiem ir sasniegta vai pat pārsniegta sākotnēji plānotā vērtība. Attiecībā uz pārējo ietekmes rādītāju vērtībām jāņem vērā, ka kopš plānošanas dokumentu izstrādes notikušas straujas izmaiņas ekonomiskajā situācijā Latvijā pasaules finanšu krīzes iespaidā. Turklāt ekonomiku Latvijā ietekmē arī kopējā ģeopolitiskā situācija pasaulē un prognozētās sasniedzamās rādītāju vērtības var būt pārsniegtas vai nesasnēgtas ekonomiskās situācijas izmaiņu dēļ.
495. Periodam noslēdzoties, rādītāju sasniegšana vērtējama pozitīvi, ņemot vērā, ka lielākai daļai aktivitāšu tās sasniegtas un pārsniegtas. No 55 iznākuma/ rezultātu rādītājiem sasniegti un pārsniegti 49 (89%) un dažās aktivitātēs atšķirība no DP plānotās vērtības atpaliek pavisam nedaudz (2–8%). Īpaši pozitīvi vērtējams rādītāju sniegums nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un profesionālās izglītības atbalsta jomās. Atsevišķos gadījumos rādītāju vērtības nav sasniegtas, kam iemesli ir bijuši dažādi, piemēram, sociāli ekonomisko faktoru ietekme, pieļautās kļūdas plānošanas procesā vai arī reorganizācijas pasākumu veikšana iestādēs, kas īstenojušas projektus. Sasniegto rādītāju un deklarējamo izdevumu apjoms vērtējams saiknē ar ieguldījumiem cilvēku kapitāla nostiprināšanai, nodarbinātības veicināšanā un izglītības satura pilnveidē.
496. Pēc VSID sagatavošanas 2007. gadā ir notikušas straujas izmaiņas ekonomiskajā situācijā Latvijā pasaules finanšu krīzes iespaidā, turklāt ekonomiku Latvijā ietekmē arī kopējā ģeopolitiskā situācija pasaulē.
497. ES fondu finansējums ir viens no būtiskākajiem investīciju avotiem Latvijas tautsaimniecībā, gan mazinot ekonomikas lejupslīdes negatīvo efektu krīzes laikā, gan stimulējot tautsaimniecības stabilizāciju un ekonomiskās izaugsmes atjaunošanos. Finanšu krīzes laikā, kad Latvijas ekonomika saruka par 22,5%¹²⁹, ES fondi apvienojumā ar tālredzīgu fiskālo un ekonomisko politiku sniedza nenovērtējamu atbalstu ekonomikas atlabšanā, sociālās spriedzes mazināšanā un priekšnosacījumu radīšanā tālākai ilgspējīgai izaugsmei, to apliecina arī FM analīzes dati, ka laika periodā no 2011. līdz 2015. gadam ES fondu devums reālā IKP pieaugumā vidēji bija aptuveni 1,3 procentpunkti.
498. Izveidotā ES fondu vadības un kontroles sistēma, tai skaitā uzraudzības sistēma kopumā nodrošināja savlaicīgu un veiksmīgu ieviešanu Latvijā. Par vadības un kontroles sistēmas efektivitāti liecina arī RI atklātais kļūdas līmenis (par 2014. gadā deklarētajiem izdevumiem –0,66%, 2015. un 2016. gadā deklarētajiem izdevumiem – 0,28%), kas ir ievērojami zemāks par EK noteikto būtiskuma sliekšni (2%).
499. Kopumā 45 DP aktivitāšu/apakšaktivitāšu ietvaros tika veiksmīgi īstenots 991 projekts par kopējo deklarējamo attiecināmo izdevumu summu 746,3 milj. *euro* jeb 108,8 % no DP noteiktā, t.sk. ES fondu finansējums 633,4 milj. *euro* jeb 108,6 % DP piešķiruma. Tādējādi, pateicoties mērķtiecīgiem risku vadības pasākumiem, Latvija ir spējusi investēt visu pieejamo ES fondu finansējumu, papildus uzņemoties arī virsraistības, kas nodrošina 100%

¹²⁹ Eurostat dati- <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>

ES fondu investīciju ieguldīšanu Latvijas tautsaimniecībā.

500. Finanšiāli ietilpīgākie projekti 1DP tika īstenoti nodarbinātības veicināšanas aktivitātēs, kā arī izglītības atbalsta jomā. Savukārt skaitliski visvairāk projektu, vienlaikus ar vismazāko finansējumu bija vērsti uz NVO un pašvaldību administratīvas kapacitātes stiprināšanu.
501. Pēc finansējuma saņēmēja veida atbalstu saņēmušo un veiksmīgi realizēto projektu īpatsvars bija šāds: 342 (34,51%) pašvaldību projekti; 204 (20,59%) NVO projekti, 184 (18,57%) izglītības iestāžu projekti (t.sk. augstskolas, profesionālās un vispārējās izglītības iestādes), 137 (13,82%) valsts iestāžu projekti; 124 (12,51%) komersantu īstenoti projekti, kas kopumā liecina par visplašāko pārstāvību.
502. Vispozitīvāk no sasniegto rādītāju un deklarējamo izdevumu apjoma vērtējami ieguldījumi cilvēku kapitāla nostiprināšanai, nodarbinātības veicināšanā un izglītības satura pilnveidē. Finanšu sniegums kā apmierinošs vērtējams prioritātēs 1.5. "Administratīvās kapacitātes stiprināšana" un 1.6. "Tehniskā palīdzība (ESF)", kurās deklarējamie izdevusi sasniedza attiecīgi 95,7% un 98,0% no DP plānotā, kas skaidrojams galvenokārt ar finansējuma atlikumu veidošanos ieviešanas noslēdzošajā posmā, kad finansējuma pārdale vairs nebija iespējama un ar to, ka netika piesaistītas virsstaistības.
503. Lai nodrošinātu efektīvu prioritāšu ieviešanu saskaņā ar integrētas pieejas principiem, ESF finansējuma saņēmējiem bija dota iespēja īstenot projektus un projektu aktivitātes atbilstoši Regulas Nr.1083/2006 34(2) pantam un šķērsfinansējums tika izmantots vairākās aktivitātēs, sasniedzot 97,4% no plānotā apjoma, kas skaidrojams ar finansējuma atlikumiem, projektus noslēdzot.
504. Lai nodrošinātu pēc iespējas efektīvāku ES fondu ieviešanu un mazinātu ekonomiskās krīzes ietekmi, tika veikti vairāki grozījumi plānošanas dokumentos. 2011.gada beigās tika veikti grozījumi 1DP, tostarp vairākos uzraudzības rādītājos, pārdalot finansējumu starp aktivitātēm, kā arī piešķirts LM pārziņā esošajiem aktīvā darba tirgus politikas pasākumiem papildu finansējums 36,9 milj. *euro* apmērā, nodrošinot papildu finansējumu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībām un viņu aktivēšanas pasākumiem, lai efektīvi novērstu krīzes radītās sekas.
505. Jau 2014.gada oktobrī 1DP tika sasniegts Regulas Nr.1083/2006 79.pantā noteiktais avansu un starpposma maksājumu apjoms – 95% no EK saņemto maksājumu apjoma, kas liecina par savlaicīgu ESF aktivitāšu ieviešanas plānojumu, neskatoties uz izmaiņām plānošanas dokumentos.
506. Galvenie izaicinājumi ES fondu ieviešanā bija nepieciešamība pielāgoties jaunai ekonomiskai situācijai, ko izraisīja pasaules finanšu krīze, iepirkumu problēmas (sūdzības, pārsūdzības, problēmas iepirkumu procedūras norisē), nepieciešamība stiprināt deleģēto funkciju uzraudzību.Globālās ekonomiskās krīzes iespaidā, kas smagi skāra Latvijas ekonomiku, ES fondi kļuva par galveno finanšu instrumentu ekonomiskās atveseļošanas sekmēšanā. Tika veikti grozījumi DP, Stratēģiskajā ziņojumā par 2007.-2009. gadu pārskatīti ietekmes rādītāji (negrozot plānošanas dokumentus), apzināti ES fondu ieviešanu ietekmējošie riski un veikti pasākumi to seku samazināšanai. 2010.gadā EK veiktā audita laikā tika konstatēti būtiski trūkumi RI darbā, 2010.gada II pusgadā trūkumu novēršanai tika stiprināta RI neatkarība, uzlabota metodika, padziļināta RI darbinieku apmācība. EK 2012.gada janvāra beigās apturēja ES fondu maksājumus Latvijai, norādot uz būtiskiem trūkumiem vadības un kontroles sistēmā, kas saistīti galvenokārt ar VI deleģēto funkciju pārbaudēm un to stiprināšanu, lai sniegtu EK un SeI pietiekošu pārliecību par deklarējamo izdevumu atbilstību. FM sagatavoja un īstenoja rīcības plānu sistēmas pilnveidošanai (t.sk. AI/SI deleģēto funkciju uzraudzības stiprināšanai, iekšējā audita lomas stiprināšanai un

apliecinājuma SeI pilnveidošanai), kā rezultātā 2012.gada jūnijā izdevumu deklarēšana EK tika atjaunota.

507. Vienkāršoto izmaksu pielietošana 2007. – 2013.gada plānošanas periodā nebija īpaši izplatīta. Lai izvērtētu 2007. – 2013.gada plānošanas periodā gūto pieredzi, FM pasūtīja pētījumu, kurā apkopotie secinājumi tika ņemti vērā, lai uzlabotu vienkāršoto izmaksu izmantošanu 2014. – 2020.gada plānošanas periodā, tādējādi būtiski atslogojot finansējuma saņēmēja administratīvo darbu, kā arī paātrinot finansējuma apguvi. Lai nodrošinātu vienotu praksi vienkāršoto izmaksu pielietošanā, 2014.–2020.gada plānošanas periodam ir izstrādātas trīs vienkāršoto izmaksu metodikas.
508. Lai nodrošinātu efektīvas ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbību, VI stiprinājusi VI kontroles mehānisma ietvaros virsuzraudzību pār VI deleģētajām funkcijām un deleģēto funkciju pārbaudes rezultātā identificēto trūkumu novēršanu, sniegusi metodoloģisko atbalstu ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm, stiprinājusi sadarbību ar tiesībsargājošajām institūcijām, kā arī nodrošinājusi elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas un atalgojuma daļas attiecināšanas ieviešanu ES fondu vadībā iesaistītajās institūcijās.
509. Ņemot vērā 2007. – 2013.gada plānošanas perioda pieredzi, t.sk. sistēmiskā fondu vadībā, nonākts pie secinājuma, ka 2014. – 2020.gada plānošanas periodā kā sadarbības iestāde darbosies tikai CFLA, pretēji 2007. – 2013.gada pieredzei, kad līgumu slēgšanā kā sadarbības iestādes darbojās 6 institūcijas.
510. Balstoties uz izvērtējumu ziņojumu secinājumiem un rekomendācijām, izstrādājot normatīvo regulējumu datu apkopošanai 2014. – 2020.gada plānošanas periodā, tika ņemti vērā izvērtējumu ziņojumu secinājumi un rekomendācijas.¹³⁰ Lai uzlabotu datu kvalitāti, informācija par rādītājiem, dalībniekiem un citiem labuma guvējiem turpmāk būs sasaistīta ar maksājuma pieprasījumiem. Datu pieejamība reģionālā griezumā tika nodrošināta, iestrādājot atbilstošus informācijas laukus gan projekta pieteikuma veidlapā, gan maksājumu pieprasījumu veidlapā, tādējādi nodrošinot vienkopus apkopotu informāciju elektroniskā formātā par potenciālajiem finansējuma saņēmējiem un gala labuma guvējiem. Minētās izmaiņas ir iestrādātas 2014. – 2020. gada plānošanas perioda vadības informācijas sistēmā, lai nodrošinātu datus efektīvai uzraudzības, izvērtēšanas un kontroļu veikšanai.
511. Secināms, ka 1DP “Cilvēkresursi un nodarbinātība” investīcijas netieši ietekmē stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu sasniegšanu, jo DP mērķi ir vērsti uz nodarbinātības veicināšanu, izglītību un nabadzības mazināšanu. Sinerģijā ar 3DP “Infrastruktūra un pakalpojumi” mērķiem atbalsts sniegts cilvēkresursu attīstībai, īstenojot uzlabojumus izglītības, nodarbinātības, veselības un sociālo pakalpojumu jomā.
512. FM pasūtījumā veiktās ikgadējo sabiedriskās domas aptauju “Sabiedrības informētība par Eiropas Savienības fondu līdzekļu apguvi Latvijā” rezultāti norāda uz pozitīvām tendencēm kopējā Latvijas iedzīvotāju noskaņojumā par līdz šim veiktajiem ES fondu ieguldījumiem. 2015.gadā pirmo reizi ES fondu finansējuma ieguldīšanu Latvijā kā sekmīgu vērtēja vairāk nekā 70% jeb jau 73,3% aptaujāto iedzīvotāju. Negatīvu vērtējumu sniegušo respondentu skaits pirmo reizi ir mazāks par 20% (15%).
513. Attiecībā uz turpmākajiem uzdevumiem un darbībām kā būtiskākais jāmin –

¹³⁰SIA "Ernst & Young Baltic", *Datu pieejamība ES Kohēzijas politikas 2014. – 2020. gada plānošanas perioda darbības programmas ietekmes izvērtēšanai Latvijā (pieejams - http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/apraksti/Petijuma_izvertesanas_zinojums_31012014.pdf).*

Finanšu ministrija un Eiropas Komisijas ietekmes novērtēšanas pētniecības centrs (Centre for Research on Impact Evaluation), *Darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.1. apakšaktivitātes "Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām" izvērtējuma ziņojums* (pieejams - http://www.esfondi.lv/upload/Petijumi_un_izvertejumi/13111_izvertejuma_gala_zinojums.pdf).

pēcuzraudzības procesa pārraudzība tām ESF aktivitātēm, kurām tas specifiski noteikts MK noteikumos par aktivitāšu īstenošanu, attiecīgi sniedzot regulāru metodoloģisko atbalstu ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm, kā arī 2007. – 2013.gada plānošanas periodā gūtās pieredzes veiksmīgā pielietojumā 2014. – 2020.gada plānošanas perioda vadībā.

514. Balstoties uz 2007.–2013.gada plānošanas perioda pieredzi un veiktajiem izvērtējumiem, kā būtiska mācība no stratēģiskās plānošanas viedokļa ir nepieciešamība nodrošināt skaidru pasākumu mērķu un rādītāju formulēšanu. Veiktie izvērtējumi par 2007.–2013.gada plānošanas perioda aktivitātēm atsevišķos gadījumos ir norādījuši uz vājo rādītāju saikni ar aktivitātes mērķi, kā arī šo rādītāju pārāk lielo atkarību no ārējiem faktoriem. Izrietoši no šiem secinājumiem, VI ir rūpīgi sekojusi intervences loģikas nodrošināšanai 2014. – 2020. gada plānošanas perioda darbības programmā “Izaugsme un nodarbinātība”, kā arī izstrādājusi specializētu formu rādītāju definīciju un mērķa vērtību noteikšanas aprakstu, lai būtu iespējams nodrošināt konsekventu datu uzkrāšanu visa plānošanas perioda garumā un varētu labāk skaidrot iemeslus, kuru dēļ rādītāji nav sasnieguši vai ir būtiski pārsnieguši plānotās vērtības. Izstrādājot atbalsta mērķu nacionālo regulējumu, 2014. – 2020.gada plānošanas periodā nepieciešams nodrošināt, ka visas AI sistemātiski piemēro DP noteiktos rādītājus, kā arī nodrošina loģisko saikni starp pasākuma mērķi, tam noteiktajiem rādītājiem un plānotajām atbalstāmajām darbībām.
515. Atbilstoši apstiprinātajam ES fondu izvērtēšanas plānam 2014. – 2020.gadam laika posmā līdz 2018.gadam ir plānoti vairāki 2007. – 2013.gada plānošanas perioda noslēguma tematiskie izvērtējumi, kas ļaus iegūt papildu pierādījumu bāzi par ieviešanas sistēmas efektivitāti un ieguldījumu pievienoto vērtību, kā arī nodrošinās virkni vērtīgu ieteikumu turpmāko ES fondu ieguldījumu veikšanā.

PIELIKUMI

1. pielikums. ES fondu 2007.-2013. gada plānošanas perioda darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” ieviešanas statuss

Skat. failu 1.pielikums_1DP_IEVIESANAS_STATUSS_gala

2.pielikums. ES fondu 2007.-2013. gada plānošanas perioda darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” deklarējamie ES fondu izdevumi dimensiju kodu sadalījumā

Skat. failu 2.pielikums_1DP_DIMENSIJU_KODI_gala

3.pielikums. ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” sasniegtie uzraudzības rādītāji

Skat. failu 3.pielikums_1DP_RADITAJI_gala

4.pielikums. Revīzijas iestādes veiktie ES fondu vadības un kontroles sistēmas auditi un Finanšu ministrijas Iekšējā audita departamenta veiktie auditi

Skat. failu 4.pielikums_1DP_RI_IAD_AUDITI_gala

5.pielikums. Finanšu vadības instrumentu ieviešanas statuss

Skat. failu 5.pielikums_1DP_FINANSU_INSTRUMENTI_gala